سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە لە دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

هاوكاری

١٢ لاپەڕە — ٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

● چوارشەممە ١٣ی تشرینی یەکەمی ١٩٧٦ ژمارە ٣٣٨ ●

● الاربعاء ١٣ تشرين الاول ١٩٧٦ العدد ٣٣٨ ●

ئەو تاوانەی ڕژێمی سوریا لە لوبنان جێبەجێی ئەکات وە سورە لە سەر ئەوەی بە زۆر ڕوکەشی دەری بخات ، ئەڵقەیەکی بنچینەییو جەوتی نەخشەی خۆ بەدەستەوەدانی ئەمەریکایە کە ئەیەوێ لە ناوچەکەدا بی چەسپێنێ .

سەرۆک احمد حسن البكر

تەشەنەسەندنی هێرشی گومڕانی بۆسەر لوبنان

لە جیاتی سەرۆکی فەرماندە
هاوڕێ صدام حسین پرۆژەی «الثرثار»ی کردەوە

لەژێر چاودێری سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البكر سەرلە بەیانی رۆژی یەکشەممەی ڕابوردو بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە ئاهەنگێکی گەورەدا پڕۆژەی نۆکەندی سەرسار فوراتی کردەوە .

مەدالیای ڕافدین بۆ ئیشکەرانی سوفیەتیو عیراقی لە پرۆژەکەدا

لەجیاتی سەرۆکی فەرماندە احمد حسن بکر ، ماموستا صدام حسین مەدالیای ڕافدین پلەی دووەمی (جۆری مەدەنی) دا بە سەرۆکی شارەزایانی سوفیتی لەئیشکەرانی پرۆژەی ئەرثار و ئەندازیار محمد فضل حسین بەڕێوەبەری پرۆژەکە .

ماموستا صدام حسین لەکاتی پێشکەش کردنی مەدالیاکەدا وتی : (بەپێی ئارەزوو فەرمانی سەرۆکی تێکۆشەر کاك احمد حسن بکرو بڕیاری سەرکردایەتی حزبو شۆڕش بڕیارماندا مەدالیای ڕافیدینتان خەڵات بکەین لەچاکەی ئەو هەوڵو تەقەلا مەزنەی داوتانە بۆ جێبەجێ کردنی ئەوپرۆژە گەورەیە .

ماموستا صدام حسین مدالیەی ڕێزگرتنی بەهەمو شارەزاکانی عیراقیو سوفیتیدا .

لەو ئاهەنگەدا کە لە جێگای پڕۆژەکە ساز کرابو هاوڕێیانی سەرکردایەتی نەتەوەیی حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبو بەڕێزان ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی قوتریو بەڕێزان وەزیرکانو بەڕێز ئیفان ئرخیپۆف جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی یەکێتی سۆڤیاتو بەڕێزان میوانەکانی وڵاتانی عەرەبو دۆستو سوپاسالارو هەردو جێگری وەزارەتی دەرەوەو هەیئەتە دیلوماسی یە عەرەبیو بێگانەکان و پارێزگارەکانو نوێنەرانی ڕێکخراوە میهەنیو میللی یەکانی وڵاتی تیا بەشدار بوبون .

بەگەیشتنی بەڕێز صدام حسین بەڕێزان وەزیری ڕەیو هەردو جێگری وەزارەتەکەو پارێزگاری ئەنبارو هاوڕێ جێگری ئەمینداری نهێنی حیزبی بەعس سۆشیالیستی عەرەب لقی ئەنبارو بەڕیوەبەری گشتیی پڕۆژەکە پێشوازیان کردوە . لە پێشوازی کردنەکەدا چەپکێ گوڵیان پێشکەشی بەڕێز صدام حسین کردوە . دوای ئەوەی سڵاوی کۆماری لێدرا بە خوێندنی قورئانی پیرۆز ئاهەنگەکە دەستی پێ کرد .

دوای ئەوەی بەڕێز صدام حسین گوێی لە وتاری کردنەوە گرت کە لە لایەن بەڕێز وەزیری ڕەیەوە خوێندرایەوە ، هەروەها وتارەکانی جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی سۆڤیاتیو هەردوو جێگری وەزارەتی ڕەیو بەڕێوەبەری گشتی پڕۆژەکەو جێگری ئەمینداری نهێنی لقی ئەنبارو یەکێک لە کرێکارەکان بەڕێز صدام حسین بەرەو (نازمی) پڕۆژەکە ڕۆیشتو شریتەکەی قرتاند ، بەوە کردنەوەی پڕۆژەکەی ڕاگەیاند . لە کردنەوەی پڕۆژەکەدا بەڕێز صدام حسین وتی : « بەناوی خواو ناوی گەلو سەرۆکی فەرماندەوە تێکۆشەر احمد حسن البکرو لەجیاتی بەڕێزیان ئەم پڕۆژە گەورە مەزنە ئەکەینەوە » .

بەو جۆرە ئاوی گۆلی سەرسار لە دەرگاکانی نازمەکەوە لێشاوی بردە ناو نۆکەندە سەرەکیەکەوە پاش ئەوە بەڕێز صدام حسین جێگای پڕۆژەکەی بەجێهێشتو هەروەک گەرمی پێشوازی کردنەکەی بە گەرمی بەڕێ کرایەوەو بەرەو بەغدا کەوتە ڕێ .

● **وتاری وەزیری ڕەی .**

ئەوە بو دکتۆر مکرم جمال وەزیری ڕەی وتاری کردنەوەی پرۆژەکەی خوێندەوە لە وتارەکەیدا وتی : پرۆژەکە بوە شتێکی ڕاستەقینەو وێنەیەکی زیندوی دەستکەوتەکانی حکومەتی شۆڕش لەم وڵاتەدا بەسەرکردایەتی حیزبی بەعس سۆشیالیستی عەرەب ئەنوێنێت بۆ گەرانەوە خۆشی بەدڵی ٣ ملیون جوتیاری سەر روباری

بڕوانە ـ ل ـ ٢

پڕۆژەکە لە چەند دێڕێکدا

● کارکردن لەپڕۆژەکەدا دوو ساڵو دوو مانگی خایاندوە .

● درێژی نوکندەکە ـ فرات ٣٧ کیلۆمەترو نیوە .

● نوکندەکە لە ثانیەیەکدا ١١٠٠ مەترەی سێ جار ئاوی لێ ئەروا .

● هەشت دەروازەی سەرەکی لەسەرچاوەی نوکندەکەدا هەیەو پانی هەر یەکەیان ٨ مەترەیە .

● دەریاچەکە ٨٥ ملیار مەتردی سێجا ئاو ئەگرێت .

● ڕووبەری دەریاچەکە دوو هەزارو ٧١٠ کیلۆمەتری چوار گوشەیە .

● پلەی یەکەمی تەواو بونی پرۆژەکە ٣٣ ملیون دیناری تێچووە .

● پرۆژەکە ڕێگایەکی قیرتاو کراوی بەدرێژی ٤٥ کیلۆمەترە هەیە .

تەشەنەسەندنی هێرشی گومڕانی بۆسەر لوبنان

دوێنێ نیوەڕۆ دوا ڕیژیمی لادەری سوریا دەستی بەکوشتارێکی بێشومار کردوە لە خواروی لوبناندا کە تا ئێستا بێوێنە بوە .

هێزەکانی ڕیژیمی لادەر لە ناوچەکانی ڕومو عازور بەرەو مەڵبەندی هێزە هاوبەشیەکان ڕویشتونو وە بە توپو ساروخ و نارنجۆك دەوروبەری ناوچەکەیان دابێژاوە . وە لە هەموو سوچێکی ناوچەکەوە بوتە بەلامارداندو ئاگر باران .

دوا هەواڵێك کە هاتوە ئەڵێ تاکو دوێنێ نیوەڕۆ دوا شەڕ گەرم بوە ، تا ئاداریەکی ئەسکەری وتویە چەند پەلێك لە هێزە هاوبەشیەکان بەرهەڵستی هێزەکانی ڕیژیمی لادەریان داوەتەوە وە شەڕەکە بەردەوامە لە نێوان هێزە داگیرکەرەکانی ڕیژێمو هێزە هاوبەشیەکانا .

پەیامنێری ئیستگەی بیروت لە صیدا وتویە ناوچەی حزین ڕوم لە سەعات ١٢ی نیوەڕۆی دوێنێوە لە لایەن هێزەکانی ڕیژیمی سوریاو گوشەگیرەکانەوە یەکبین توپباران ئەکرێو مەڵبەندەکانی هێزە هاوبەشیەکانیان بومباردمان کردوە .

وە وتویە ئەم توپ بارانە سەرەتای بەلامارداندە بۆ ناوچەکەو تانكو زریلی یەکانیان دەستیان بە جموجوڵ کردوە . وەلە سەعات یەکی دوێنێ نیوەڕۆ دواوە هێزەکانی ڕیژیمی لادەر بەتانگو زریلیوچەکداری پیادەوە بەهاریکاری گوشەگیرەکان دەستیان کردوە بە بەلاماردان .

قسەکەرێکی فەلەستینی وتویە بەسەدان گوڵەی ساروخ و نارنجوك بەسەر مەڵبەندی

بڕوانە ـ ل ـ ٧

لە نامەیەکی سەروکی فەرماندەدا
بۆ کونگرەی گەشەکردنی جیهانی :

چارەسەری گیروگرفتەکانی گەشەکردن وگەیشتن بەسیستەمێکی ئابوری جیهانی عادیلانە پێویستی بەگۆڕانی جەوهەری یە لە پەیوەندیەکانی دەوڵەتاندا

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البكر دوپاتی ئەو ڕاستیەی کردەوە کە : چارەسەرکردنی گرفتەکانی ئەشونماو لە پێناوی گەیشتن بە ڕژێمێکی ئابوری جیهانیانەی بەداد ، پێویستی بە سازاندنی گۆڕانی بنەڕەتی هەیە لە لایەنی بەندیوارەکانی نێوان دەوڵەتانو خەباتی بێ وچانی هێزە پێشکەوتوخوازەکان لە ڕوبەڕوبونی ئیمپریالیزمو ڕامانینی نەخشەو پیلانەکانی .. ئەمە لە نامەیەکا هاتوە : کە سەرۆکی بەڕێز ناردویەتی بۆ کۆنگرەی شونمای جیهانی کە لە بۆ دابێستو ڕۆژی هەینی ڕابردو گیرا ، ئەمەش دەقی تەواویەتی :

برا ئازیزەکان :

خۆشحاڵم کە بە ناوی گەلو حکومەتی کۆماری عیراقو بە ناوی خۆم پیرۆزباییتیان لێبکەم .. نیازخوازم کۆنگرەکەتان لە هەوڵەکانیا سەرکەوتو بێتو ببێتە پەنای دەوڵەتە گەشەکردوەکان لە پێناوی چارەسەرکردنی ئەو گرفتانەی کە لە سەرەڕێی کاری ئەشونمادا وەستاونو هەروا ئەو خەباتە بێوچانەیش کە لەپێناوی سازاندنی ڕژێمێکی بەدادی ئابوری جیهانیەوە ئەکرێتو میللەتەکانی تێدا ئەخاتە باری ژیانێکی ئازادو بەختەوەر ، دوای ئەوەی چەندین سەدە ، گشت جۆرە تۆقاندنو چەوساندنەوەو تاڵانیو بردی لەدەست ئیمپریالیزم چەشتوە .

دۆستە ئازیزەکان :

ئەمڕۆ ئێوە بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو گرفتانە کۆبونەتەوە ، کە گرفتی زۆر بایەخداری ئەم چاخەیە ، چونکە پەیوەندی بە خەباتی گەلانی ئێمەو ئامانجەکانی هەیە ، لە پێناوی دوارۆژێکی باشترو خستنەلاوەی ڕژێمی ئابوری جیهانی ئێستاو دەوڵەتان ، کە بۆتە مایەی ئاڵۆزکردنی پەیوەندییە ئابوریەکانی دەوڵەتانو شێلی سەرەڕێی گۆڕانە بنچینەکان لە پێناوی بەجێ گەیاندنی وزاریو پێشکەوتنی ئابوریو کۆمەلایەتی .

دەوڵەتە سەرمایەدارو ئیمپریالیزمیەکانو لە سەرویانەوەیش ئەمەریکا لێپرسراوی ڕاستەوخۆن لەم تاڵانو بڕۆو ئاڵۆزکاندنەکە بە گشت چەشنە فشاری نامرۆڤانە هەوڵی زیانبەخشانە لە ئابوری وڵاتە گەشەکردوەکان ئەدات بەتایبەتی پێشکەوتوخوازەکانیان ، سەرەڕای پەکخستنی وەدیهێنانی بەرنامەکانی ئەشونمایان .. جگە لە شەڕ هەڵایساندنو ئاژاوەنانەوەو

بڕوانە ـ ل ـ ٢

هاوڕێ صدام حسین لەکۆڕی دەزگای گشتی ئێستگەو تەلەفزیۆندا بەشدار بوو

● هاوڕێ صدام حسین لەبارەی گۆڕینو پێشکەوتنی ڕەوتی کاری دەزگاکەو بەرز کردنەوەی توانای ئیشکەرەکانیەوە ئامۆژگاری یان ئەکات .

● وەزیری ڕاگەیاندن : نرخدان بە کارکردنو چالاکی هەر دەزگاو دامەزراوێك پێویستە کاتو توانای ئیشکەرەکانی ئەو دەزگایە ڕەچاو بکرێ ..

سەر لە ئێوارەی ڕۆژی دوشەممەی ڕابوردو مامۆستا صدام حسین بەشداری ئەو سیمینارەی کرد کە دەزگای گشتی ئێستگەو تەلەفزیون لە ناو چوار چێوەی ئەو زنجیرە دەورانەی وەزارەتی ڕاگەیاندنا سازی کردبو لە بارەی گۆڕینو پێشکەوتنی چالاکیەکانی دەزگاو دامەزراوەکانی سەر بە وەزارەتەوە لە گەڵ ئەو گیروگرفتانەی دێنە سەر ڕێگای پێشکەوتنی چالاکیەکانیان .

مامۆستا صدام حسین لە ماوەی سیمینارەکەدا لەبارەی گۆڕینو پێشکەوتنی کاروباری دەزگای ئاوبراوو بەرزکردنەوەی توانای ئیشکەرەکانەوە ئامۆژگاری کردن بەپێی داخوازیەکانی سەرکردایەتی سیاسی حزبو شورش لە بواری ڕاگەیاندنا .

دوای ئەوە بەڕێز طارق عزیز وەزیری ڕاگەیاندن وتارێکی خوێندەوە تیایا وتی نرخدانو ڕێزگرتنی ڕاستی چالاکی هەردەزگاو دامەزراوێك هەرچالاکی نواندنێک

بڕوانە ـ ل ـ ٧

لە دوانێــــکی هاوڕێ العیسمیدا :

ڕژێمی لەڕێ لادەری سوریا بۆیەنەیهێشت سوپای عیراق ئەرکی نەتەوەیی بەجێ بهێنێ چونکە باوەڕی بەرزگاری خاکی عەرەب نیە

سەرلەبەیانی ڕۆژی شەممەی ڕابوردو هاوڕێ شبلی العیسمی یارمەتیدەری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب دەورەی لێپرسراوانی ڕوشنبیریو ڕاگەیاندنی لە یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراقدا کردوە .

هاوڕێ یارمەتیدەری چەرخەداو لەم قۆناغە ناسکەدا ئەمینداری گشتی حزب قسەی داوای لە ئافرەتی عەرەب بۆ بەشدار بوانی دەورەکە ئەکرێ ئەوەیە ئەرکی سەرشانی کرد لەبارەی ڕەوتی کارکردنی خۆی بەڕێوە ببات و ممارسەی سیاسی یەوە لە مەیدانی عەرەبدا مافی خۆی بکات بە باشترین شێوە .. بۆ ئەوەی بەکردەوە لەم کاتە پڕ لە تەنگو چەڵەمەیەدا .

باسی چالاکی ئافرەتی عەرەبی کرد کە بەدرێژایی قۆناغەکانی مێژو بەکردەوە بەشداری خەباتی عەرەبیان کردوە لە دژی دواکەوتنو دەست بەسەراگرتنو دەستەڵاتی بێگانە .

بەڕێز وتی : ئەوەی ئەم بی سەلمێنێ کە نیوەی کۆمەڵەو لە بەرهەم هێنانو کرداردا هیچی لەو نیوەکەی تری کەمتر نیە .

هەروەها وتی ئازادی ئافرەت پەیوەندی بە ئامانجە نەتەوەییەکانەوە هەیە چونکە ئامانجەکانمان لەیەکێتیو ئازادیو

بڕوانە ـ ل ـ ٧

سەروتار :

خاوەن بەهرەی زانستی و ئەرکی نیشتمانی

یەکێ لە پێداویستە سەرەکی یەکانی بنیادنانی کۆمەڵ لەسەر بنچینەیەکی پێشکەوتن خوازانەی هاوچاخی ، ئەوەیەکە کوڕو کاڵانی ئەو کۆمەڵە خاوەن ڕەووشتو نەریتێکی بەرز بنو بە قوولی هەست بە مەسئولیەتی نیشتمانیو نەتەوەیی بکەنو ئامادەی بەخشینو لەخۆبوردن بن .

چەندە هێزی خێرخواو بەخشندە لە کۆمەڵدا باڵ بدەنە باڵ یەکو بە دەنگ پێداویستەکانی تێکۆشانەوە بچن دژی هێزی شەڕخواو ڕێگرانی کاروانی پێشکەوتن ، هێندە ئەندیشەو ئازار کەم دەبێتەوەو وەختی گەیشتن بە هیواو ئامانجە مەزنەکان نزیك دەبێتەوە .

لەم چوار چێوەیەدا بایەخی تایبەتی وتەکەی هاوڕێ صدام حسین لە کۆڕی بەڕێوەبەرێتی گشتی شوێنەوارە کۆنەکاندا لە هەفتەی پێشوودا دەردەکەوێ کە دەڵێ : « ئەوانەی هەڵپەی سوودی تایبەتی خۆیان دەکەن بە شێوەیەکی دژ لەگەڵ سوودی گشتیدا ، خاوەن بەهرە نینو ئێمە وایاندادەنێین کە دژی کۆمەڵو شۆڕشو دژی ئەخلاقن » .

ئەم وتانەی بەڕێز جێگری سەرۆك لە نێوان ئەو چالاکی یە شوڕشگێڕانەیەی ئێستا لە وڵاتی خەباتکەرماندا دەنوێنرێ ، ئەوە دەسەلمێنێ کە دەبێ هەردەم ڕەووشتو نەریتی نیشتمانیو شۆڕشگێڕی سەروەر بێتو سوودی گشتی بەسەر سوودی شەخسیدا زاڵ بێ ، بە تایبەتی لە کاتێکدا کە شۆڕش لە جەنگێکی سەختدایە لەگەڵ دواکەوتەییو میراتی ڕابوردوو بە سەرێكو پیلانەکانی ئیمپریالیزمو پاکژدان « التصفوية » بە سەرێکی تر .

هەڵپەکەر بۆ سوودی شەخسی لە کۆمەڵگای شۆڕشدا مرۆڤێکە کە لە هەڵوێستیدا خۆپەرستی زاڵ دەکا بە سەر بەرژەوەندی نیشتمانو شۆڕشداو ئیتر هەموو ئیعتیبارێکی ڕەووشتو ئەرکی نیشتمانیو نەتەوەیی دەخاتە ژێرپێوە ، کە بەوە لە ڕێبازی شۆڕشو ئەرکی بنیادنانی نیشتمانی دوور دەکەوێتەوەو تەنها خەریکی ئامانجو مەنفەعەتە شەخسی یەکانی خۆی دەبێ ، لە کاتێکدا کۆمەڵ ڕوو بەڕووی گەلێ مەترسی

بڕوانە ـ ل ـ ٢

Institut kurde de Paris

لەناوچونیان... ئەنجامێکی چاوەڕێ کراوە

● نوسەری سیاسی « هاوکاری » نوسیویە ئەڵێ :

ئایا ئەو دەستێوەردانە میلیتاریستیە دڕندانەیەی ڕیژیمی لادەری سوریا کە دەسکاری کاروباری ناوخۆی لوبنان ئەکات هێزو توانای ئەو ڕیژیمە دەرئەخات ؟

— وەلامەکەی ... نەخێر ..

ڕیژیمی لادەری سوریا لەماوەی ئەو دەستێوەردانە ئەسکەریەی کە بەوشێوە فراوانەی دەستی پێ کردوە لە لوبنانداو توندکردنی هەلوێستی سیاسی‌و کوشتارو ئەو زەبرو زەنگەی دەستی داوەتێ هەمو رووە نهێنی‌و ئاشکراکانی لەبەردەم جەماوەری خەباتگێردا خستە روو کە ئەم ڕیژیمە خاینە تا چ رادەیەك پەیوەندی بە ئیمپریالیزم‌و زایونیستەکانەوە هەیەو چۆن بەدڵ‌و گیان ئەخشەو پیلانە سامناکەکانی ئیستراتیجیتی ئیمپریالیزمی ئەمەریکا لەناوچەکەدا جێبەجێ ئەکات .

ئەم راستیەش دەرکەوت کە چۆن ڕیژیمی لادەری سوریا (گولان)ی دایە دەست زایونیستە دوژمنەکان لە شەڕەکەی ١٩٦٧دا . هەروەها چۆن بانگەوازەکەی عیراقی خستە پشت گوێ لە شەڕەکەی تشرینی ١٩٧٣دا کە داوای رزگارکردنی (گولان)ی ئەکرد وبە پەلامارێک زەویە داگیرکراوەکان لەدەست دوژمنی وەربگیرێتەوە . وە لە دوای ئەمانەش کەوتە سەر رێچکەیەکی ریسوایی‌و هەنگاو بە هەنگاو خۆی لە مەیدانی بەربەرەکانێی ئیمپریالیزم‌و زایونیستەکانا ئەکێشایەوە .

لەگەڵ ئەم هەمو خۆ کشانەوەو ملکەچی نواندنەدا کە بە تەواوی خۆیدا بەدەست ئەخشەکانی ئیمپریالیزم‌و زایونیستەکانەوە کەچی ئەم ڕیژیمە لادەرە بە شێوەیەکی سەرشێتانە پەلاماری گەلی قارەمانی سوریاو پێشڕەوە نیشتمانی‌و شورشگێریەکانی ئەدا .

پەلاماردانی بالویزخانەی ڕیژیمی سوریا لە روماو ئیسلام ئاباد

روما - ئاژانسەکان : دەستەیێ لە فیداکارە فەلەستینیەکان هێرشیان بردۆتە سەر بالیوزخانەی رژێمی سوریا لە رۆماو ژمارەیێ وەك بارمتە گل داوەتەوە .

ئاژانسی رۆیتەر وتویەتی : پۆلیس دەورەیان لە بالیۆزخانەکە داوەو لە ناوەوە بوە بە شەڕەتەقە .. سەرچاوەکانی پلیسیش وتویەتی : سێ پیاوی عەرەب هێرشیان بردۆتە سەر بالیۆزخانەی رژێمی سوریاو چەکیان بەکارهێناوەو چوار کەسی بالیۆزخانەکەشیان وەك بارمتە گل داوەتەوە ..

ئەفەرێکی ئیتالیش وتویەتی : ئەندامێکی بالیۆزخانەکە بریندارەو رێگاشی دراوە دەرچێ‌و بچێتە نەخۆشخانە .. هەروا سەرچاوەی پۆلیسی ئیتالی وتویانە : بالیۆز لەوێ ، نەبوە ، کاتێ کە فیداکارەکان هێرشیان بردوە ، ئەو کەسەی کە بریندارێشە راوێژکەری بالیۆزخانەکەیە .

لە گەڵ ئابلوقەدانی پۆلیسیش ، سەر پۆلیسی رۆما خۆیشی گەیشتۆتە بالیۆزخانەکە ..

ئاژانسەکان وتویانە : کارە تەواوبوەو هەرسێ فیداکارەکەیش خۆیان داوەتە دەس پۆلیس .. ئەمەش دوای ئەوەی هەمو ئامانجی فیداکارەکان جێبەجێ کراوە .. هەروا ئیشارەتیشیان بە بالیۆزخانە رژێمی هەلگەڕاوە لە رومادا داوە ، کە ئەمان کارەیان لە دژی دەسدرێژی رژێمی سوریا لە لوبنان‌و دژی بەرگری فەلەستین‌و هێزە نیشتمانیەکانی لوبنان .

فیداکارەکان ، بە یاننامەیەکیان بلاوکردۆتەوەو تیا دەس‌نیشانی ناپاکی رژێمی هەلگەراوەی کردوە دژی میللەتی عەرەب‌و - بەگشتی - ومیللەتی فەلەستین - بەتایبەتی و داگیرکردنی بالیۆزخانەکەیش خۆی لە خۆیدا ، خۆ نیشاندانێکە بۆ دەرخستنی ئەم ناپاکی‌یە .

هەر لە سەر هەمان ئاست ، دەستەیێ لە قوتابیانی عەرەب لە پاکستان هێرشیان بردۆتە سەر رژێمی هەلگەڕاوەی سوریا لە « اسلام ئاباد » بە نارنجۆك‌و ناڕەزایی خۆیان بەرامبەر بە دەوری گومان لێکراوی رژێمی سوریا لە لوبنان .

ئاژانسی رۆیتەر وتویەتی : پۆلیسی پاکستان هەولی قەدەغەکردنی قوتابیانی داوە ، لە هێرشی سەر بالیۆزخانەو لە نێوانیا بۆتە شەڕەتەقەو لە ئەنجاما حەوت کەس زامداربوە ...

هەندێ کەس وتویەتی : ئەمان بە گوێی خۆیان گوێیان لە دەنگی تەقە بوە کە فەرمانبەرانی بالیۆزخانەکە کردوە .. ئەوەی شایانی باسە : هەر دوو ئۆفیسی هێلی ئاسمانی‌ی سەر بە رژێمی سوریا ، لە « اسلام ئاباد » و « کەراچی »دا سەری ئەم مانگە سوتێنراوە .

• ڕاپۆرتی سیاسی •

بێ گومان ئەو پەلاماردانانەی گەلی سوریاو پێشڕەوە کانیان بەلگەیەکی تری لاوازبونی جێ پێی حوکمی ڕیژیمی لادەرە کە لە ناوخۆدا دوچاری نوشوستی‌و تێکشکان هاتوە بەدەست جەماوەرەوە .

بەلام لەسەر شانۆی لوبنان ڕیژیمی لادەری سوریا بەتەواوی پشتی بە هێزەکانی ئیمپریالیزم‌و زایونیزم‌و کۆنەپەرستان بەستوە وە بە پشتیوانی ئەوانەوە هەمو پیلانەکانی ئیمپریالیزم لە دژی بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان‌و بەرگریکارانی فەلەستین جێبەجێ ئەکات . کە ئەمەش دیسان دوژمنایەتی ئەو ڕیژیمە بەرامبەر بە جەماوەری خەباتکەری گەل ئەسەلمێنێ .. وە بەلگەیەکی تازە ئەداتە دەست ئیمپریالیزم‌و زایونیستەکان کە ئامادەیە ئەخشە تاوانباریەکانیان لە ناوچەکەدا جێبەجێ بکات .

خەباتی گەلی سوریاو پێشڕەوە نیشتمانی‌و شورشگێریەکانی رۆژ لە دوای رۆژ لە دژی ئەو ڕیژیمە لادەرە کلپە ئەسێنێ‌و ئەچن بە گژ دام‌و دەزگاکانی ڕیژیمەکەدا .. کە ئەمەش پشتیوانێکی بە هێزی بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان‌و بەرگریکارانی فەلەستینە .

ئەم خۆڕاگرتنە قارەمانانەیە ، لەدوای هەزاران قوربانی‌دان‌و فیداکاری نواندن بە پشتیوانی یەکێتی‌و خەباتی ناوکۆیی بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان‌و بەرگریکارانی فەلەستین‌و بە پشتیوانی ئەو هەمو هاریکاری‌و یارمەتیدانە بێسنورەی کە یارمەتیان ئەدرێ وە بە تایبەتی ئەو پشتگرتنە کە شورشەکەمان لە قوتری عیراقدا بەسەرکردایەتی حزبە پێشڕەوەکەی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب پشتگیریان ئەکات هەر سەرکەوتو ئەبن .

وە بەم جۆرەوە ڕیژیمی لادەری دیمەشق هەر لە ناو ئەچێ‌و .. دوا رۆژی هەمو نوکەرو خاینەکانی گەل‌هەر لە ناوچونە بە دەست جەماوەری گەل‌و پێشڕەوە نیشتمانی‌و شورشگێریەکانیەوە .

سەرکەوتن هەر بۆ جولانەوەی نیشتمانی لوبنان‌و بەرگریکارانی فەلەستینە .. ئیتر بۆ پێشەوە .

سەر وتار « پاشماوە »

وەستاوەتەوە کە پێویستی بە هەرتین‌و توانایەکە بخرێتە پال هێزی شۆڕش‌و پێی پتەو بکرێ .

وە کە کۆمەل پێویستی بە هەر ژین‌و توانایەت بێ لەم بلەیەدا تا گەندەلی دواکەوتنی بێ پر کانەوەو تەکانی پێبدا بۆ پێشەوە پلە بە پلە بەرەو پێشکەوتن‌و بنیادنانی ژیانێکی نوێ ، دیارە خاوەن بەهرەکان بەو توانستە زانستیانەوەی هەیانەو پێویستی ولات بە « اختصاص »ی جۆراو جۆریان ، دەتوانن دەورێکی دیارو ئاشکرا ببینن لە خێرا پێکردنی ئەو گۆڕانەی لە کایەدایەو پەکخستنی بزووتنەوەی کە بەرەو پێش ئەکان دەدات .

بەلام بایەخی جەوهەری‌ی ئەو بەهرە زانستیانە لە کۆمەلگای شۆڕشدا ، بەندە بە رادەی « وعی » خاوەنەکانیانەوە سەبارەت بە ئەرکە نیشتمانی‌یەکانیان‌و ئیلتیزام‌و ورەبەرنەدانیان لە بەدی هێنانی ئامانجەکانی شۆڕش‌و سوودی جەماوەردا ، چونکە ئیلتیزام کردن بە بیرو باوەڕەکانی شۆڕشەوەو جێ بەجێ کردنێکی کۆلنەدەرانەی خولقێنەری پلان‌و پرۆگرامەکانی گۆڕانی شۆڕشگێڕانە ، پێوانەیە نەك تەنها بۆ گیانی نیشتمانپەروەری هەر کەسێك ، بەلکو بۆ باری رەووشتیشی .

رەووشت بەپێی تێگەیشتنێکی شۆڕشگێڕانە پێداویستەکانی لە خزمەتکردنی جەماوەرو لە جێبەجێ کردنی هوشیارانەی ئامۆژگاری‌یەکانی سەرکردایەتی شوڕشەوەو لە بەتەنگەوە هاتنێکی دلسۆزانە بۆ دەسکەوتەکانی شۆڕش‌و پاریزگاری کردن لە ئەریتە پیرۆزەکانی گەلەوە وەردەگیرێت .

مەسەلەی گەشەسەندنی سەربەستیمان‌و مسوگەرکردنی پێشکەوتنی ئابووری‌و کۆمەلایەتیمان‌و بەدی هێنانی « معدل »ێکی بەرز لە نەش‌ونماکردنی توانای بەرهەم هێنانمان بە جۆرێك کە ببێتە بناغەی بنیادنانی ئیشتراکیەت دا رژێ ، بەندە بە دەوری خولقێنەرو هوشیاری ئەو هاوولاتی‌یەوە کە دەتوانێ دەوری خۆی لە هەموو کۆڕێکدا ببەستێتەوە بە پێداویستەکانی کۆلنەدان‌و سەرکەوتن لە جەنگی نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌یەکانمانا .

شۆڕش نازی بەهرەدارەکانی کێشا بەو بڕوایەوە کە دەورێکی کاریگەریان هەیە لە گورج کردنەوەو خێراکردنی رابەرێتێکی سەرابایی‌و بەو ئیعتیبارەشی کە بەهرەی زانستی بەشێکە لە سامانی نەتەوەیی‌و نیشتمانی کە دەبێ بایەخی پێبدرێ‌و کارێکی وابکرێ لە جنگ‌و داوی ئیمپریالیستەکان رزگار بکرێ کە هەول دەدەن دەولەتانی جیهانی سێ‌هەم وەك بازارێکی فرۆشتنی کەل‌وبەلی خۆیان‌و سەرچاوەیەکی کەرەسەی خاو بهێلنەوە .

بەرامبەر بەم راستی‌یە ، بەرامبەر بەتەنگەوە هاتنی شۆڕش سەبارەت بە خوبرەی زانستی ، پێویستە ئەوپەڕی کۆشش بکرێ بۆ ئیلتیزامێکی هوشیارانەی ئەرکە نیشتمانی‌یەکان‌و نەش‌ونماکردن‌و ئەنجامیان کە کۆمەل بەرەو رەفاهی‌یەت‌و پێشکەوتنی شارستانی دەبات .

— هاوکاری —

پاشماوەی : لە جیاتی سەرۆکی فەرماندە هاوڕێ صدام حسین پرۆژەی (الثرثار)ی کردەوە

فورات ، بۆ ئەوەی کوێرەوەری سالانی رابوردویان لەبیر بەرێتەوە کاتێک جۆتیاکان وشک ئەبون‌و کشتوکاڵ لەناو ئەچوو مرۆڤ‌و ئاژەل بە تینوێتی ئەمانەوە ئەویش بەهۆی کردارە نامرۆڤایەتیکانی حوکمڕانەکانی سوریاوە کە ئاوی لە کشتوکاڵ‌و جوتیارەکانی سەر روباری فورات ئەبری .

هەروەها وتی : ئەم پرۆژە گەورەیە بەرێکە لە بەرە بێگەیشتوکانی هاوکاری راستەقینەو دلسۆزانەی نیوان عیراق‌و یەکێتی سۆڤیاتی دوست ، کە بەهۆی هەوڵ‌و تەقەلای بێوچانی کرێکاران‌و تەکنیکی‌و کارگێرە عیراقی‌و سۆڤیاتیکانەوە بەماوەیەکی کەم جێبەجێ کرا .. کە بەراستی بۆ ئەو کارە مەزنەیان‌و ئەو دەستکەوتە جوانەیان ئەهێنن هەمو سوپاس‌و رێزێکیان لێ بگیرێت .

هەروەها بەرێز وەزیری رەی وتی : سەرۆکی فەرماندە تەعبیرێکی قولی لە بایەخی کشتوکاڵ کردوە بەوەی کە وتویەتی : (کشتوکاڵ نەوتێکی بێ براتەوەیە) وە بۆ ئەوەی کشتوکاڵێکی پەرەسەندو گەشە کردومان هەبێت پێویستە .. پێش هەمو شتێک .. بەتەواوی دەست بەسەر سامانی ئاومانا بگرین .. وە بە چاکترین شیوە بەکاری بهێنین .. وە دەستنیشانی راپورتی سیاسی هەشتەمین کۆنگرەی حیزبی بەعس سۆشیالیستی عەرەبی کردوە بەوەی کە بە تەواوی‌و بەوردی ئامانجە قوناغییە بنچینەییەکانی دیاری کردوە کە پێویستە لە کەرتی کشتوکاڵدا بەهۆی جێبەجێ کردنی چاک کردنی کشتوکاڵێکی پێشرەتی‌و بنیاتنانی پەیوەندیەکی بەرهەم هێنانی دور لە چەوسانەوەو دامەزراندنی بنکەیەکی بەتین بۆ ئالوگور کردنی سۆشیالیستی لەدیهاتەکاندا جێبەجێیان بکەین .

بەرێز وەزیری رەی ئەوەی دووپاتە کردۆتەوە .. کە ئەم بیروڕا سەرەکیانە کراون بە کۆمەلێک ئیتیجاه‌و بنکە .. کە جەوهەری سیاسەتی کشتوکالیمان ئەنوێنی .. وە بۆتە چوارچێوەیەکی سەرەکی بۆ کارکردن لە دەزگاکانی کەرتی کشتوکالیدا ..

لە کۆتایی وتارەکەیدا وتی : بەجێ گەیاندنی پرۆژەی نۆکەندی سەرساری فورات هەنگاوێکی ترە لە رێگای نەهێشتنی هەمو ئەو ئەگەرانەدا کە رێگای دەست بەسەرا گرتنی تەواو سامانی ئاومان لێ ئەگرێت بۆ ئەوەی بەچاکترین شیوە بەکاری بهێنین . وە بە دوای ئەمیشدا هەنگاوی گەورە گەورەی تر ئەنرێت کە ئەبێتە زنجیرەیەکی بەیەکەوە بەستراو بازدانێکی گەورە لەرێبازی شۆڕشە سەرفرازەکەماندا بۆ وەدی هێنانی پەروەردیەکی فراوان‌و چەسپاندنی ئابوری نیشتیمانیمان‌و بەتین کردنی شوێنی ستراتیژیمان‌و توانای تێکۆشانمان لە ناوەوەو دەرەوەی ولاتدا بۆ خولقاندنی عیراقێکی پێشکەوتوو گەشاوەی ئەوتۆ کە بێتە بنکەیەکی پتەوو سەر بلند بۆ بنیاتنانی کۆمەلگایەکی عەرەبی یەک گرتو لەسەر رێوشوێنی ئامانج‌و بیروباوەری حیزبی سەرکردەمان حیزبی بەعس سۆشیالیستی عەرەب .

● وتاری جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی سۆڤیێتی .

دوای ئەوە بەرێز آیفان آرخیبوف جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی سۆڤیێتی وتارێکی خوێندەوە .. لە وتارەکەیدا بەبۆنەی کردنەوەی پرۆژەکەوە سلاوی حکومەت‌و گەلی سۆڤیاتی گەیاند بە حکومەت‌و گەلی عیراق ..

هەروەها وتی : بنیات نانی پرۆژەی نۆکەندی سەرسار لاپەرەیەکی خاوێنی تری خستە سەر مێژووی پەیوەندی دۆستایەتی سۆڤیات‌و عیراق .

هەروەها وتی : لە دوارۆژیشدا یەکێتی سۆڤیات هەوڵ ئەدات کە نیوانی دۆستایەتی‌و هاوکاری لەگەل عیراقدا بەهەمو جۆرێک زیاتر قولکاتەوە .. سەبارەت بە دۆخی لبنان وتی : شەرێکی ویرانکەرو خوێناویە لەسەر داخوازی‌و رەزامەندنی لایەنە ئیستیعماریکان‌و (ئیسرائیل) دژی هێزە نیشتمانیکان‌و بەرگری فەلەستینی کە بە فەسیلەیەکی تێکۆشانی بەناوەت لە فەسیلەکانی بزوتنەوەی رزگاری خوازی عەرەب دائەنرێن ئەو شەرە هەلکراوە .

ئەوەشی دووپاتە کردۆتەوە .. کە یەکێتی سۆڤیات بەرامبەر دەست درێژی کردنی زایونیزمەکان بۆ سەر ولاتە عەرەبیکان‌و پیلان گێرانی هێزە ئیستیعماریکان لەناوچەکەدا نارەزایی دەرئەبرێ . وە لە کۆتایی وتارەکەیدا وتی : یەکێتی سۆڤیاتی لەناخەوە خۆشی خۆی دەرئەبری بەرامبەر سەرکەوتنەکانی گەلی عیراق لەو خەباتەدا دژی ئیمپریالیزم ئەیکات‌و لەبتەوکردنی ئابوری نیشتمانی پێشکەوتن لەمەیانی زانیاری‌و رۆشنبیریدا لەژێر سایەی سەرکردایەتی حزبی بەعس سۆشیالیستی عەرەبدا .

● وتاری جێگری وەزارەتی رەی .

دوای ئەوە بەرێز عفیف عیسی جێگری وەزارەتی رەی سەرۆکی دەزگای پرۆژەکە وتارێکی خوێندەوە وتی : لە ئەخشەکێشانی حیزب‌و سەرکردایەتی شۆرشدا بۆ رزگاری سامانەکانمان‌و دانانی پلانێکی نەتەوەیی رێکوپێک بۆ بەچاکی بەکارهێنانی دەورێکی بالای هەبوە لەبەجێ گەیاندنی پرۆژەکەدا ، وە ئەو چاودێری‌و سەرلێدانە بەردەوامەی لێپرسراوان لەپرۆژەکەیان ئەدا ، لەگەل رێ نیشاندان‌و ئامۆژگاریە بەنرخەکانیان کارێکی گەورەی ئەکردە سەر کارگێران‌و جێبەجێکردنی پرۆژەکە .

● وتاری بەریوەبەری پرۆژەکە :

پاش ئەوە ئەندازیار محمد فضل حسین بەریوەبەری بەریوەبەری پرۆژەکە وتارێکی خوێندەوە لە وتارەکەیدا باسی قوناغەکان هەندی لەو ئەگەرانەی کرد کە هاتونەتە سەر رێگای ئیشکردنیان لەگەل چونیەتی زال بون بەسەریاندا تاوەکو پرۆژەکە جێبەجێ کراوە .. وتویەتی : پرۆژەی سەرساری فورات یەکێکە لەژمارەیەکی زۆر لە پرۆژەی گەورە گەورە ، وە بگرە یەکێکە لەپرۆژە بایەخدارە گەورەکانی دنیا . هەروەها ئەوەی رون کردۆتەوە کە پرۆژەکە بەتاقی کردنەوەیەکی ئەخشەکێشان تەکنیکی‌و بەریوە بردنێکی تەواو دائەنرێت .. کە لە لایەن شارەزا جیهانیکانەوە دانراوە .

● وتاری لقی حیزب .

هەروەها هاوڕێ جێگری ئەمینداری نهێنی حیزبی بەعس سۆشیالیستی عەرەب لقی ئەنبار وتارێکی خوێندەوە ، لە وتارەکەیدا ئەو هەوڵ‌و تەقەلا لە وزە بەدەرەی دەست نیشان کردوە کە یەکێتی کارکردن لە پرۆژکەدا داویانەو وتویەتی : ئەو نیشانەی توانای گەل‌و هێزی ئیشکەرانمانە بۆ خولقاندنی دەستکەوتی گەورە وە وێنەیەکی زیندوی پەیوەندی دۆستانەمانە لەگەل ولاتە سۆشیالیستیەکاندا ، بەتایبەتی یەکێتی سۆڤیات .

هەروەها وتویەتی : لە جێبەجێ کردنی ئەم پرۆژەیەدا گەلی نارەحەتیمان هاتۆتە رێ لەسەرو هەمویانەوە ئەو پیلانەی کە رژێمی سوریا لەگەلەکەمانی کرد بەوەی بۆ ماوەیەکی دورو درێژ ئاوی روباری فوراتی لە ملیونەها جوتیارو خێزانەکانی بڕی .

● وتاری یەکێک لە کرێکارەکان .

دوای ئەم یەکێک لە کرێکارانی پرۆژەکە وتارێکی خوێندەوە ، لە وتارەکەیدا سلاوی ئەیاند بە سەرکردایەتی سیاسی حیزب‌و شۆڕش . وە وتی : پرۆژەکە نیشانەی بەرزی یەکبونی کارگێرەکانە .. وە بەچاکی ئەو دەورە دەر ئەخات کە رێکخراوە نیقابیکانمان بینیویتی .

● پرۆژەکە ..

پرۆژەکە بایەخێکی تایبەتی لەوەدا وەرگرت کە سوریاو تورکیا بەستی (تەبەقە) و (کیبان)یان بنیاتنا کە ئەمە بوە هۆی ئەوەی ئاوی روباری فورات کەم بێتەوە ، ئەویش بە هۆی پێویستی پڕکردنی ئەو دوو بەستەوە بە هۆی ئەو سیاسەتە نامرۆڤایەتیەوە کە سوریا ئەنیواند لە بڕینی ئاوی روباری نوراتدا بۆ ماوەیەکی درێژ .

شارەزایانی رەی لەسەر ئەو باوەڕەن کە ئەم پرۆژەیە بایەخێکی ئابوری گەورە پەیدا ئەکات چونکە بە ئاسانی لەکاتی کەمی ئاودا ئەتوانرێت ئاوی روباری دیجلەو فورات بەکار بهێنرێت لە کاتێکا ئاوی هەرکامێکیان کەمی کرد .. ئەویش دوای تەواوبونی نۆکەندی سەرساری دیجلە .. وە دوای شیرین کردنی ئاوی گۆلەکە .. هەروەها قوناغی دوهەمی پرۆژەکە ، نۆکەندی سەرساری دیجلە کە درێژیەکەی ٦٥ کیلومەترەیەو دەست بەجێبەجێ کردنی کراوە .. وا چاوەروان ئەکرێت لەماوەی پێنج سالی داهاتودا تەواو بکرێت .. بەرێز محمد صیاح وەزیری باوەرپێکراو لای وەزیری یەکەمین لەتونس‌و بەریوەبەری مەکتەبی حیزبی سۆشیالیستی دەستوری تونس سەبارەت پرۆژەی (سەرسار ـ فورات) وتویەتی دەستکەوتێکی مەزنە . وە بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی راگەیاندوە ، ئەم پرۆژەیە راستی دەولەت‌و سەرکردەکان دەر ئەخات لەجێبەجێ کردنی پرۆژەی گەورەگەورەدا کە بۆ چاکەی هاوولاتیانی عیراق‌و عەرەب ئەخرێتە کار .. وەزیری تونس ئەو رێبازە راستەی هەلسەنگاندوە کە سەرکردایەتی سیاسی حیزب‌و شۆڕش لە هەمو مەیدانێکا گرتویەتی ، وە بە تایبەتی لەمەیانی بنیاتنان‌و پێشکەوتندا کە لە مەفهومێکی نەتەوەیی بۆ هاوکاریی هاوبەشی عەرەب بۆی ئەچێ ..

وە بەرێز محمد خلیفە ئەلکندی وەزیری ئەخشەکێشان لە دەولەتی میرنشینە عەرەبیە یەک گرتوکاندا وتویەتی : پرۆژەی نۆکەندی سەرسار مژدەی خێرو بێری پێوەیە بۆ قوتری عیراق‌و نیشتمانی عەرەب . وە بە ناوی سەرۆک‌و گەلی دەولەتی میرنشینە عەرەبیە یەک گرتوکانەوە داوای پێشکەوتنێکی زیاتری بو قوتری عیراق کردوە لەژێر سەرکردایەتی مهیب احمد حسن البکردا .

لە نامەیەکی « پاشماوە »

زیادکردنی تەوژمی چەکدارانەو ئاودانی مەکینەی جەنگ بۆ گشت لایەکی دنیاو چەکدار کردنی هێزە کۆنەپەرستەکان‌و هاندانیان دژی هێزو رژێمە پێشکەوتوخوازەکان .. ئەوەی لە ڤیتنام‌و ئەنگۆلاو ئێستاش لە لوبنانا ئەکرێت رژێمی سوریا دەستدرێژی و یارمەتی کۆنەپەرستی‌و هێزو لاتەرازەکان ئەکات بۆ ئەنگاوتنی بزوتنەوەی نیشتمانی‌و پێشکەوتوازو بەرگری فەلەستینی ، بەلگەیەکی زیندوە لە دەستدرێژی ئاشکرای ئەمەریکاو چەکدارکردنی کیانی زایونیزم‌و هێزە راسڕەوو لاتەرازەکان ، کە چۆن دوژمنانە ئەیەوێ بوونی خۆی‌و دەستدرێژی خۆی لەسەر ئابوریەکانی ولاتی عەرەب بنوێنێ‌و سامانەکانی بخاتە ژێر رکێف .. بێگومان ئەم سیاستە ئیمپریالیزمی‌و دوژمنکارانە ، لێپرسراوە لە ئازاوەی مەسەلەی ئەو (پارە)و (تضخم)ەی کە دنیای ئێمەی تێدا ئەژیت .

دۆستەکان :

ولاتی عیراق کە لە رابردودا زۆر لە ژێر دەستی داگیرکەرانەدا نالاندویەتی‌و دەستدرێژی لە سامانەکانی کراوە لە لایەن مۆنۆپۆلەکانەوە ، بڕوایەکی بتەوی بە پێداویستی خەباتی هاوکۆیی هەیە لە دژی کۆنەپەرستی‌و داگیرکەری چەشنکاو چەشنی کۆن‌و نوێی ، لە پێناوی سەرخستنی رژێمێکی ئابوری جیهانی وا کە بەند بێ بە ریزگرتن‌و سودی هاوتاوە . رژێمێ دەسبەری خۆشی‌و ئاشتی دادپەروەرانە و مایەی سەربەخۆیی رەها بێت لەسەر سامانە نیشتمانی‌و نەتەوەییەکانی خۆی تا بە بەتاشی‌و بەسەربەری بیگەیەنێتە رادەی وەبەرهەمهێنان‌و معدەلێکی باشیش لە نەشونمادا برەخسێنێ .. چارەسەرکردنی گرفتەکانی نەشونماو گەیشتن بە رژێمێکی بەداوی ئابوری جیهانانە ، پێویستی بە سازاندنی گۆڕانی بنەڕەتی هەیە لە تەلێ لایەنی پەیوەندیەکانی نێوان دەولەتان . هەروا پێویستی بە یارمەتییەکی بەردەوامی رژێمی پێشکەوتوو دەولەتە سۆشیالیزمەکانەوە هەیە ، تا روبەروی تەوژمی چەکدارکردنی رژێمە کۆنەپەرستو گومانلێکراوەکان بوەستێت .. هەروا پێویستی بە یەکگرتنێکی خەباتگێرانەی نێوان هێزە پێشکەوتوخوازەکان هەیە لە روبەروبونی ئیمپریالیزم و نەخشەو پیلانەکانی ، لە خەریک کردنی ولاتە گەشەکردوەکان لە وەدی هێنانی نەخشەی نەشونماکانی خۆیدا .

دۆستانی ئازیز :

دوبارە سلاوتان لێبێ .. ئێمەش لە هەولە پاکەکانتان لە گەلتانایین لە پێناوی قوولکردنی خەباتی میللیانەی‌سەر بەخێرو خۆشی مرۆڤایەتی .

سلاوتان لێ بێت .

احمد حسن البکر
سەرکۆماری عیراق

Institut kurde de Paris

نۆکەندی «الثرثار»

تاقی کردنەوەیەکی نیشتمانی رابەرو

نیشانەی گەشەکردنی لەمەودوامانە

رۆژی یەکی شەممەی رابوردو رێکەوتی ١٠ی ئەم مانگە لەجیاتی سەرۆکی فەرماندە مامۆستا صدام حسین پرۆژەی نۆکەندی سەرسار کردەوە ، ئەو پرۆژە بایەخدارو بێ وێنەیە لە رۆژهەڵاتی ناوەراستدا ، کە لەم قوناغی ئاڵۆزکردنە شۆڕشگێڕەی وڵاتەکەماندا یەکی لە هەرە ئەو نیشانە گەورانە دائەنرێت کە ئەتوانێت بەشداریی بەتین کردنی دۆخی ئابوری و کۆمەلایەتی بکات و زامنی پەرەسەندن و گەشەکردنێکی خێراتری وڵاتەکەمانە بە کەمترین نرخ و گەورەترین زامنی ..

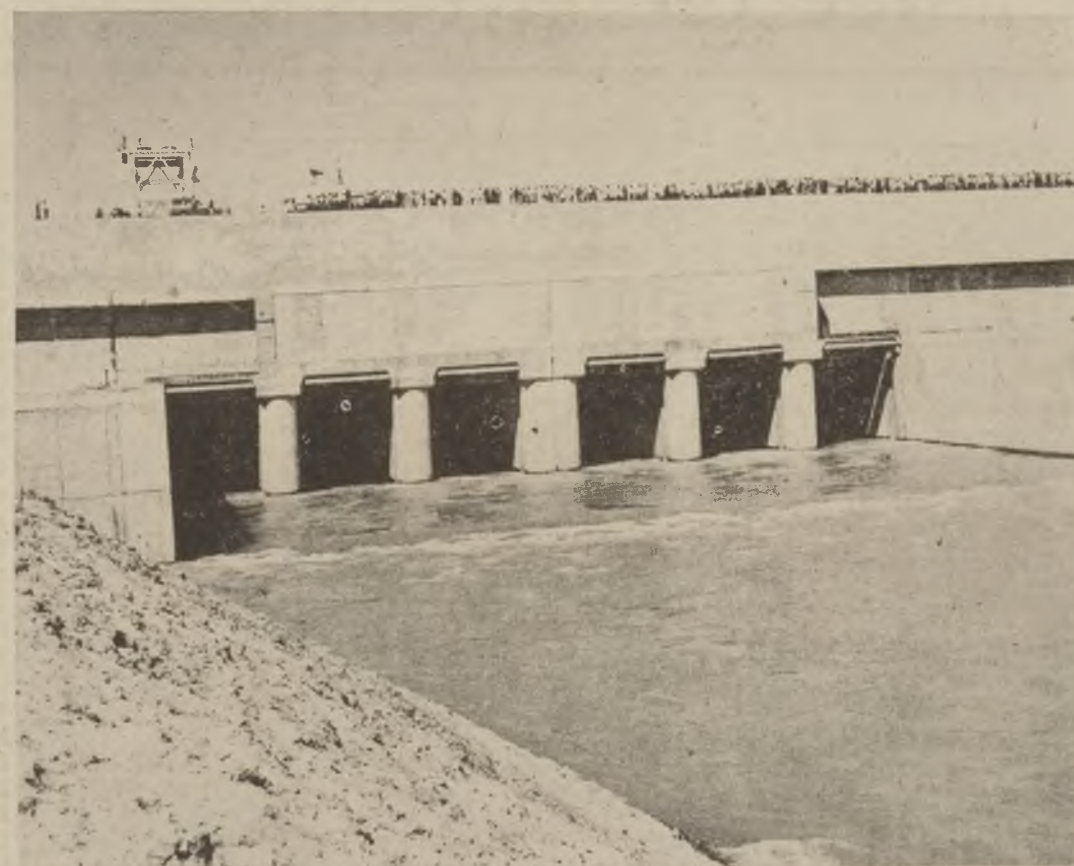

لە گەڵ ئەوەی تاقی کردنەوە یەکی رابەر لە تاقی کردنەوەکانی کەرتی کشتیی و بەڵێنەیەکی ئاشکراو رونی ئەوەیە کە ئەم هیچ شارەزایی و توانایەکی جێبەجێ کردنی لە کۆمپانیا بێگانەکان کەمتر نییە •

سەرکردایەتی حیزب و شۆڕش بایەخێکی تایبەتی بە جێبەجێ کردنی قوناغەکانی ئەو پرۆژە بە سامەدابو ، کە ئەویش بە شێوەیەکی سەرەکی لە چاودێری کردنی تایبەتی بەرێز سەرەک احمد حسن البکر سەرەک کۆماردا دەرئەکەوت کە بەردەوام دەچوە سەر ئیشەکەو زیاد لە جارێک خەڵاتی کارگیران و شارەزاکانی ئەوپرۆژەیەی کردوەو ئارادەی ئەوەی ئەتوانین بڵێین و ئەوە بسەلمێنین کە پشتگیریی بەردەوامی سەرۆکی بەرێز بۆ پرۆژەکە ، هەمیشەو بەردەوام هاندەرێکی تەواوی کارگیرانی پرۆژەکە بوە بۆئەوەی کە هەوڵ و توانایەکی زیاتر بەخت کەن و کەمتر کات بەفیرۆ بدەن لە رێگای جێبەجێ کردنی ئەم پرۆژە گرنگەدا .

ـ سەرەتا ـ

دوای بەرپابونی شۆڕشی ١٧ی تەموز ، حکومەتی نیشتیمانیمان بایەخێکی ئیجگار زۆری دا بە مەسەلەی پەرەپێدانی ئاودێری و دروست کردنی تۆڕێکی گەورە «مەبزەل» بۆ پاک کردنەوەی ئەو زەوی و زارانەی خوێیان لە سەرنیشتوە حکومەتی شۆڕش وەزارەتی (رەی) دامەزراند ، تاوەکو ئەرکی پەرەپێدانی ئاودێری و دروست کردنی بەستی گەورە بگرێتە ئەستۆی خۆی •

پرۆژەی سەرسار یەکێک بو لەو پرۆژە گەورانەی کە حکومەتی شۆڕش بایەخێکی تایبەتی پێ دابو ، ئەویش دوای ئەوەی گۆلی سەرسار بەهۆی لافاوەکانی ساڵانی (٩٦٧ ـ ٩٦٨ ـ ٩٦٩)وە بەتەواوی پڕ بوبو لە ئاو بە جۆرێک بلندی ئاوەکەی گەیشتبوە ٦٠ مەترە ژور رووی دەریا ، بە جۆرێک وای لێ هاتبوە کە ئاوی تری نەئەگرت ، لە بەر ئەوەو بە پەلە وای لێ کرا کە ئاوەکەی بکاتە ٦٥ مەترە لە ژور رووی دەریاوە ، هەروەها دەست کرا بە نەخشەدانانی نۆکەندی سەرسار تا بە هۆی ئەم نۆکەندەوە گۆلەکە بەروباری فوراتەوە ببەسترێت بەم جۆرە بەهۆی چاودێری بەرێز سەرەک کۆمارەوە پرۆژەکە هاتە گۆڕێ و دەزگای گشتیی پرۆژەی سەرسار لە ٩ی مانگی ٤ی ساڵی ١٩٧٢دا دەستی کرد بە زەوی هەڵکەندن لە کاتی ئاهەنگەکانی بیرەوەری ٢٤ ساڵەی دامەزراندنی حیزبی سەرکردە ، حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبدا •

● شتێک لە بارەی گۆلەکەوە •

گۆلی سەرسار نزمایی یەکی سروشتییە ئەکەوێتە نێوان روباری دیجلەو فوراتەوە ، لە ژووری رۆژئاوای شاری بەغداد دا ، بەرەو ژور درێژ ئەبێتەوە تا ئەکاتە پارێزگای ئەنبار ، ئاوی لافاوی تێادا کۆ ئەبێتەوە دواوزەی ئاوگرتنی گۆلەکە ٦٥ مەترەیە لە ژور روی دەریاوە ، کە ئاوی تیا گەیشتە ئەم پلەیە بەرینی گۆلەکە خۆی ئەدات لە ٢٧١٠ کیلو مەترەی چوارگۆشە • وەلە ئەنجامی پڕ بونی گولەکە لە ئاو ، پێویست بو کە بیر لە چارەسەرێکی بنەرەتی ئەم مەسەلەیە بکرێتەوە ، ئەویش بە بەتاڵ کردنەوەی گۆلەکە لە ئاو تاوەکو لە وەرزی لافاوی روباری دیجلەدا ئاوی تر بگرێت ، بەلام دەسەلاتی نیشتمانی لەمە قوڵتر بۆ مەسەلە کە چو بەوەی ئەم گیرو گرفتەی لە گەڵ گیروگرفتی کەمی ئاوی روباری فوراتدا شەتەک داو بریاریدا کە نۆکەندێکی سەرەکی هەڵکەندرێت لە نێوان گۆلەکەو روباری فوراتداو ئەو نۆکەندە ناو نرا نۆکەندی سەرسار ـ فورات لە خواروی گۆلەکەوە دەست پێ ئەکات و ئاوی گۆلەکە ئەرژێتە ناو روباری فوراتەوە •

وە بۆ ئەوەی بەچاکی کەڵک لەم پرۆژە بەوزەیە وەرگیرێت سەرکردایەتی حیزب و شۆڕش نەخشەی ئەوەی کێشاوە کە ئەوپەڕی کەڵک لە پرۆژەکە وەرگیرێت ، ئەوەی دوو پاتە کردۆتەوە کە پێویستە لە دواڕۆژدا شارێکی گەشت و گوزاریی لە نزیک گۆلەکەوە بنیات بنرێت و سامانی ماسی لەو گۆلە داپەرەی پێ بسێنرێ و ئەو بیابانە چۆڵ و بەرینەی نۆکەندەکەی پیادا تێپەر ئەبێت بۆ کشت و کاڵ کەڵکی لێ وەر بگیرێت •

سەرساری فورات .. نۆکەندێکی بەوزەیە

نۆکەندەکە لە بەشی خواروی گۆلەکەوە دەست پێ ئەکات و لە بەستی یەرمە ئاوەکەی ئەرژێتە ناو روباری فوراتەوە ، درێژێکەی ٣٧ر٥٥ کیلومەترەیە وەپانێکەی لە خوارەوە ٣٧ر مەترەو لە سەرەوە خۆی ئەدات لە ٨٥ر مەترە ، تێکرا قوڵایەکەی ٢٨ر مەترە ئەبێت و لە هەندێ شوێندا قوڵایەکەی ئەگاتە ٣٤ر مەترە ـ ئەوژمی ئەوی نۆکەندەکە دەگاتە ١١٠٠ مەترەی شەش پالوی لە چرکەیەدا (سانیە) ، ٥٠٠ مەترەی شەش پالوی ئاوەکە ئەرژێتە روباری فوراتەوەو ٦٠٠ مەترەکەی تری ئەرژێتە ناو روباری دیجلەوە ، ئەم بەشەی دوایی لە رێگای نۆکەندی سەرسار دیجلەوە ئەکات بەروباری دیجلە •

مونشەئاتە سەرەکیکان

گرنگ ترین مونشەئاتی سەرەکی لە پرۆژەکەدا (نازمە) گەورەکەیەتی .. ئەو نازمەش لە کۆنکرێتی شیشدار لە سەرەتای نۆکەندەکەدا دروست کراوە ، بۆ بەردان و گرتنەوەو زیادو کەم کردنی ئەو ئاوەی لە گۆلەکەوە بەنێو نۆکەندەکەدا ئەروات ، ئەویش برێتییە لە شەش دەرگا ، پانی هەر دەرگایەکی ٨ مەترەو بلندی ٦ مەترەیە ، دەرگای ئەو کونانە لە پۆڵا دروست کراوەو قورسایی هەموو دەرگاکان ئەگاتە ٨٠٠ تەن ، دەرگاکانی ئەو نازمە بەکارەباو بەدەست ئەبرێن بەڕێوە ، ئەو دەرگایانە وا دروست کراون کە ١١٠٠ مەترەی شەش پالو ئاویان لە سانیەیەکدا پیا بروات ، ١١٨ هەزار مەترەی شەش پالو کۆنکرێت و ٧٠٠٠ تەن شیش لە نازمەکەدا کار کراوە •

وردە سەرنجێک

● دەزگای گشتیی پرۆژەی سەرسار بەپێی یاسای ژمارە (١٥٢)ی ساڵی ١٩٧١ پێک هاتوە •

● دەزگاکە دەست مایەیەکی (٣٥) ملیون دیناری بۆ تەرخان کراوە تاوەکو پرۆژەکەی بەهاوکاریی یەکێتی سۆڤیەت پێ جێبەجێ بکات • ئەو رێکەوتنەی لە مانگی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩٧١ لە گەڵ دەزگا سۆڤیاتیکەدا مۆرکراوە ، ئەڵێت .. لایەنی سۆڤیاتی ئەبێت پسپۆڕو شارەزاو مەکینەو ئاڵەتە پێویستەکان ئامادە بکات و لایەنی عیراقیش ئەندازیارو کرێکارو تەکنیکی بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژەکە ئامادە بکات •

● ژمارەی کارگیرانی پرۆژەکە خۆیداوە لە ٤٢٠٠ کەس و پسپورە سۆڤیاتیکانیش ژمارەیان گەیشتۆتە ٣٠٠ شارەزا •

بەشی لێکۆڵینەوە لە
« هاوکاری »

لە یادی دامەزراندنی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی «ئۆتۆنۆمی» دا

چەپکێ گوڵی بۆنداری پێشکەشە بە

دەورەی سێیەمی ئەکەین

سەرکردایەتی سیاسی وڵاتەکەمان هەروەکو بەڵێنی دابوو بەگەلی کوردمان لە یانزەی ئاداری ساڵی ١٩٧٠ دا حوکمی ئوتونومی لەکاتی دیاری کراوی خۆیدا ، واتە لە یانزەی ئاداری ساڵی ١٩٧٤ دا بڕیاردا .. بەمە دەسکەوتێکی گەلێ مەزنی خستە پاڵ دەسکەوتەکانی پێشوومان ، لەلایەکی تریشەوە رێی گرت لە هەموو فرو فێڵ و پیلانێک کە بۆ شکستی هێنان بەبرایەتی کوردو عەرەب و یەکێتی نیشتمانی و شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەموزی پێشکەوتنخواز ساز دەکرا ، بەو ئامانجەی میللی کردنی نەوت و بەرەی نیشتمانی و یاسای چاککردنی کشتوکاڵ هەڵوەشێننەوەو هاوکاری و دۆستایەتی نێوان گەلی عیراق و وڵاتە سۆشیالیستەکان بپچڕێنن تاوەکو حوکمی نیشتمانی لاواز ببێت و جەماوەرانی گەلەکەمانی لێ بتەکێنەوەو لەئەنجامدا بتوانن زەفەری پێ ببەرن و بیخەن .. « لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە دڵنیاین کە رەوتە شۆڕشگێڕییە پڕ لە دەسکەوتە گەورەکانمان هەمیشە لەتوانای دا هەیە کە گیروگرفتەکان تێبپەڕێنێ و بەسەر پیلان و پیلانگێڕاندا زاڵ ببێت بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا زۆر پێویستە ساغی بکەینەوە کە ئەبێ پتر ریزمان یەکبخەین و پشتگیری بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازو برایەتی نەتەوەیی و نیشتمانی بکەین ، بۆ ئەوەی جەماوەرەکەمان بکەین بە شورەیەکی قایم و قەڵایەکی پۆڵا بۆ رەتکردنەوەی دوژمنان و تۆقاندنیان و زیندە بەچاڵ کردنی ئاوات و نیازەکانیان »(١) لەبەر ئەمانە هەموویی و لەپێناو چەسپاندنی مافە رەواکانی گەلی کوردمان و ئاوەدان کردنەوەی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و خۆش گوزەران کردنی ژیانی جەماوەران و بۆ هەڵسوڕاندنی کاروبار لەرێگەی حوکمی ئۆتۆنۆمییەوە ، سەرکردایەتی حزب و شۆڕش ئەنجومەنی یاسادانانی پێک هێنا لەنوێنەرانی بەرەی نیشتمانی و پیاوانی سەربەخۆو رووناک بیر ..

وە لە رۆژی ٥ ـ ١٠ ـ ١٩٧٤ دا یەکەم ئەنجومەنی یاسادانان لەژێر چاودێری حوکمی پێشکەوتوخوازانەی عیراقدا کرایەوە ، هەرچەندە ئەمە تاقی کردنەوەیەکی نوێ بوو گەلێ کەندو کۆسپ و گیروگرفتیشی هاتە رێ ، لەگەڵ ئەوەشدا ئەندامانی ئەنجومەن قۆڵی مەردانەیان لێ هەڵ کرد بە باوەڕێکی بەتینەوە بۆ بەجێهێنانی ئەو مەبەست پیرۆزەی خراوەتە سەر شانیان، لە ژێر چاودێری سەرکردایەتی سیاسی و بەهەوڵ و هیممەت و هاوکاری کردنی هەموو رۆڵەکانی گەلی کوردمان •

وە لەو ماوەکەمەی تەمەنی حوکمی ئۆتۆنۆمیدا ، یاسای ژمارە (٩٠)ی ساڵی ١٩٧٥ بۆ رێکخستنی ملکایەتی کشتوکاڵ بەجێ هێنراو ، گەلێ پرۆژەی ئاوەدان و پیشەسازی پێک هێنراو ژمارەیەکی زۆریش قوتابخانەو خەستەخانەو دەزگای تری پێویست کرانەوەو بارو شێوازی نائاساییی و وەختی کە لە زروفی پێشووترا لەناوچەکەدا هەبوو لابراو ، دەست کرا بە ئاوەدان کردنەوەو خۆش گوزەران کردنی ژیانی دانیشتوان و .. تاد .

هەموو ئەمانە باوەڕی رۆڵەکانی گەلی کوردمانی بە ئەندامانی ئەنجومەن و هەروەها بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب و شۆڕش بەتین کرد وە بوە بناغەیەکی چەسپیو بۆ خەباتگێرانێکی شۆڕشگێڕیی هەمیشەیی گەلێ بەهێز لە پێناو گەیشتن بە مەبەست و ئامانجی پیرۆزی گەلی عیراق (بۆ چونمان سەبارەت بە کێشەی کورد هەر لە سەرەتاوە و لە بوارەی رەوتەکەماندا بۆ چونێکی مەبدەئی بوە ، هەڵوێستیشمان بەرامبەری هەڵوێستێکی ئەخلاقی بوەو زروف و گیرگرفتە ئاڵۆزو پیلانە فراوان و ترسناکەکانی ئیمپریالیزم و کۆنە پەرستەکان کاری لە بۆچون و هەڵوێستمان نەکردوە»(٢) •

ئێستاش لەکاتێکدا کە سێیەم دەورەی ئەنجومەن کۆتایی هات باوەڕمان زۆر بەهێزە کە ئەندامانی ئەنجومەن قۆڵی چاکی لێ دەکەن بەلاداو بێ درێغی کردن هەموو توانایەکیان بەکار دێنن بۆ بەئەنجام هێنانی هەموو ئەو مەبەستانەی گەلی کوردمان ئاواتە خوازیەتی .. کومانیش لەوەدا نییە کە سەرکردایەتی حیزب و دەوڵەت زۆر دڵسۆزانەو بەهەوڵ و عەزمێکی نوێوە پارسەنگی خۆی ئەداتە پاڵ ئەنجومەن بۆ بەدیهێنان و قوڵ کردنەوەو فراوان کردنی مافە رەواکانی گەلی کوردمان (مەسەلەی پەرەپێدانی ئۆتۆنۆمی کارێکی بەردەوامە پێویستە هەموو کەسێک رای پەڕێنێ و وەک کارێکی گرنگ بۆ جێگیر کردنی بنچینەو پایەکانی تێ بکۆشێ لە پێناو مافی نەتەوەیی گەلی کورددا)(٣) .

کە ئەمە زیاتر برایەتی دەچەسپێنێ و قەناعەت و ویژدانێکی تەواویش نەک هەر لەبەر دەم رۆڵەکانی گەلی کوردمان بەڵکو لەبەردەم تەواوی گەلی بەشەرەفی عیراقدا پەیدا دەکا ، کە هەمیشە بێ پشوو لە پێناو پاراستنی هەموو هەوڵ و پیلانێکی سەربەخۆیی عیراق و کۆڕ کردنی ئیمپریالیزمانەو زایۆنیزمانە کە بۆ تێکدانی ریزەکانی گەلی عێراقی مەزنمان و لەخشتە بردنی پارتە نیشتمانیەکان دەدرێ ، کۆڵ نەدەن و بجەنگن •

چەپکێک گوڵی بۆن خۆش بە ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە یادی دامەزراندنیدا بەستنی دەورەی سێیەمیدا پێشکەش بێت •

پایەداری کۆششی مەردانەی گەلی عیراقمان لە پێناو سەرکەوتن و دەسکەوتی گەلی مەزنتر ..

پەراوێزەکان :

١ ـ وتاری بەرێز بکرمحمود سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان لەدووەم کۆبۆنەوەی دەورەی سێیەمی ئەنجومەندا •

٢ ـ وتاری بەرێز سەرۆکی پێشەوا لەیادی شۆڕشی (١٧)ی تەموزی ١٩٧٦دا •

٣ ـ وتاری بەرێز جێگری سەرۆک لە ئەنجومەنی یاسادانان دا لەکاتی سەردانەکەی دا بۆ ئەو ناوچەیە •

بەندەری «البکر»

● بەشی لێکۆڵینەوە لەهاوکاری

● ئەم بەندەرە یەکێکە لەو پرۆژە گەورانەی (١٠٠) ملیۆن دیناری تێ ئەچێ •

● لە پلەی یەکەمی پرۆژەکەدا چوار شۆستە بۆ وەستانی ئەو پاپۆرە گەورانەی نەوت بار ئەکەن و گرانی باری هەر یەکەیان ئەگاتە ٣٥٠ هەزار تەن دروست کراوە •

لەگەڵ ئاهەنگەکانی پار بە بۆنەی بیرەوەری شۆڕشی ١٤ تەمموزی ساڵی ١٩٥٨و ١٧ی تەمموزی ساڵی ١٩٦٨دا بەرێز تایە عبدالکریم وەزیری نەوت بەندەری البکری لە خلیجی عەرەبی کردەوە •

بەندەرکە برێتییە لە دوو بەش ، بەشی وشکانی و بەشی ناو ئاو .. بیرە نەوتەکانی رومیلە سەرەتای بەشی وشکانیەتی هێلی کەناریش لە فاو کۆتایەتی ، بەشەکەی دەریاشی ٤٢ کیلومەترەیە •

وا نیازە کە پرۆژەکە بە دوو قۆناغ تەواوکرێت ، یەکەمی بە وزەیەکی ٥٠ ملیون تەنی لە ساڵێکدا ، ئەوی تریشیان بە وزەیەکی ٨٠ ملیون تەنی لە ساڵێکدا ، لە هەندێ قۆناغی تری پرۆژەکەدا ئەتوانرێت وزەی کوێزانەوەی بکەیەنرێتە ١٢٠ هەزار تەن لە ساڵێکدا •

پرۆژەکە ١٠٠ ملیون دیناری تێ ئەچێت .. بەشی وشکانی پرۆژەکە ٥٥ ملیون دینار ئەبات بەشە دەریایەکەشی ٣٦ ملیون دینار ئەبات ، ٩ ملیون دیناریش بۆ بنیاتنانی خانوبەرەو ئاوەدان کردنەوە • بەندەرەکە بەهۆی تازەترین ئاڵەت و مەکینەوە بەڕێوە ئەبرێت کە دواشتە تەکنەلۆژیا لەدنیادا تا ئێستا پێی گەیشتبێ ، کاروباری بەندەرەکە سەرجەمی بە شێوەیەکی ئوتوماتیکی بەرێوە ئەچێت ، وە بە هۆی ئاڵات و کەرەسەی زانستییەوە ئەنواردرێتە ناو دەریا ، کە جاری وا هەیە بینین ئەبێتە شتێکی گران وە بە هۆی ئەو ئاڵات و کەرەسانەوەش رێگا نیشانی پاپۆرەکان ئەدرێت •

وەک ئاشکرایە درێژایی بەندەرە سەر ئاوکەوتۆکە تەنیا کیلو مەترەیەکەو لە ١١ دورگە پێک هاتوەو ٦٠ پێی لە روی ناوی دەریاوە بەرزە لەکاتی ئاو بلندبونەوەی دەریاو (المد) • لەپلەی یەکەمدا چوار شوسەی ئەبێت .. ئەو پاپۆرە گەورانەی تیا رائەوەستێ کە قورسایی بارەکانیان ئەگاتە ٣٥٠ هەزار تەن بەشەکەی تری بەندەرەکە کە کەوتۆتە ژێر ئاوەوە (٩٠) پێیە ، وا دروست کراوە کە بەرگەی ٢٠٠ ساڵی داهاتو بگرێت .

بەشەکەی ناو دەریای بەندەرەکە دوو بۆری گەورەی پێوەیە کە نەوتیان پیادا ئەروات درێژی هەریەکێک لەو بۆریانە ٤٢ کیلومەترەیەو ئەستوریکەی ٤٨ گرێیە ، لە وزەیدا هەیە کە هەربۆرییەی سەعاتی ١٤ هەزار تەن نەوتی پێدا بروات •

بەشەکەی ناو وشکانیشی گەلێک شتی بۆ دروست کراوە وەک تەنکی گەورە گەورە کە ملیۆنی مەترەی شەش پاڵو ئەبێت و هی واش کە ٦ ملیون بەرمیل ئەگرێت ، لەگەڵ تورمپایەکی گەورە کە لە دنیادا نەوت لە هەمو بیرە نەوتەکانی عیراقەوە وەرئەگیرێت هەتاوەکو بە گەورەترین تورمپادا ئەنرێت نەوتی کەرکوک و بزرکان و رومێلەش •

کارگیرانی بەندەرەکە ژمارەیان ٤٥٠ کەسە ١٠٠ کەسیان لەبەشەکەی ناو دەریایدا کار ئەکەن ئەو کارگیرانە هەمویان شارەزایی تەواویان هەیە لە بەڕێوەبردنی ئیش و کاری ناو بەندەرەکەدا لەبەندەرەکەدا باڵەخانەیەکی گەورەی چوار نهۆمی تێدا دروست کراوە کە جێگای ١٠٠ کەسی تیادا ئەبێتەوە •

بیجگە لە شوێنی دایەرەو شوێنی کونترۆڵ و وردە کارگەی میکانیکی و لۆقەنتەو شوێنی رابواردن ، لەسەربانی باڵەخانەکە فرۆکە خانەیەکی بچوکی تیا دروست کراوە بۆ نیشتنەوەی فرۆکەی هالی کۆپتەر •

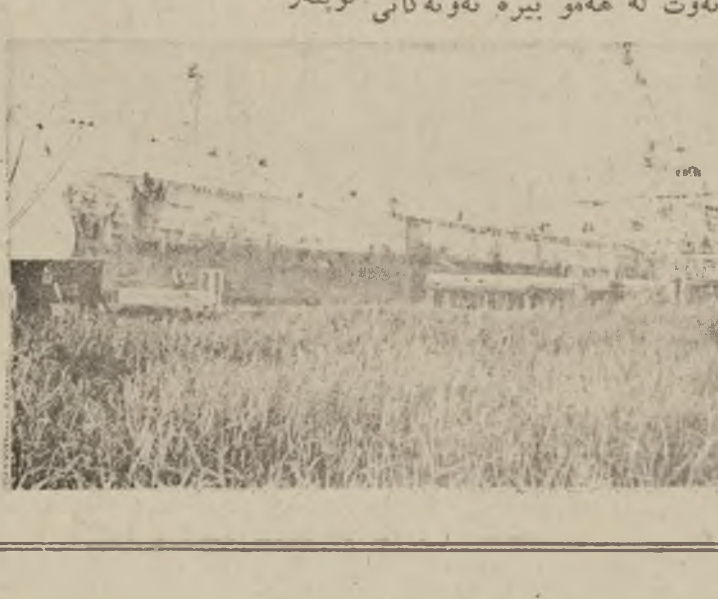

Institut Kurde de Paris

لەئاسۆی ئەدەبدا

چ واقعیتیەك ..؟

– صلاح احمد –

● ئەدەب چەندە پەیوەندیی بەژیانەوە هەبێت ئەوەندە واقیعییە .. جا لەبەر ئەوەی باوەڕ ناکەم ئەدەب هەبێت هیچ پەیوەندییەکی بە ژیانەوە نەبێت، بۆیە هەموو ئەدەبێکی سەرکەوتوو هەرئەبێت لەلایەوە، یان چەند لایەکەوە واقیعی بێت .

● بەڵام واقیعی ناواقیعی جیاوازیی هەیە، چونکە ئەمیش وەك گشت لایەنەکانی تری هونەر سنوور بۆ دانانو خستنە ناو قالبەوەی ئەوەندەش ئاسان نییەو، بە قەد فراوانی ژیان فراوانەو، بەردەوام جێگای گفتوگۆ لە سەر کردنەو .. قوتابخانەکە خۆشی بەردەوام لە گۆڕانو بەرەوپێشەوە چووندایە .

● جا بۆیە، ئەوەی بە بێ پێودانگە دواکەوتووەکانی ئەم قوتابخانەیە تێی بڕوانێت، نەك هەر ئەنیا زیانی پێئەگەیەنێت . بەڵکو ئەکەوێتە بەرەی دژیشەوەو .. ئەبێتە کۆسپێك پێویستە هەوڵی لابردنی بدرێتو، ئەگەر توانرا بخرێتە سەر ڕێگای نەچەقینو بەرەوپێشەوە چوونی بەردەوام .

● لەم شێوە دواکەوتوانەی ئەم قوتابخانەیە ئەو لایەنەیەتی کە ئەیەوێ ببێتە کامیرایەکی بێگیانو وشكو، بکەوێتە گرتنی ئەو وێنە ساکارو ساویلکانەی کە ئەوەندە سواون تەنانەت بەقەد ئەو دیمەنو ڕووداوە واقیعییانەش کارتێکردنیان تیا نەماوە کە هەموو ڕۆژێك بەچاوی خۆمان ئەیبینین .

● ڕاستە هەموو لایەنێکی ژیانی ئادەمیزاد ئەشێت ببێت بە بابەتێکی چاکی بەرهەمێکی ئەدەبیی سەرکەوتوو، بەڵام ئەمەیان لەسەر : چاوی وردبینو، سەرنجی قووڵو، هەستی زیندووی ئەو نووسەرە ڕاوەستاوە کە ئەیەوێت توێکڵەکان لابداتە لاوەو بەناخی قووڵی دەریای مرۆڤایەتیدا بچێتە خوارێو .. درامایەکی وای لێ دەربێنێت کە داهێنانو کەشفو وردەکاری تیابێت، نەك توێکڵەکان بە ڕەنگی تۆخو، بە دروشمی ڕۆژانەی وشك برەنگێنێتو، بە زۆر بیەوێت خەڵکی بەوە قایل بکات کە ئەدەبێکی واقیعییانەی نووسیوە .

● چونکە « ڕاستی »و « دڵسۆزی » بۆ ئەدیب باشترین بزوێنەری داهێنانەو، ئەدەبی سەرنەکەوتووش نیشانەی باوەڕ نەبوونی خاوەنەکەیەتی بەو بابەتەی لە بەرهەمەکەیدا دەری بڕیوەو، نیشانەی نەبزوانو تەفاعول نەکردنێتی لەگەڵیاو .. نەژیانو ئەندێشە نەکێشانێتی لەگەڵ تاقی کردنەوەکەدا هیچ جۆرە دڵسۆزیو ڕاستیەك لەلای ئەدیب دروست ناکاتو .. ئەنجامەکەشی ڕیز کردنی چەند وشەیەکی ڕەنگاوڕەنگی بۆشو مردووە، لە جیاتی ئەوەی ئەرەسەیەك بێتو لەدوایشدا ئەنجامێك بێت بۆ کەشف کردنو داهێنانی زیرەکانە لەپێناو بەرەو پێشەوە بردنو، داکوتانی ناوەڕۆکەکەیدا .. ئەبێتە کۆسپێكو ئەچێتە پاڵ ئەو لایەنە دژانەی کە پێویستە لە ڕێگای پێشکەوتنی ڕاستەقینە لا ببرێن .

ئەی ئێوە چی ئەفەرموون ؟!

دوانێك دەربارەی ڕەخنە

بە نیازی هەڵسەنگاندنو دەست نیشان کردنی گەورەترین ئەو گیروگرفتانەی ڕێ لە گەشەسەندنی ڕەخنەی ئەدەبی کوردی ئەگرنو بۆ چارەسەری ئەم مەسەلە، بە پێویستمان زانی بیروڕای مامۆستای ئەدیبو ڕەخنەگر – ئیسماعیل ڕەسول – وەرگرین، کە لەم مەیدانەدا دەورێکی باشی بێراوە .. وە ئەم پرسیارانەمان ئاراستە کرد .

● ئایا ڕەخنەی ئەدەبی ئەمڕۆ چۆن هەڵئەسەنگێنی، وە تا چ ڕادەیەك لەگەڵ پێداویست و گۆڕانی باری ئەدەبی کوردیو کۆمەڵگای کوردەواری دەگونجێ ..؟

لە وەڵاما ووتی :

وەڵام – دەتوانم بڵێم ڕەخنەی ئەدەبی کوردی، تازە خونچەیەکی – نەپشکووتووی باخچەی ئەو سەردەمەیە کەتیایا ئەژینو کۆرپەیەکی، ساوای پێ نەگرتووە، کە بە هیچ بارێك لەگەڵ پێداویستیەکانی گۆڕانو بەرەوپێشەوە چوونی ژیانی کۆمەڵایەتیمان ناگونجێ . وە بەلای منەوە گوناهی ئەم مەسەلە بەتەنیا ناخرێتە سەر ئەستۆی ئەدیبو نووسەرەکانمان، تەنانەت ئەگەر لە ڕوانگەیەکی زانستی یەوە تەماشای مەسەلەکە بکەین، دەبێ تۆباڵی ئەم گوناهە بخەینە سەرئەستۆی ئەو بارودۆخەی ژیانی ئابووریو کۆمەڵایەتییەی کۆمەڵی کوردەواری پێیدا ڕۆیشتووە، کە بەسەرنجێکی وورد ڕوون ئەبێتەوە کە تا ئێستا لە سنووری سەدەکانی پێش چەرخی بیستەم ئەبەڕیوەتەوە .

جا گومانی تێدانیە کە « ڕەخنە » لقێکی گەورەیە لە لقەکانی ئەدەب، بەڵام سەرەڕای ئەوە بەستراوەتەوە بە بەشەکانی تری ئەدەب کە بریتین لە (شیعرو چیرۆکو پەخشانو شانۆگەریو ڕۆمان) .

وە ئەم بەشانەی ئەدەب ناوەڕۆكو توێکڵی پەیدابوونی کاری ڕەخنەگرتنن، بۆیە بۆمان هەیە بڵێین گەشەسەندنو بەرەوپێشەوەچوونی ڕەخنە، یان دواکەوتنو پاشکەزبوونەوەی، بەستراوەتەوە بە باری گەشەسەندنی سەراپای ئەدەبەوە . ئەدەبیش – وەك ئاشکرایە – ڕووداوو دەرکەوتێکی ئاشکرای کۆمەڵایەتی یە، وە هەروەها بەشێکە لە جوڵانەوەی بیرو هۆشمەندی « وعی » ڕۆشنبیری گشتی، کە ئەویش ڕەنگدانەوەی ژیانی ئابووریو کۆمەڵایەتی یەو پەیوەندیەکی توندوتۆڵی هەیە بە قۆناغی مێژوویی وولاتەوە .

جا پێویستە هەرقۆناغێکی مێژوویی کە ئادەمیزاد پێیدا ئەڕوات، ئەدەبێکی تایبەتی خۆی هەبێ . جا لەبەر ئەوەی کۆمەڵگای کوردەواری بە درێژایی سەدەی نۆزدەهەمو بگرە زیاتر لە نیوەی سەدەی بیستەم لە قۆناغی دەرەبەگی و خێڵەکی ژیاوە .

ئەم قۆناغە کارێکی بنەڕەتی کردۆتە سەر بەرهەمی ئەدەبیو ڕۆشنبیری ئەم سەردەمەو زۆربەی ئەو سامانە ئەدەبیەی تا ئێستا پێمان گەیشتووە . جا هەرچەندە لەم قۆناغەدا باری کۆمەڵگای کوردەواری ئازادەیەکی زۆر گۆڕانی بەسەردا هاتووەو پەیوەندی بورژوازی خوی خستۆتە جەرگەی ئەم کۆمەڵگایەوە، بەڵام چینی بورژوازی تازە پەیدابوو، نەیتوانیوە ئەدەبێکی تایبەتی خۆی دروست بکات وەك وولاتانی سەرمایەداری پێشکەوتوو، بۆیە باری ئەدەبی ئێستامان لە چەند ڕێبازێکی جیاواز دەجولێتەوە .

وە ئەگەر بێتوسەرنج بدەینە بەرهەمە ئەدەبیەکان، زۆربەیان نەیان توانیوە لە شێوەی کۆن خۆیان دەربازبکەنو ناوەڕۆکی بەرهەمەکان زۆربەیان کرچو کاڵنو لاسایی کردنەوەو جوینەوەی ئەو ئەدەبەیە کە سەدان جار دووبارە بوونەتەوە . وە بەشێکی تر،

ئەو ئەدەبەیە کە پاش شەڕی گیتی دووەم سەری هەڵداوەو کەوتە جوزەرەکردنەوە ئەویش بریتی یە لە ئەدەبی ڕیالیزمی شۆڕشگێڕ کە لە ئەڵێ بەرهەمی شیعرو چیرۆکو پەخشان خۆی نیشانداو ئەدیبە شۆڕشگێڕەکان کردبویانە دارەدەستێکی خەبات دژی چینەکانی چەوسێنەری میللەتەکەمان، وە هەروەها کردبویانە مەشخەڵێك بۆ ڕشنگداری ڕێگا – ڕوونکردنەوەی ئەم خەباتە .

وە لەتەك ئەم دوو ڕێبازە ئەدەبیەدا . لەم سالانەی دواییدا، ڕیبازێکی تازەی تر سەری هەڵداو کەوتە بەربەرەکانی کردن لەگەڵ هەردوو ئەم ڕێبازەو دروشمی نوێ خوازی بەرزکردەوەو تائێستاش بەردەوامە لەسەر هێرشبردنە سەر ڕێبازەکانی تر بەوەی ڕێبازەی کە بە کۆنە پەرستیو دواکەوتویان دایەقەلەم، بەڵام ئەوەی ڕاستیبێ، ئەم ڕێبازە تازەیە، نەیتوانیوە تەجروبەیەکی خۆماڵی دروستبکات، وە ئەو بەرهەمەی خراوەتە بەردەم خوێندەواران، تائێستاش لە سنووری تاقیکردنەوەو هەوڵدان تێ نەپەڕیوە، ئەگەرچی ئەمە مانای ئەوەنیە کە ئەم ڕێبازە شتیچاكو خراپی تێدانییە . ئەوەی تا ئێستا دەربارەی ئەم ئەدەبە باسی لێوەکراوە ئەوەیە کە لە نەژادیدا ڕیبازێکی وەرگیراوە لە ئەدەبی بێگانە .

وە زۆربەی نووسەرەکانی ئەم ڕێبازە، کارتێکراوی بەرهەمەکانی ئەدیبە نوێخوازەکانی عەرەبن، کە گەلێ جار ناوئەبرێت بە (ئەوەی شەستەکان، جا من نامەوێ لێرەدا خۆم لەداوی ئەو مشتومڕە بدەم کە لەوانەیە ئەگەم بە ناکامێکی وا نوێنەرانی ڕێبازەکانی هەمەچەشنی ئەدەبی کوردی بێزازی بکەم !) .

لێرەوە با بچینە سەر ئەو « ڕەخنە »یەی لەم مەیدانەدا دێتەکایەوە .

دەتوانین دوو ڕووی دیاری کراوی ڕەخنەی ئەدەبی لە یەکتر جیابکەینەوە کە هێندێ جار لە بازاڕی ئەدەبیدا سەرهەڵئەدات .

یەکەم : هێندێ لە ڕەخنەگرەکان بایەخێکی زیاد لە پێویست دەدەن بە ڕووی گەشداری بەرهەمەکەو چاودەنوقێنن لە گشت کەموکوڕیەکانی ئەو بەرهەمە، ئەمەش بەناوی یارمەتیدانی نووسەرو پاڵپێوەنانی بۆ پێشەوە چوون یاخود لە ئەنجامی پەیوەندی برادەرێتیو سیاسیو فیکری لە ئەنجامی ئەمەدا ڕەخنەکەیان دەبێتە مەدحو پیاهەڵدانو ڕووپاگاندە بۆ نووسەرەکە !! .

دووەم : هێندێ لەوانەی کە بەناوی – ڕەخنەگر – دێنەمەیدان . بەناوی ڕەخنە هێرش دەبەنە سەر ئەوانی ترو لە ڕیزیان کەمئەکەنەوە، بەبێ ئەوەی گوێبدەنە مەرجو پێوانی ڕەخنە .. وە لەو ڕوانگەوە تەنیا کەموکوڕیەکانی ئەو بەرهەمە بە دەردەخەن، هێندێجاریش بۆ شکاندنی سەرو بۆنەلاکی نووسەرەکە ڕەخنەکە زلتر ئەکەن گومانی تێدا نیە زۆربەی ئەم نووسەرانە کارتێ کراوی شتی کەسایەتینو کزی پەیوەندیو زۆریش بوون سەرچاوەی پەیدابوونی ئەو بەرهەمە ڕەخنەیەن .

بێگومان ئەم دوو دیاردەیەیان بڵێین ئەم دوو ڕێبازە، لە کاری ڕەخنەدا زیانێکی زۆرو زەوەند بە جوڵانەوەی ئەدەبی دەگەیەننو ئەگەر کاریش بەم شێوەیە بڕوات بەرێوە دەبێتە کۆسپو بەردی گەورەی بەر ڕێگاو ڕێ لە تەکانو بەرەوپێشەوەچوونی ئەدەبو ڕەخنەی ئەدەبی دەگرێ ئەرکی ڕاستەقینەی ڕەخنەگر لەم ڕۆژەدا، دەبێ لێکۆڵینەوە–یەکی ووردو قووڵی بەرهەمی ئەدەبیبێو لەم ڕووەوە زیاتر سەرنجبدرێتە هەموو بەشەکانی ناوەڕۆكو فۆرمی ئەو بەرهەمە . لەپاشان ڕەخنەگر بە شێوەیەکی زانستی یانە دوور لە ڕوانینی کەسایەتی نرخ بە بەرهەمەکە بدات دوور لە مەسەلەی پەیوەندیو بەپێی ئەو قۆناغە بیربکاتەوە کە بەرهەمەکەی تێدانووسراوە . ڕەخنەگر دەبێ لە بنەڕەتدا سەرنج بداتە « بەرهەم » و بەپێی چۆنیەتی ئەو کارەوە حوکم بەسەر بۆچوونی نووسەردا بدات .

– شێرزاد عبدالرحمن –
ئامادەی کردووە

ورشەیەکی لەنێوان ڕەخنەی ئەدەبی «ڕۆشنبیری»یەوە

– حسین عارف –

دەووترێ ئەدیب دەبێ کەرەسەی بەرهەمی لەواقیع هەڵێنجێو بە ئیبداعەوە مامەڵەی لەگەڵدا بکاتوئینجا وەهای بخاتەوە پێش چاو کە ئاسۆی زانستیی خوێنەری بێ فراوانتر بکا لەوەی خۆی دەربارەی ژیان دەیزانێو دوا جار بەشدار بێ لەگۆڕینی ئەو واقیعەدا بەرەو بارێکی چاکترو پێشکەوتووترو گەشاوەتر .

ئەم وتەیە زۆر ڕاستەو هەموو ئەدیبێکی پێشکەوتنخوازو بیر ڕۆشن باوەڕیان پێیەتیو کاك گوشاد حمە سعیدیش لەژمارەی پێشوودا لە وتارەکەیدا (کۆنو نوێ لەنێوان گۆڕانی کۆمەڵدا) هەر بەم باوەڕەوە دواوە کە نووسیویە : « ئەوەندەی مرۆڤ لە واقیع بکۆڵێتەوە سەرنجام گەیشتن بە واقیعەو پاش واقیع شتێکی تر نییە .. جگە لەگۆڕان لە واقیعی شتەکانی سەردەمێك بۆ سەردەمێکیتر . بەڵام ئایا گەر مرۆڤ گەیشتە واقیعی سەردەمەکەی ئیتر ئەوە هەموو ڕاستییەکەو بەس ؟!.. واقیعی ئیمڕۆ جیاوازی نییە لە واقیعی سبەینێ !؟! » .

بێگومان پرسیارێکی بەجێیەو هەر خۆی لە شوێنێکی تری وتارەکەیدا نووسیویە : « هەر لە گەڵ پەیدا بوونی ئەو بیرکردنەوە نوێیەدا – کە یاسای تناقض لەنێوان کۆنو نوێدا دەیخولقێنێ – زۆرانبازی لەنێوان بیرە کۆنو نوێیەکە پەیدا دەبێت .. ئەمەش دەبێتە هۆی بەرپابوونی شۆڕش لەلایەن بیرە نوێیەکە بەسەر کۆنەکەدا لەپێناوی گۆڕینی ئەم واقیعە بەرەو واقیعێکی تر .. کەواتە شۆڕش مانای ابداع کردنە، وە ابداعیش یانی هێنانە کایەوەی شتێکی نوێیە » .

بەڵام ئایا ئەم وتەیە لەکارپێکردندا .لەلایەن زۆربەی ئەدیبەکانمانەوە چۆن کەوتۆتەوە ؟! . جێگەی داخە کە ئەوان ئەگەرچی بەقسە باوەڕی تەواویان پێیەتیو بەدڵسۆزییەوە دەیانەوێ بەیرەوی بکەن ؛ کەچی بە کردار لەبەشی گەورەی بەرهەمیاندا لە ئاستیدا دەستەووستاننو نەیانتوانیوە بەدی بهێنن .

بە باوەڕی من هەڵێنجانی کەرەسەی بەرهەم لەواقیع بۆ هەر قەڵەم بەدەستێكو کەمێ مومارەسەی لەکۆڕی نووسیندا هەبێو تۆزێکیش زیرەكو سەرنج وورد بێ، کارێکی گران نییە . بەڵام زەحمەتییەکە لە مامە لە کردندایە لەگەڵیدا بە ئیبداعەوەو ئینجا زەحمەت تر لەمەش ئەوەیە بتوانرێ وەها بخرێتەوە پێش چاو کە ئاسۆی زانستیی خوێنەری پێ فراوانتر بکرێتو دواجار بەشداربێ لەگۆڕینی ئەو واقیعەدا .

بۆ نموونە .. ئێمە دەزانین ناردنی کچ بۆ قوتابخانە سی – چل ساڵێك لەمەوبەر وەك قاعیدە بەعەیبە دەزانراو ئەو تاكو تەرایەی کچی خۆیان دەخستە بەر خوێندن، دەکەوتنە بەر تیرو توانج . لەکاتێکدا ئێستا بە پێچەوانەوە، ئەوەی کچی نەخاتە بەر خوێندن بە کۆنەپەرستو دواکەوتوو دەدرێتە قەڵەمو بگرە کار بەرەو ئەوە دەڕوا ئەو تاكو تەرایەی تا ئێستا نایانەوێ کچیان بنێرنە قوتابخانە، دەوڵەت ناچاری ئەم کارەیان بکاو ئەگەر هەر نەیانکرد سزایان دەدات . جا من دەمەوێ بپرسم : ئاخۆ ئێستا ئەگەر ئەدیبێکمان هاتو بەرهەمێکی ئەدەبی سەبارەت بەو باسە پێشکەش کردبێ ، واتە سەبارەت بە پێویستی ناردنی کچان بۆ قوتابخانە . چی لە زانستی خوێنەر زیاد دەکاو دوا جار چ بەشدارییەك لە گۆڕینی واقیعدا دەکا بەرەو چاکتر ؟!. بێگومان هیچ . چونکە واقیع لەدەمێکەوە ئەو باسەی بە مێژوو سپاردوەو لێدوانی لە ئێستادا بە ئەدەبو هونەر مەگەر سووکە بایەخێکی مێژوویی هەبێو هیچی تر .

بەڵام وەکیتر باوکی یا وەلی ئەمری هەر ئەو کچە کە ئاسایی دەخرێتە بەرخوێندنو تەواوی دەکاو ڕەنگە بشبێتە مامۆستایا ئەندازیار یا دوکتۆرو کەچی لەواقیعی ئێستادا وەختێ دێتە سەر شووکردن، هێشتا گیرۆدەو بەندی (ئا) یا (نەء)ێکی ئەو باوکە یا ئەو وەلی ئەمرەیە !. جا ئەگەر ئەدیبێکمان لە ئێستادا هاتو ئەم باسەی دارشتە کارێکی هونەرییەوە، بێگومان بەشداری دەکا لە گۆڕینی ئەم لایەنە کەچەی واقیعی ئێستادا بەرەو چارە سەرکردنی .. واتە بەرەو نەهێشتنی ئەو زوڵمەی لەکچ دەکرێ .

جارێکی تریش دەڵێم بەداخەو زۆربەی بەرهەمی ئەدەبیمان لەپەراوێزی واقیعدان نەك لەناو جەرگەیدا، چونکە دەردێك چارەسەر دەکەن یا دیاردەیەك ڕیسوا دەکەن، یا لە جۆرە باسو خوازێك دەدوێن کە لەدەمێکەوە بوونە پەراوێزی واقیعو لەکرداری بەیەکادانو گۆڕانی ژیانی ئێستادا هیچ بایەخێکیان نەماوە .

کەوابێ هەڵێنجان لەواقیع .. بەڵێ .. بەڵام یەکەم بە ئیبداعەوەو دووەم شتێکی نوێی دەربارە بخرێتە بەر چاوی خوێنەرو سێهەمیش بەشداری بکا لە گۆڕینی واقیعدا بەرەو بارێکی چاکتر . ئەگینا ئەو لێهەڵێنجانە دەبێتە تەنها جوونەوەی واقیعێکی ڕاوێستاو .

چیرۆکی شیکردنەوە [تەحلیلی]

گۆڕینی – محمد رشید فتاح

ئەگەر ئامانجی چیرۆکە گشتییەکان ڕۆشن کردنەوەی بەشێکی یا لایەنێکی ژیان بێت، ئەوا ئامانجی چیرۆکی شیکردنەوەیی ئەوەیە کە زیاتر ڕۆشنایی بەولایەنە یا ئەو بەشەی ژیان ببەخشێت . بێگومان جیاوازی لە نێوانی ڕۆشنایێکی هاکەزاییو، ڕۆشنایێکی کەشداهیە، کەواتەجیاوازیش لەمیانەی چیرۆکێکدا هەیە . ئەگەر تەنها لەبەر ئەوە نوسرابێت کەخوێنەر چێژی لێ وەرگرێتو، شتێکی سادەی بداتێ . لەگەڵ ئەو چیرۆکەشدا کە هەستی خوێنەر قووڵ دەکاتو، پەرەبەبیرکردنەوەی ئەداو، تاقیکردنەوەکانی زیاد دەکاو، وای لێ دەکات کەلە دەرووی نوێوە بڕوانێتە شتەکان .

ئەو نووسەرانەی کە لە سەرەتا دا دەست ئەکەن بەچیرۆك نووسین . گەر ئاگاداریان لەڕێو شوێنو بنچینەی هونەری چیرۆك نووسین هەبێتو، توانای دەربڕینیان هەبێو . کە مێکیش ورد بین بن . ئەوا بەبێ ئەوەی پێویستییان بە (بەهرە) هەبێ . دەتوانن سەدان چیرۆکی گشتی بنووسنو، بڵاویشی بکەنەوە . لە دوایشدا بەچیرۆك نووسێکی باش یا خراپ ناو دەردەکەن .

بەڵام نابنە چیرۆك نووسێکی هونەرمەند . چونکە بێ بەشن لەو بەهرەیەی کە بەهۆیەوە بتوانن شارەزایی تەواو لە نووسینی چیرۆکی شیکردنەوەیدا پەیدا بکەن .

بەڵکەشمان بۆ ئەمە ئەوەیە . ئەمڕۆ لە جیهانی موسیقا دا گەلێ سەرۆکی تیپە موسیقییەکان هەن، کە چی کەمیان دەگەنە ئاستی (خاتشا دوریان) . هەروەها هەزاران چیرۆك نووس هەن، بەڵام زۆر کەمیان دەگەنە ئاستی تورجنیفو، چیکۆفو، دیستۆفسکیو، گۆرکی ڕوسی . یا موپاسانو، بلزاکی فەرەنسی، یا دیکنزو، سومرست مۆمی ئنگلیزی . یا همنجوایو، بیرل باکو، جون اوهارای ئەمەریکی .

پەلێ لە مەیدانی چیرۆك نووسیندا بلیمەت زۆرن . جگە لە مانەی کە ناومان بردن . بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ژمارەیان لە چەند دەیانێك تێ ناپەڕن .

ڕاستە ئەو بلیمەتانە بە هۆی بەهرەی خۆیانەوە گەیشتوونەتە لوتکەی هونەری چیرۆك نووسینو، هێندێکیشان ڕێو شوێنی تازەشیان بۆ چیرۆك نووسین داناوە . بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بە قۆناغی خوێندنو فێربوونیشدا ڕۆیشتوون .

(بتهوفن)ی بلیمەتی موسیقای جیهانی ڕۆژێك پێویستی بەوە بووە کەڕێو شوێنی هونەری مۆسیقا فێربێت .

سومرست مۆم کەگەورەترین نووسەری ڕۆمانی ئەم سەدەیە پێویستی بە فێربوونی هونەری نووسینو، شێوەو، زمان بووە .

ئەمەش وا دەگەیەنێ کە تەنها (بەهرەش) هەرچەندێك بێت . خاوەنەکەی ناگەیەنێتە دوامەنزڵ، گەر لە تەکیا ماندو بوونو، ئارەق ڕشتنو، گەڕانو، کەڵك وەرگرتن لە تاقی کردنەوەکانی کەسانی تری لەگەڵدا نەبێت . ئەوەی وتوویەتی بلیمەتی لە سەدایەکی (بەهرەیە) ڕاستی وتووە .

بابێینەوە سەر چیرۆکی شیکردنەوەیی .

ئەتوانین بڵێین کەس ناتوانێ ڕێو شوێنو بنچینەیەکی دیاری کراو بۆ ئەم جۆرە چیرۆکە دابنێ .

چونکە ئەم جۆرە چیرۆکە کارێکی هونەری وایە کە دانی بەبنچینەو ڕێگەیەکی تایبەتی دانانێت . لەگەڵ ئەوەشدا لە ناوەخنیا جوانترینو گەورەترین ئەوشتانە هەڵدەگرێت کە لە چیرۆکە گشتییەکانی جوێ دەکاتەوە .

هەر چەندە ئەم چیرۆکە لە گرێ بە ئاڵە . بەڵام عونسری چێژ وەرگرتنو، جوانی دەست پێ کردنو، بەهێزی کۆتایی پێوە دیارە . واتە لەگەڵ خەنە موازییەکانیدا خوێنەر بە هۆی هێزی دارشتنو، جوانی شێوەکەیەوە بە کێش دەکات .

هەر لەبەر ئەمانەشە خوێنەر دوای خوێندنەوەی هەست دەکات کە شتێکی تازەی دەست گیربووەو، لە ژیانا شتێکی تر دەبینێو، کۆمەڵێ کەسیش لە دەرووەیەکی تازەوە بەدی دەکات .

بۆ نموونە : لە ژیانی ڕۆژانەماندا چەندەها کەسی ها کەزایی لەڕێگەو بانو، دایەرەکانو، شوێنەکانی تردا دەبینین . بە بێ ئەوەی بیر لەوە بکەینەوە کە ئەوکەسانە بیر لەچی ئەکەنەوەو . ژیانیان چۆنە .

دەرگاوانێك وا دەبینێ کە بەشێکە لەدەرگاو، پەیژەو، مەسعەدی بینایەك . تەنها ئەوەی کە لەوشتانەی جوێ دەکاتەوە ئەوەیە کە ئەو دەرگاوانە زیندووە . بەڵام بیرت لەوە نەکردۆتەوە کە ئەو بیر لە چی دەکاتەوە . یا ئەوڕنە بێ دەرەتانەی کە دێنە ماڵەکەتو جلتان بۆ دەشوات . ئایا بیرت لەوە کردۆتەوە کە ئەویش ئادەمیزادێکە وەك تۆو، جیهانێکی تایبەتی خۆی هەیەو، زروفێکی تایبەتی خۆی وای لێ کردووە کە ئەوئیشە بکات . ئەمە چەند نموونەیەکی لەو نموونە زۆرانەی کە بەم ڕۆژگارە بەر چاومان دەکەونو، جگە لە تێ ڕوانینێکی سادە، هیچی تر سەرنجمان ڕا ناکێشن .

بەڵام نووسەری هونەرمەند دەتوانێ وات لێ بکات کە بە تێ ڕوانینێکی تازەوە سەیری دەرگاوانەکەو، ژنە جل شۆرەکەو. تا وەکو گوڵوکەڵو پەلی چێشتخانەو، شتەکانی تریش بکەیت . هەستو بیر کردنەوەت بەرامبەریان قووڵو فراوان بکات .

نەك وەك نووسەری چیرۆکە گشتییەکان تەنها دیوی دەرەوەی شتەکانمان بدەنێو بە سادەیی بڕواننە مەسەلەکان

ئەم نووسینە لە پەراوی (فن کتابه القصه)وەو لە نووسینی (حسین القبانی) کراوە بەکوردی

Institut Kurde de Paris

چەند سەرنجێك لەسەر [شەوێکی سامناك] و «هەلەفی ٦٨»

محمد کریم

له ڕۆژنامەی (بیری نوێ)ی بەرێـــزدا ژمـــارە «٢٠٨»ی ١١ـ٩ـ١٩٧٦ ٠ کاك ڕەفیـق‌سابیر لە ســـتوونی (لـــەم هەفتەوە بۆ ئەو هەفتـە)دا ،دوو کورتە باسی نووسـیبوو ، هەر دوو باسەکە هەر چەنـــدلە سەر زار ئاسان‌و ســووکن کە چی له ترازووی کێشان دابه نرخ‌و گرینگن ، من لە باسی دووەمدا لە ئەلیام‌و پڕ بـه دڵ‌دەڵێم ڕاستە ، بەلام لە باسـی یەکەمدا کە لە ژێر ناوی (دزی‌ئەدەبی)دا بوو ، لە ئەلیانیم‌و هەندێ لێ‌کۆڵینەوەم لە ســەر باسەکە هەیە ٠٠ کاك ڕەفیـق دەڵێ : چیرۆکی « شـــەوێکی‌سامناك »ی کاك ڕەزا سـید گوڵ کە لە گۆڤاری «بەیـان»ی‌ژمارە ٣٧ بلاوکرایـــەوە لـە چیرۆکی « ملف الحادثه ٦٧»وەدزراوه ، کـه نووسینی چیرۆك نووسی عیراقی « اســـماعیل‌فهد اسماعیل »ە ٠! من کـــه چیرۆکی « شەوێکی سامناك » م خوێندەوە ، لە دوای ئەو کە چیرۆکی « ملف الحادثه ٦٧ »م‌خوێندەوە ، لەمــە گەیشـــتمە لاپـــــەڕەی (٥١ ـ ٥٨)ی‌چیرۆکەکە خەریك بوو ڕاستەو ڕاست : ڕاستی نووسینەکەی کاك ڕەفیقم بۆ دەرکەوێت !٠٠ بەلام وورده وورده کە چوومـەناو ناخی چیرۆکەکە وەو لـــە هەموو ووردو درشـــتێکی‌سەرنجمدا ٠

ـ ئەوبیروی کە چیرۆکەکەی سامناکەکەی چیرۆك نووسێکی لەسـەر دارێژراوە ٠ هەروەها عیراقی دەچێت کـــەوابێ ، له بارەی ئەکتێکی هونـــەری‌ شەوەکەی ئەو لە شـــەوەکەی پالەوان‌و ڕوو داوەکەیەوە کـــە ئەمەوە ، وەرگیراوە ؟!

لەمڕوانەوە لێم کۆلییەوە بـــۆم دەر کەوت : کاك ڕەفیق سابیر لەو حوکمەی کە بە ســــــەر چیرۆکەکەی کاك ڕەزادا دەری کردووە ، پەلەی کـــردووە ٠٠ جا ئەو حوکمە قورسە بـــێ بەزەیی‌یەی کاك ڕەفیق وای له من کرد کە دوای خوێنـــدنەوەو لێ‌کۆلینـــەوەی هـــــەردوو چیرۆکەکە شتێك بلێم ٠٠ ئەمه بەو نیازەوە کە بۆ خوێنـــەران دەربکەوێت کە ئایا ئـــەو دوو چیرۆکە ـ ملف الحادثه ٦٧ ـ و ـ شەوێکی سامناك ـ تا چە ئەندازەیەك پەیوەندیان بـــە یەکەوە هەیە ٠٠ کە ئایـــــا بەرێك کەوت واهاتـــووە دوو نووسەر لە هەنـــــدێ نووسراویاندا لێك چـــوون هەبێ ؟ یان یەکێکیان بـــەوی تریان کاری تێ‌کراوە ؟ یـــان هەر دووکیان کۆمەلە زرووف‌و بارەی ژیانی کۆمەلایـــەتی‌و سیاسی کاری تێ کـــــردوون‌و بەیەك جۆر بیریان لە یـــەك شت‌کردووەتەوە ؟ بۆیـــــە شتەکانیان لە یەك دەچێ ٠٠ تۆ بلێی کاك ڕەفیـق سابیر لای وابووبـــێ لە بەرئەوەی ڕەزا سید گوڵ تازە دەستی داوەتە قەلەم‌و ئەوەتا شـــــەوە سامناکەکەی لە شـــــەوە

با جارێ پۆختەی هـەر دوو چیرۆکەکە بخەینە پێش چاو ، ئەوکاتە بۆمان دەردەکەوێت کە ئایا کاك ڕەزا سید گـــــوڵ دزی ئەدەبی کردووە کـه وەك کاك ڕەفیق سابیر لای وایـه ، یان ڕەنگە سید گوڵ هــــەر ئاگا داری چیرۆکی (ملـــف الحادثه ٦٧) نەبـــووبێ‌و سامەئەر لە نووسینەکەی کاك ڕەفیـقدا ناوی بیستبێ ٠٠

ئەمە کورتەی چیرۆکـــی (ملف الحادثه ٦٧)ە :ـ

منداڵێکی بێ باوکـــــی فەلەستینی لەگەل دایکیا لـــە ئۆردونایەکی پەنا بەرەکـــانی فەلەستیندا دەژین ، دایکەکـــە زۆر دڵێ بەکوڕەکەی خـــۆش دەبێ ٠ ئاواتی ئەوە دەبـــێ کە ڕۆژێ لە ڕۆژان وەك هەموو منداڵە فەلەستینی‌یەکان لـــە جیاتی دایکی هەموو جارێ کـــە ئازوقەو ئارد دابەش دەکرێت، سەرەی خۆی بگرێت‌و بـــــە شەکەیان وەربگرێت ، کـــوڕە تەمەنی دەگاتە حەوت ساڵـــەو ئاواتەکەی دایکی دێنێتە دی ، ئیتر لەو تەمەنەوە ئالـــوودەی ئارد وەرگرتن‌و لە ســــــەرە ـ طبور ـ ڕاوەستاندن دەبـــێ ٠٠ دوای ماوەیەك ئۆردوکـــــا بەجێ دەهێڵن‌و دەچنەوە نـــاو شارێك لە شارە داگیرکـــراوەکانی فەلەستین ٠ لەوێ دەبێ بە شاگرد نانەوا ، ئیتـــــر زرووفی ئیشەکەی وا دەخوازێ کە له کاتژمێـــــری دووی شەوەوە تا دەی بەیانی ئیـش بکات (ل ٢٠ ملف الحادثه ٦٧) ڕۆژانە کەیشی یـــەك لیرەو دەنان دەبێ (ل ١٠٦ ملـــف الحادثه ٠٠) ٠ شەوێك لـــە شەوان لە کاتژمێری یـــەك‌و نیوی پاش نیوە شەو ـ لێرەدا نیو کاتژمێر بۆ ڕێگـــــە دا دەڕێ ـ کـــە دەڕوا بـــۆ نانەواخانەکەی لەڕێگـــــەی ڕۆیشتنیا ، لە شوێنێکی نیمچە تاریکدا نالەی زەلامێك دێتـــە بەر گوێی (٥٢ ملف الحادثه) کە لێی وورد دەبێتەوە ٠ بۆی دەر دەکەوێ کە پیاوێك لـــە ڕۆخ جادەکە کەوتووە ، بە دوو دڵیەوە دەچێتە سەری ، دەبینێ پیاوێکە حالی زۆر شڕەکـــــە سەیری دەکا خەنجەرێك تـــا دەسکەکەی لەسەر لای چەپـــی سنگی چەقێنراوە ٠٠ کــــــە دەچێتە سەری ، کابـــــرای بریندار توونـد داوێنی ئەگرێت ٠٠ ئەمیش کە دەزانێ هێشـــتا نەمردووە ، بەهەر حال دەبـێ خۆی لێی دادەڕنێ‌و بە پـەلە خۆی دەگەیێنـــێ شـــوێنی تەلەفوونی گشتی بۆئـــەوەی تەلەفوون بـــۆ خەســـتەخانە بکات‌و ئۆتومبیلی خەستەخانـــه فریای کەوێت ٠٠ کە دەستی دایە تەلەفۆن ئەوجا کەوتەوە یادی کەساپ ، ـ قـرص ـی تەلەفوونی گشتی بە بێ پارچە دراو تێ ئەخسێتی ناســووڕێ ئاکە پوولێکیش لە بەرکیانی‌یە ئەی چارە ؟ بـــە پەلە داوان گەڕایەوە بۆ لای کابـــــرای بریندار ، بەو نیازەوە پارە لە گیرفانی دەر بێنێ‌و تەلەفۆونی بۆ بکـــات بـــــەلام لەڕێی گەڕانەوەیدا ، ئۆتۆمبیـــــلی پۆلیس کوتایە سەری‌و گرتیان. (ل ٥٥ ملف الحادثه ٦٧) کە گوایا ئەو پیاوە ئـــــــەم کوشـــتوویەتی !٠٠ چی‌حەوڵی‌دا کە تێیان بگەیێنێ نەك ئـــەی کوشتووە بەلکو ویســـتوویەتی یارمەتی‌بدا ٠٠ بەلام لـــەو هەلوێستەدا کێ دەتوانێ ئەوە بە پۆلیس بسەلمێنێ ٠٠ لایـــان وابوو بەوقسانە دەیـــــەوێت فریویان بدات ٠ ئیتر کەوتـــە دەستی پولیس‌و بیگرەو بـــەری مەدە ٠٠ نۆزدە حوجـــــرەی ئازاردانی بەزان‌و نـــەبـــەزی ، ئەم نه بەزی ، ئازار نـــــەما نەیدەن ٠٠ لە بەر ئازار نیـوە گیانێکی تیا مابوو !٠٠ کە لـە دواییدا بۆی دەرکەوت کابرای بریندار مردووەو ئەویش هـــەر فەلەستینیە ٠. بۆیە لەوەرامـــی پرسیارێك لە پرسیارە زۆربێ تامەکانی (محقق)دا ووتـــی : بەلێ کابرای کوژراو کـــوڕی مامەمە ٠٠ (ل ١٢٨ ملـــف الحادثه ٦٧) ٠ (محقـــق) ئەمەی بە نیمچە پێ لێ‌نانێك دایـــــەقەلەم ! بۆیە زووولـە ڕاپوورتەکەیا تۆماری کرد ٠٠ دوای ئەوەی کە کەلکیان لـێ بڕی‌و لێی ووڕس بوون لـــە دواهەناسەدا بۆیان دەرکـەوت تاوانبار ئەو نی‌یەو یەکێکی ترە (ل ١٢٩ ملف الحادثه ٦٧)٠ ئەمە پۆختەی چیرۆکی (ملف الحادثه ٦٧)ی « اسماعیل فهد اسماعیل » بوو ٠٠ کـــــە ڕۆمانێکی دراماتیکی‌یەو جۆرێکە لە ئەدەبی (المقاومه) ٠

کورتەی کورتە چیرۆکەکەی ڕەزا سیدگوڵ :ـ

پیاوێکی ساوێلکەی بـەخت ڕەشی سەر لێ شێواو ، شەو لە بەر بێزاری لەماڵ دێتــــە دەرەوە ، بە شەقامی شــــاردا دەکشێ ، ئەپڕ چاوی بـــــە ئازمایی یەك دەکـــەوێت ، لای وادەبێ سەر خۆشەو فـــــوول بووەو کەوتووە ، ئیتر بـــــە هەر نیازێکەوە بوو چووەسەری وورای‌تەکان ، هیـــچ جوڵـەی نەکرد ، کەزانی مردووە ،لێی دوور کەوتەوە ، دەستی بـــــە تەڕیی‌یەك کرد لە دەستیا ، کە دەستی دایە بەر ڕووناکـــی گلۆپی‌ی دار کارەباکـــــە دی دەسی لە خوێن گەوزاوە ،لەشی کەوتە لەرزین ٠ لە دڵ خۆیا ووتی : « خـــــــوایا مـــن تووشم بوو بە نووشـــــی چی‌یەوە » ـ ل ٢٦ی ـبەیانـی ژمارە ٣٧ ـ ٠

لەپڕ لەپشتەوە پۆلیـــــس گرتی‌و بردیان بۆ پۆلیس خانە دوای لێ پرسینەوەیەکـــــی سەربێی ، ڕەوانەی دادگایـــان کرد بۆ سزا دانـــــی !٠ لـە ناوقەفەزی تاوانبـــــــاریا وەستاندیان ٠٠ دادنا فەرمانی خنکاندنی خوێندەوە ٠٠ لەناو ئەم ڕوو داوە سامناکە ـ تــۆ مەزکابرا خەونی دیووە ـ بــە ئاگا هات‌و دەستی بۆ ئاسمان پان کردەوەو لە بەر خۆیـــەوە « ووتی : خۆ ئەمە من خـــەون بوو دیم » ـ ل ٣٧ی بەیان ـی ژمارە ٣٧ ـ ٠ ئیتر ئەم کابرا ترسەزاڵە لەبەر خۆیەوە ووتی: « دەك ماڵت بڕمێ خەونیشـــت خـــــۆی لەخەونی خەڵك ناچـــی » ٠٠ ئەمەش کورتەی چیرۆکـــی (شەوێکی سامناك) بـــوو ٠

بـــەلام دەبێ ئەوە بزانرێ کـــە چیرۆکەکەی (اسماعیل فهـد اسماعیل) بەشـــێوازو دایلۆجێکی مەحکەم‌و تاکتیکێکی هونەری دارێژراوەو باســـی زۆرانبازی لە نێوان حــــەق‌و ناحەقدا دەکات ٠٠ کەچــــی شەوێکی سامناك کورتـــــە چیرۆکێکە بــەشێوەی ڕاپورت نووسراوەتەوە ، وەك کـــاك ڕەفیق دەڵێ هونەرێـــــکی وای تیا نی‌یە ٠٠

ئێستا بابێینـــــە سەرئـــەو شتانە کە کاك ڕەفیق سابیریان خستۆتە سەر ئەوگومانەو بـــە ئەجیای ئەو ، چیرۆکەکەی کاك ڕەزا لە چیرۆکی (ملـــــف الحـادثه ٦٧) وە دزراوە ٠٠ ئەمە شتەکانن ٠٠

١ ـ چوونـــــە دەرەوەی پالەوانی هەر دوو چیرۆکەکە لەپاش نیوەشەو ٠٠ لـــــەما هەردوو چیرۆکەکە یـــــەك دەگرنەوە ٠٠ کەچی گەر تۆزێ ئەم یەك گوتنە بدەینـــــە بەر تیشکی لێ‌کۆلینەوە بۆمان دەر دەکەوێت کە زۆر لە یـــەك دوورن ٠٠ چونکە پالەوانـــــی چیرۆکی (ملف الحادثه ٦٧) زرووفی ئیشەکەی‌و ، وەدەست هێنانی پارووی نان ،پالێ پێوە ناوە کە هەموو شەوێ لەپاش نیوە شەو بڕوات بۆ نانـــــەوا خانەکەی ، کە لە ماڵەوە بـــۆ نانەواخانەکەی نیوســـــەعات ڕێ‌بووە ، ئەوەیش یەکەم شەو نەبووە کە لێی بچێتە دەرەوە، بەلکو زۆر جاری تر وابـووەو کەلێ جاریش پاسەوانەکـــــان ڕایان گرتووەو ناسیویانە کـــە شاگرد نانەوایە (ل ٥١ ملف الحادثه ٦٧) ٠٠ کەچی لـــــە چیرۆکەکەی کاك ڕەزادا ، وەك خۆی دەڵێ تەنها چارەڕەشـــی‌و سەر لێ شێواوی پاڵێ پێـــوە ناوە ٠٠ کەوابێ لێـــرەدا زۆر جیاوازی کەوتە بەینەوە ٠٠

٢ ـ کوشتنی پیاوێك لــەو شەقامەدا کە پالەوانی هەردوو چیرۆکەکەی پیا گوزەر دەکات ٠٠ ئەم ڕووداوە لەڕاســـتیا لەدادنا بەبێ چەندو چـــوونی دەبێتە دەستەبەرەی بنیـــات فەرمانی خنکاندنی بـــــۆ دەر نانی بەیکەری هــــەر دوو دەکات ٠٠ ئـــــەم ڕوو داوی چیرۆکەکە ٠٠لێرەدا پرسیارێك خنکاندنە لەبەر ئەوەی سامناکە ئاراستە دەکرێت ، داخۆ ئـــەو کاك ڕەزا دێت بە یەك هەناسە دوو پیاوە کە هەریەك بــــــە بڕکە کابرا لەخەو هــــــەڵ شەقامی خۆیانا دوڕۆن ، جۆن دەستێنێ ، لە ئەنگو چەلەمــە خۆیان تێکەلاو بەو ڕووداوەکرد

٠٠ لە چیرۆکی (ملف الحادثە ٦٧) دا ، پالەوانەکە کـــــە هەست بەنالەی بریندارەکـــە دەکات ، بەدافیعی یارمەتـــی‌و بەزەیی پیاهاتنەوە دەچێتـــــە سەری‌و دەبینێ خەنجەرێك پڕ بەدەم لە سەرسنگی چەقێنراوە ٠٠ کەچی لە عینەکـــەی ڕەزا سید گوڵدا ـ کە دی یەکێـــك کەوتووە ، وەك پیاوێـــکی نەگبەت‌و سەر بەهـــــەش ساڵە بەرهەر مەبەستێ بوو ـ چووە سەری ، کەرای تەکـــان دی پار مردووە نەك ئەمساڵ ، حەپەساو ، ووشك بوو ، کـــە ئەم بێ غیرەتـــــــــی‌و لێ‌نـــــەوە. شـــــاوەی پالەوانەکە دەردەخات ٠٠ کـــە چی لە چیرۆکی (ملف الحادثه ٦٧)دا ، پالەوانەکە پەلاماری تەلەفوون دەداو بەلام بەداخەوە نەبوونی پارە دەستی ســــارد دەکاتەوە ٠٠ (اللعنـــــه علی النقود ـ ٦٥ ـ) ٠٠ ئەم دوو هەلوێستە هەر چەنـــــــد بەرەواڵەت وەك یەك دێنە پێش چاو بەلام لە ڕاستیا یەکـــــێ لەشامەو یەکێ لەشیراز ٠٠

٣ ـ گرتنی پالەوانی هـــەر دوو پالەوانە کە لەلایـــــەن پولیسەوە ٠٠ بەلام گرتنەکان هەریەك بەجۆرێکی تایبەتی‌یە٠ پالەوانی (ملف الحادثه ٠٠)دا دبرێتە پۆلیس خانەو کام لای نایەشێ بەشێوەیەکی دڕندانە دەیدەنە بەر شەق‌و لەقـــــــی لێ‌دان ٠٠ کام حوجـــــرەی ئازاردان پالەوان بەزێنە تیایا نا بەزێ ٠٠ بۆ ئەوەی بەناحەق پێ لە حەق بنێ ٠٠ بـــــەلام نابەزێ‌و پێ لە حەق نانـــێ ، لەبەر ئەمە ڕەوانەی دادگـــــا ناکرێت ، هەر لەژێر پۆساڵی ڕەشی پۆلیسدا دەمێنێتەوە ٠٠ کە چی کاك ڕەزا کابـــــرای ســــــــەر لـــێ شێواوی چیرۆکەکەی بە ســــووك‌و ئاسانی‌و بەبێ (دوسیە ـملف) ڕەوانەی دادگای دەکـــــات‌و لەدادگا بەبێ چەندو چوونی فەرمانی خنکاندنی بـــــۆ دەر دەکات ٠٠ ئـــــەم ڕوو داوی خنکاندنە لەبەر ئەوەی سامناکە کاك ڕەزا دێت بە یەك هەناسە بڕکە کابرا لەخەو هـــــەڵ دەستێنێ ، لە ئەنگو چەلەمـــە

بروانە ـ ل ـ ٩

گۆرتە «شیعر»ی جوان

له لایـــەن لاوە تـــازە پێگەیشتووەکانەوە گـــــەلێ بەرهەمی شیعریمان بۆدێ کـــەوەك سەرەتای هەرکارێك ئەوە نین تـــەواو کـــۆك‌بن‌و بۆبلاوکردنەوە بشێن ، بـــەلام گەلێ کۆپلەی جوانیشـــیان‌تێدا هەلدەکەوێ ٠ سا ئێمـــە وا لێرەدا هەندێ لەو کۆپلـەڕەنگینانە دەخەینە پێش‌چاو ، ئاواتەخوازیشین خاوەنەکانیان‌لە کۆششیاندا بەردەوام بـن‌و هیوای سەرکەوتنیان بـــــــۆدەخوازین ٠

ـ ڕۆشنبیری ـ

● مەوجوود سـامان لـــەیەکـــــەمی (دوو هۆنراوەی فێنك)دا بە ناوی (بـــەفر)ەوەدەلـی :

خۆشەویستەکەی مـــــن‌بەفـــرە
بەفریش لە ســـەر چیای‌دلمـــا
کلـــۆ کلـــۆ دێنـــــەخوارێ
بەیانیش زوو
لەگەل زەردە پــــەڕی‌هەتــاو
هێدی هێدی خۆهەلـدەگـــرێ‌و
دەتوێتــــەوەو دەبێ‌بە ئـــاو !

● جەمال غەمبـــــار لـــە(هۆنراوەیەك بـــۆ پێشانگـای چاوەکانت)دا دەلێ :

زۆر حەز ئەکەم
هەناسەیەکی شـــــادی‌بـــم
لە ناو سی‌تا
زۆر حەز ئەکەم
دلۆپێ خوێنـــی گــەش‌بـــم‌و
هات‌و چۆکـــــەم
بە نێـــو دەمـــــارەکانتـــدا
هەستێ بم‌و لەنـــــاو ناختــــا
هەل بقولێـــــم
بەهرەیەك بم لــــــە ناوگیانتـا
لە گەلتا بم

● جەبار حاجی کەریم لـە(ڕووبار‌وبی)دا دەلێ

ماسی‌گرەی دەنـــــووك‌درێـــژ
بە ماسی‌یە (نقــــــه)ناوئـرێ
لەناو لمی ڕۆخی ئاوا
وەك گورگێ خۆی حەشارداوە
وردە مـاســـــی هەلئـــەلووشـێ
چاو برسی‌یە
لەبەر چاوی
ڕووبار لە وشــــــــك‌بووندایـە

● فەرەیدوون قازی لـــە(بۆ لاولاوەکەم)دا دەلێ

هەروەکوو چۆن ٠٠
هەنگ تینوە بۆ چـاوی‌گـــوڵ
منیش تینووم بۆ چـــاوی‌تۆ پەرستگای دل
تینووم بۆ شـــــــەماڵی‌نیـگا
لە دەروازەی چاوەکانتەوە هەل بکا
تینووم ٠٠ تینووم ٠٠
وەك ڕێبوارێ بۆ دارستانی قژی لوولت
هەنگاو ئەنێم ٠٠

ئەرکی هونەر

لە قۆناغی گۆڕانی شۆڕشگێرانەدا

هەر وولاتێك لـە وولاتـــان چەندە بەرەبەسەنیت ئـــەوەندە ئەرکی ڕوشنبیری‌و لێکدانەوەو بیری فراوانتر دەبێت چونکـــە تۆڕان‌و ئال‌و گـــۆڕ لــــە باری ژیانێکی تیرو تەســـــەل لـــە ســـــنوورێکی تەســـــکەوە بـــۆ مەیانێکی فراوان کە هـــــەموو تۆیژەکانی تێل بگرێتەوە ، وە تۆرینەوەی ئابوری سەرمایـــە داری بە یەکێکی‌تری سوشیـــالیستی ، وە لە ئازاوە چونـــــە دەرەوە بەرەو قۆناخی بـــــەزۆر خوێنـــــدن ئەرکێکی نوێـیــــە دەکەوێتە سەر شانی نووسەرو شاعیرو ڕۆشنبیرو فەلسەفە ٠

ئەم هەنگاوانەی دەولەتێك بۆ خستنە سەرپشتی دەروازەی ڕۆشنبیری ئەیانها وتۆی ، لـــە سەرمانی پێویست دەکـــات ، کە زیاتر هەول بدەین بۆ پـــێ ئەیاندنی نەوەیەکی بەکەلـــك کە لە « پەنجە درێژ کردنێك » تێ بگات‌و چێژ لە زانـــــــین وەربگرێ‌و ئەدەب جەشنەکـــانی هەر لە نووسینەوە تاوەکــــو چیرۆك‌و ڕۆمان تێبگـــــات ، تاخۆی‌و ئەتەوەکەی‌و ئەوانەی فریای کاروانی زانیـــــاری نەکەوتوون ، پێ‌بگـــەیەنێت‌و بینەرابەری وولاتەکـــەیان :

وولاتەکەمان ، پاش ئـــەوەی قۆناخێکی لە بنیات نانی دام‌و دەزگامان بڕیوەو هەلمەتێکی شۆڕشگێرانەی لەبـــــــاری سیاسەت‌و ئابوری‌و کۆمەلاوە، داوە ، ئێستاش بۆ پـــەروەردە کردنی مێشکێکی‌ڕاست ئامادەیە مێشکێك ئـــەو دەزگایانە هەلمە سوورێنێ کە پشت بەبیرێکی قال بوو ڕۆشنبیری یەکـــــی دیاری کراو دەبەستن ٠

ئەم هەموو کێشە دەست‌و بردیانە ، دەکەونە سەر شانی ڕابەرانی ئەدەب ٠ کە وانـــــە دەبێت تا چ ڕادەیەك خۆمـــــان بەکێشەی مەبەست لەم ووشانە ووشك بوونەوەو سنور کێشان نی‌یە ، چونکە « بیـــر » وەك ماتماتیك بەژماردن‌و تیوریـــــی نا پێورێت ٠

نا توانین « ئیلتـــزام » وەك دەرمانێك دروست بکـــــەین‌و بیکەین بە گەروی نووســـــەرەکانماندا ، بۆ ئەوەی ئـــەدەب‌و هونەرێك بهێننەکایەوە کە بـــۆ کۆمەل‌و ناوچـــــەکەمان بلوێت بەلام ـ تاقی کردنەوەکانی ئەم لاو لامان ، چەند ئاکامێـــــکی ئەوتۆی دیاری کـــــــراویان چەسپاندوە ، کە دەتوانین پاش لێکۆلینەوەو هەلسەنگاندیان ،

بێنین ، باشەکانیان وەرگرین‌و خراپەکانیان بخەینە لاوە ٠

کێشەی زوربەی زۆری ئەم ئەتەوانەی‌لەچنگی ئیمپریالیست (مستعمیره) ڕزگاریان بوە ، لەمەسەلەی ئابوری‌و ئـــاوەدان کردنەوەدا ، یەك ئەگرنەوە ، کە ئەویش‌ئەو ڕابووردوە سیاسی‌یە ترسناکەیە ، کـــــــە وەك مەشخەلێکە بۆ هەموو نیشتمان پەروەران‌و لاوێك ، کە ئێستا لە قۆناخی ڕزگـــار بوونـــی نیشتمانی‌و سیاسەتدا دەژین ، لە بیریان نەچێتەوە ٠ هەروەها ڕەفتارو نەریتی ئەو ئەتەوانەی تێکەل بەم گەلە دەبن‌و ســـــەر گوزشتەو نەریتەکـــــــان دەگێرێننەوە ، نابێت فەرامۆش بکرێت چونــــــکە یـــــادی ڕابووردویەکی بە نـــــرخ دەخاتەوە بیر ، کە لە خوێـــن‌و مێشك جیا نابێتەوە ٠

لێرەدا ئەو چەشـــــــنە ڕۆشنبیری‌یە دێتە پێشـــــەوەو دیاری دەکرێت کە نووســــــەر دەبێت پیایدا بڕوات ٠

پاش شۆڕشی ئەتەوەیـــی‌و سۆشیالیستی ١٧ـ٣٠ گەلاوێژ ئەگەر دەولەت پاسایەکی دژی دیاردەیەکی دواکەوتن دەربکا ، دەبینین چیرۆك‌و ڕۆمـــــــان‌و

دراماو سینەما ، دەتوانـــن ئەم بیرانە لەسەر ئاستی واقیع هەلگۆزن‌و بیگۆڕن بە بیرێـکی بە کەلك لە پێناوی بەرژەوەندی جەماوەرانی گەلدا ٠

له نێوان ئەم جۆرەو ئـــەوی تردا ، کێشەی لادێ‌و چـــارە سەرکردنی زەوی زارو کێشەی کۆمەل کە سەر بە گەلەکەمانە، ئەویش پێویستە بکاتە لووتکەی ژیان ، لە دەمە ئەقـــــــێ‌و لێکولینەوەدا لە پارچە شیعرێك یان شانۆگەریەکدا ئەبـــێ ئازایانەو بێ شەرم کـــردن نابێ لە یادی بکەن‌و پێویستـــە دەربڕینی کێشەکە ، ڕاســـت‌و بێ‌لایەنانە بێت ٠ خــــۆ بەستنەوەی نووسەر یـــان دانەری شانۆ گەرێك ، بەرامبەر بەکێشەیەکی نوێ ، لە ئەنجامی پەیدا بوونی شۆڕشـــەوە بو ، کەباری کۆمەلێکی دواکـــەوتوی گۆڕی بـــۆ کۆمەلێـــــکی شۆڕشگێر ٠ هــــەقی ڕەوای هەموو لاوێکە ، کە هـــەولی ، ئـــەوەندەی ئەو تەوژمــــە تیژرەوە بێت ، کە بە ســــەر ژیانی سیاسی‌و کۆمەلایەتـــی وولاتەکەماندا هاتووەو ئەمەش ببێتە سەرچاوەی ســــروش وەرگرتنی بنیات نانی ئادەمیزاد کە بە دانایی‌و زانست‌و زانیاری دام‌و دەزگاو دامەزراوەکـــــان بەڕێوە ببات‌و بـــــە وریایی‌و لێ‌هاتوویی دەست کەوتەکانی شۆڕش بپارێزن ٠

ئاگر داگیرسێنە

ـ جاسم الیاس ـ

لە سەرەرێی گوندەکەدا٠٠ ڕێگایەکی درێژو دور ٠٠ لـــە نێـــوان درەختی لاولاودا ٠٠ دەستەکانی لە(کات) نزیـــك ئەبێتەوە ٠٠ ئەی باشە بـــۆ ئەمەندە لە ڕەنگی ئاسمان ٠٠ لە خرپنەیی سۆنەو لە تورکی قەتێکان دوربوو ؟

● لە کالیسکەکە نزیـــك کەوتەوە ٠٠ دەیەما بنـەوشـه ڕژانە نێو دڵیەوە .. سەرلەنوێ سەرمەست بووەو نیگەرانیەك دایگرت ٠٠ ڕێگای گوندەکـــه زۆر جوانە .. لەگوناهــــەر ڕۆژە لە شاری‌بوو ٠٠ بەخۆی جانتایەکی پڕ لە خەم‌و ئازار٠٠ لەم دوا گەشتەی‌دا ٠٠ گریا٠٠ بۆ کەس‌و کارو زەیتـــــون‌و ئاسیاوەکە گریا ٠٠ میهـــری بەسەر کۆلانەکانی منالـــی‌ی دا ئەرژاند ٠٠ بەسەر دیلانـــە کانی جەژن‌و گولە گەنمەکان‌دا

ئەباراند ٠٠ مشتە خۆلێکی ماچ کرد ٠٠ دوو هەنگاوی نـا بۆ خلخالی شیرین گـــریا ٠٠ شیرینیش لەسەر ســـەکۆی خانوەکە کزۆلەی کردبوو ٠٠

● شیرین گیان٠٠وەفادارم بە ٠٠ من دلێکم هەیەو تـــۆی ئەوێ ٠٠ بەلام ٠٠

: نا ٠٠ مەڕۆ ٠٠ لێـــرەدا بمری‌و دارەمەیتێ بخاتە کول بۆ نێو دڵەکەت بیات ٠٠ لـە نزیك بۆنی باوباپیران ٠٠ لـە گەل مێگەلە مەری سەر لـە ئێواران‌و پۆل پۆلی چۆلەکەکان دا بیت باشـترنیە ٠٠

: شیرین گیان ٠٠ وازبێنە دلم ٠٠ دلم ئەلـــێ بڕۆ ٠٠ دوورنیە بگەڕێمەوە ٠٠ بـــەلام ئێستا ٠٠ نە ٠٠ نە ٠٠

: ئەم خاکە محمود گیـــان کێ فەرامۆشی ئەکات ٠٠ ؟ نـا ٠٠ نا مەڕۆ ٠٠ دلێکت هەیـە بەلام بۆ خەلکی ترە ٠٠ بۆ مەنە، بۆ پیرە باوکت‌و بۆ قـــژی سپی دایکت ٠٠ ، ئەی کـــێ لە بەیانیانی پایزا ئاو لە کانی بکێشێ ٠٠ نە ٠٠ ئەی تۆی عەشیرەتەکە ٠٠ نە

● ڕاچەنی ٠٠ جگـــــەرە یەکی‌دا بە ئەوەی تەنیشتی ٠٠ لە نێوان خۆی گوندەکەدا پەلە هەورێ ، لێژاییەك هەیـــە ٠٠ ئاخ کێ ئەتوانێ خـــــاك فەرامۆش‌کات ٠٠

٠٠ ئەختێ زەیتون‌و هەندێ ساوارم بۆ بێنە ٠٠بالاسۆیەك‌و تۆزێ ئاوم بەرێ ٠٠

ئا ئەوا ئەڕامەوە گشـــت ئێوارەێ دەرئەچم ٠٠ لەگـــەل سووارانی مێگەلەکە ئەکەومــــە دڵنەوازی ٠٠

ئای شیرین گیان ٠٠ کـــێ

شیرین گیان ٠٠ ئائەوەکـــە ئەتوانێ خاك فەرامۆش‌کـا ٠٠ داگیرسێنە ٠٠ چایەکە لێ‌نـــێ کـــێ ٠٠؟

Institut kurde de Paris

سەرۆکی کۆمار

سەرۆکی فەرماندە بروسکەیەکی وەڵامنامەی لە سەرۆکی گینیاوە پێ‌ئەگات

سەرکۆمار احمد حسن البکـــر بروسکەیەکی سوپاسنامەی لە لایەن سەرۆك احمـــد سیکوتوری سەرکۆماری گینیاوە بۆهاتوە کە وەڵامی ئەو بروسکە پیرۆزباییەیە ســـەرۆك بەبۆنەی بیرەوەری جەژنی نیشتمانی گینیاوە بۆی ناردبو ..

ئەمەش دەقی بروسکەکەیە :

بەرێز احمد حسن البکر سەرکۆماری عیراق

زۆر بە شادمانیەوە ئەو بروسکەیەتانم پێ ئەیشت کە بە بۆنەی بیرەوەری جەژنی نیشتمانی گینیـــاوە ناردبوتان ، ئەل و حکومەتی گینیا بەشـــداری ئەم سوپاس پیشکەش کردنەم ئەکەن .

ئەم کاتەم بەهەل زانی کە سڵاو لە بەرێزتان بکەم و داوای تەندروستیتان ئەکەم و هیوادارم وڵاتەکەتان لە پیشکەوتنابێ .

احمد سیکوتوری
سەرکۆماری گینیـا

دەرچـونی یاســای کاروباری ئەنجومەنی پەروەردە

یاسای ئەنجومەنی کاروباری پەروەردە کردن لە رۆژنامەی رەسمیدا بلاو کرایەوەو لــە پێروە پەیرەوی ئەکرێت ، ئەویش بۆ زامن کردنی چـــوار چێوەیەکی یاسایی پێشکەوتنێکی بنـــەرەتی و فراوانی لەمەودوای کەرتی پەروەردەو فێرکردن لـە وڵاتدا ، بە جۆرێکی ئەوتۆ کە ئەتەن بیروباوەرو ئامانجە گەورەو مەزنەکانی شۆرشدا بگونجێت ، وە بەشێوەیەك کـــە توانای نەوەکان وا بەهێز کا تا کە بتوانن ئەرکـــە نیشتمانی و شۆرشگێرێکانیان جێ بەجێ بکەن .

● **ئەنجومەنی پەروەردە کردن .**

دەقی یاساکە ئەڵێت کە لـــە کۆماری عیراقدا ئەنجومەنێك بەناوی « ئەنجومەنی پەروەردە کردنەوە »دا بەمەزرێت ، کە کەسایەتی مەعنەوی خۆی ئەبێـــت و سەربەستی بەڕێوە بردن و دارایی ئەبێــــت و ئەو شارەزایی و فەرمانبەری و دەسەڵاتانە ئەخانە کار کــە بەهۆی یاساوە بۆی دیاری کراوە .

لە یاساکە دا هاتوە .. کە مەبەستەکانی ئەنجومەن ئەوەیە کە گۆرانێکی شۆرشگێرانەی فراوانی بنەرەتی لە سیاسەت و هەیکەل و پرۆگرام و کردارەکانی کـــەرتی پەروەردەو فێرکردن لە وڵاتدا بهێنێتەدی .. کە بێتە مایەی گونجان و کاملی لـــــە نێوان چالاکی‌یە هەمە جۆرەکانی ئەم کەرتە دا وە ئەوە زامن کات کـــە بەرەو هێنانە دی ئامانج و پێویـــــستیکانی نەخشەکێشانی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی وڵات بڕوات کە مەبەستی بوژانەوەی مرۆڤێکی نوێیە لە قوتری عیراق دا لەگەل تازە کردنەوەی بزوتنەوەی مێژووی شارستانی مرۆڤی پێشکەوتنخوازو بنیـــــات نانی کۆمەڵی یەك گرتوی عەرەب و سەربەستی و سۆشیالیستی‌دا .

● **لیژنەکان ..**

دەقی یاساکە ئەڵێ کە ئەنجومەن ئەندامەکانی بە گوێرەی ئیش و شارەزاییانەوە بەسەر چەند لیژنەیەکدا دابەش بکات .. وە بە شێوەیەکی تایبـــــەتی لیژنەی نەخشەکێشان و لیژنەی پرۆگرام و لیژنەی پشکنینی و لێکۆلینەوە و لیژنەی پەیوەندی رۆشنبیری عەرەبی و بێگانەی تیا دا ئەمەزرێت .

● **یاداشتی رون کردنەوە ..**

راپورتی رون کردنەوەی یاســـای ئەنجومەنی کاروباری پەروەردە ئەو بۆ چونە سەرەکیانەی دیاری کردوە کە لەو گۆرانە پەروەردەیە مەبەستە دا رەچاو ئەکرێت ... وە ئەوەی سەلماندوە کە ئەو گۆرانە بـــە شـــێوەیەکی بنەرەتی فراوان واقیعی پەروەردەمان ئەگرێتەوە .. بە جۆرێك ئـــەو گۆرانە پەیوەندیەکی عوزوی و تەواوی ئێك چرژاوی لەگـــەل ئالوگۆرە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوریکانی وڵات دا هەبێ .. وە ئەو گۆرانە بێتە مایەی تێکەڵاو بونێکی تەواو لـە نێوان ئامانجی دروست کردنی ئەو شـــارەزایی و لێ هاتنی و تەکنیکی‌یەی کە مەبەستە وە لە نێوان ئامانجی دروست کردنی مرۆڤێکی شۆرشـــگێری هەلگری فیـــەمی نەتەوایەتی و سۆشیالیستی دا .. وە ئەو گۆرێـــە لەهەمان کات دا لایەنی پێویستی شۆرشی زانســـتی و تەکنەلۆژی هاوچەرخ بەر ئەدا .

● **فراوان کردنی ماوەی خزمەت گوزاری ..**

بەڵام رو کەشی گۆرانە پەروەردەیی‌یە یاداشتی رون کردنەوە کە بە کورتی لەوە دا دەری بریوە کـــە ماوەی خزمەت گوزاری پەروەردە بە هەمو شێوەکانیەوە فراوان کات .. بایەخ بەلایەنی « جۆری » پەروەردە کە بدات و وە هەمو شیوەکانی بەفیرو چون لــــە مەیانی پەروەردە دا ئەهێلی وە ئیتیجاهێکی فیکری و نەفس وا دروست کات کە بۆ سۆشیالیستی دەست بدات . وە خزمەت گوزاریی پەروەردەو جۆرەکانی فراوان بکات و وە خوێندن لە قوناغی پێش خوێندن سەرەتاییدا فراوان کات و بایەخ بە مندالانی زیرك و پەك کەوتە بدات .. بیروڕای بە زۆر خوێندن بهێنیـــــە دی و ئەو بەزور خوێندنە بگەیەنێتە تەمەنی ١٥ ساڵان ، قوناغی خوێندنی ناوەندیشی بگرێتەوە .. خوێنـــــدنی پلەی ئامادەیی کشتیی و میهەنی و خوێنـــدنی بەرز فراوان کات و وە هەمو خوێندە نیزامی و نیمچە نیزامیکان فراوان کات .

هاوری الیاس فەرەح سەبارەت بەستنی کونگرەی فیکری دەربارەی زایونیزم ئەدوێ

بزوتنەوەی زایونیزم لەگەڵ ئیمپریالیزم لەرووی روخسارو سوودی رەگەزپەرستی‌یەوە پەیمانێکی پێکەوە بەستراو دروست ئەکەن بۆ گەڕانەوە بەسەر ئەو پەیوەندی و بۆچونانەی پێشکەوتنی مێژوو بەجێی هێشتوە

هاوری دکتور الیاس فرح . ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی سوشیالیستی عـــەرەب و ئەندامی لیژنـــەی ئامادەیی بۆ کۆنگرەی فیکری لە بارەی زایۆنیزمەوە وتویەتی : رەگەز پەرستی ، بانگەوازێکە بۆ بنـــەماو بەها کۆنـــەکان ئەدرێت ، کـــە دژی پـــەرەسەندنی مێژووی شارستانی دنیایەو نوچکدانێکی گـــەورەی بەردەم چەمکە پێشکەوتوخوازو مرۆڤایەتیەکانە .

هەروا بە ناراستی دەنگوباسی عیراقی راگەیاندوە : کە بـــە جولانەوەدژ ندەیە ، عەوتێکە بۆ وەرچەرخاندنی پەیوەندیـــەکانی نێوان مرۆڤ ئەدرێت بۆ چـــەند پەیوەندیـــەکی ســـلبی و دوژمنکارانەو خەلات بـــەلاوە حسێنو دان بیانـــەوانی بـــە وجودیان .. هاوری دوکتـور فرح وتویـــەتی : رەگـــەز پەرستی (ئەگرسی‌یە) کە جار جـــار بۆ کـــاری سیـــاسی و ئایدیۆلۆجی هەڵەخرێت لـــە پێنـــاوی بەجێ گەیاندنی ئامانجی دژە شۆرشەکان و ئـــەو جولانـــەوەی کـــە دژ بـــە بەرژەوەندی چینی زەحمەتکێش و ئـــازادی پێشکەوتوانـــەی سەرانسەری جیهانە .

هـــەروا وتی : رەگـــەز پەرستی و کیانی دوژمنکارانەو بەندکارانە یـــەك ناسنامەیان هـــەیە وە لەسەرچـــاوەی سەرشاری هێزە درندەکـــان و غەریزە ســـەرەتاو حەیوانیەکانـــەوە هەڵئـــەقولێت ، هەرچەندەیش بیەوێ سیفەتێکی فیکـــری و ئایدیولۆجـــی ببەخشێتە خۆی .. رەگـــەز پەرستیش هەرچەند دەستاوێژی ئەم چەرخە پێشکەوتوە بخاتەکار ، بەهیچ کلۆجێ روی خۆی راپۆشی و خۆی لە وریابونەوەی خەلك لەپـــەرێز بنێ وکۆسپی بەردەم خواستەکانی ئـــەم خەڵکەی کە ئەیەوێ روبـــەروی پێشکەوتنی مێژویی مرۆڤایەتی بێت . لەبارەی کاری رەگـــەز پەرستانەو دروشمە زراوەکانی کە لە زۆر شوێنی ئەم جیهانەدا جێی هێشتوە ، هاورێ دکتـور فرح وتی : رەگـــەز پەرستی هاوتای فاشیزمی ئەڵەمانیـــاو ئیتالیان و رواڵەتێکە لە رواڵەتی تۆقاندنی بزوتنەوەی کۆمەڵانی خەلك لەدژی ئەو گۆرانەی کە لـــە سەدەی بیستەما بـــەرەو سوشیالیزم و رزگـــاری و وەدی هێنانی ناسنامەی نەتەوایـــەتی مێژوویی هەلکەوتوە .. هـــەروا وتی : رەگـــەز پەرستی لـــە ئەفەریقیادا سەر بە ئیمپریالیزم بوو .. دوای شـــەڕی دوەمی جیهانیش ، فاشیزمێکی تازەی هاوتای زایۆنیزمی سەر بـــە ئیمپریالیزمی نوێ تێکچرژان ، بە شێوەیی ئاکرێ هیچ کەلێن و رۆژی رەشی خۆی رەچـــاو کـــە لەبەری لـــە نێوانیـــانا نەکـــرد . لە ئەوروپاش‌دا بدۆزیتـــەوە .. فاشـــیزمێکی ئەمرۆکە پاشەڕۆکی رەگـــەز تازەیش لـــە ئەمەریکای لاتین‌دا پەرستی‌ی لەژێر ســـەرناوی سەری هەڵداو ئێستا هـــەولی (ئەنتی سامیزم) دا مـــاوە ، ژێرخستنی جولانەوەی میللی وکە زایۆنیزم بوەتە بەربەرچێکی پێشکەوتنی داوە لە ئەنجـــامی رەگەز پەرستانەی .. کەچی هەندێ تاقیمانـــەکانی ، بـــۆ نمـــونە : لەشیلی‌دا رەگـــەز پەرستـــی‌ی کـــەلێ رواڵەتی جۆراوجۆر ئەپۆشێت ، بەجۆری ئاکرێ وا بەئاسانی دەرکی پێ بکرێت ، ئەمیش لەبەر ئەوەی چونکیم : رەگەز پەرستی لـــەم چەرخەدا نا چارە ئەلێ رواڵەت بپۆشێ تا خۆی بشارێتـــەوە ، چونکە ناتوانێ خۆی لەبەردەم دریابونەی خەلك راگرێت .

هەروا هاورێی ئەنـــدامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حیزب وتی : رەگەزپەرستی‌ی لەبەر هۆشمەندی خەلك و بـــەرەو سۆشیالیزم و پێشـــکەوتن رۆشتنی ، هەول ئەدات فێـــل لە مێژو بکات .. هیـــــچ چاریشی نەماوە : یا ئەوەتـــە ئـــەبێ بێ بە بەشـــێ لـــە ئیمپریالیزم و یا خۆی بەهاوتای ئەو بزانێت . دوای شـــەڕی دوەمی جیهانیش ، خوێنـــــی رەگەز پەرستی لەگـــــەلێ کیشوەرا جولایەوە ، چونـــکە

بروانە ـ ل ـ ١١

جەماوەر لە کۆڕە فراوانەکاندا :

ئەوبەرێ هەوڵ وتەقەلاو توانا بۆ زیادکردنی بەرهەم

سەرتاپای یەکێتی و رێکخراوی پیشەیی و میللی‌یەکان ئـەوەیان دوپاتکردەوە کـــە : ئـەبێ هەوڵێك و توانایـەك بدرێ بۆ پەرەپێدانی بەرهەم و بترکردن و بەلاوەخستنی سلبیاتەکـــانی کارو ســـازاندنی بەندیواری ئیجابیانەی نێوان ئیـــدارەو کرێکارەکان .. ئەمەیان لـــە کۆڕی یەکێتی‌یە ناوبراوەکـانی شارەکانی (واسـطو مثنی و بابل و قادسیەو ذی‌قارو نەجەف و میسان) دا هاتوە .

لە شاری (صلاح الدین)دا کۆڕێ کۆڕێك بۆ کارگـــەرانی کۆمپانیای گشتی پیشەسازـ یەکانی داوودەرمان لە سامەرا بەستراو تیـــایا هەمان شـــت بڕیاردرا ..

لە دهۆکیش‌دا ، بـــەڕێوەـ بەرایەتی پەروەردەی دهـــۆك کۆڕێکی بۆ مامۆستایانی‌شارەکە بەستو قوتابیەکی زۆری تێدا بەشداربوو .. هاورێ‌عبدالغفار عبدالقادر ئەندامی‌سەرکردایەتی لقی باکوری حزبی بەعســــی سۆشیالیستی عەرەب لـــــە کۆڕەکەدا قسـەی کـــــردو ئیشـارەتی بۆ ئامۆژگاریەکـانی بەرێز صدام حسێنی دا ووتی: ئەبێ ببێ بە رابەرێ بۆ کـاری نێو دەزگاکانی خزمەت‌گوزاری و بەرهەمدان .

لە هەولێریش‌دا ، نەقابەی بناغەو پرۆژەی‌ئاوەدانکردنەوەو لقی نقابەی کاری کۆمەڵایـەتی کۆڕێکی فراوان بۆ نەقابیەکان و بۆ هەمان مەبەست سازدا .

لە قەزای قائمی سەر بـە ئەنبار ، هەمو سەرۆك‌دایـەرە لقیەکان و فەرمانبەرو لێـــژنە نیقابی و کۆمەڵەی جوتیاران و هاورێیـــانی ئەندامی سەرـ کردایەتی رێکخراوی حـــزبی بەعسی سۆشیالیستی عـــەرەب کۆبونەوەیەکی گـــەورەیان سازداوە بۆ هەمان کـــارو مەبەست ..

لە سلێمانیش‌دا ، ســـێ کۆڕی کرێکارانەی فراوان لـە لایەن یەکێتی ناوچەیی نەقابـە کرێکارانی ســـــلێمانیەوە بۆ کرێکارانی هەڵەبجەو کرێکارانی کشتوکالی سیروان و نەقابـەی میکانیك کرێکارانی ئیـــــدارە محەلی .. لە ئەینـــــەواش‌دا کۆڕێکی فراوانی بۆ فەرمانبەرانی دابەشکردنی بەرهەمی نەوت ، کۆڕێکی تریش بۆ پسپۆرەکانی دایەرەکانی سەر سەرکردایەتی ناوچەی کشتوکال ، سێهەمیش بۆ پسپۆرانی کارەبای ناوچەی مووسڵ .

لە (تامیم)یشدا ئەندامانی دەستەی بەڕێوەبەری یـەکێتی نیشتمانی قوتابیـــانی عیراق ـ لقی تامیم ـ موناقەشـەی نەخشەی کاری یەکێتی کردوە لەم ساڵەدا .. لـە کۆبونەوەـ یەکی‌ترا باسی ئەو شێوازانەیان کردوە کـــە ئەبێتە مایەی خولقـــاندنی بەندیواریەکی بەتینترو دیموکراسیتر لەنێوان ئیدارەی قوتابخانەکان و لیژنەی قوتابیان‌دا .. هەروا عمادەی ئامۆژگەی هونـــەری زنجیرەبێ کۆڕی بەستوەو تیا باباســـی سەرشارە شۆرشگێریەکانی ، قسـەکانی بەرێز صدام حسێنی تێداکردوە ، کە لە مناقشـەی کارنامەی تایبەتی و سـەر بە دەستاوێژە کاریگەرەکانی سەر رادەی دابەزینی بەرهەم‌هێنان کردوبەتی .

ســـیمینـــاری مامۆســـتایان لـــە هەڵەبجـەو یەکیکی تـــری قوتابیـــان لەســـلیمانی

● **حەمە سەعید حەمە کەریم پەیامنێـــری هاوکـــاری لـــە سلیمانی :**

● **ئێوارەی رۆژی شەممەـ ٢ـ١٠ـ١٩٧٦ یـــەکیتـــی** مامۆستایانی ناوچەی ئوتونومی‌ـ لقی سلیمانی ـ سیمینارێکی فراوانی پێك‌هێنا بۆ دەستـــەو بـەرەی فێرکردن و مامۆستایانی قـــەزای هـــەڵەبجە .. لـــە سیمینارەکەدا باسی رووداوەکانی ناوچـــەی عـــەرەبی‌یان کـــرد بەتایبەتی ئـــەو کارەساتانەی ئەمرۆ لە وڵاتی لوبنانی برامانداروونەدات .

لەم سیمینارەدا چەند هاورێ یـــەك لـــە ئەندامانی مەکتەبی مامۆســـتایانی ســـەر بـــە سەرۆکایەتی شعبەی سلیمانی حزبی بەعســـی سوشیالیستی عەرەب و رێکخراوی حزب لـــە قەزاکەدا ئامادەبون .

بەرێز مامۆســـتا محمـــد پیرۆت رۆستەم بەڕێوەبـــەری پەروەردەی سلیمانی و چـــەند ئـــەندامێکی لقـــی یـــەکێتی مامۆســـتایانی ســـلیمانی بەشداربون ، وەڵامی هـــەندێك پرســـیاری ئامـــادەبووانیان دایەوە .

شیتەڵ‌کردنی هـــەمو جـــۆرە گیروگرفتێکی رۆژانەی قوتابیان بەتایبەتی و کۆمەڵ بەگشتی .. هەروەهـــا باسی قولکـــردنی پەیوەندی لیژنەکانی قوتابیان و نێوان بەرێوەبەرێتی قوتابخانەـ کانیان کردوە بـــۆ خولقاندنی زەمینەیەکی لەبار لـــە بواری خوێنـــدن و بەرزبونەوەی رادەی فێرکردن و زانیاری باڵا .

ئـــەوەی شایانی باســـە بەشدارانی سیمینارەکە باسی ئەوەیان کردوە کە پێویســـتە قوتابیان یەکێتی‌بن لە کۆشەـ کانی رێبازی وڵاتەکەمان بەرەو یەکێتـــی و ئـــــازادی و سوشیالیستی .

● سەر لـــە ئێوارەی رۆژی یەکشـــــەمە ٣ـ١٠ـ١٩٧٦ ئەندامانی لیژنەکانی یـــەکێتی قوتابیـــان لــــە ســـلیمانی سیمینارێکیان پێك‌هێنا بـــۆ قوتابیانی قوتابخـــانە ناوەندی و ئامادەییەکانی پارێزگا ، تیـــایا ئـــەوەیان رون‌کـــردەوە کـــە قوتابیان لێ‌پرسراون دەربارەی دروست کـــردنی نەوەیـــەکی نوێی پێشـــکەوتنخـــوازو رۆشنبیر ، وە ئەبێ هەمیشـــە لـــە هەوڵدابن بۆ پێ‌گەیاندنی کادیری قوتابی بـــەتوانا بـــۆ

وە بڕیـــاریان‌دا لەمـــەودوا سیمیناری لەم جۆرە پێك‌بێنن بۆ قوتابیانی قوتابخـــانەکانی پارێزگـــای ســـلیمانی بـــۆ رون‌کردنـــەوەی وتارەکـــەی هاورێ صدام حسین جێگـــری ئەنجـــومەنی سەرکردایـــەتی شورش کە لە سیمیناری هۆیەـ کانی دواکەوتنی بەرهـــــەمدا بڵاوی کردەوە وە بڕیاریـــان‌دا هەمو بەشەکانی وتارەکە بـــۆ قوتابیان رون‌بکەنەوە .

هـاورێ نەعیم حـداد

لە کۆبونەوەی ئەمینداریتی هەمیشەیی کونگرەی گـــەلی لە جەزایر بەشدار ئەبێ

پێرێ سەرلەبەیانی بەرێـــز نعیم حداد سەرۆکی ئەمینداریتی هەمیشەیی کونگرەی گـــەلی عەرەب لە پێناوی سەرکەوتنی بەرگریکارانی فەلەســـتین و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنانـــدا بەسەرۆکایەتی وەفدێك چو بۆ کوبونەرەی دەوری ئەمینداریتی ناوبراو کە دوێن لە جەزایـــر دەستی پێ کردوە .

ئەم وەفدە لە بەرێزان سعد قاسم حمودی و دکتور رحیـــم عجینە ئەندامانی ئەمینداریتـــی هەمیشەیی پێك هاتوە .

بەرێز نعیم حداد وتویە لە کۆبونەوەکەدا بە درێژایی چوار رۆژ باس رووداوەکانی لوبنـــان ئەکەین و چەند بڕیارێـــــك دەرئەکەین کە رێژیمی سوریای بەگرێنگیراو ناچار بکات هێزەـ کانی خۆی لە لوبنـــــــان بکێشێتەوەو دەست لە داگـــیر کردنی خاکی لوبنان هەلـــگرێ بۆ ئەوەی گەلی لوبنان خۆیـــان گیروگرفتەکانی خۆیـــــــان چارەسەر بکەن بەجۆرێك کـــە لەگەل داخوازیەکانی هێـــــزە پیشکەوتنخوازەکاندا بگونجێ لەم قوناغە ناسکەدا .

بەرێز حداد وتویە وەفدەکە داوای ئەوە ئەکات هانـــــی جەماوەری عەرەب بدرێ کـــە ئەرکی لێ‌پرسینەوەی ئـــەم مەسەلەیە بگرنە ئەســــتۆو شان‌بەشـــان بزوتنـــەوەی نیشتمانی‌لوبنان و بەرگریکارانی فەلەستین بکەونە شـــەرەوەو بە دراو یارمەتیان بـــدەن و پشتگیری‌یان بکەن .

رێز گرتنی رابەرە کۆنـەکانی بزوتنـەوەی موســـــیقا

وەزارەتی راگـــەیاندن بەبۆنەی ئاهەنگـــەکانی رۆژی موسیقای جیهانەوە رێزی لـەرابەرە کۆنەکانی بزوتنـەوەی مۆسیقا گرت ..

بەرێز طارق عزیز وەزیری‌راگەیاندن لەو ئاهەنگەدا کـــە ئێوارەی رۆژی یەکشـــەمەی‌رابوردو سازکرابو لە هـــۆلی گەل بروانامەی رێز گرتنی بـە(٦٤) رابەر بەخشی ، ئەوانەی کەتاکو ساڵی ١٩٤٠ خزمەتـی‌هونەری موسیقایان کردوە .

هـەروەها وەزارەتی ناوبراوەو ئاهەنگەدا کە بەرێز طـە یاسین حسن جێگری وەزارەت‌وچەند بەرێوەبەرێکی گشتی تیا بەشداربون بوستەی یەکـــەمی‌دەرچوانی قوتابخانەی موسیقاو بالەی خەڵات کرد .

بەرێز منیر بشـــیر سەرۆکی‌لیژنەی موســـیقای نیشتمانی عیراق لە سەرەتای ئاهەنگەکەداوتارێکی خوێندەوە تیایا باسی ئـــەو یارمەتیدان و پشتگیری‌یەی کـــرد کـــە سەرکردایەتی حزب و شورش بایـــەخ بـــەروشنبیری و هونەر ئەدەن ..

هەندێك لـە هونەرمەندان و گۆرانی‌بێژان لە ئاهەنگەکـــەدا چـــەند نمونەیەکی گـۆرانی‌وتابلوی هونەری تیپی هونەری گـــەلی نەتەوایـــــەتی‌یان پێشکەش کرد .

ئا.د.ع

خوێنەری بەرێز

● دوان و لێکۆلینـەوەکانی ئـەو سیمینارە تایبەتیـــەی لەبارەی هۆیەکانی نزم‌بونەوەی بەرهەم‌هێنانەوەو بلاوبونـەوەی لەناو دەزگاکانی راگەیاندندا ، یەکێکە لەرێبازکە بنچینەییـەکانی شورشی ١٧ی تەموز ئەوە ئەمە رێبازکەیەکی دیموکراتیانە بوو کـــە چـەندان راستی بۆ جـــەماوەر رون‌کـــردەوەو ، گیروگرفتەکانی دیاری کـــرد و خاڵە لاوازەکانی خستە بەرچاو و هۆیەکانی پێش‌کەوتنی دەست نیشان‌کرد ، ئـــەمە نیشانەی کرداری شورشگێرانەیـــە کـــە لەگەل ئاخی جەماوەردا بگونجێ و پالپشـــتی جـەماوەربێ . وەلەلایەکی‌ترەوە ئامۆژگاریـــە بەنرخەکانی هاورێ صـــدام حسین جێگـــری ســـەرۆکی ئەنجـــومەنی سەرکردایەتی شـــورش بـــۆ بەشداربوانی سیمینارەکـــە ، هـــۆیەکی کـــــاری گــــــەری ئاراستەکراوی لیدوانەکـــان و چارەسەرکردنی بو کـــە بتوانێ خواستەکان بێنێتەدی .

● کەرتـــە جۆربە جۆرەکان بەردەوام لە ئـــەل رێکخـــراوە پیشـــەیی و گەلی‌یـــەکان زۆر بایەخیـــان بەولیدوانانـــەی سیمینارەکە داوەو ئـــەیدەن ، وەئێســـتا بەردەوام کـــۆڕو سیمیناری تایبەتی لەهـــــەمو ناوچـــە جۆربەجۆرەکانی وڵاتدا ئەگرن و لەسەری ئەکۆلنـــــەوە وبەپێی رێبازی زانستیانـــــەی زامن کـــــراو لـــــە بـــــارەی بەرزکردنەوەی وزەی بەرهـــەم هێنانی دەزگاو دامەزراوەکانەوە ئـــەدوین بۆ لەناوبردنی ئـــەو سەلبیانانەی کەتیایانا خولقاوە . وەبەبێ گومان‌ئەو تیشکدانەوەی ئامۆژگاریەکانی جێگری بـەرێزو ئەو لیدوانانەی لە سیمینارەکە دا کران ئەبنە هۆی لەناوبردنی هۆیەلاوازەکان و زۆرکـــــردنی بەرهەم‌هێنـــــان بەپێی‌دانانی بنچینەی رابەرینی هاوچەرخان

● خوێنەری بەرێز : لەناو ئەوزنجیرە بڕیارانـــەدا کـــە شورش لەسەر رێگـای زامن‌ـ کـــردنی باری ژیانی جەماوەردا دەری‌کرد بڕیارێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش ئـــەلێ موچەی خێزانی کرێکارێکی‌مردو کە لەکانی خزمـــەتکردنا مردبێ ئەدرێ بە خێزانەکەی وەکـــو تەقاویت بۆی حساب‌ئەکـرێ ، جگە لـــەم زنجیرەیە چەندان دەسکەوتی بەنرخی‌تر هەیە کـــە هاووڵاتیەکان بۆ دواروژی‌خۆیانـ پشتی پێ‌ئەبەستن کە ئەمانـــە هەموی شورش لەپێناوی زامن کـــردنی ژیانی ئـــەوانا پێکی هێنـــاوە . بەردی بنچینـــەی رێژیمی سوشیالیستی ئەوەیـــە کە بەردەوام هاووڵاتیان لەروی ژیان و دەرونەوە کەموکورتیـــان نەبێ و ژیانی ئیستاو دوا رۆژیان مسۆگەربێ .

● ئەم بڕیارەش ، وەکـــو بڕیارەکـــانی‌تر خـــاوەنی ناوەرۆکێکـــی کۆمـــەڵایەتی و مرۆڤـــایەتیە ، ژیانێکـــی بەختەوەرانە بۆ هاووڵاتیەکـان دابین‌ئەکات ، زامنی گوزەرانی خۆیان و خێزانەکانیان ئـەبێ ، چونکە هەمو رواڵەتێکی ناخۆشی لەدوارۆژدا لائەبات ، جەماوەری عیراق بەگشتی و کورد بەتایبەتی مانایەکی تر لەم بڕیارەدا ئێك ئەدەنەوە کە ئەویش مرۆڤایەتی شورش و حزبە سەرکردەکەی ، حـــزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبە .

– باوکی شیرین –

Institut kurde de Paris

محمد محجوب کۆنگرەی بەڕێوەبەرانی پەروەردە ئەکاتەوەو داوا ئەکات لە بواری کارکردنی پەروەردەدا چالاکی زیاتر بنوێنرێ

پێرێ بەرێز محمد محجوب وەزیری پەروەردە کونگـــرەی بەڕێوەبـــەرانی پـــەروەردەی بەناونیشانی (بەرەو بـــە زۆر فێرکردن‌و فێرکردنی پیشەیی هەمە جەشنە لە پێناوی دابین کردنی پێویستیەکانی گەشـــەکردنی نەتەوایەتی‌دا) کردەوە.

● هەندێك لە وتارەکـەی بەرێز وەزیری پەروەردە ..

بەرێز وەزیری پـــەروەردە وتارێکی خوێندەوە تیایا داوای کرد کـــــە زۆرتر لـە بواری پەروەردەکردنا پێش بکـــەون بەپێی داخوازیەکانی راپورتی سیاسی هەشتەمین کونگـرەی قوتری حزبی بەعسی سوشیا-لیستی عەرەب لە پینـــــاوی بەدی‌هێنـــــانی پێشکـــەوتنی کومەڵایەتی‌و سیاسی‌و ئابوری‌و روشنبیری لە وڵاتـدا .. وەبەجێ‌هێنانی ئەو ئەرکـــــە گرانانەی کەوتۆتە ئەســـتۆی دەزگاکانی پەروەردەکـــردن‌و فێرکردن لەپێناوی پێ گەیاندنی نەوەیەکی نوێ‌دا .

بـــــەرێز وەزیری ناوبراو ستایشی ئەو رێزگرتن‌و بایەخ پێدانەی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕشی کردو وتی ئەم یارمە-تیـــــدانە باشترین هـــــۆی پێشخســـــتنی دەزگاکـــــانی پەروەردەیە بۆ ئـــەوەی بتوانێ بە سەرکەوتوانە لــــە بواری پەروەردەو فێرکردن‌دا ئەرکە-کانی خۆی جێبەجێ بکات وە توانی بەشێوەیەکی سەرکەوتوانە بڕیاری بە خۆڕایی خوێنـــدن بێنێتەدی کە ئەمەش رواڵەتێکی راستی بیروباوەڕی دیموکرا-تیانەیە لە بواری خوێندندا .

هەروەها وەزارەت یاسای بە زۆر بێ‌خوێندنی دەرکردو ئەنجومەنی ســــەرکردایەتی شورش بڕیاری لەسەردا کـــە ئەمە هەمو منـــــاڵانی وڵات ئەگرێتەوە کە لە تەمەنی شەش ساڵیەوە ئەبێ بخوێنن‌و لـــــە قوتابخانەدا بمێننەوەتاکو پلەی سەرەتایی تەواوئەکـــەن وە ئەمەش لە ســـــالی ٧٨ – ٧٩ وەئەبێ .

● فراوانیەکی گەورە

بەرێز وەزیری پـــەروەردە باسی ئەو فراوانی‌و گۆڕانکاریە گەورەیەی کرد کە لـــە ماوەی دو ساڵی رابوردودا بەدەست هاتوەوەکو کردنەوەی پەیمانگای مامۆستایان ، بەپێی نـــــەو نەخشەیە کەبۆ پێ گەیانـــدنی کادری پەروەردەو خوێنـــدن دانراوە لە هەمو پارێزگاکانا .

وە ئەوەی سەلماند کـــــە وەزارەت بەردەوام هـــــەوڵ ئەدات کە دەزگاکانی پەروەردە پێش‌تربخات‌و بیـــان‌هێنێتە ریزی بەجێ گەیاندنی ئــەرکی مێژوویی بۆ ئەوەی رێژیمـــــی پەروەردە کردن زەمینەیەك بێ بۆ گەشەکردنی مرۆڤایـــەتی‌و وەکو بنکەیەکی پتەو دەسەبەری پاراستنی رێرەوی نەخشـەکانی گەشەکردنی نەتەوایەتی بکات .

وە ئەوەی رون کردەوە کـــە بڕیاری ئەنجومــــەنی سەر-کردایەتی شورش لــــە بارەی یاسای بە زۆر بێ‌خوێندنەوە داوا لە دەزگاکـانی پەروەردە ئەکات زۆرتر هــــەوڵ بدەن‌و کاربکەن‌و خۆیان بەرپرسیاری مێژوویی بزانن بەرکــــــرو کارکردن .

● بەرێوەبەری سەرپەرشتی کردنی پەروەردە ..

دوای ئـــەوە بەرێز حکمت عبدالله محمــــد بەرێوەبەری گشتی سـەرپەرشتی کـــردنی پەروەردە راپورتێکی لە بارەی بەجێ‌هێنانی گرنگترین بڕیارو ئامۆژگاریەکـــانی چوارەمین کونگـرەی پەروەردەیـــــەوە پیشکەش کرد کە لە ســـالی رابوردودا بەسترابو ، وە باسی ئەو گیروگرفتانەی کرد کـــــە هاتونەتە سەر رێگای جێبەجێ کردنی بڕیارەکان .

وە لە کونگرەکەدا دکتـــــور عصام عبدعلی جێگری‌وەزارەت بۆ کاروباری‌هونەری بەجێگری سەرۆك هەلبژێردراو بـــەرێز حکمت عبدالله محمد کرا بـــە بڕیاردەری گشتی کونگرەکە .

● چـــەند لیژنەیەك بـــۆ ئامادەکردنی رونوسەکان

هەروەها چەند لیژنەیـــەك دیاری کرا بۆ ئامادەکـــردنی رونوس‌و گورینی‌و پێشخستنی پەروەردەو پێویستی‌یەکـــانی بەزۆر بێ‌خوێنـــدن‌و فراوان کردنی خوێندنی پیشـــەیی‌و تاقیکردنەوەی‌کتێبی‌قوتابخانەو بەیوەندکاری‌و پیاچونـــەوەی بابەتانەی کونگرەکە باســـیان ئەکات .

لەم کونگرەیەدا نوێنـــەرانی حزبی بەعسی سوشیالیســـتی عەرەب‌و مەکتـــەبی کاروباری پەروەردە لە ئەنجومەنی سەر-کردایەتی شورش‌دا و یەکێتی نیشتمانی قوتابیـــانی عیراق‌و نەقابەی مامۆستایان‌و ئەمیندا-رێتی گشـــتی پـــەروەردەو فێرکردن لەناوچەی ئوتونومی‌و زانکۆی بەغدا بەشـــدار بون جگە لەنوێنەرانی وەزارەتەکانی ناوخۆو خوێندنی باڵاو نەخشە کێشان .

سیمیناری کشتوکاڵی لەپارێزگاکانی وڵاتدا

دایەرە کشتوکالییەکان لـە سەرانسەری ولاتدا خـەریکی کونگرەو سیمیناری هـەمە-جەشنەریکخستنن بۆ خوئامادە کردن‌و بەشداربون لە شەشەم کونگرەی کشتوکاڵی‌دا کـــە جاوەروان ئەکرێت لە سەرەتایی مانگی کانونی یەکەمی داهاتودا بگیریت .

● بابل

لە رۆژی یەكشـــــەمەی رابـــوردودا ئەنجـــومەنی کشتوکاڵی باڵا لە پارێزگـــای بابلدا دوو کۆنگرەی کشتوکاڵی ناوخویی لە قەزای محاویـل‌و مسیبدا گرتوەلەژێر دروشمی بەزانیاری‌و بیـــــروباوەڕی شۆرشگێری داهینەر دیهـاتی سوشیـالیـتی گەشـــەکراو بنیات‌دینین ـ بۆ لێکولینەوە لە نەخشەی کشتوکاڵی وەرزی زستانەو هاوینەدا .

● ذی‌قار

سەروکایەتی ناوچـــــەی کشتوکاڵی لەپارێزگای‌ذی‌قاردا دەستی بە کونگرەی کشتوکاڵی گرتن لە قەزاکانی پارێزگاکەدا کردوە ، بۆ لێکولینەوە لــــە راپورت‌و ئامادەکـــردنی دوا صیغە بۆ نەخشەی کشتوکاڵی ساڵی‌داهاتو .

● واسط

لە قەزای بدرەو حی لەپارێز-گای واسـطـدا ئەنجومـــەنی کشتوکاڵی لە هەردوو قەزاکەدا دوو کونگرەیان بۆ لێکولینـەوە لە نەخشـەی کشتوکاڵی ساڵی داهاتو گرتوە .

● هەولێر :

هەروەها لە قەزای مێرگە-سوری پاریزگای هەولیـــــر کونگرەیەکی کشتوکاڵی گیراوە هەروەك لە هەمو قەزاکانی‌تری پارێزگاکەدا ئەگیریت ، بـــۆ خۆئامادەکردن‌و گرتنی‌کونگرە-یەکی ناوخۆ بو هەمو پارێزگاکە کە بریاردراوە لە ٢٥ی ئـــەم مانگەدا بگیریت .

● سلیمانی

ئەنجومەنی کشتوکـــــاڵی پارێزگای سلیمانی لەو کۆبونە-وەی کە رۆژی یەكشەمـــــەی رابوردو بە سەروکایەتی کـاك محمـــــد امین محمـــــد پارێز-گاری سلیمانی گرتبوی ، لـە رابـــــورتی بەشـــــەکانی ئەنجومەنی کشتوکاڵی قـــەزاو ناحیەکانی کۆلیوەتەوە کە بـــۆ خۆئامادەکردن بۆ داچانـــدنی کشتوکاڵی زستانە ئامـــــادە کرابون .

•لەسەرڕێیە!

(هەرزانە هـــەرزان)

خوم کشان چومە نـــــاو کومەلەکەوە تا نوبەم کەیشتێ . پارچە قوماشێکی خۆ وولاتــــی چاکم دەست کەوت مەتـــرەی بە ١٫٢٥٠ هەمۆی بایی چـــوار دینارو نیو بو . دە وەرە ئینجا روو بکەرە کاکی بەرگ دروو . بەلی جومە لای کاکی بـــــەرگ دروو جارێ توزێ بەســـــەرو تۆیلاکی پارچە قوماشەکـــەدا هاتە خوارێ . وە ووتی کـــەی کەی ئەمە قوماشە ووتم بۆچـــی کاکی بەرێز . ووتی بایـــــی چوار دینارو نیوە دەستی کرد بە پێ‌کەنین‌و هاتینە ســـــەر حەق‌دەستی دروین بێ شەرمانە ووتی بە ٣٠ دینار دەی درووم لەبەر جنابت بە (٢٥) دینـــــار دەستم کرد بە پێ‌کەنین . ئەری کاکە بۆچی بە (٢٥) دینــــار خوێ بای (٤٫٥) بای چـــوار دینارو نیوە هیچـــــی نەووت قوماشەکەی دایە دەستم‌و ووتی بەرەجەژنانە کارمان زۆر بــــە دەستەوەیە ببورە نورەت بـــەم زوانە نایەت ووتی فەرمـــــو . راستان دەوێت بیرە قوماشـــم خستە بن دەستم وجومـــە لای وەســـتا عمر پـــاشی ماوەیـــەکت فەرموی لێ‌کردم ووتی ئێمـــــە قوماشی خومان هەیە قوماشی تر نادروین ووتم وەستا عمر ئـــەم قوماشە بە دیاری بوم هاتـــــوە قوماشی بێگانەیە بە تەوسەوە پیم ووت‌کەچی هەلی گێرایەوەو وتی ئەمە مەتری بە چەنــــــدە ووتـــم لە وولاتان هەرزانـــــە نازانم جونکە وەستا عمـــــــر نەخویندەواربو . ســـــەری باداو ووتی ئانەمانـــەن قوماش مەتری بە شەش دینارو نیـــو ئالەمە بکرە جا بزانە چـــــە جلێکت بو ئەدروم . کـــە ناو نیشانەکەیم خویندەوە قوماشی عیراقی بوهەروەکو قوماشەکەی خوم . جا چون کاك عمر ئێی کردم بە قوماشی بێگانــــەو مەتریشی بە ٦٫٥ دینار هـــەر ئەو دەیزانێ .. ووتم ئـــەی درونەکەی بەچەندە ووتـــــی ئەوە کاك احمد بۆ خۆت گێـل دەکەیت ئایا نازانی خەیـــــاتی ئێستا بە (٣٠) دینارە کورینە دەستم کرد بە حساب کـــــردن ٢٢٫٥ دینار بۆ قوماش (٣٠) دیناریشی حەق دەست (٥٢٫٥) دینار ٢٢٫٥٠٠ + ٣٠٫٠٠٠ = ٥٢٫٥٠٠دینار هەرزانە هەرزانە تەنها (١٨) دیناری لە قوماشە کە لێ دزیوم جا وەستا عمـــــر چۆن سواری رینو نابێت چۆن چونی (وێسکی) ناخواتـــەوە بکەنە کوگاکانی (ژێرتەکێ) خاك بە دامەن مووچە خــورو کریکار . مەگەر هـــــەر روو لەم حسابانانەدا بوم کــــــــە وەستا عمر روی تێ کـــــردم ووتی کاك احمد ئێمە ئــــــەم جۆرە قوماشـــــانە نادروین . ئەگەر ئەفەرموی لەم قوماشانە کامیانت بەدل بو بوت ببرم . منیش هیچـــم بـــــۆ نەمایـــەوە قوماشە کەم وەرگرت خستمە باوەشم . رووم تێ کـــــــرد جاکەی بوم‌تەواو دەکەیت ووتی پاش مانگو نیویك پـــــەراوەی یەکەم دوای دەرۆژ پـــــەراوەی دووەم ئینجا قوپچەو کونـــــە قوپچەو ئوتومەخلەس دوومانگو نیوی‌تر بەرگەکەت تـــــەواو دەبێت . دەستم کرد بـــــــە پێ کەنین . ووتم من کریار نیم نە بەرگ دەدزوم نـــــە پەراوە دەکەم نە هیچ ئەو قوماشـــەی کە دات ناوە مەتری بە ١٫٢٥٠ دینارو ربعێکە لەهەر قاتـــــی جل تەنها قوماشەکەی ١٨ دینار دەدزی دروینیش شاگردەکانت ئەیدرون (٥) دینار ناکـــەویت لەبەر ئەوە ئەمن ئەم جـــــورە جلە لەبەر دەکەم وە نە خـــوم توش تو دەکەم خوات لەگـــەل من روو دەکەمە (ژێر تەکێ) لەوی بە مەیلی خوم بــــەرگ لەبەر دەکەم بە ٣٫٥ دینــــار ئەم قوماشەش دەکەم بە بەرگی لێفەکانمـــان لەمـــەولا زستانە جاکی گەرم دەکاتەوە .

باوکی بەختیار

لەدوانێکی هاوڕێ « پاشماوە »

ســـوشیالیستی‌داو بنیـــــات نانی کۆمەڵگایەکی دیموکرانـی سوشیالیستانەی یەکگرتـــودا ستەمە بەبێ ئازادی ئافـــرەت بەو جۆرەی ئەمانەوێ بێتەدی‌و ئافرەت بتوانێ ئەرکـــــــی سەرشانی لە بواری بنیات نان‌و گەشە کردن‌و بەجێهێنـــــین‌و خەبات‌و ئەو بوارانەی تـــــرا کە ئافرەت توانای کارتـــــێ کردنی تیایانا هەیە بەجـــــێ بگەیەنێ .

باسی ئەوەی کرد کــــــە شەشەمین کونگرەی نەتەوایەتی حزب ئەوەی سەلماندوە کــــە رزگاری ئافرەت یەکێکە لــــەو داخوازیە سەرەکیانەی شورشە نەتەوایەتی‌و ســــوشیالیستیە کەمان لەم قوناغە پڕ لە تەنگو چەلەمەیەدا ، کە ئەیــــەوێ ئافرەت چالاکی خۆی لە هەمـــو رویەکەوە بنوێنێ .. هـــــەر وەکو هەشتەمین کونگـــرەی قوتری حزبی بەعســــــی سۆشیالیستی عەرەب لە قوتری عیراقدا هەمان بیرو بـــاوەڕی لە بارەی ئافرەتانەوە هەبوە .

هاوڕێ العیسمی باســـی جۆنێتی باری عەرەبی کرد .. وتی : ئیستا بەربەرەکانـــێ یەکی توند لە نێوان نەتـــەوەی عـــەرەب‌و پیشرەوە پیشـــکەو تنخوازەکانیا لە لایەکـــەوەو لە نێوان ئیمپریالیـــــزم‌و زایونیزم‌و هێزە کۆنـــــــە پەرستەکانا لە لایــــــەکی ترەوە هەیە ..

ئەم بەربەرەکانی‌یە لـــــەم قوناغەدا ئەوە دەرئەخات کـــە هێزەکانی دژ بە شـــــورشی عەرەب ئەیانەوێ چارە ســـەر کردنی خۆ بەدەستەوە دەزانـــە بە سەر نەتەوەکەمانا بسەپێنن .. کە ئەمەش بۆ ئەوەیە دان بە قەوارەی زایونیستە رەگەز پەرستەکانا بنرێ تاکو یەکێتی عەرەب نەیەتەدی‌و کۆمەڵگایەکی سوشیالیستی یەکگرتوی پیشکەوتوو دانەمەزرێ .

هاوڕێ یارمەتیـــــدەری ئەمینداری گشتی حزب باسی لوبنانی کردو وتی : رێژیمـــی لادەری سوریا لە بزوتنەوەی نیشتمانی‌لوبنان‌و بەرگریکارانی فەلەستین ئەدات بۆ ئـــەوەی زەمینەیەکی لە بار بۆ چـــــارە سەر کردنە خۆ بەدەســـتەوە دەزانەکە برە خسێنـــێ .. وە وتی رێژیمە کۆنە پەرستەکان‌و ئەو رێژیمانەی دەستیان لـــە چارە سەر کردنە خۆیـــــە دەستەوە دەزانەکەدا هەیە لـە دژی ئاوات‌و ئارەزووەکـــانی گەلی عەرەب ئەجولێنەوە ، وە پیلان بۆ مەسەلـەی فەلەستین رێك ئەخەن کە گەورە ترین مەسەلەی نەتەوەی عەرەبە .. چونکە دروشمی رزگاری خاکی عەرەبی بەرز کـــــردۆتەوە . رێژیمی لادەری سوریا نـــەی هێشت هێزەکانی عیراق لـــە مەیدانی عەرەبیدا ئەرکـــــی نەتەوایەتی سەر شانیان بەجێ بگەیەنن .. وە ئەمە ئـــــەوە نیشان ئەدات کە رێژیمـــــی لادەری سوریا باوەڕی بـــــە مەسەلەی ئازادی خاکی عەرەب نیە .

دوای ئـــــــەوەی هاوڕێ العیسمی وەلامی ئـــــــەو پرسیارانەی دایەوە کـــە لـــە دەورەکەدا لێ کرا بو ..

هەر وەها گـــــوێی لە قســـەکانی هاوڕێ عبدالغنـــی عبدالغفور ئەندامی‌سەرکردایەتی لقی بەغدا ـ حزبی بەعســـی سوشیالیستی عەرەب ـو خاتو منال یونس سەرۆکی یەکیتـــی گشتی ئافرەتانی عیـــــراق‌و خوشکانی ئەندامی مەکتەبـــی تەنفیزی یەکیتی گرت .

هاوڕێ صدام حسین « پاشماوە »

پێویستە کات‌و شوێنی ئیشکەرەکانی تیا رەچاوبکرێ وەتا چ رادەیەك یارمەتیان ئەدرێ وە سەرنجی ئەو بارە گشتیە بدرێ کە دەزگاو چالاکیەکانی تیا ئەژی .

هەروەها بەرێز وەزیری راگەیاندن وتی : ئەگەر ئەم هویانە بگرینە بەرچاوو لێیان بکۆلینـــەوە بەوردی لەوانەیە بگەینە ئەنجامێکی راست‌و ئیجابیانە لـــە نرخ پێ‌داندا .

ئەگەر لە ماوەی دە ساڵی رابوردوا نیســـبەتی کارکردنی ئەم دەزگایەمان بەم هویانە بگرتایە ئەمە مانای ئەوەنیە ئەم راستیە بەردەگاری هیچ جزرە سەلبیاتێك نەنەبو کە هەمو رۆژێك لــــە کاتی بینینی بەرنامەکانی تەلەفزیون‌و بیستنی بەرنامەکانی ئیستگەدا کە بەگەیەنی قەوارەنداره لەلایەن لێ‌پرسراوانەوە لە نێوان راگەیاندن‌و جەماوەردا .

بەرێز وەزیری ناوبراو وتی ئەم دەزگایە زیاتر لــە دەزگاکانی تر گیرۆدەی مەینەتی پاشماوەی رێژیمـــە کۆنەکان بوبو .. وە ئەم دیاردەیە گەشـــــە رادەیەکی دەرونی تا گەیشتە پلەی کارکردنێکی پڕ لە ئالۆزی .

وە ئەوەی رون کردوە کە پێویســـتە هەولێکی زۆری درێژخایەن بدرێ بۆ ئەوەی هەمو ئەو شوێنەوارە سەلبیانە بسڕێتەوە ، وە وتی ئێمـــــە هەول‌ئەدەین‌و کارئەکەین لە پێناوی لەناوبردنی ئەم بارە نائاسایەدا کە دوچاری دەزگاکە بوە .

ئینجا وتی بەهای مێژویی ئەم ســـــیمینارە بۆ هەمو ئیشکەرانی ئـــــەم دەزگایەو دەزگاکانی تری راگەیاندن ئاشکرا ئەبێ کە سەرکردایەتی حزب‌و شورش لە کاتێکدا کە داوا لە هاووڵاتیەکان ئەکات راستبدوین ئەمە دەسەبەری راستی‌و سوربونیان لەســـەر راستی ئەکات .

لەو باوەڕەدام ئەم دەزگایە وچالاکیـــەکانی تری راگەیاندن گەلێك سود لە هاتنی بەرێز ماموستا صدام حسین وەرئەگرن .

وە لە بارەی مەسەلەی نەخشەکێشانەوە لـــــە دەزگاو دامەزراوەکانی وەزارەت‌دا وتی : ئەمە بەستراوە بە تواناو هۆیە مەوزوعیەکان‌و ئەوکات‌و بارەی کـــــە تیایانا ئەژین .

وەوتی : ئێمە لەو باوەڕەداین لە ساڵی داهاتودا بە پشتیوانی سەرکردایەتی حزب‌و شورش ئەتوانیـــن پلەی راگەیاندنمان بەرزتر بکەینەوەو نەخشـــــەیەکی بەکەلك‌تر دابمەزرێنین .

وە داوای کرد کە لیژنەیەك لە شارەزایان پێك‌بێت بۆ تاقیکردنەوەی گورانی عیراقی‌و عەرەبی بە شــێوەی گشتی‌و هەلبژاردنی باشەکانیان کـــــە لەگەل رەوتی پێشکەوتوانەی وڵاتدا بڕوات لە هەمو رویەکەوە .

هەروەکو داوای لە هەمو ئیشکەرانی دەزگاکە کرد . کە بە دلســـــۆزانەترەوە ئیش‌بکەن بۆ جێبەجێ‌کردنی بڕیارەکانی هەشتەمین کونگرەی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب‌و ئەو دو بەیاننامە مێژوییەی کە

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش‌و سەرکردایەتی قوتری حزب لـــە مانگی ئەیلولی رابوردوا دەریان کردوە ، وە ئامۆژگاریەکان ماموستا صدام حسین لــە سیمیناری ئەو هۆیانەی کاریـــان کردۆتە سەر کەم‌بونـــەوەی بەرهەم‌هێنان .

دوای ئەوە بەرێز لطیف نصیف بەرێوەبەری گشتی دەزگای ناوبراو راپورتێکی درێژی خوێندەوە کە باسی جۆری کارکردن‌و گۆڕین‌و رێگای سەرکەوتنی بەسەر گیروگرفتەکانیدا تیاکرد بو .

هەروەها لەم سیمینارەدا کـــــە لە هۆڵی خلد سازکرابو هەردو بەرێز جێگرانی وەزارەتی راگەیاندن‌و هاوڕێیان ئەندامانی مەکتەبی بلاوکردنەوەو راگەیاندنی نەتەوایەتی‌و بەرێوەبەرە گشـــتیەکانی وەزارەت‌و دەزگاو دامەزراوەکانی‌و چەند ئیشـــکەرێکی دەزگای گشتی ئیستگەو تەلەفزیون بەشداربون .

وە بەرێز ماموستا صـــدام حسین سەرلەبەیانی هەمان رۆژ بەشداری سیمیناری دەزگای گشـــتی ئیستگەی تەلەفزیونی اکردبو .

وە لـــــە لایەکی ترەوە دەزگای چاپەمەنی‌و بلاو-کردنەوەی ئازادی «الحریە» دوێنی بەیانی سیمینارێکی فراوانی سازکرد لەناو ئەو زنجیرە گفتـــــوگۆو لێکۆلینەوانەدا کە وەزارەتی راگەیاندن پێکیـــان ئەهێنێ بۆ لێکولینەوەو لێدوان لـــــە چالاکی دەزگاو دایەرەکانی سەر بە وەزارەت‌و بۆ باس‌کردنی ئەو گیروگرفتانەی دێنە سەر رێگای پیشکەوتن‌و دوزینـــــەوەی رێگای چارەسەر کردنیان بە شێوەیەکی دیموکراتیانە .

بەرێز موفق اسعد عسکر بەرێوەبەری گشـــتی دەزگای ناوبراو راپورتیکی درێژی لەبارەی رێبـــازی کارکردنەوە لەدەزگاکەدا لە ماوەی سێ ساڵی رابوردوا پیشکەش‌کرد وە باسی ئەو گرفتانەی‌کرد دێنە ســـەر رێگای ئیش‌کردن لەگـــــەل توانای چارەسەرکردنیان لەپێناوی زورکردنی بەرهەم هێناندا .

وە بەرێز محمد جاسم الامین جێگـــری وەزارەت بۆ کاروباری بەرێوە بردن‌و بەرێوەبەریە گشـــــتیەکانی وەزارەت‌و شارەزایانی دەزگاکە لەسەر راپورتـــــــە کۆلانەوە .

وە بەرێز طارق عزیز وەزیری راگـــەیاندن باسی رێرەوی ئیش‌کردنی کرد لەدەزگاکەدا هەر لە سەرەتای دامەزراندنیەوە وە باسی ئەو پێشکەوتن‌و گۆڕانکاریەی کرد کە لە دوای شورشی ١٧ی تەموز بەدەســـــتی هێناوە .

هەروەهـــــا بەرێز وەزیری ناوبراو ئامۆژگاری ئیشکەرەکانی کرد کە پشت بە شێوەی نەخشـــــەی زانستیانە ببەستن لە ئیش‌کردنیانا . وە داوای لێ‌کردن کە زۆرتر خۆیان ماندو بکەن‌و هەوڵ بدەن لەپێنـــاوی پێشکەوتنی رەوتی بەرهەم هێناندا .

وە لەو سیمینارەدا بەرێزان جێگـــرانی وەزارەتی راگەیاندن‌و هاوڕێیان ئەندامانی مەکتەبی بلاوکردنەوەو راگەیاندنی نەتەوایەتی‌و بەرێوەبەرە گشـــــتی‌یەکانی وەزارەت‌و دەزگاو دامەزراوەکانی‌و ژمارەیەکی زۆر لـــە ئیشکەرانی دەزگاکە بەشدار بون .

لەو سیمینارەدا کە هاوڕێ ناصیف عــــــواد بەرێوەبەری مەکتـــــەبی بلاوکردنەوەو راگەیاندنی نەتەوایەتی بەرێوەی ئەبرد بڕیاریان‌دا کـــــە رۆژانی دوشەممەو سێ شەممەی داهاتو دو ســـــیمیناری‌تر بگرن بۆ لێکۆلینەوەی چالاکـــــەکانی هەردو بەرێوەبەرایەتی روشنبیری‌و هونەرەکان .

پاشماوەی : تەشەنە سەندن..

فەلەســـــتینیەکان‌و هێـــزە نیشتمانیەکاندا ئەقیرەتەوە .

پەیامنیری ئاژانسی‌دەنگوباسی عراق لە بیروت دوێنی وتویـــە بیری لـــە کوبونەوەی شتورادا لەسەر ریکەوتننامەیەکی ٨ خالی ریکەوتون کە سێ خالیان ئێی ئەکۆلنەوە لە دوای ریکـــەوتنی سێ‌لایەنی نێـــوان ســـوریاو لوبنـــــان‌و بەرگریکـــــارانی فەلەستین .

سەرچاوەیەکی فەلەســــتین رایگەیاندوە کە ئەم سێ خالەی ماوەو هێشـــــتا لەســـەری رێ نەکەوتون ئەوەیە کە ســــوریا نایەوێ ئاربڕی شەڕەکە بکات بەو بیانوە کە لایەنێك نیە لە شەڕەکەدا وە داوای کــــردوە هێزێکی ئاســــایشی عـــەرەبی بەرانبەر پێك‌بێ ، وە نوێنەرانی فەلەستین ئەمەیان داوەتە دواوە داوایان کردوە هێزێکی‌ئاسایشی عەرەبی پێك‌بێ کە ئەو مانایـــــە ئەگرێتەوە کە هێزەکانی سوریا بە تەنیا هێزی ئاسایشی عەرەبی بن ، وە لـــــە خالی دواییــــدا داوایان کردوە کە نوختـــــەی چاودێری لـــــە جیـــاتی هێزی ناوبژی کار لە نێوان هـــەردو دەستە شەڕکەرەکەدا دابنرێ .

ئەمەو لەلایەکی ترەوە کەمیل شەمعون ســـەرۆکی حیـــزبی نیشتمانی ئازادی کۆشـــــەگیر ئەوەی ساغ کردۆتەوە کە لەگەل رژێمی ســـوریای گــــومرادا (هاوپەیمانەو) ئامادەنی نی‌یە کە هەلوێستێکی ئەوتۆ بنوێنێ

بەدلی رژێمی سوریای گومرا ئەبێت ..

لە گفتو گۆیەکی دوێنێــدا سەر لەنوێ ئەوەی دووبـــارە کردۆتەوە کـــە پێویستە پێش هـــــەر گفتو گۆیـــــەك فەلەســــــتینیێکان لەهـــــەمو جێگاکانیان بکشێنەوە دواوە . وە لەلایەکی ترەوە حسن‌صبری خولی راوێژ پێکـراوی سیاسی جامیعەی وڵاتە عەرەبەکان دوای کـــــۆتایی کۆبونـــەوە چـــوار قۆلیکەی شتورا رایگـــەیاندوە کەوا کۆبونەوەکە بەیەکێك‌و ســـەرکەوتو بوە . هەروەهـــــا وتویەتی رۆژی پێنج شەممــــە کۆبونەوەیەکی تر ئەکـــــرێت ئـــــەویش بۆ بلاوکردنــــەوەی دوارێکەوتن کە بڕیاری لەسەر ئەدەن .

● لـــە ناوچەکانی خواروی بیروت‌دا شەڕ هەر بەردەوامە .

لەوکاتەدا بەبەواری ناوچە-کانی کواروی لوبنـــان ئالوزی تێکەوتبو ئەویش دوای ئـــەوەی هێزەکانی رژێمی سوریاو هێزی کۆشەگیرەکـــان بەهاوکـــاری هێزەکانی زایونیزمی دوژمــــن بەچەکی هەمە جەشنە لەناوچەی قلیعەو مرجعیون لەسەر منوری فەلەســــــتینی داگیرکـــــــراو ئاگربارانی جێگاکانی نیشتمانی هاوبەشیان کردوە . هەروەهـــا شەڕێکی گەرم لــە ناوچەرگەی پایتەختی لبناندا هەلگیرساوەو دووفرۆکە لـــــە فرۆکەکـــانی زایونیزمی دوژمـــــن بـــــەنزمی بەسەر بیروت‌دا فرین .

Institut kurde de Paris

پەروەردە

لاوان و وەرزش

عبدالقادر خلیل

زۆر جار بیر لـەوە دەکـەمەوە ئایا ئێستاکە لە وەرزشدا پێشکەوتوین یان سالانی ٥٠ و بەرەو ژور ؟ جار جاریش بەخوم دەڵیم پرسیارێکی نارەوایە چـون دەبێ لاوان لەم کاتەدا زیاتر پێشکەوتوترن لە سالانی (٥٠ – ٦٠) بەلام چەند زۆر لەخوم دەکەم ناتوانم بـە خومی بسەلمێنم کە ئێستاکە پێشکەوتوترن لێرەدا لۆمەم ئەوەیە کـــە لاوان (١٩٥٠ – ١٩٦٠) لەگەل کەمی بایـەخ پێدانیان چـاک لە گرەوەکانـــدا هەنـــاوی جوامیرانەیان دەناو ســـەرکەوتنـــی خویان بـە زۆر دادەسەپان بە هێزی بازوو لێبوردنو مەشق کردنو خۆ ئامادەکردن · لە کاتێکدا کە زۆر جار پێویستی وەرزشی خویان نەدەتوانی ئامادەبکەن بەلام لەگەل ئـەو هەمو کـــەمو کوریەیشدا کـــەچی پلەی بەرزیان وەدەست دەهێنا ·

لە یادی زوربەی لاواندا هەیە کە تیپێک دەچوە ناو یاری‌یـــەوە تەنهـــا توپێکی شک دەبرد توپـەکەش یا پینەکرابو یان لـــە باری راستی بەکارهینا نیـــەوە تەواونەبو لەگەل ئەو کەموکوریەیشدا یاری پێدەکرا وە پلەی سەرکەوتو دەهاتە دەست · خو جارجار ئەگەر لە کاتی یاری کردندا توپەکە بدرابایە دەبو یاری بوەستایە تا بە قەرزو قولە توپێکی تر وەدەست بهێنرایە تا یاریەکە تەواو بکرایە · جارجاریش یاریـەکە بۆ رۆژی دووەم دوبارە دەکرایەوە سەرلەنوێ باش پینەکردنی توپەکە تا بـەم جۆرە تیپـە داماوەکان دەیان توانی سەرکەوتوبن بەراستی هونـــەربو ئـــەو سەرکەوتنانە · ماموستای لێ پر سراو لە داخی ئـەم بەسەرهاتە پاکـەتی جگەرەی دەسوتان وەهەر مزی لە دوکەل دەدا لەناو ئاوچاری ·

بەلام لەگەل ئەم هەمو کوسپانەدا کە دەهاتە رێگەی سەردەکەوت وە نەئەبەزی ·

جا لێرەدا دێمەوە سەر لاوانی وەرزشکاری ئەمکاتە کە دێتە ناو کوری یاری‌یەوە (١١) توپی پێی پێ‌هەیە هەموی ئامادەی‌کراو هیچی‌ترسی‌ئەوەی‌نی‌یە کەلەگەرمەی یاری‌دا لەکار بکەوێت وە یاری دوابخات !

یاری گەرمە پێویستی هـــەمو یاری‌یەک ئامادەیە بەلام ئایا ئەو تەرخەمە هەیە ؟ ئەو دلسوزیە هـەیە بۆ سەرکەوتن ؟ · جار جار لومە دەخەمە سەر ماموستای وەرزش جارجاریش لومە دەخەمە سەر لاوان ئایا بوچی وا دواکەوتون لە کاروانی پێشکەوتوی گـەلان ئـەمرۆ لاوانی جیهان خەریکی ئەوەن بتوانن بە سانتی‌مەتر خویان پیش‌بخەن بە ١٠/١ سانیە پیش‌بکەون ·

شورشی ١٧ – ٣٠ تەموز هەمو پێویستیکی بـۆ لاوان ئامادەکردوە کەچی لــە ئەنجامی ئـــەم هـــەمو ئامادەکردنو بەخشینەدا هیچ‌شتیک وەدەست ناهێنرێ لەلایەن لاوانەوە · جا ئەرکی سەرشانی کاربەدەستانی وەرزش و لاوان لە شارەکاندا زۆرتر گرانتربوە · چونکە ئەم کەم‌تەرخەمیە کۆسپێکی گرانە لە رێگەی گەشـــە پێکردنی یاری‌یـــەکانداو پێگەیاندنی لاوانی خـــوین گەرم · هەروەها ئەرکی‌مەلبەندەکانو یانە وەرزشیەکان زۆرتر گرانە بۆ ئەوەی بایەخ بدەن بە لاوەکان · وەهان بدرێن تا سود وەرگرن لە ئاسوی روناکی ئەمرۆ ·

یەکێتی قوتابیانی کوردستان بەبۆنەی سالی خوێندنی نوێوە بەیاننامەیەکی دەرکردوە

یەکێتی قوتابیانی‌کوردستانی عیراق بەبۆنەی سالی خوێندی تـــازەوە بەیاننامەیەکیـــان دەرکردوە · لە بەیاننامەکـــەدا سلاوێان لەو جەماوەرە قوتابیانە کـــردوە کـــە بەهیوایەکی پڕ لەخەباتەوە پیشوازی لە سالی خوێندنی تازەئەکەنو ناوەرۆکە شورشگێری‌یەکەی ئەپارێزن و دەستەبەری بەرزبونەوەی‌ئاستی زانیاری‌و کارکردن ئەکەن لەناو ئەو رەوتە پێئەردەیانا کەپلەی بـــاری زانستیان بـــەرزتر ئەکەنەوەو ··

ئەو هەوڵدانە نیشتمانیانە– یان کـــە لەپێناوی نەهێشتنی نەخوێندەواری‌و دروست کردنی هوردوگای هاوینەدا داویانە کە ئەمـــەش نمونەی کارکـــردنی شورشگیرانەی قوتابیانە کـــە لەگـەل ئارەزوە بنچینەییەکانی بیروباوەری شورشی سەرکەوتو شـــورشی ١٧ی تـــەموزی نەتەوایەتی‌و سوشیالیستی‌دا ئەگونجێ لەپێناوی بنیات‌نانی بنکەیەکی شورشگێرانەی بەهێز بۆخـــەباتی گـــەلی عیـــراقی ئازادیخوازمان ·

بەیاننامەکە وتویە : ئـــەو بایەخـــدانەی سەرکردایەتی سیاسی وە لەسەرو هەموانەوە باوکی سەرکردەمان خـەباتگێر **احمد حسن البکر** کە زەمینە– یەکی لەباریان بۆ خوێنـــدنو بەرز کردنەوەی ئاستی زانستی خولقاندوەو پەیوەندی پەروەردە کردنیان لەنێـــوان قوتابیانو ماموستایاناندا لـــە دەزگـــاو دامەزراوە زانستیو پەروەردەیی و فێرکردنـــەکانا دامەزراندوە ئەمانە هەموی هاندەری ئەوەن کە قوتابیان زۆرتر هەســـت بەبونی خۆی‌و یاسای خوێندنو پـــەیرەوی یاســـاو دەوامی قوتابخانە بکات ·

لـــەو بوارە نارەحـــەتەداو لەزەمینەی ئەو خەباتە پڕ لـە ماندو بونەدا کـــە ولاتەکەمان پیـــایا ئەڕواتو ئیمپریالیزمو زایونیستە رەگەزپـــەرستەکان بە هاوکاری لەگـــەل هێـــزە کۆنەپەرستەکانو رژیمی لادەری دیمەشق ئەیانەوێ هەمو ئـــەو دەسکەوتە ئازادیخوازانە تێک بشـــکێنن کـــە بزوتنـــەوەی ئازادیخوازانەی نیشـــتمانی عـــەرەب بەدەستی هێنـــاوەو دیسانەوە ئەیانەوێ ناوچەیەکی عەرەبی دابڕ بکەنو قەوارەیەکی رەگەزایـــەتی تازە لەلوبناندا قوت بکەنەوەو پاشکۆی قەوارە رەگەز پەرستیەکەی پیشو کـــە رۆلـــەکانی گـــەلی عـــەرەبی فەلەستینیان دەربەدەر کرد ·

بەیاننامەکە ئەلێ : پێویستە لەسەرمان هەروەکو دەستەیەکی شورشگێرو بنکەیەکی بەهێـــز لەبنکـــە شورشگێریـــەکانی شورشو حزبـە سەرکردەکەی لەولانە تێکۆشەرەکەمانا بەپێی پێویســـتی ئـــەم قۆناغـــەو داخوازیەکانی کەسەرکردایەتی سیاسی داوای ئەکـات داکۆکی لەســـەر شورشو قـــەوارەی نەتەوایەتی بکەینو بەربـــەرچی هەمو هێزە پیـــلان گێرەکان بدەینەوە ·

بەیاننامەکـــەی یـــەکێتی قوتابیانی کـــوردستان لـــە کۆتاییدا ئەلێ : قوتابیـــانی کـــورد لـــە کۆڕی خەباتیانا بەرپەرچی تاقمە بەکرێگیراوە– کان بونەوە لـــەناو بزوتنەوەی کوردا وەبەشداری نەهێشتنیو لەناو بردنی هەمو شوێنەوارێکی دواکەوتوانەیان کـــردوە کـــە لەناوچـــەکانی ژوروی ولاتدا بەجێیان هێشتبوو · وە ئەمـە بەلگـــەو نمـــونەی ئاســـتی رۆشـــنبیری جـــەماوەری قوتابیانمانە کـــە ئیلتزامیـــان بەئامانجـــەکانی بزوتنـــەوەی قوتابیانەوە هـــەیە لـــەولاتی عراقا ، بەسەرۆکایەتی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق ·

چی دەربارەی یاری «ناوشاو» ئەزانی ؟

شەماڵ عەلی قادر
ئاردوویەتی

یاری ناو ناو دائەنرێت بـە یەکێ لەو یاریە بە ناوبانگانەی کە لە بەرنامەی ئۆلۆمپی‌دا هەیە ·· ئەم یاریە پێویستی بـــە شارەزاییەکی تەواو هەیە لـــە **چۆنیەتی مەلەکردنو فرێ دانی تۆپ بە تەنیا دەستێك ··**

یاری تۆپی دەســـت لـــە ناوەڕاستی‌سەدەی ئۆزدەهەمەوە خەلکی پێی هەڵئەسن بـــەلام بە شێوەیەکی ئاڕێك کە ئـــەم یاریەش هەر لە ناو ئاودا ئەکرا ·· ئەوەی جێگای سەرنجـــە ئەوەیە ئەم یاریە بۆ یەکەم جار کۆمەلەیـــەکی بۆدامەزرا لـــە سالی ١٨٨٨و ئەم یاریە بـــە هەمو جیهان‌دا بلاو بۆوە تـــا سالێ ١٩٠٠ چووە بەرنامـــەی **یاریەکانی ئۆلۆمپی‌یەوە** ·· لـە پالەوانێتی ئولۆمپی‌دا زۆربـــەی سەرکەوتن لەم یاری‌دا وولاتە– کانی سوشیالیستی بە دەستیان هێنا ·

– ماوەی ئەم یاریە چـــوار ماوە ئەخایەنێ · کە هـــەر مـــاوەی (٥) دەقیقـــەیەوە پشوودانی‌ئەم ماوانە هەریەکەی (٢) دەقیقەیە ·· وە براوە ئەو تیبەیە کە گۆل زیاتر تۆمـــار بکات ·

– لە یاسایەکانی ئەم یاریە ئەوەیە ئـــەبێ تەنها بە یـــەك دەست تۆپەکە بهاوژرێ ·· وە نابێ بیکێشێت بە هیـــچ یاری زانێکا تەنهـــا بە گۆلچیەکان‌دا نەبێت ··

– ژمارەی یاری زانـــە کانێ لە (١١) یاری زان زیاتر نی‌یە وە نابێ ژمارەی یاری زانەکانی ناو ئاوەکە لـــە (٧) یاری‌زان زیاتر بێت ·

– ئەو ئاوەی یاریەکەی تێدا ئەکرێ ئەبێ لە مەلەکایەکا بێت قولی‌یەکەی مەترێكو هەشـتا سانتمەتر بێت (١ر٨٠سم) وە درێژی مەلەکەکە ٣٠ مەترە وە پانی یەکەی ٢٠ مـــەترە پانی گۆلەکان ٣ مەترەیە ·

– هەردوولا واتە هـــەر دوو تیپـــەکە کلاوی تایبەتی کـــە لایـــەکیان ڕەنگی شین بێت وە لاکەی تری ڕەنگەکەی ســـپی بێت وە هەردوو گۆلچیەکـــەش کلاوی سوور لەسەر دەکەن ·

– ئـــەو تۆپـــەی یاری پێ ئەکەن تەڕ نابێو ئاو هەڵنا گرێ کێشەکەشی لە نێوان ٤٠٠ یان ٤٥٠ گـــرام‌دا دەبـــێ · وە چێوەکەشی لە نێوان ٦٨ – ٧١ سانتیمـــەتر دەبێت حەکـــەم فیکەیـــەكو دوو ئالای بـــە دەستەوەیەو یاریـــەکە دەبـــا بەڕێوە · ئەم یاریە لەم ماوەیەدا لـــە عێراق‌دا بلاو بۆتەوە بـــە تایبـــەتی لـــە نێوان هێـــزە چەکدارەکان‌دا ···

وەرزشوانی ئاسن هەڵگر ئەسعەد قەساب

·· وەرزشیش شان بەشانی ئارەزووەکانی مرۆڤ بەرێکەوە ئـــەڕوا بۆ بنیات‌نانو بـــەرەو پێشەوە چوونی وەرزش لەناو لاوان دا ··· وە ئەمرۆش لـــە سایەی شۆڕشو میری کەلیـــك عـــەتاو لـــەم ڕووەوە ئەترێ بۆهێنانـــەکایەی ئـــەو بەهرەوەرانەی کـــە ئەیانەوێ بەکیانێکی پاکەوە لەناوکەوانەی وەرزشا رازو نیـــازی خۆیان بنـــوێنن ··· وە هەروەهـــا پشتگیری ئـــەو دەســـکەوتە پیرۆزانـــە بکـــەن کـــە میری نیشتمانی لـــە بواری وەرزش‌دا ئەیتۆێنێ ··· جا بەم بۆنەیـــە لەگەل پالەوانی ئاسن هەڵگـــر کـــاك (ئەســـعەد قەســـاب) دانیشتینو ئەو چەند پرسیارو وەڵامە هاتە کایەوە ...

● **لـــە وەڵامی یەکـــەمدا دەربارەی ژیـــانی وەرزشـــی ووتی :–**

– لـــە بیرمە لـــە ڕێکەوتی ١٢–١١–١٩٦٦ بۆیەکەم جار دەستم داوەتە ئاسن لە یانـەی بڕۆسك لـــە هەولێر لەگـــەل دەست پێ‌کردنما دیار بوو لـــە هەلسو کەوتی ڕۆژانەم شتێك بەدەست دێنم لەم ڕووەوە ئەوە بوو لەسالی ١٩٦٧ بەشـــداری پالەوانیـــەتی تـــازە پێکـــە پشتوەکانی عێراقم کردووە لـــە ئەنجام‌دا بەیەکـــەمی هەموو عێـــراق دەرچووم · بەردەوامی زەوقو چێژی ڕۆژانەم وای‌کرد کە لە پالەوانیەتی سالی ١٩٦٨دا دیسان بەیەکەم دەرچم لە سەر هـــەموو عێـــراق لـــەتازە پێکەپشتووەکان ··· ئەمـــەو پەڕینـــەوەم بـــەرەو مەیدانێکی فراوانی‌تر لە بواری وەرزشی‌دا کـــە ئـــەویش هەنگاونان بوو بـــەرەو بەرزبوونـــەوەیکی تر ئەوەبوو لەگەل پێشکەوتووەکان (متقدمین) تەرخان کـــرامو لەسەر هەموو عێراق بـــەدووەم دەرچووم لە سالی ٩٧١ ··· وە لە سالی ١٩٧٢دا جارێکی تر بەشـــداریم کرد لەگـــەل یاری‌کـــەرە پێشکەوتووەکانی هەموو عێراق کـــە لـــە بەغـــدا گیـــرا ئەوەبوو بەیەکەم دەرچوومو تەرخان‌کرام بۆ هەلبژاردەی عێراق کـــە بەشداری بکـــەم لـــە یاری دەولەتان کە لە (وارشۆ) ساز کـــراو لـــەو یاریەدا بەدووەم دەرچوومو هـــەر لەگـــەل گەڕانەوەم بۆ عێراق تووشـــی نەخۆشی بڕبڕەی پشت بوومەوە ئیتر نەم‌توانی بـــەردەوام بم لەســـەر یاری · ئـــەوە بوو لەسالی ١٩٧٥ لەسەر ئەرکی خـــۆم چوومـــە بلغاریا بـــۆ چارەسەری لە ـەل تەوەشـــا کەلێك داوام کـــرد بەهیـــچ شێوەیەك یارمەتیان نەدام ···

● **بۆشە ئەی ئێستاکە ؟**

– ئێســـتا مەشـــق دەری مەلبەندی لاوانی هەموو ناوچەی ئۆتۆنۆمیم ···

● **بەشداری هیچ دەورە– یەکی مەشق دەریت کردووە ؟**

– بەڵێ بەشداری کەلێـــك دەورەی مەشق دەری زانستیم کردووە لـــە عیراق کـــەتیادا سەرکەوتنێکی بەرزم وەدەست هێناوە ·

● **ئەو پسپۆرانەی کـە وا دەرسیان ئەوتەوە لەو دەورەیە عیـــراقی بوون یان بیگـــانە بوون ؟**

– نە خێر عیراقی نـــەبوون پسپۆرێکی ئەلمانی بوو هەموو ڕۆژێك لیکۆلینەوەیەکی فراوانی پێش‌کەش ئەکـــردوو کەلێك سودمان لێ وەرگرت ·

● **ئێستا لەسەر چ ڕێبازێکی وەرزشی مەشق ئەدەی ؟**

– ئەوەی ڕاستی بێ لەســـەر ڕێبازێک ئەڕۆم کە زۆربـەی دەولـــەتانی وەك بولغـــاریاو ئەلەمانیاو یەکێتی ســـۆڤیەت لەسەری ئەڕوا ئـــەم ڕێبازەش بەتازە ترین ڕێباز ئەژمێرێ ·

● **باشە تا ئێستا هیچ سەر کەوتنێکتان بەدەست هێناوە ؟**

– بەڵێ ئەم ســـال لەیاری منـــالان بەدووەم دەرچووینو لەیاری نازە پێکە پشتووەکانیش بەیەکەمی هـــەموو عیـــراق دەرچووین ئەو یاریانەش لـــە شاری ئەنبار سازکرا ·

● **باری وەرزش لە شـاری هەولێر چۆن ئەبینی ؟**

– مەســـەلەی سەرکەوتنو سەر نەکەوتن ئەمە کیروگرفت نی‌یە وە هەروەها ئەتوانم بلێم ئێستا کە لە مەلبەندی لاوان بە تایبەتی هیچ شتێك نی‌یە کـــە ڕێگا لە پێش کەوتنی یاری‌کەر بگـــرێ چونکـــە هـــەموو کەلوویەلێکی وەرزشی دەســـت ئەکەوێ وە زیاتر داوا لەو برا دلسۆزانە ئەکەم بـــە چاوێکی ڕێزەوە تەماشای وەرزشو یاری کـــەر بکـــەن چونکە یاری کـــەریش ئیلتـــزامی بـــەم کۆمەلەوە هەیە ·

– سوپاس

جەلال ئەحمەد ڕەسوول
ئامادەی کردووە
هـــەولێر
تیپی هونەری هەولێر

لـــە سەرۆکایـــەتی ناوچەی کشتوکالـــی پارێزگای سلیمانیەوە بۆزانین

(٥٠٠٠) تەنەکەی خالی لـەسەعات ١٠ی تەواوی ســـەر لە بەیانی رۆژی چوارشەممـــەی ٢٠–١٠–١٩٧٦دا بە مزایـــدەی ئاشکرا ئەفرۆشرێ ·

ئەو کەسانەی ئەیانـــەوێ بیانکڕن بەر لە کاتـــــی فروشتنەکەی چاویان پـــێ‌بکەوێ لەو مەخزەنەی بەرانبەر مزگەوتی مەولانا خالیدو ســـەرلە سەرۆکایێتی ناوچـــــەی کشتوکالی سلیمانی بدەن بـــۆئەوەی تەئمیناتی پێشـــەکی ٥٠ دینار بدەن تاکو بتـــوانن بەشداری ئەو مزایدە ئاشکرایە بکەن کە لە کاتو شـــوێنی دیاریکراودا ئەبێ ، لە کـــاتی فرۆشتنە کەدا لیژنـــەی فرۆشیار ئامادە ئـــەبێ بـــە یەکجاری ئەفرۆشرێو پارەکەی دەمودەس ئەدرێ ، هەرکـــەس تەئمیناتی پێشەکی نـــەدات ناتوانێ بەشـــداری مزایدەکـــە بکات ، هەمو ئەرکێك لەســـەر کڕیارەکەیە ·

سەرۆکی ناوچەی کشتوکال

هـــەواڵ و لێکۆلینەوە

● **هەواڵ :**

لیژنەی لقی دهۆك لـــە یەکێتی گشتی‌ی لاوانی عیراق‌دا بەبۆنەی خوێندنی ســـالی نوێوە ئەدوەیەکی فراوانی کـــردوە ، هـــەمو بەڕێوەبەرانو ماموستایانی بەشداریان تیادا کردوە ·

* * *

● **لێکۆلینەوە :**

لەوکاتەوە کە وەزعی ژووری ولات دامرکاوەتەوە ، لێپرسراوان شەو رۆژ بێ وچان لەکارێکی بەردەوامدان بۆبنیات نانـــەوەی ئەوشتانەی بەهۆی ئـــەو دۆخـــە نائاسای‌یەی پێشووەوە تێک چـــوبو ·· رێکخـــراوە میللی‌یەکان لەهەولو تەقەلای پەروەردە کردنی نەوەیەکی نوێ ئـــەوتۆ دایـــە کـــە لـــەتوانایدا بێت شۆڕشو دەستکەوتەکانی پارێزگاری بکات ·

لەپارێزگاکانی ناوچەی ژوروودا زیاد لە ئەدوەیەك کراوە ، لەو ئەدوانە ئامۆژگاری رابەرانو لاوان کـــراوە بۆ بنیات نانی ئەم نەوەیەی کـــە ئەرکەکانی سەرشانی خۆی بەرامبەر میژوو تێگەیشتوە ·

لاوانی وەرزش کاربەوەری بەوە هێناوە کە شۆڕش هەمیشە لە باریدا هەیە دەست‌کەوت لەدوای دەست‌کەوت ودی بهێنێ ، ئەرکی ئەوەی ئەکەوێتە سەرشان کە توانا خولقینەرەکانی لەبنیات نانی ئـــەم نیشتمانەدا بخـــاتە کـــار ·

ئەمرۆش کـــە خوێندنی ســـالی تازە دەســـت پێ ئەکاتەوە ، واتە قوناغێکی نوێ لـــە پشتگیری‌کردنی ڕێبـــازی شۆڕشگێریی بۆ جێبەجێ کردنی ئامانجـــە مرۆڤایەتیکانی شـــۆڕشە سەرکەوتوکـــەی ١٧ – ٣٠ تەمووزی سالی ١٩٦٨ ·

سالی تازە دەستی پێ‌کـــردو قوتابیانمان خۆیان ئامادەی‌بنیات نانی‌قوناغێکی نوێ‌ێ ئەم‌نیشتمانە ئەکەن‌کە سەرکردایەتی حیـــزبو شۆڕش چاودێریان ئەکـــاتو بایەخی پێداون ·

سەرکەوتن بۆ رۆلە قوتابیکانمان لەچونی ئێوارەو بەیانیاندا بۆ قوتابخـــانە کانیان لەپێنـــاوی زانستو زانیاریدا ·

سەرکەوتن بۆ لاوانی عیراقمان لە هەمولایەکدا ، کە لە خەبات و تێکوشانیاندا عیبرەت لە لایەنی چاکەی میژووی باوباپیرانیانەوەر ئەگرن · ســـلاو لـــە هەمو کارگێران لەسەرانسەری ولاتە خۆشەویستەکەماندا کە بەدلسۆزی وگیانی لەخۆبوردنەوە ئەم نەوەیە پێ‌ئەگەیەنن کەبتوانی شۆڕشو دەستکەوتەکانی بپارێزێت ·

– عبدالوهاب –

بەردی شەترنج

لەم وێنـــەیەدا ·· ئەبینین بەردەکانی شەترنج هەریەکـــە لە خانەکانی خویدا ریزکراوە، لەمەودوا هەر هەفتـــەیەی سەبارەت ئەم یاریە شتێـــکی تازەتان بۆ رون ئەکەینەوە ··

هاورێ شەترنجیەکانمان

١ – احسان شاکر
٢٢٧ – ١١٢ گـەرەکی ماموستایان شـــەقامی قەسابخانەکـە – تەئمیم

٢ – عصام منصور
٩١٣ گەرەکی سەرکەوتن
مقدادیە – دیالە

٣ – شیرزاد رەمەزان
کارگـــەی جگەرەکـــە
هەولێر

یانەی شەترەنج

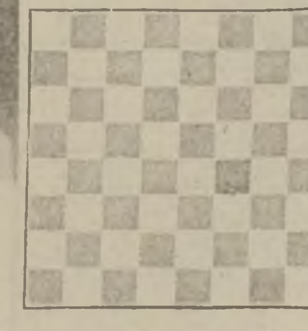

خانەکانی شەترنج

خانەکانی شەترنج لە نیوان ئەو دووکەـــــەدا بەجۆرێك دائەنرێت ، خانـــە سپێـــکە بکەوێتە دەستە راستی یاری کەرەکانەوە ·· وەك لـــەم وێنەیەدا دیاری کراوە ·

یاری شەترنج

یاری شەترنج لەســـەر بنچینەیەکی‌زانستی‌و حیسابی‌و هونەری‌و قانونی دامەزراوە ، ئەم یاریە لە ٣٠٠٠ ســـال لەمەوبەرەوە خەلکی زانیویەتی، لەم سەردەمەی ئێمەشدا بـــە ملیونـــەها لـــە رۆشنبیرانو زانایان کردویانەتە هـــۆی بەسەر بردنی کاتی دەســـت بەتالیانو زاخاوی مێشـــکی خۆیانی پێ ئەدەنەوە ··

مایەی شانازیـــە کـــە شەترنجیە عەراقیکان لە لایەن کاربە دەستانەوە پشتگیری‌و سەرپەرشتی بکرێنو ئەم یاریە بایەخدارە لە ناوخەلکیـــدا بلاوبکەنەوەو هانی خەلـــکی بدەن کە خۆیانی پێوە خەریـــك بکەنو کاتی دەست بەتـــالی خۆیانی پێوە بەســـەربەرن ، بەتایبەتی لەلای ئەم وەچـــە لاوەی کە نیشانەیەکـــی پرشنگدارو روناکی باشـــە رۆژی ئەو جەماوەرەن کـــە چاوەنواری دوارۆژێکی پـــڕ بەختەوەری ئەکەن ·

– خالد –

Institut kurde de Paris

باشماوەی - ژمارە پێشو

گەشەکردنی کۆمەڵایەتی لە ناو فەلاحەکانا و کەمکردنەوەی جیاوازی نێوان شارولادێ

بەڵام لە بواری خزمەتگوزاری کومەڵایەتیدا ، لە پێش هەمویانەوە کردنەوەی مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری کە ئەمە دەرگای شورشگێر کردنی لادێیە ، لەروی کۆمەڵایەتی و مرۆڤایەتی بەرهەم هێنانەوە چونکە : « نەخوێندەواری بەتایبەتی لە لادێکانا زۆر بڵاو بۆتەوە ، کە ئەمەش گەورەترین گیروگرفتی مەترسیدارە لە رێگای پێشکەوتنی باری سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی لە ولاتدا ، وە پلەی ژیانی خەڵك لەم بوارانەدا بەبێ خوێندەواری ستەمە وە ناتوانرێ کۆمەڵگایەکی پێشکەوتوی بەتواناو شورشگێرانە دابمەزرێ کە بتوانێ بەرپەرچی گیروگرفتەکانی رۆژگار بداتەوە .. ئەگەر بەم جۆرە نەخوێندەواری لەناو گەلەکەمانا بمێنێتەوە .

ئینجا لەسەر ئەم هەست کردنە بە مەسەلەی نەخوێندەواری گەلێك هەوڵ لە رێگای یەکێتی گشتی کۆمەڵە فەلاحیەکان و رێکخراوە گەلی و هەرەوەزکاریەکانەوە درا بۆچارەسەرکردنی .

شورش لە بواری تەندروستیدا گەلێك بایەخی بە لادێکان‌دا ، کە لەوەبەر لادێکان لە خزمەتگوزاری تەندروستی بێبەش بون ، شورش یاسای زامن کردنی تەندروستی دەرکرد کە بەوپێیە خزمەتگوزاری تەندروستی ٧٠٪ی خەڵکی عیراقی گرتەوە . وە لە ٩٦٪ی دانیشتوانی لادێکان لە ئاوی خواردنەوە بێ بەش بون ، سەرکردایەتی حزب و شورش نەخشەیەکی عام ناوەندی و درێژی بۆ راکێشانی ئاو بۆ هەمو لادێکانی ولات دانا .

وە لەبەر ئەوەی باری نیشتەجێ بونی فەلاحەکان ناخۆشە بەهۆی بڵاو بونەوەیانەوە بە ناوچەکانا بە شێوەیەکی فراوان . پێشکەش کردنی خزمەتگوزاری نیشتەجێ بون گران ئەکەوێ . بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەر لادێی نوێیان بۆکرایەوە بۆ ئەوەی فەلاحەکان تیایانا کۆببنەوەو رادەی خزمەتگوزاریان زۆرتر پێشکەش بکرێ . ئەمە جگە لەوەی چەند رێگایەکی سەرەکی بۆ لادێکان دروست کراوە کە لادێکان بە شارەکانەوە ئەبەستێ ، هەروەها بەستنی ئەم گوندە تازانە بە شارەکانەوەو کردنەوەی رێگاوبان لە نێوانیانا ئەبێتە هۆی باشتر گەیاندنی بەروبومەکانیان بۆ بازاڕەکان و بەمە فەلاحەکان تا رادەیەك لەروی کۆمەڵایەتی و رۆشنبیریەوە پێش ئەکەون و زەمینەیەکی وا ئەرەخسێ کە کشتوکاڵی هەرەوەزی نوێ بەشێوەی گشتی پێك بێنن .

وە لە پێناوی یەکسان کردنی نێوان لادێکانا شورش چەند هەنگاوێکی ناوە ، کە مەبەست لەمانە چاککردنی پلەی گوزەران و بەرهەم هێنانە لەناو فەلاحەکانا ، چونکە کەم بونەوەی بەروبومی فەلاحەکان ئاستی گوزەرانیان ئەشێوێنێ و . بێ ئەوەی لە ناخی‌زانستیانەی سوشیالیستی لە بارەی بەرهەم هێنان و پەیوەندیەکانی بەرهەم هێنان و کۆمەڵایەتیەوە بگەن . لەبەر ئەوە شورش بە شێوەیەکی راستەوخۆ روی کردە جەماوەری فەلاح وە جگە لە یاسای چارەسەر کردنی کشتوکاڵی ژمارە ١١٧ی ساڵی ١٩٧٣ کە شورشی کشتوکاڵ بەرپا ئەکات و ئەبێتە سەرەتایەك بۆ گۆڕانی لادێکان بەرەو سوشیالیستی و کردنەوەی هەرەوەزکاری و کێڵگە هەرەوەزیەکان و کێڵگەکانی دەوڵەت و چەندان هۆی تری پێشکەوتنی باری ژیانی فەلاحەکانی بەدی هێنا .. شورش جگە لەمانە چەند بڕیارێکی تایبەتی لە بارەی هەرزان کردنی کرێی مەکینەو ئامێری کشتوکاڵیەکان و کوتی کیمیاوی و نرخی زەیت و رونی مەکینەی کشتوکاڵیەوە دەرکرد بە نیسبەتی نرخی ٢٠ - ٥٠٪ ، وە هیچ گومانی تیانیە ئەم بڕیارانە ئەبنە هۆی زۆربونی بەروبومی فەلاحەکان و بەرزکردنەوەی ئاستی گوزەرانیان وە بە گورجی لادێکان عیراق ئەگەیەنێتە کاروانی پێشکەوتنی شارەکان .

هەروەها شورش بایەخی بەنرخی بەروبومە کشتوکاڵیەکان داوە بۆ قازانجی فەلاحەکان چونکە هەرچەند نرخی بەرهەمە کشتوکاڵیەکان کەم بکاتەوە ئەوەندە ئاستی گوزەرانی فەلاحەکان دوائەکەوێ و رەوتی بەرهەم هێنان سست ئەبێ .

گرنگترین هەنگاوی شورش لە بارەی کەم بونەوەی جیاوازی نێوان شارولادێکان لەدوا رۆژدا ئەوەیە کە بڕیاری داوە خوێندن لە هەمو قۆناغەکانی خوێندن‌دا بە خۆڕایی بێت ، جگە لەوەی کە ئەوە بە دەستەوەیە خوێندنی سەرەتایی ببێتە ئیلزامی لە هەمو ولاتا وە بە تایبەتی لە لادێکانا .

ئەم بڕیارە بێ‌گومان ماوە بە ئەوەی فەلاحەکان ئەدات کە بتوانن لە هەمو قۆناغەکانی خوێندن‌دا بخوێنن ئەمەش جۆرێکە لە باری گۆڕینی شان‌بەشانی بیروباوەڕی بە خۆڕایی خوێندن ئەوەستێ کە ئەم کارەش هەمو شوێنەوارێکی کۆن لە بواری ئابوری و کۆمەڵایەتی و سیاسی لەناو ژیانی لادێکاندا لائەبات و ئەبێتە هۆی کەم بونەوەی جیاوازی لە نێوان شارو لادێکانا .

وێنە

دەرگەوان

● تا بلێی فەرمانبەرێکی کەم‌تەرخەم و تەمەڵ و هاورێکانیدا .. تونێخی چوبو لە هەوڵ و تەقەللاو تکاو تەشەبوسدا بۆ ئەوەی بیخەنە بەشی حساباتەوە لە ئەنجامدا ئاواتەکەی هاتەدی ..

● دوو ساڵی رەبەق لەو جێگایەیدا مایەوە ، تا ئەو رۆژەی پارەلێدان و دزێکانی لێ‌دەرکەون .. درا بە دادگاو پێنج ساڵ وەزیفەکەی دەرکرا .. ئیتر لەو کاتەوە نەم‌بینیەوە .. تا رۆژێکی باراناوی کە لە ناوچەی بەنزین‌خانە بەپەلە دوای ئۆتومبیلێکی کرێ کەوتبوم ..

لەبەردەمی یەکێك لە ئاودەست‌خانە گشتیەکاندا بینیم .. کیسەیەکی خامی سپی چڵکنی لە ملدابو ، لە پشتی سەریشیەوە بەبۆیەی سپی نوسرابو «٥فلس» .

- بەریە .. -

شانۆی کوردی

شورشی ١٧ی تەموزی نەتەوایەتی و سوشیالیستی گەلێك بایەخی بە هونەرو هونەرمەندانی عیراق داوەو گەلێك دەسکەوتی باش بۆ بەدی هێناون و ئەو کوسپ و گیروگرفتانەی لابردوە کە هاتنە سەر رێگای پێشکەوتنی دۆخی هونەریان .

یاسای تەقاویتی هونەرمەندەکان ، لابردنی باج لەسەر تیپە شانۆییەکان ، پێشکەش کردنی شانۆیی بۆ تیپەکان بەبێ کرێ ، رێز گرتنی هونەرمەندە سەرکەوتوەکان ، ماوەدان بە تیپە شانۆییەکان ، پێشکەش کردنی بەرهەمە هونەریەکانیان لە ئیستگەی تەلەفزیون ، ئەمانەو چەندان دەسکەوتی تر وای لە هونەرمەندە عیراقیەکان کردوە کە لە رێگای شانۆگەری و پێشکەش کردنی چیرۆکە شانۆییەکانیانەوە خزمەتی جەماوەری گەلی عیراق بکەن .

وە هەروەها لە ناوچەی ئوتونومی لە دوای بەیاننامەی ١١ی ئازاری ١٩٧٠ مێژویی بزوتنەوەی شانۆگەری جێگایەکی تایبەتی بۆ خۆی گرت و کەوتە پێشکەش کردنی چیرۆکە شانۆگەریەکانیان و چەند چیروك و ئوپەریتیان پێشکەش بە جەماوەر کردو چەندان گۆرانی گەلی و هەڵپەڕکی و تابلۆی فولکلوری هەمە جۆرەیان بە شێوەیەکی فەنی تازە رازاندەوەو کە هەمویان خۆشەویستی و برایەتی لەنێوان رۆڵەکانی گەلدا نیشان ئەدا ، لە دوای ئەوە کە حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب لەم بوارەدا هەمو رۆڵەکانی گەلی کۆکردەوە و بواری لەبەردەم تیپە شانۆییەکانا فراوان کرد .

● **لەهەولیر :**
گرنگترینی ئەو تیپە هونەریە شانوگەریانەی کە ئیش ئەکەن تیپی هونەری کوردی و تیپی نەقابەی مامۆستایانی کوردستان و تیپی هونەری هەولیرو تیپی کۆمەڵی هونەرو وێژەو تیپی هونەری کوردی تازەیە .

● **لە سلیمانی :**
گرنگترین ئەو تیپە هونەریە شانوگەریانەی کە ئیش ئەکەن تیپی پەروەردەی پارێزگای سلیمانی ، تیپە هونەری گەلی سەر بە یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی سلیمانی تیپی کارگەی جگەرەی سلیمانی تیپی یەکێتی لاوانی دیموکراتی کوردستان ، تیپی سلیمانی ، تیپی پێشرەوی شانوی کوردی .

● **لە دهوك :**
چەند تیپێکی شانۆیی تیایە بەڵام تیپی پەروەردەی پارێزگای دهوك بەرهەمی لە هەمویان زیاترە .

ئەم تیپە شانۆگەریانە لە زور فیستیڤاڵی هونەری‌دا کە لە ناوچەی ئوتونومی و لە ناوخۆی ولاتدا سازکراوە شانوگەری خۆیان تیا پێشکەش کردوە کە هەمویان نمونەی برایەتی و خوشەویستی و کارکردن و بنیات‌نان بون .

ئەو رواڵەتەی کە تیپە هونەریەکانی ناوچەی ئوتونومی لە تیپەکانی تری ولات جیا ئەکاتەوە ئەوەیە کە هەمو تیپێك لەناو خۆیانا کۆمەڵێکی گۆرانی و سەماکردن و بابەتی فۆلکلۆری و گۆرانی نوێیان هەیە ، وە تیپەکە وەکو دەزگایەکی کارگوزاری هونەری وایە .. بەم جۆرە هونەر لە ناوچەی ئوتونومی‌داو لە سێبەری شورشی ١٧ی تەموزی نەتەوایەتی و سوشیالیستی‌دا بەرەوپێشتر ئەروات و شورش گەلێك بایەخ بە بزوتنەوەی هونەری ئەدات لە ناوچەی ئوتونومی‌دا .

- فاضل محمد -

دەوری هونەر لە خوێندنەوەو واقیعدا چۆن ئەبینین؟

هونەرمەند پەیوەندییەکی بەتینی لەگەڵ ڕووداوەکانی سەردەمی خۆیدا هەیە .. بەتایبەتی ئەگەر سەر بە بزووتنەوەیەکی سیاسی بێت و تیایدا پەروەردە بووبێت ، بەردەوامیش تێکچڕژانی ڕاستەوخۆی پێ‌بگەیەنێت بە پەیوەندییەکانی شۆڕشگێڕانەوەو تێکەڵاوبوونی هەمیشەیی لەگەڵ ئەو شتانەی ئەو بزووتنەوە سیاسییە دەیخاتە ڕوو لە هۆشیاری و سووربوون لەسەر ڕێگەی بنیاتنانی شۆڕشگێڕانە بۆ گۆڕانی کۆمەڵی نوێ لەبارێکەوە بۆبارێکی‌تر .

کاتێکیش کە دەڵێین هونەرمەند سەر بە بزووتنەوەیەکی سیاسی‌یە کە تیایدا توانیوە سیفاتی کەسی‌ی نوێی خۆی لەنێوان تاقی‌کردنەوەو پراکتیکدا بەدەست دێنێت .. پێویستیشە دیاری‌کردنی دووری‌یەکانی ئەم سەر بە بزووتنەوە سیاسیە بوونەو رادەی ڕاستەقینەی تیایدا لە دەستی خۆمان دەرنەکەین ، چونکە ئەمەمەرجێکی سەرەکییە لە مەرجەکانی قووڵ‌کردنەوەی تاقی‌کردنەوەی هونەری و بەرەسەندنی هۆشیاری و دوورکەوتنەوەی لە داڕشتنی رۆتین و لاسایی‌کردنەوەو بەردەوام بوونی لەسەر ڕێگەی نوێ‌کردنەوەو بەخشینی بەپێتی هەمیشەیی . پێگەیشتنی پلەی پسپۆڕی لە لایەن هونەرمەندو بەرزبوونەوەی داهێنانەوە ، **لەوەوە دێت کە بەتەواوەتی هۆشیاری هەبێت و تێکەڵاوی بەئامانجی لەگەڵ بزووتنەوەی شۆڕشی وڵاتەکەمان** بەرزبوونەوەی چالاکیەکانیدا **هەبێت ، چونکە** شۆڕش و دەسکەوتە مێژوویی‌یە گەورەیانەی کە لەلایەن نیشتمان و نیشتمانی عەرەبەوە دەیبەخشێت دەبێتە یەک لەم قوتابخانەی هونەرمەند کە خۆی و هێزو تواناو بەهرەکانی تێدا تاقی بکاتەوە ، کە لەنێوان تێکەڵاوبوونی لەگەڵیدا کاری تێ ئەکرێت و کاری تێ ئەکات .. ئەم کارتێ‌کردنەش جاروبار زۆر قوول دەبێت ، چونکە شۆڕش داهێنانەو هونەر گرنگترین ئادگارە پارمەتی‌دەرەکانی ئەم داهێنانەیە . لەبەر ئەوە یەکگرتنی هونەرمەند لەگەڵ شۆڕشدا پێویستە یەکگرتنێکی ناو دەروونی بێت ڕابەرەکەی لایەن‌گرتنی ڕاستەقینەی جەوهەری‌شۆڕش و هەنگاوەکانی لە ڕێگەی ئازادی و یەکێتی و شۆشیالیستی .

کاتێك هونەرمەند هۆشیار بێت بەرانبەر بە دەستپێشکەریەکانی شۆڕش و دەستکەوت و بەدی‌هێنانە پێشکەوتووانەکانی ، لەسەرەتای ئەم هۆشیاریە دەربڕێت لەنێوان ئەو کارە هونەری‌یەوە کە بوعدی مرۆڤایەتی دەبەخشێت بەم دەستپێشکەری و دەستکەوتە شۆڕشگێرانەیە .. نەك لە سنووری شێوەو درێژە کێشاوە ساکارەکاندا بوەستێت ، بەڵکو لەسەریەتی هونەر بکاتە چەکێکی کاریگەر لە کاری پەرەپێدان‌دا لە هەموو لایەنە مادی و مەعنەویەکانیەوە . چونکە هونەر نابێت وەسفێکی راپۆرتیانەی بارو دۆخ بێت . هونەریش بە سەردەمی‌شۆڕشدا پەیامێکی زۆر بێ‌وێنەی هەیە ، چونکە هونەر جەشنێکی کاری داهێنانی کارتێکەرە هونەرمەند تیایدا دەربارەی موعتەبایاتی قۆناغی مێژوویی ئەم سەردەمەو واتای زوانە شۆڕشگێرانەکانی ئەم سەردەمە بیروڕای خۆی دەردەبڕێت لە ڕێگەی تێڕوانین و تەماشاکردنی قوولی ستراتیجیی نوێ کە شۆڕش بە بزووتنەوەی مێژووی ئەم سەردەمەی بەخشیوە بە ئەو دەست کەوتانەی کە بەدی‌هێناون و نەریتە ڕاستەقینەکەی خستوونیەتە ڕوو . کاتێکیش هونەرمەند زۆر قوول دەبێتەوە لە لایەن‌گرتنی بەرانبەر بەم پەیامە لەسەریەتی نیگەرانی بۆ پێشەوەچوونی خۆی بێت لەسەر ڕێگەی بەشداری کردنێکی هۆشیارانە لە پێناوی خزمەت‌کردنی ئامانجە مەزنەکان دا ، ئەمەش نایەتەدی تا هونەرمەند لە قاوغی خۆی و بێ‌ئیشی و گۆشەگیری نەیەتە دەرەوەو لەگەڵ خەڵکیدا یەك بگرێت و لەگەڵ ڕووداوەکانی سەردەمی خۆیدا بتوێتەوە ، هەڵوێستیش بەرانبەر بەم ڕووداوانە هەڵوێستی قوتابی و مامۆستا بێت بەرنامە دابنێت و ئامانجیش دیاری بکات .

پێویستە ئەو سیمانە مێژوویەی هونەرمەندی تیدا دەژێت قووڵترین شتی ئەو تاقی کردنەوە هونەری‌یە لە دابەخشین و شێوازی هەڵ بگرێت تا ئەو شتە سەیرەی کارە هونەری‌یەکە ئاواتەکانی شۆڕش و جەماوەری شۆڕش دەربڕێت و لەگەڵ هێلی گۆڕانە نوێکانیدا یەك بگرێتەوە .. ئەوەش لەبەر تیشکی تێڕوانینی ڕاستەقینە کە بارو دۆخ شی‌دەکاتەوەو لەپێناوی ئەوەدا کاردەکات کە ئەو بارودۆخە بکاتە چالاکی و وەدەرخستنی نوێی شارستانیانە هەموو جۆرە داهێنانێکی تێدابێت و ئیلهام لە هەموو ڕەوشتە شۆڕشگێڕانیەکانەوە وەربگرێت .

پێویستە ئاشکرایی مەبەست لە کاری هونەریدا هەبێت لە نێوان ڕەنجی هونەرمەندەوە ، چونکە هونەرمەند کاتێك ئەرکی پیرۆزی خۆی بەڕێوە دەبات هیچ جیاوازیەکی نی‌یە لەو ڕەنجەیدا ، لەگەڵ سەربازێکدا لە گۆڕەپانی جەنگدا بێت ، چونکە هونەرمەندی خەباتگێڕ دەربڕینی خۆی هەیە کە بتوانێت بزووتنەوەی شۆڕش و کارەکانی دەربڕێت لەنێوان بڕوای پتەوی بەوەی کە سەر بەو بزووتنەوەیە کە دەیەوێت بارودۆخ بگۆڕێت ، هەرچەندێکیش هونەرمەند لە کارەکانی بیری و جووڵانی ڕەنجی و پەرەپێدانی ئیش و کاری لەم بزووتنەوەی گۆڕانەدا ڕاستی دەربڕێت .. ئەوا بەووردی موتابەعەی تیژبوونی هاتنەخوارەوەی پەرەسەندنەکان دەکات و زیرەکی دەنوێنێت لە ئامادەکردنی ئاوو هەوایەکی گونجاو بۆ بزووتنەوەیەکی هونەری پێشرەو دووری ئەو گۆڕانانەی لە ئاوەڕۆی واقیعدا ڕوودەدەن بگرێتە باوەش هەروەها ئەو ڕادەیەی ئەو واقیعە دەتوانێت بیانخاتە ڕوو لە ئەو کارانەی دەتوانرێت بکرێن لەسەر ڕێگەی باشەڕۆژێکی دووردا .

لەبەر ئەوەی شۆڕشیش توانای بەخشینی هەمیشەیی هەیە کە بتوانێت هەموو کاتی خۆی بکاتە ئیش و دەستکەوت .. ئەوا بزووتنەوەی هونەرمەندو چالاکیەکانی بەرانبەر بەو دەبێتە مەسەلەیەکی حەتمی چونکە شۆڕش بەو بەخشینە هەمیشەییانەی و مەزنی‌ی دەستکەوتە مێژووییانەکەی دەبێتە ئیلهامی هونەرمەند بگرە زۆرتریش پێش‌دەکەوێت .

لەبەر ئەمەیە ووتمان - کە دەبێتە قوتابخانەی سەرەکی بۆی و دەبێتە چواردەوری گەورەی کە بێی‌بتوانێت نرخی کات و چێژ دەستکەوت و داهێنان بزانێت .

باشماوەی : چەند سەرنجێك

رزگاری دەکات .. هەروەها لە جیاتی ئەوەی بەگرتنی پالەوانەکە لە لایەن پولیسەوە رووداوێکی تراجیدی ... دروست بکرێت ، هەروەك لە چیرۆکی (ملف الحادثە ..)دا دروست بووە . زوو بەکابرای بێ غیرەت دەووترێ خەمت نەبێ ، خەون دەبینی حەزدەکەی بە خەبەرت دەهێنم .. وا بە خەبەرتم هێنا خەون بوویان نە ؟! .. هەروەها لە چیرۆکی (ملف الحادثە ٦٧) دا رووداوە دراماتیکی‌یەکە لە گرتنی پالەوانەکەوە ، دراما کە بەرەو لووتکە دەڕوات .. کەچی لە شەوێکی سامناکدا لەمە پالەوانەکە دەگیرێت ، هەر لەویا کاك رەزا ئاوێکی سارد دەکات بەمل ئاگروکەدا . بەما بۆمان‌دەر دەکەوێت شێوەی ئەو دووگرتنە زۆر جیاوازی هەیە ، میانەیان بەقەد ئاسمان و رێسمانە ..

من نازانم کاك رەفیق چۆن ئەو حوکمە توندو بێ بەزەیی‌یەی دەرکردوە . یاچۆن كاك رەزای بە دز داوەتە قەڵەم؟ چۆن ووتویەتی : کاك رەزا دوای سەروگوێ شکاندن ، چیرۆکێکی نووسەرێکی عیراقی بە ناوی خۆیەوە . بڵاو کردووەتەوە !. کەچی چیرۆك نووسە عیراقی‌یەکە پەسەند دەکات و بەچیرۆکەکەی رەزا دەڵێ : بە داخەوە هونەرێکی چیرۆك نووسیشی تیدانی‌یە .. ئەگەر چیرۆکی (شەوێکی سامناك) لە چیرۆکی (ملف الحادثە ٦٧) وە ، وەرگیرابێ هەڵبەتە ! ..

١ - پالەوانی چیرۆکی شەوێکی سامناك تۆزقا لە غیرەتێکی لە پالەوانی ملف الحادثە ..) وە وەر دەگرت .. یان هیچ نەبێ رووداوی چیرۆکەکە لەو شوێنانا کە رووداوی چیرۆکی (ملف الحادثە ..) دوست پێ .. دەکات کۆتایی بێ نە دەهات یان پالەوانی چیرۆکی شەوێکی سامناك هەروەها بە ئاسانی خۆی نەئەدایە دەست قەزاو قەدەرو دەستی بۆ ئاسمان پان نە دەکردەوە .. کە ئەم جۆرە بیرانە تا ئێستاش لە کوردەواری ئێمەدا باوە ، کە ئەمەش یەکێکە لەعەیبی چیرۆکی شەوێکی سامناك ، لە هەمان کاتیش‌دا من بەجیاوازی یەکی گرینگی دەدەمە قەڵەم ..

٢ - لەبەر ئەوەی مرۆڤی ئەم سەردەمە لە هەموو جیهان‌دا شێوەی خەبات و تێکۆشان و ئامانج و ئاواتیان لە زۆر رووەوە لە یەك نزیکەو لێك دەچن !.. شێوەی بیرکردنەوەو هۆشکاریان لە یەك نزیك دەبێتەوە . نووسەر یەکێکە لەو کومەڵەی کە تیا دەژی ، کومەڵ دەبێتە سەرچاوەی هەموو ئیلهامێکی .. ئەمە لەلایەکەوە ، لەلایەکی ترەوە لە هەر وڵاتێك دا تۆ بیگری کێ هەیە لە ژیانی رۆژانەی دا باسی کوشتنی ناوچەی شەقام و گرتنی مرۆڤی بێ تاوانی لانەکرابێ .. جا ئەگەر کوشتنی ناوشەقام و گرتنی پولیس و بە ناحەق خنکاندنی ئەوو ئەم لەدوو نووسین‌دا ، ببێ بە کەرەسەی نووسینەکان ، ئەمە مانای ئەوە نی‌یە یەکێکیان لە یەکێکیان دزراوە .. بەڵکو ئەو لێك چوونە بارەی ژیان و لێك چوونی زرووف دروستی دەکات .. ئەبێ ئەمەش بڵێین : لەبەر تەنها لێك چوونی رەواڵەتی مافی ئەوەمان بدات کە حوکمی دزیەتی تیا دەرکەین ، دەبێ بە زۆر چیرۆك بڵێین دزراو ، کە ئەمە راست نی‌یە .. دووری بۆ نەرۆین . چیرۆکی (ملف الحادثە ٦٧) لە بارەی تەکنیکەوە زۆر نزیکە لە چیرۆکی (امیر اراض البور)ی (ماکس فریچ)ەوە کە نووسەرێکی ئەم سەر دەمەی ئالمانەو لەسویسرا ،دادەنیشی و لە ساڵی (١٩١١) لەدایك بووەو ئێستاش ماوە .. گەرمن لە جیاتی کاك رەفیق سابیر قسەم لەسەر چیرۆکی شەوێکی سامناك بکردایە .. ئەم ئەووت ئەم چیروکە دزراوە ، بەڵکو دەموت ئەم چیرۆکە لە چیرۆکی کابرای جەنگاوەرەوە - وەرگیراوە - بە کورتی چیروکی کابرای جەنگاوەر ئەمەیە ! جەنگاوەرێك لە سەنگەرەکەیا خەوی پیا دەکەوێت .. لە خەونیا خەبەری دەدنێ دایکی لە بەغدا هیلاکە .. ئەویش بەپەلە دەچێ بۆ بەغدا سابە هەر جۆرێ دایکی لەبیر دەچێتەوەو دەچێتە ماڵی کچێکی نەناسراو ،

لەماڵی کچە هەست بەترس دەکات ، چاوی بە خـــوێن دەکەوێت . هەست رادە رێت لە ماڵەکا نەتیرو چیەیە ..

لەلەترسی گیانی خۆی ، ئەیەوێ خۆی دەربازکات لە پەنجەرەوە خۆی فڕێ دەداتە خوارەوە ،لەم کاتەدا بە خەبەر دێت و ،دەبینێ خەونەو دایکی لەیاد نەچووە .

من‌وا دەزانم کاك رەزا سید وڵ ئەم چیرۆکەی بیستووەو کاری تێ کردووە ، بەڵام لەکاتی نووسینی چیرۆکەکەیا ئا ..ای لە خۆی نەبووە کە چیروکی جەنگاوەر بە شێوەیەکی تر دادە رێژێ ..

هەوار
حەمەکەریم

Institut kurde de Paris

بەبۆنەی سالی خوێندنی تازەوە ..

بەڕێوەبەری پەروەردەی سلێمانی بۆ «هاوکاری» ئەدوێ

● حەمە سەعید حەمەکەریم – پەیامنێری هاوکاری لە سلێمانی :

بە بۆنەی دەست کردن بە خوێندنی سالی تازە لە هەرسێ قوناغە کاندا چاومان بە بەڕیز ماموستا محمد پیروز روستەم بەڕێوەبەری پەروەردەی سلیمانی کەوتو ئەم چەند پرسیارەمان لێ کرد :

● چۆن بەرەنگاری تەنگوچەڵەمەکانی پەروەردە ئەبن ؟

– ئەوەی کە تا ئیستا جێبەجێ کراوە :

أ – دەست کردن بە خوێندن لەو قوتابخانانەی خوێندنی تیا وەستا بو ، بە هۆی کەمی ماموستاو نەبونی خانوی باشەوە .. بە ئەندازەی پێویست ماموستامان بۆ ناردن و خانومان بۆ قوتابخانەکان کردەوە .. بەم جۆرە چەند قوتابخانەیەکمان کردۆتەوە وەکو :

١ – قوتابخانەی موزەفەری سەرەتایی تیکەڵاو لە چەمچەماڵ
٢ – قوتابخانەی شیخ وەیسەی تیکەڵاو لە ئاغجەلەر .
٣ – قوتابخانەی تیلەکۆی تیکەڵاو لە تیلەکۆ .
٤ – قوتابخانەی زەماونکەی تیکەڵاو لە تیلەکۆ .
٥ – قوتابخانەی خەمزەی تیکەڵاو لە شاربازێر .
٦ – قوتابخانەی کانی شابانی تیکەڵاو لە پینجوین .
٧ – قوتابخانەی ئالیارێزی تیکەڵاو لە پینجوین .
٨ – قوتابخانەی کردەمەتیەری تیکەڵاو لە پشدەر .
٩ – قوتابخانەی بادینی تیکەڵاو لە پشدەر .
١٠ – قوتابخانەی زەلە رەش تیکەڵاو لە دەربەندیخان .
١١ – قوتابخانەی قەرەنیاغای تیکەڵاو لە چوار قورنە .
١٢ – قوتابخانەی خەربانی تیکەڵاو لە بیارە .
١٣ – قوتابخانەی دلوجەی تیکەڵاو لە قەرەداخ .
١٤ – قوتابخانەی کردەبوری تیکەڵاو لە سەرچنار .
١٥ – قوتابخانەی تەپەمەری تیکەڵاو لە سورداش .
١٦ – قوتابخانەی زێرینجوی تیکەڵاو لە قەزای مەرکەزی سلیمانی .
١٧ – قوتابخانەی قەرەداخی تیکەڵاو لە قەزای مەرکەزی سلیمانی .

٢ – ملاکی هەندێک لە قوتابخانە سەرتاییەکانمان تەواو کردوە ، بە تایبەتی لەو شوێنانەی لیژنەی رێکخستن و کردنەوەی قوتابخانەکان دیاری کردوون .

٣ – بەدی هێنانی عەلە پەروەردەیی و فێر کردنەکان بە پێی نەخشەی فێر کردنی سەرەتایی و بە خۆڕایی خوێندن و دابین کردنی پێویستیەکانی قوتابخانەکان .

٤ – بڕیار دان بە کردنەوەی ئەو باخچە منالانەی کە دەستی پێ نەکراوە چونکە ئەمە هۆیەکی کارێنەری کەلاڵە کردنی ساواکانە .

● ئەو قوتابخانە تازانەی کراونەتەوە ؟

– بڕیارمان داوە چەند قوتابخانەیەك بکەینەوە لە ناو شارو دەرەوەیدا لەم شوێنانەی لای خوارەوە :

١ – قوتابخانەیەك لە دێی سونی لە پشدەر .
٢ – قوتابخانەیەك لە دێی سەرکەبێ لە پشدەر .
٣ – قوتابخانەیەك لە دێی هەزارکانی لە چەمچەماڵ .
٤ – قوتابخانەیەك لە دێی کانی کەوە لە چەمچەماڵ .
٥ – قوتابخانەیەك لە دێی گوشت قوت لە چەمچەماڵ .
٦ – قوتابخانەیەك لە دێی بەهی لە پێنجوێن .
٧ – قوتابخانەیەك لە دێی عیساوێ لە کەلار .
٨ – قوتابخانەیەك لە دێی کورە مێژ لە پێنجوێن .

وە نیازمان وایە هەندێک قوتابخانەی تر بکەینەوە ئەگەر هۆیە پێویستیەکانیان تیا هەبێ وەکو :

١ – قوتابخانەی پرشنگی تیکەڵاو .
٢ – قوتابخانەی پێشڕەو بۆ خوێندنی عەرەبی .
٣ – قوتابخانەی سورینی کچان لە سەید سادق .
٤ – قوتابخانەی کرمانجی تیکەڵاو .
٥ – قوتابخانەی شۆرشی تیکەڵاو لە چەمچەماڵ .
٦ – قوتابخانەی ئێرارانی کوڕان لە هەڵەبجە .

● ئەتانەوێ ئەمساڵ باخچەی ساوایان بکەنەوە ؟

– بڕیار دراوە ئەو باخچانەی بەهۆی نەبونی پێویستیەکانیانەوە داخرابون بکرێنەوە ، جگە لەوەش سێ باخچەی تازە ئەکەینەوە دوانیان لە ناو شارو یەکێکیان لە قەزای دوکان ، نیازمان وایە لە سالی خوێندنی ٧٦ – ٩٧٧ دا سێ باخچەی تازە لە سەرچنارو هەڵەبجەو پشدەر بکەینەوە کە لە مەوبەر داخرابون .

● ژمارەی قوتابیانی سالی خوێندنی تازەتان ؟

– لە باخچەی ساوایان جگە لە ژمارەی کۆن کە (٣٩٩) منال بون ئەمساڵ (٨٠٠) منالی تر ناونوس کراون .. وە ٩٥٠٠ قوتابی کورو ٣٤٠٠ قوتابی کچ لە قوتابخانەی سەرەتایی و ٣٤٩٥ قوتابی کورو کچ لە ناوەندی و ١٥٩٨ قوتابی کورو کچ لە ئامادەیی ئەکادیمی و ٧٢٠ قوتابی کورو کچ لە قوتابخانە پیشەییەکانا تا ئیستا پەیوەندیان بە قوتابخانەکانیانەوە کردوە ، وە رۆژی ١٨–٩–٩٧٦ دەست کراوە بە خوێندن لە هەرسێ قوناغەکانی خوێندندا .

● گۆرینی شوێنی ماموستایان ؟

– بە گوێرەی پێویستی میلاکی قوتابخانەکان ماموستامان گواستۆتەوە ، وە ئەو ماموستایانەی گوێزراونەتەوە بە پێی مافی خۆیان بون ..

● گیرو گرفت لە رێگای پەروەردەو فێر کردندا ؟

– گیرو گرفت هەیەو بە زۆری گیرو گرفتی سەرەکیمان نەبونی خانوی قوتابخانەو ماموستای تەواوە .. پێویستیمان زۆر بە ماموستایانی کورو کچ هەیە ، سالی پار خوێندنمان کرد بە دو دەوامو گەلێك لە ماموستاکان وانەی زیادەیان ئەوتەوە .

● لە کۆتاییدا ؟

– پیرۆزبایی سالی خوێندنی تازە لە خۆمان و هەمو ماموستاو قوتابی و کاربەدەست و ئیشکەرانی بەشی پەروەردە ئەکەمو هیوادارم ئەمساڵ ماموستایانمان ببنە نمونەی مرۆڤایەتی و خۆ ماندو کردن و رۆڵە قوتابیەکانیشمان بە دلێکی فراوانەوە وانەکانیان وەر بگرن و لە سێبەری شۆرش دا پێ بکەن ، ئەوەی تازەمان هەنگاوێکی تر بچێتە قوناغی روشنبیری و خزمەتگوزاری گشتیەوە .

حەمەی حەماڵ لاوێکی ئیشکەرو ڕووخۆشە

ناوی ئەم لاوە ویردی سەرزمانی هەمو کەسیکە لە قەڵادزە .. ئەم لاوە ئیشکەرو روخۆش و رۆح سوکە ، بیزو بێز لە فرمان کردن ناکاتەوە .. کەماندو ئەبێ لەبن دیوارەکاندا دائەنیشێ و سەرنجی رێبوارەکان ئەدات .. لە کاتێکدا کە پالی بە دارتەلێکەوە دابو بۆ ئەوەی بحەوێتەوە چاومان پێی کەوت .. کە ئێمەی دی بەستەکەی داناو لە سەری دانیشت پیمان وت .

● چۆن لە سەرەتای لاوێتیدا ئەتەوێ حەماڵی بکەی؟

– باوکم ویستی بم نێرێتە قوتابخانە بەلام رۆژگار یارمەتی نەدا .. ناوارە بڕوم ، دەسمایەم نەبو لە رەنجی شان و بالم زیاتر ، ئەم پەستەکەو هیزی مەچەکم دەسمایەی ژیانمن شانازیان پێوە ئەکەم .

● بۆچی خەڵك پێت ئەڵێن (حەمەشیت) !؟

– لە زۆر شوێندا لە ولاتی ئێمە سامان رێز بۆ خاوەنەکەی دیاری ئەکات ، من کە هیچ سامانێکم نیە بە دوری مەزانە لەوە خراپتریشم پێ بلێن ..

● ئەو بوچی چێت ئەلێن (حەمە هیندی) !؟

– نازانم بۆچی وام پێ ئەڵێن .. دیسان ئەمەش یەکێکە لەو دیاردە سەیرانەی کە لە ناو کۆمەڵی ئێمەدا باوی هەیە وەکو ناوو ناتۆرە لە خەڵك نان .. ئەمەشیان دیسان تارادەیەك پەیوەندی بە هەژاریمەوەیە .. بەلام من حەز لە سەیرکردنی فلیمی هیندی ئەکەم .

● حەماڵەکانی تر تۆیان خۆش ئەوێ ؟

– بەلێ ! چونکە ئەوانیش وەك من گیرودەی ژیانێکی پڕ لە مەینەتن ..

● زۆر جار بەخەمناکی ئەت بینیم .

– بیرەوەریەکانم بەرگی خەم ئەرازێنێتەوە ، هەرچەند رابوردویەکم دێتەوە یاد دلتەنگ ئەبم ..

● کام کاتت لاخۆشە لەژیانتا

– ئەوکاتانەیە کە یەکێك بانگم ئەکات و دوکەسی تر گوێیان لێیە .

● ئەوەی پێت ناخۆشە ؟

– ئێواران کاتێك دەرگای ژورەکەم ئەکەمەوە بێ نازەو پێخەفەکانم بە نامۆیی تیایا ئەبینم .

● هیوات ؟

– وەك ئەو خەلکە ..

● گرنگترین ئاواتت ؟

– هەمو کەس ئیش بکات ، کەس ناوو ناتۆرە بە کەس نەلێ ، منیش ناوم هەر (حەمەی حەماڵ) بێ ..

– محمد رەنجاو –

مەلا سلێمانی

نابیناو بلیمەت

● حەمە سعید حەمە کریم پەیامنێری « هاوکاری » لە سلیمانی :

پەوە بلیمەتە لادێ نشینە کانمان لە گەل پیشە دەستیەکانا دەژین و سەلیقەیان بە چاك کردنەوەی هەندێك ئامێر ئەشکێو شارەزای دروست کردنی هەندێك کەلوپەلی پێویستی ئەبن کە لە گەل ئیش و کاری رۆژانەدا بەکاری دێنن .

بەلاتەوە سەیر نەبێ کوێرێکی نابینا ئەوەندە زیرەك بێ و بە خۆی رابێنێ دەسکاری هەلێك کەلوپەل بکات و زۆر شت چاك بکاتەوەو زۆر شت دروست بکات بێ ئەوەی بزانی رەنگە کانیان چۆنە ..

لە دێی (سەرکان) لە ناوچەی (بەرزنجە) لە خانویەکی نزمی قوڕینەدا چاومن بە مەلا سلیمان کەوت و بەم جۆرە باسی خۆی گیرایەوە :–

– لە سالی ١٩٤٢ لە دێی (زەراین) لە دایك بوم ، باوکم زۆر هەژار بو ، لە تەمەنی حەوت سالیدا بە نەخۆشی گرانەتا هەردو چاوم کوێر بون و بە تەواوی نابینا بوم ، دوای ئەوە بە دو سال قورئانم لەبەر کردوەو دەستم کردوە بە قورئان خوێندن .. خەلکی حەز بە نەغمەی خوێندنەکەم ئەکەن ..

● (لە وەلامی پرسیارێکدا وتی :)

– دوا بەدوای کوێر بونم بڕیارم داوە بە رەنجی شانی خۆم بژیم و نەبم بە سەربار بەسەر کەسەوە ، لەبەر ئەوە هەمیشە هەولم داوە فێری ئیشێکی هەمیشەیی ببم و بیکەمە پیشە لە ژیانما ..

● (پرسیارێکی تری پێ برین وتی :)

لە سالی ٩٥٦ ەوە کە ئیتر رادیو هاتە ناوچەکەمانەوە بە زۆری ، ویستم فێری چاککردنەوەی رادیۆ ببم .. بۆ ئەم تاقیکردنەوەیە گەلێك زەرەرم لە خۆم و خەلکی داوە ، زۆر رادیۆ بە دەستمەوە شکاوە تاکو توانیم بە سەر ئاوانەکەما زال ببم و فێری چاك کردنەوەی هەمو جۆرە رادیوو مسجلەو مەکینەی درومان و .. ببم .

● بەر لەوەی پرسیارە کەمان کۆتایی پێت وتی :

– ئە موکەبەرەی رادیۆو ئەسجیلە کۆنە بلندگۆ دروست ئەکەم ، ئیستا زیاتر بە وەستای بلندگۆ ناسراوم ..

● ئەگەر ئیشت نەبێ چی ئەکەی ؟

– ئیشم زۆرە چونکە دار تاشی و وردە کاسبی تریش ئەکەم .

● چۆن نرخی ئیش و حەقدەستەکەت دیاری ئەکەی ؟

– بە گوێرەی ماندو بون و خۆ پێوە خەریك کردنە ، خۆ ئەگەر پارچەی بکۆڕم ئەوا دیسان نرخەکەی دیاری یە ..

● بێ ئەوەی پێی بلێین وتی :

– ئەو بلندگۆیانەی من دروستیان ئەکەم بە پیل و کارەبا ئیش ئەکەن .

● دەسکاری شتومەکی کارەبایی ئەکەیت ؟

– نەخێر ! چونکە چاوم نابینێ و ئەترسم کارەباکە بمگرێ ..

● پەندێکی پێشینیان ئەڵێ :

(کوێر تا ئەمرێ بە تەمای دو چاوی ساغە) ئەی تۆ ئەلێی چی ؟

– رەنگە پێ لە دوا رۆژدا زانستی پزیشکی بتوانێ ئەم پەندەی پیشینان بێنێتە دی بەلام من تا رادەیەك لە مێشك و دەرونمەوە شت بەدی ئەکەم و ئەرکی رۆژانەی خۆمی پێ ئەبەمە سەر .. دیسان ئەم پەندە بۆ ئەوەیە مرۆڤ لە ژیاندا نەبەزێ و هیوا براونەبێ

● لە باسی خێزانەکەیا وتی :

– شەش سەر خێزانم ، دو کورو دوکچم هەیە ..

● حەز لەچی ئەکەی ؟

– منالەکانم بە چاوی خۆم ببینم و ئینجا ئەو رەنگە جوانە رازاوەی سروشتم جارێکی تر بدیایەوە کە لە تەمەنی حەوت سالیەوە خۆی لێ شاردو مەتەوە ..

● ئاواتت چیە ؟

– حەز ئەکەم ببم بە قورئان خوێن لە یەکێك لە مزگەوتەکانی شاری هەڵەبجەدا .

● بۆچی لە هەڵەبجە ؟

– چونکە خۆم خەلکی ئەو ناوچەیەم و لە بنەمالەی (مەولەوی)م .

● بەر لەوەی بڕێین گۆرانیەکی (فەرید ئەترەشی) بۆ لێ داین و وتی :

– زۆر دلم بە گۆرانیەکانی (فەرید) ئەکرێتەوەو زۆربەی گورانیەکانیم لەبەرە .

● مانای ئەم وشانەی بەم جۆرە لێکدایەوە :

– دەستە پاچە – ئەو مرۆڤەیە بەرەنجی شانی خۆی ئەژی .

– مل کەچی – جۆرە ژیانێکە لە قالبی مردنا

– سروشت – تا ئیستا زیاتر لە تەکنولوژیا باری ژیان ئەگۆرێ .

– خۆشەویستی – گولی بەخەی هەمو مرۆڤێکە

– بەرهەم – پێ بلکەی ژیانە .

– چرا – تیشکەکەی ئەنانەت کوێرە کانیش ئەگرێتەوە

– فێر بون – جارێکی تر مرۆڤ لە دایك ئەبێتەوە ..

● بە سوپاسەوە بەجێم هێشت .

چاوپێکەوتنێ لەگەل بەرۆکێ دەزگای گواستنەوە لە دهوکێ دا

● صدیق علی پەیامنێری هاوکاری لە دهوك :

لەم رۆژانەدا لە زۆرلاوە ئوتومبیلەکان لەسەر هێلی شەقامەکن ئەترازێن و وەرئەگەڕێن .. کەم هەفتە هەیە بەهۆی ئەم کارەساتی وەرئەگەڕاندنەوە زەلامی تیا لە ناونەچێ وەیان بریندار نەبێ . لەمڕووەوە چەند

پرسیارێکمان لە کاك تەها سەرۆکی دەزگای گواستنەوە لە دهوك کرد ئەوا وەلامەکانیشی ئەخەینە بەرچاو :

● بۆ چی لەم مانگەی دواییدا گەلێك کارەساتی وەرئەگەڕانی ئوتومبیل رویداوە؟

– بەشی زۆری ئەم کارەساتانە هۆی ئەوەیە ئەوکەسانە ئەبنە شوفیر ناتوانن بە باشی ئوتومبیل لێ بخوڕن و ئەرکەکانی لێخوڕین بەجێ بکەیەنن لە کاتی خۆیا .. ئێمە زۆر جار لێپرسراوانی ئەم کارەمان ئاگادار کردوە کە ئەمانە توانای ئوتومبیل لێخوڕینیان نیە بەلکو شوفیری مەکینەی جوتن ..

● رۆژانی پێنج شەموان بە تایبەتی ریبوار زۆر ئەبێ هەندێك شوفیر لە موسلەوە دێن و ریبوارەکان ئەگوێزنەوە ، ئایا ئێوە ماوەی ئەم کارەتان داوە ؟

– ئەمە راستە .. هەندێك لە شوفیرەکان وائەکەن ، بەلام ئێمە لیژنەیەکمان پێک هێناوە کەرێگای ئەوانە نەدات ئەم کارە ئەکەن .. لەمەودووا هەرکەس بەپێی یاسای هاتو چۆو گواستنەوە نەڕوات سزا ئەدرێ ..

● بیروراتان لە بارەی ئەوانەوە کە رێگادراون ئوتومبیل لێبخوڕن و هێشتا بەتەواوی فێری کارەکە نەبون چیە ؟

– ئێمە بەباشی نازانین ئەوکەسەی هەمو رو کارەکانی کاروباری لێخوڕین نەزانێ رێگای بدەن .. وە ئێمە پێشنیار ئەکەین کە ئەندامێکی دەزگا کەمان لەگەل کاربەدەستانی هاتو چۆو رێگاوباندا بێ لە کاتی تاقیکردنەوەی ئەو کەسانە دا کە ئەیانەوێ بروانامەی شوفیری وەربگرن .

● ئامۆژگاریتان بۆ برا شوفیرەکان چیە ؟

– ئێمە هەمو کات بە شوفیرەکان ئەلێین کە لەگەل رێبوارو هاوولاتیەکاندا بەنەرمی و لەسەر خۆبن ، وەخۆیان لەوشوێنانە نەدەن کە مەترسی وەرگەڕانی ئوتومبیلەکانیان لێ ئەکرێ ..

● پولیسەکانی رێگاوبان چۆن لەگەل براشوفیرەکانا مامەلە ئەکەن ؟

– ئەگەر لەرابوردودا پەیوەندی کارگوزاری لەنێوان هەردولادا نەیتوانیبێ هاریکار یەکی بەتین لەنێواندا دروست بکات .. بەلام ئیستا بەهۆی ئەوەوە چەند دا خوازیەکمان پێشکەش بە برا پولیسەکان کرد چاوەڕوانی ئەوەین رۆژ بەرۆژ پەیوەندی هاریکاری و خزمەتگوزاری لەنێوان هەردولادا بەهێز تربێ و ئەم پەیوەندیە بە خزمەتی جەماوەر بکات .

دەنگی ب

پەخشانە شیعر

– محمود زامدار –

● لە کێژنەی ئەو ململانێیەی کە وشەی (نوێخواز)و ووشەی (کۆنەخواز)ی کوردی تێدا کەوتە بلێو بۆقران و ئاخوران و بخورانەوە ... بنیسك بنیسك (ووشەی) دمۆرو بادازو کەمیرە بووی (کۆنەخواز) سواو کەوتە دزا یاندان و بەر سایەقەی مێژوو مرۆڤی بزۆزو شارستانیەتی درەوشاوی ووشەی رەسەن و زاخدراو .. پەرەنگی ووشەی (تازەی) زایەلەدار تا دەهات جێی بێ لێژو لەق دەکرد ... ئەمیش لە پێ زێی ئەم ووشەیەدا پاشەڕۆ کە پڕ لە رقەکانی خۆی .. بۆ دەرزی ئاژنکردنی پەنجە توانەی ووشە (ئاشقەو مشقە)کان ئەچاند .. ووشەی نوێ و نوێ و تازە بابەتی کوردیش ، لە تریونی زام و شکەنجەکانی خۆیدا ، لە هەرزنی ئەداو ئەیزیکندو نالای رێ خۆش کردنی هەلئەکرد ..!

رۆژەات و رۆیشتوو ... ووشەی سپی پاتی تازەی کوردی ، پروشەی کردی بیبرازی قایمی خۆی لێداو پنتپنتك تەمەنەزی گرد و دەهـا پتر بە ئازو ئیوئازێکەوە ، خورمە بارانەی پڕ لە مێهری خۆی دابارانند ، ئاڵی ئاشناو رۆشنی بە جەرگی لە دەوری پاروێنگی رەشمانی خۆیدا کۆکردەوە ... ئەرمە فووی لەپەرەنگەکان ئەکردو ئەیدرەوشاندن ، خرپەی پاك پاکی ئەخستە ئێو دلی رازو خۆشەویستی و نیازی گەلە ئەرمەکانەوە .. جیهانە حەشاردراوەکانی مرۆڤی کوردی ، لە چەپ ئەندازەیی تاسەو هەستو ئەستو سۆزو خەونەکان رائەپسکاندو ملی لە دێخێکی رەهاترو سەرپەرترەوە ئەناو پەردە رەشەکانی مێژوی ووشەی کەسیرەبووی کوردی سەرەنداز ئەکردەوە .. تا دەهات زگی تینگاوتینگتر ئەبوو ، تا لەم قاوەقاوە پڕ لە هەژان و راچەنینەدا سەرکەوتو گرەوی بردەوەو ساوایەکی خنجیلەو رۆح سوکی فریشتە ئامێزی بوو ، ناوی پیرۆزی (شیعری نوێی) لێنا ...!

● ئا .. شیعری نوێخوازی کوردی لە رۆژ تاریکی ئەنگوستەچاوا ، پێلوی هەلێناو بە دارەدارە کەوت و رێی گرتە بەرو ، بەرەو قوناغ پێچان و بوار برین کەوتە جوولە .. تا دەهات بە داوو دلترو گوشادترو زامدارتر ئەبوو .. بال و باوەشی بۆ وردەزان و درشتە زانەکان لە بەرەوازەی ئەدا ... رۆژ تا رۆژ جوانیی و ئەبین و پاکی خۆی بە رۆژکارو شەوکارەکان ئەسەلماند .. وەچەی سەر بە کێچەلی ئەلاواندو دلنەوازی لێ ئەکردن .. تا وای لێهات – هەر بەتەواوی – بەرەی زیرپێی کۆنە ووشە لاورکەو لێخنوا ژەنگارەکانی رابکێشێ و خۆی لەسەر شانۆی ژانە هەوکردوەکان بنوێنێ و بێتە خەمکی خەمانی مرۆڤی عەودال و دلەرمی ئەم ولاتە بەنکینەی ئێمە ...! مرۆڤەکانیش بە هنگ و دەنگەوە بە پیری ئەچوون و ئەیان خستە نێو ئێلێنەی چاوان و گولبینەی دلانەوە ... شیعری نوێ ، بوو بەسەر نامەی حەونە راستەقینەکان .. شیعری کۆنەی مردوش – نەك زیندوی سەربە کەلەپوری شۆرشگێرانە – بە قرخەقرخ و لرمو لۆرمەوە .. بە دوای کلاوی بابردووەوە بەرە هەلدێرە سەخت و دژوارەکان رێی گرتەبەر ...!

● **ئەمرۆکەیش کە قەرەخەرەنی ئەم شیعرە هەزایە بەردەوام ، بانگەوازی (خەرمان بۆرکێت) جار ئەداو باسکە بەندی خۆی لێ دا نیرەی رێکو جوان شەبەنگە بەرزۆی خۆی بۆ قوولایی دیدە خەمناکو سیخەی سینە ئاگر ئاکەکان ئەرژێ و جادو بەندەکان ئێك ئەشکێنێ و لەسەر زەمینەی گۆشتە زەویەکی بە پیتا ، خولیایەکانی خۆی رەنێو ئەهێنێ و دوازتر ئەبێت .. ئەبێ – ئەرکێکی مێژوویی یە – توزە تۆزولاە چەشنە ووشەیەکی بەرەمانەو فنج و قوزە پێ سرولوی ناوس و حەزمەتدار بکاتەوە .. چقل و ئەمەژوو کەوژە زرنۆلەکانی بەرپێی راماڵێ و ئەیانە ، گاسەو کیفی گولەکانی بداتە بەر باڕانی خۆشەویستی .. دەس بخاتە سەر ناوپێڕ ... بوغی دلو زمانەکان بشواتەوە .. زیخەو بەرەی چەچەو لێواری لێوی پاراوی دانە چۆقەو زامەکانی لە هەمێز بنێ .. بەیبون و هەلالەو نێرگزو سور گولەکانی ئاودات ... هەژگ و هەلای سوتاوو خەمەکانی لادات و گرێکوێرەکانی سەنگ و سوژن کات .. لە خێوران و خیسانەوە رابسکێنێ .. هەنگە ژال و لیسی کۆترە کویلەکانی بجۆشێنێ و ژانە پەرکەم گرتوەکانی بیدارکاتەوە .. دەسلەملانێی نێلە نێلی نولی چلچراکانی بێت .. ئینجا بە ناوێکی شیرین و بەرزی وەکو (پەخشانە شیعر) یا (شیعری پەخشانانە) ناوزەدی بکات ... تا پەلکی ئایشەو فاتمەی ئەو ووشە سوتاوانەی کە لە دلی مەموزین سوتاوترن ، ئاسمانی سایەبانی بزوتنەوەی رۆشنبیریمان بتەنێت و بیرەنگینێ ..!**

● هۆباب .. (پەخشانە شیعر) واتە : دیوی ئەودیوی بروانە – ل – ٦١

Institut Kurde de Paris

خێــــزانی

«ئەو منالەی یارمەتی کاروباری ناو مالی ئەدات»

زۆر جـــار رێك ئەکەوێ ،دایك سکالا لەدەست کچەکەی ئەکـــا چونکە نایەوێ لـــە ئیشوکاری ناومالا یارمەتی بات·· یان هـــەندی جار سکالالەدەست ئەوە ئەکات، کورەکەی بەگـــوی ناکاتو ناچێ لەبازارشتومەکی بۆ بکرێ ـ هەروەها هـــەندی جاریش ئـــەم جۆرە سکالایە ، لە باوك ئەبیسترێ ·

لێرەوە ، هەندێ گیروگرفت روو ئەدا ··

بەلام، ئەی دایكو باوکەکان،بۆچی ئەسـەر رێگـــاو شوێنی پەروەردەی راست منالەکانیان ، فێری ئەوە ناکەن کـــە لـــە کاروباری ناومالدا یارمەتیـــان ـبدات ·

جا ، چونیەتی ئەوکاروبارەی ئەدرێنە دەست منال مەرج نیە ،ئەوەی مەرجو گرنگە ئەوەیە ، وای لێبکـــەی هەست بـــەلێپرسینەوەی ئەوە بکات کـــە ئەویش بەشدارە لە رێکخستنی کاروباری ژیانی ناو خێزانـەکەیا ·

ئێمە ، هەموو ئەوە ئەزانین ، منال ـ لە خۆیدا حەز بە یارمەتی ئەکا ، حەز ئەکا خۆی فێربکات، فێربێ چـــون بەرداخێ ئـــاو بۆخۆی پربکا · شادمان ئەبێ کە فێری ئەوە ئەبێ خـــۆی جلەکـــانی لەبـــەربکا ، زۆردلخوش ئەبێ کە بۆ یەکەم جارخێزانەکەی رای ئەسپێری بچێتە بازارو شتبکـــرێ ، هـــەموو فوتابخـــانەیەکو ئـــەوماموستـــایانەی لێپرســـراوی پەروەردەی منالانن لە باخچەی منالانو قوتابخانە سەرەتاییـــەکانی هەست بـــەو راستییـــە ئەکەن کە منال ئارەزو هەستێکی باشی یارمەتی دانی تیایە ، بەلام پێویستیان بـــەوە هـــەیە ، فێربکرێن چۆن وە بە و رێگایەك یارمەتی کەســـانی تر ئەدەن ،لـــەبەر ئـــەوە دایكو باوك لێپرسراون کە هەست کردن بەئەرکی سەرشان لای منالەکانیان بێگەیەننو هاتیان بدەن بـــۆ یارمەتی ،· بەلام بـــە مەرجێ هـــەموو هەولیان بۆ ئەوە ئەبێ تەنیا منـــال فێری یارمەتیو جێبەجێ کردنی ئەرکی ناومال بێ راست وایە داوا لە منال بکرێ بەگیانێکی چاکو پرلە هاندانەوە یارمەتی فێربێ ، بەم پێیـــە منال لە سنووری مالێشەوە کەیارمەتی هەلسوراندنی ئیشوکار ئەدات ، شادمانو دلخوش ئەبێو ئـــەو ئەرکـــە بـــەرزەوە بەجێ ئەهێنێ ·

هەر دایكو باوکێ کە منالیان ئەبێو ئەزانن چـــۆن مامەلەی لەگەلا ئەکەن ، ئـــەوەش زۆر راستە کـــە منالیش لەباشـــەرۆژدا ، بەختیار نابێ ئەگـــەر فێری مامەلەکردن نەبێ لەگـــەل خەلکاو فێری ئەوە نەبێ کە چون هـــەست بـــە لێپرسینەوەو رێزگرتنی ئـــەرکی سەرشانی ـ ئەکا ·

پاکیزە محمد صدیق

«چەپەوانە» نەخۆشی نیە

پەروەردەی منال :

ئەگـــەر هاتو زانیتان منالەـ کەتان بـــە دەستی چـــەپ ئەنووسێو ئیشی پێ ئەکات ، چی ئەکەن؟ ·· ئایا ئەشلەژێن؟ وەیان وا ئەزانن ژیان هەر بۆ ئەوانەیە کە بە دەستی راست ئەنوسن؟ ئایـــا وائـــەزانن منالەکەتان ئاسایی نیە؟ ··

بەر لەهەمو شتێك ئـــەبێ باوكو دایـــك شلەژانو خـــەمو خەفەت خواردنیان لە منالەکـــە نەگەیەنن ، چونکە لێی ئەبێتە نەخۆشیەکی سایکولۆژی ·

ئـــەم دیاردەیە زاناکـــان بـــەدرێژایی مێژوو لێیـــان کۆلیوەتەوەو گەیشتونەتە ئـــەم راستیە کە (مێشکی هـــەموو مرۆڤێك لـــە دو نیـــوە پێك هـــاتوە ، نیوێکیان بەســـەر نیوەکـــەی تریاندا زالە ، واتا ئەگـــەر منـــال دەستی راستی بەکارهێنا ئەوە نیوەی لایـــەنی چـــەپی زالە بەسەر لایـــەنی راستو بە پێچەوانەوە) ··

ئەوەش هیـــچ نەخۆشیەك دەرناخات هەتا ئەگەر منـــال دەستو گوێو چـــاوی چـــەپی بەکاربهێنێ هیـــچ مەترسیەکی نیە · بێگومان ئەوەش زانراوە کـــە توانای بینینی چاوەکـــان هەردوکیان وەکـــو یەك نین و دەمو چاویش هەردولایان بـــە تەواوەتی وەکو یەك نیە ·

لە کام تەمەندا ئەم دیاردەیە دەرئەکەوێ ···

هـــەتا تەمەنی سێ ســـالی زەحمەتە بزانین منـــال کـــام دەستی بەکار ئەهێنێ ، چونکە هەتا سێ سالی هەردو دەستی بەکار ئەهێنێ ـ بەلام دوای ئەم تەمەنە بەرەبەرە ئاشکرا ئـــەبێ کام دەستی بەکار ئەهێنێ ·

وە ئەوەی زۆر گرنکە دایكو بـــاوك نابێ بۆ زانینی ئـــەم دیاردەیە پەنە لـــە منالەکەیان بکەن ، وە یان بەزۆر هەولـــی لەگـــەل بدەن بـــۆ ئـــەوەی فێری بکەن کە دەستی راســـتی بەکار بێنێ ·

دایكو باوك ئەتوانن منالەـ کەیان تاقی بکەنەوە نەك هـــەر لەبەر دەستەکانی بەلکو بـــۆ چاویشی ، ئەگەر لە درزێکـــەوە سەیر بکات بەکام چاوی سەیر ئەکات ، وەیان ئەگەر گوێ لە قســـە بگرێ کـــام گوێچکەی ئەهێنێتە پێشەوە ، وەیان ئەگەر شەقێك لە تۆپ بدات بەکـــام قاچ لێی ئەدات ·· بەم تاقی کردنـــــەوەبە ئەتوانـــن بزانـــــی منالەکـــــەتان چەپلـــەرە یان نە؟ بـــــەلام بەمەرجێ منـــالەکە نابێ هەست بە تاقی کردنەوەکە بکات ·

پەیوەندی بنەچە (وراثە) بە چەپەوانیەوە :

زاناکان لەسەر یەك رانین ، کۆنـــەکان وتویانـــە پەیوەندی بنەچە بە چەپەوانیەوە هەیە ، بەلام تازەکـــان ئەلێن هیـــچ پەیوەندی یەك لە نێوان بنەچەو چەپەوانیدا نیە ، چونکە هەمو کوتیرەکان منـــالی چاوساغیان ئەبێ ···

ئەوانەی هەردوو دەستیان بەکار ئەهێنن ···

هـــەتا سێ سالەیی منـــال هەردو دەستی بەکار ئەهێنێ ، لـــە سەرەتادا ئەفلاتون ئـــەم پێشنیارەی کرد بو منال هەردو دەستیان بەکار بێنن بەلام هەز خۆی پەشیمان بوبووەوە ، چونکە توانای منـــال لەوە کەمترە ، هەروەها ئەفلاتون ئـــەلێ نابێ دایكو باوك ئـــەوە فێری منال بکەن کە جیاوازی بخەنە نێوان دەستەکانیانەوە چونکە منـــال خۆی لـــە پێنج وەیان شەش سالیدا جیایان ئەکاتەوە ·

لەگەل منالی چەپەوانەدا چی ئەکەن؟··

ئەبێ ئەم دیاردەیە بەشتێکی ئاســـایی وەربگرن وە ئـــەو راستیەش بزانن ئەگەر لـــە سەرەتای خوێندندا لە ٢٠٪ی منالەکان چەپەوانە بێ لە تەمەنی بیست سالیدا تەنیا لە ٢٪ یان چەپەوانە ئەمێننەوە ، هـــەتا ئەگەر واش بمێننەوە ئەمـــە شتێکی شورەیی نیە بەلکـــو زوربـــەی چەپـــەوانـــەکان هونەرمەندو زانای بلیمەتیان لێ پێگەیشتووە ، ئەمەش لـــە ئەنجـــامی پەروەردەی باشـــی مالەوەیان بووە ·

گرنگی یاری بـــەلای منالـــەوە

هەمومان ئەوە باش ئەزانین کە یاری تایبەتی منالان هەیە ، کە کار ئەکـــەنە سەر لایەنە جۆربەجۆرەکـــانی پـــەروەردە کردن ، بەلام هەندێك لەدایکان پرسیاری ئەوە ئەکەن گوایـــە کام یاری باشـــترە بۆ منالەـ کانیانی هەلبژێرن ·؟·· ئایـــا ئەکرێ یاریـــەکی تایبـــەتی دەســـتنیشان بکرێ بۆ منال؟ ئەم پرســـیارە لە زۆر لاوە ئەکرێ ، ئەوانـــە وا ئەزانن هەندێك یاری رەوشتی منالەکە ئەشێوێنێ ، دیـــسانەوە وا ئەزانن کە مکردنی یاری منالان وەکو لە رابوردودا هەبو یان وەکو چۆن ئێستا لـــە لادێکانا هەیە کە منالان بە پارچـــە دارێك یان شـــتێکی تر یاری ئەکەن ئەمانە بەپێی ئارەزویانە بەلام بێگومان ئەگەر منـــال پارچە شتێکی تری هـــەبێ بۆ یاری کردن ئەوا کاتی خـــۆی بێ بەسەرئەبات و یاری پێ ئەکات بێ ئەوەی کە پەتا بەرێتە بەر چەند شـــتێکی تایبـــەتی دروستکراو ، ئەگەر منـــال ئارەزوی بیرکردنەوەو داهێنانی هەبو ئەوا پێویست ناکات شتی دروستکراوی تایبـــەتی بۆ پەیدابکرێو یاریان پێبکات ، بەلام ئەم دیاردەیە زۆر کـــەم لەناو منالەکانمانا دەر ئەکەوێ ·· لەبەرچی؟ چونکە ئـــەو منالانەی لە شارەکانا ئـــەژین بەشێوەی تایبەتی زۆربـــەی کاتیان بە شـــتی دیاریکراوەوە بەسەر ئەبەن وە لەبەر ئەمـــە بۆیان ناکرێ لەناو چوارچێوەی دەورو بەرەکەیانا ئەو هـــۆیە سروشتیانە بەکاربێنن کـــە کەرەسەی یاریکردنی منالانی لێ دروست ئەکـــرێ وە بۆیان ناکرێ شتی تازە بدۆزنـــەوەو دایبهێنن هەروەکو منـــالانی لادێ ئەیکەن ، لەبەر ئەمە بـــە شـــێوەیەکی جاولێکـــەیانە کەرەســـــەی ئامادەکـــراوو دروستکراو بەکـــاردێنن ، ئەگەر کچە دراوســـێیەك بوکەشوشەیەك جوانی هەبێتو یاری بکات ئەمیش بوکێـــــکی دروستکراوی تری لە مالـــەوە هەبێ خۆشی لێناچێژێو ئەیەوێ بوکەکەی وەك هینی ئەو کچـــە دراوسێیەبێ ··

ئینجا لەبەر ئەوە پێویـــستە ئەو کەرەسانەی کە منـــالان یاری پێ ئەکەن بەپێی پلـــەی هوشیاریو هەستکردنیان بێ چونکە بەمە زۆرتر چێژ لـــە یاریەکە وەرئەگرێو هـــەول ئەداتو بیر لە داهێنـــــان ئەکاتەوە ·

وە پێویســـــتە ئەوانـــەی کەرەسـەی یاریکردن ئەکـرن پێویستە بە ئارەزوی منالەکەبێ نەك بە ئارەزوی دایکیان ·

خوشکی خوێنـــــەرەوەی بەڕێز :

ـ وەسیلە ـ

ترین نیشانەیەکـــــی دۆستایەتی پـــــاك وهاریکاری پوختی نیوان میللەتی ئێمەو میللـــەتە سۆڤیتە ، بە شـــێوەیی کە باشترین جـــۆری گیانی خەباتگێرانە لـــە مەیدانی خەباتـــــــی هاوکۆیی دا ، بـــــۆ بـــەرژەوەندیـــــەکانی پێشکەوتنو پاکۆدانـــی سیاسەتی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمورەگەزپەرستیو چەوساندنەوە ، دابـــین ئەکات ·

پاشماوەی : دەنگی ··

ووشەی ئاوازەدارو بـــە سۆزو کسپەو ئینوارەی دەروونی (ووشە)و جیهانە بەر بەرینەکەی ناخی (ووشە)و ژانە بێ هەدادانو برێس برێسەکانی (ووشەی)ی مەستو بە ترینگە کەوتووی لێوندەو پر ترینگە کەوتووی لێوندەو پر لە دەخەتو نالەو نولەی ـ نوزەی برسیو هاژەی تەلارێزانو میتەی کارو ترکـــەی وەرزێرو نکـــەی کرێکارو بغەبغی تفتیلکەو جروکەی پاساریو نقەی منالو کسپـــەی دەرونو پرتەی رۆشنایی و جیزەی مـــەلو شریخو هۆری هەورو قاسپەی کەوو زرینگەی پاوانـــەو شلپەی ئاوو برقەی پێکەنینو پرمـــەی گریانو وژەی گەردەلولو گفەی باو لۆغـــەی سەرەمەرگی خەباتگێر ··· ـ !

● ئەم زەمانە شیرینو بەکەشان کە شانەی ئێمەیش ـ بێ ولاو دلی ئەیلێم ـ ئەلوێو هـــەر زۆریش ئەلوێ ، بەبێ بە پێشەنگو ئـــەم ئەرکـــە مەزنە بخاتەسەر ئەرەی شـــانی خـــۆیو بەشـــکۆ و شانازیەوە رەنگی هـــەمە رەنگەی (پەخشانە شیعر) بڕێژێو خەونی ووشەکانی خەنی بکاتو بیوروژێنێ ··!

● **سادەس لەخاەو خەونە مێخەکبەندیەکانو بابەرەو بە هارەواری هونەری (پەخشانە شیعر)ی ناسك بکەوینە رێ ·· ئـــەی شاعیر ونوسەرو دلدارە شەیداکان ···!**

دوکتور الیاس فەرەح ((پاشماوە))

هەردولایان رەگەز پەرســـتی ئەوروپایی کە مۆرکی خـــۆ بەزل زانینی شـــــارستانی هەلگرتوە ، لەتەك زایۆنیزم کە داکشانی ئەم کیانە دیزبەرەی رۆژهەلاتە · لەباری سەرنجیاندا رەگەز پەرســـتانە لە دژی عـــــەرەبو مەسەلـــــــە هاوچەرخانەکەی ئەبنەوە ·

هـــــاورێ ئەنـــــدامی سەرکردایەتی ئەتەوەبی حیزب ووتی : جەنگی تشـــرین راستیەکی درکاندو هەمـــو دنیای حەپەساند · ئەمیش ئەو لایەنگرتنە تەواوەی ئەفەریقیـــا بوو بۆ عەرەب لە دژی وجودی زایۆنی · هەروا ووتـــــی : ئەفەریقیا بەم هەلویستـــەی ئیسپاتی کرد ، کە جەنـــــگی هەمو ئەو کۆمەلانەیە کە لـــە نێو ناکۆکیەکانی دابڕ بوونو دواکەوتنو چەوسانـــــدنی چینایەتیو تالانو بـــــروی ئیمپریالیزمیدا ئەژین · بێگومان شتێکی ئاساییشە کە هـــــاو سوێندیەك لەنێوان دوژمنـــــانی رابەرینی عەرەب بێتە کایە ·· هەموروداوو ژمارەو ئەژمارەکان ئەوە ساغ ئەکەنەوە کە : ئـــەو یارمەتیە ئابوریو سیاســـــیو ئابوریەی کە لە نێـــــوان حکومەتی باشوری ئەفەریقیاو کیانی زایۆنیدا لە کایەدایە ، روخسارێکی پەیمـــــانی جارەنوسانەی لەنێوانیاندا گرێ داوە ·· بۆیە کیانی زایۆنـــی کیانێکی ساختەو بەزۆر لەسەر عەرەب فەرز کراوە ·· کیانێکی رەگەز پەرستانەش لە باشوری ئەفەریقادا هەیە ، بۆیەکە هەر رژێمی لەم دوو رژێمە خـــۆی لە ئاوێنەی ئەوەکەی تـــــرا ئەبینێت ·· بێگومان ئەنجامی دیاری رەگەز پەرستیـــــش قانونێکە لە قانونەکانی کاروانی سەرکەوتوی مێژوو ·

هەروا ووتی : پاشـــــــە رۆژی مرۆڤایەتی ، لەگـــــەل گۆرانی مێژوا ناکۆك نیە ، کە خۆی لەخۆیدا گۆرانێـــــکی دیالێکتیکانەیەی مێـــــژوییو پێشـــــکەوتوانەیەو دژی دەزرتبازی جولانەوەی مێژوە · بۆیە هەرچەندە خـــــەباتی میللەتانی دنیا بەرەو رێبازێكو ئەخشەیەکی زانستانانە بروات ئەوەندە زوتر ئەتوانێ کۆتایی بە وجودی رەگەز پەرســـــتی بهێنێ ·

هەروا هاورێی دوکتـــور الیاس فرح وتی : ئەم نەخشە زایۆنیو ئیمپریالیو کۆنـــــە پەرستیەیە ئەیەوێ ولاتـــــی عەرەب دابیچرێو دابەشی بکات کە لە لوبنانو سەرانســـەری ولاتە عەرەبیەکانا دەســـــتی پێ کردوە ·

هەروا ووتی : ئەبێ تشـــت جۆرەهەلو مەرجێکی یەکگرتنی هێزە خەباتکەرەکانی ولاتـــی عەرەبی هەلخەینو روبـــەروی گۆراندنی بارەکانی عەرەبـــی بکەینەوە ، گۆراندنێـــــکی شۆرشگێرانەی وا کە مەرجـــی مەوزوعی هەلخات بۆ یەکێنـــی جەنگان لە ولاتی عەرەبا ، بـــە شێوەیێ کە سنورێ بۆ پیانی دوژمنکارانەی رەگەز پەرستی لەگشت جیهانا دانێت ، کـــە رەگەز پەرســـتی زایونی لـــە ناوچەی ئێمەدا نوێنەرێتی ·

هاورێ دکتور الیـــاس فرح کۆتایی بە لێدوانەکەی هێنـــاو وتی :

رەگەز پەرستی زایـــۆنی ، سەرەرای یارمەتی ئیمپریالیزمی کورتبینانە بۆیو ســـــەرباری هەمو ئەو کارە پر لە هەلانـــەی کە ئێمەی عەرەب تێی ئەکەوین کاتێ کە ناکۆکی لاوەکی لـــە شـــوێنی ناکۆکی ســـــــەرەکی دائەنێینو خۆمان لە راستییـــە دروستەکە ئەشارینەوە ئەمیش کە : یەکیەتی هێـــــــــزە تێکۆشەرو پێشکەوتوخوازەکانە کە بە ئەلفو بێ گوزانەوەیـــە لە قۆناغی دەسوەشاندن بـــۆ قۆناغی کۆتایی هێنـــــــان بەرەگەزپەرستیو بەگشـــــت جۆرە شێوازو هەولدانێـــــکی دژی جولانەوەی مێژوو ·

ئەگەر پیاو ژنێکی تری هێنا کێ خەتابارە؟

هەندێك جار بەرلەوەی لە مەسەلەیەك وردبینەوەو لـــە بنجو بناوانی بگەینو لێی بکۆلینـــەوە فەرمانێکی هەلەی بەسەردا ئەدەین ··

ئەگـــەر بێتو پیاوێکی کلۆلو بێزاربیینین خێرا دلمان بـــە ژنەکەی ئەسوتێو حەفـــەتی بۆ ئەخۆینو ئەلێین : خوا یارمەتی ئەو ژنە بدات کەوا تووشی ئـــەم پیاوە هاتووە ، بیرمان بۆ ئەوە ناچێ کـــەوا لەوانەبێ ژنەکەی بوبێتە هۆی کلۆلیو بێزاری مێردەکەی ·

خۆ ئەگەر هـــاتو ژنەکەمان ناسیەوە دائەنیشین هەزارو یەك سیفەتی باشی بۆ ئەدۆزینەوەو بە زیادەشەوە تاوان ئەخەینە سەر مێردەکەی ·

ئەو پیاوەی بیر لە ژنێکی تر ئەکاتەوە لـــە چاو کۆمەل پیاوێکی بێ وژدانو چاولەدەرە ، ئەو ژنەش بە پیاوی مالو منـــالدار قایل ئەبـــێ کۆمەل بـــە ژنێـــکی بێسیفەتی دائەنێ ، ئەگینا چۆن قایل ئەبێ مالێك کاول بکاتو خێزانێك لە باوكو مێرد بێبەش بکات ·

بەلام ئەمە لە هەمو حالەتێکدا راستە؟

راستە بۆ هەندێك حالەت وایە ·· بەلام زوربەی پیاو ژن ئەهێنن بەو نیازەیە کەوا هەمو ژیانیان بۆ مالو منالیان تەرخانبکەنو خۆشیو ناخۆشی ژیان پێکـــەوە بچێژن ·

بێگومان هەندێك ژن توشی پیاوی قرچۆك دێن ، بەلام ژن ئەگەر باش لە مێردەکەی بگاتو لێی شارەزابێت ئەتوانێ بـــە بایەخی تایبەتیو خۆشەویستی بێگۆرێ وای لێبکات بە تویری بەرژەوەندی مالەکە بجولێتەوە ·· واتا لێپرسراوی سەرکەوتنی ژیانـــی خێزانێتـــی ئەکەوێتە ئەستۆی ئافرەت ، لەبەر ئەوەی پیـــاو پلـــەی ئۆقرەی ئارام گرتنی لە ژن کەمترە لەوانەیە بەری ناخۆشی بـــۆ ماوەیەك بگرێ بەلام لـــە ئەنجامدا هـــەر ئەتەقێتەوەو مالبەجێ ئەهێلی ئەگەر ژن هـــەر لەسەر خووڕەووشتی خۆی بەردەوامبێت ، چونکە هیچ پیاوێك نیە حەز لـــە مالی رێكوپێكو هێمن ئەکات ·

بابێینە سەر ئەو ئافرەتەی پێی ئەوترێ بی مرووەت ·· ئایا هەرگیز جاوەروانی ئەوە ئەبن ئەو ژنە ژنێکی عاقلو رۆشنبیرو جوانو شایەنی رێزیش بێت؟ ·

بەلێ ئەبێ جاوەروانی ئەوەبین کەوا ژنی دووەم لە یەکەمیان باشتربێ چونکەئەگەر پیاولە بیرژە ژنی دوەمبکات بێگومان هەول ئەدا ئەو رەووشتانەی کە لە ژنی یەکەمدا هەبوو لە ژنی دووەمدا نەبێت ، ئەگینا هەر لە دۆزەخی یەکەمدا ئەمێنێتەوە ·

جا بەرای من ئەم ژنە قەت پێی ناوترێ بێمرووەت بەلکو بە پێچەوانەوە زۆر بەمرووەتە چونکە پیاوێکی لە ناخۆشی رزگارکردوە ، وە ئەم کارەش ئەگەر بە تاوان لە قەلەم بدرێ تەنیا تاوانی ژنی یەکەمە ·

بەشارەت

ئەنفلونزاو چاوەکانت

لەوانـــەیە چـــاویش توشی ئەخـــۆشی ئەنفلـــونزا ببی ، راستیەکی زانســـتی ئـــەوەی ســـەلماندوە ، رەنگ بێ بـــە جـــۆرێك ئازارت بدات کـــە بتوانی بـــە ئاسانی چارەسەری بکەی ، وە رەنگە لەوانەش بێ بە کاتێکی زۆر ئینجا بـــە هـــۆی داوودەرمانەوە چارەبکـــرێ ·· خۆتە ، زوو بە پیریەوە ئەچیو هەرچۆن بێ ئەوەیان بەدەستی خۆتە زوو بە پیریەوە ئەچـــیو چاری ئەکـــەی یـــان دەرنگ ئەکەوێ ، ئەگـــەر ویستت چاوەکانت لە ئەنفلونزا بپارێزی ئـــەم نوسینە بـــە باشـــی بخوێنەرەوە ·· نیشـــانەکانی ئەنفلونزا لە چاودا ئەمەیە :

● **کە پلەی گەرما لە لەشا زۆرئەبێ ســـور هەلئەگەرێو سواریی لە چاودا پەیدائەبێ ·**

● **لە کاتی ئەنفلونزاکـــەدا پێلوەکانی ئەئاوسێو رێگـــای رۆیشتنی فرمیسکەکان ئەگرێو ئەخۆشەکە هەست بە فرمیسك ئەکات ·**

● **زۆر لەوانەی ئەخـــۆشی ئەنفلونزا ئەگـــرن هەست بـــە ئازار ئەکـــەن لـــە چاویانا ،** هەروەکو هەست ئەکەن لەشیان داگـــیراوە ، یـــان چاویـــان قورس بوە ، ئەمانـــە شێوازێکی ئاساییین لە ئەخۆشی ئەنفلونزادا کە توشی چاو ئەبێ وە پێویستە بـــەداوودەرمان چارەســـەری ئەخۆشیەکە بکرێ ·

★

بۆزانیـــــن

بەیاننامەی ژمـــارە(٥)ی سالی ١٩٧٦ لەدەزگای گشـــــتی پیشەســــــــازی کیمیاییەوە

بۆ : هەمو توتنەوانەکان :

بڕیارمان دا مەلبەندی وەگرتنو دیاریکردنی جۆروکانی وەرگرتنی توتنی وەرزی ٩٧٦ بەم جۆرە بێ :

یەکەم : مەلبەندەکانی وەرگرتنو دیاریکردنی جۆرەکانی :

١ ـ مەلبەندی ســـلیمانی : توتنی ناوچەکانی ـ بازیان ، سەرچنار ، تانجـــەرۆ ، سروچكـــی تیا وەر ئەگیرێ ·

٢ ـ مەلبـــەندی قـــەرەداغ : توتنی ناوچەی قەرەداغی تیا وەر ئەگیرێ ·

٣ ـ مەلبـــەندی سورداش : توتنی ناوچەی سورداشی تیا وەر ئەگیرێ ·

٤ ـ مەلبـــەندی خـــەلەکان : توتنی ناوچەی خەلەکانی تیا وەر ئەگیرێ ·

٥ ـ مەلبـــەندی رانیـــە : توتنی ناوچەکانی ـ بنگرد ، چوار قورنە ، رانیە ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·

٦ ـ مەلبـــەندی قـــەلادزە : توتنی ناوچـــەکانی ـ پشدەر ، ســـەنگەسەری تیا وەر ئەگیرێ ·

٧ ـ مەلبـــەندی مـــاوەت : توتنی ناوچەی ماوەتی تیا وەر ئەگیرێ ·

٨ ـ مەلبـــەندی جـــوارتا : توتنی ناوچەکانی ـ شارباژێر ، سیوەیل ـ ی تیـــا وەر ئەگیرێ ·

٩ ـ مەلبـــەندی پێنجـــوێن : توتنی ناوچـــەکانی ـ پێنجوێن ، گەرمك ـ ی تیـــا وەر ئەگیرێ ·

١٠ ـ مەلبـــەندی هەلەبجـــە : توتنی ناوچەکانی ـ هەلەبجە ، سیروان ، دەربەندیخان ، بیارە ، خورمال تەویلـــەی تیـــا وەرئەگیرێ ·

١١ ـ مەلبـــەندی چەمچـــەمال : توتنی ناوچەکانی ـ چەمچەمال ، ئاغجەلەر ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·

١٢ ـ مەلبـــەندی کۆیسنجەق : توتنی ناوچـــەکانی ـ کۆیسنجەق ، ئەو گوندانەی لـــە ناوچەی تەق تەق رێگا دراون ـ تیا وەر ئەگیرێ ·

١٣ ـ مەلبـــەندی شـــەقلاوە : توتنی ناوچەکانی ـ رەواندز ، چۆمان ، دیانا ، مێرگـــە سەلاحەدین ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·

١٤ ـ مەلبەندی چۆمانو گەلالە : توتنی ناوچەکانی ـ رەواندز ، چۆمـــان ، دیانا ، مێرگە ســـور ، بالك ، برادۆست ، گـــەلالە ، زێبار ـ ی تیـــا وەر ئەگیرێ ·

١٥ ـ مەلبـــەندی دهـــۆك : توتنی ناوچەکانی ـ دهوك ، زاویتـــە ، زاخۆ ، ئـــەو گوندانەی لە قەزای سنجار رێگا دراون ، ئاکـــرە ، شێخان ، ئەتروش ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·

١٦ ـ مەلبـــەندی ئامێـــدی : توتنی ناوچەکانی ـ ئامێدی ، سەرسەنگ ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·

دووەم : کاتی وەرگرتن :

لە رۆژی ١٠ـ١٠ـ١٩٧٦وە دەست ئەکرێ بە وەرگرتنو دیاریکردنی جۆرەکـــانی توتن لـــەو مەلبەندانەی سەرەوە ، ئینجا پێویستە لەسەر ئەو توتنەوانانەی ئـــەم بەیاننامەیـــە ئەیانگرێتەوە توتنەکانیان لە کاتی دیاریکراودا بگەیەننە مەلبەندەکانیان ·

کاظم تقی الشیخ
سەرۆکی دەزگای گشتی پیشەسازی کیمیایی

١ـ٢

بەیاعەقی ئێوە

● برادەرەکەم وتی :

ـ قەلەبالغییەکە لەبەردەم دەرگای یەکێك لەو دەزگایانەی حکومەتدا کە راستەوخۆ لەگەل هاوولاتیاندا پەیوەندییان هەیە ئێجگار زۆر بوو .. هەر یەکەو کۆمەڵێك کاغەزیان بە دەستەوەبوو ، هەریەکەشیان لە « جەنگی بالەپەستۆ »دا لەگەل ئەوانی تردا هەولی ئەوەی بوو خۆی بکەیەنێتە ناو ژووری ئەو مووچەخۆرەی کە کارەکەی بەدەست بوو ، بۆ ئەوەی بگاتە سەر مێزەکەی و لەوە دلنیابێت کە ئیتر موعامەلەکەی بەخێرایی تەواو ئەبێت .

● برادەرەکەم لێرەدا قسەکەی بڕی و وتی :

ـ تەواو کردنی موعامەلەی هەر هاوولاتییەك مافێکی ئاسایی خۆیەتی ، تاکو بەدلنیایی و ئاسوودەییەوە بگەڕێتەوە سەر کارەکەی خۆی و ، بە رەزامەندییەوە بگەڕێتەوە مالەکەی .

● برادەرەکەم لەقسەکەی بەردەوام بوو وتی :

ـ منیش یەکێك بووم لەو کەسانەی لە ناوەڕاستی قەلەبالغییەکەدا راوەستابووم .. لە ناکاوێکا « بالەپەستۆیەکی » نائاسایی تەوژمی هێنا ، خاوەن کارێك بوو لە ناوەراست قەلەبالغییەکەوە هەلیشەکوتا بۆ پێشەوە .. پاش ئەوەی فەڕاشەکەی بەر دەرگاکەی دایەلاوە ، لە دەرگاکەوە چووە ژوورەوەو .. رووبەروو لەم بەردەم مووچەخۆرە کاربەدەستەکەدا راوەستاو خۆی نووساند بە مێزەکەیەوە ، ئەمجا پاش ئەوەی بیتاقەیەکی بچووکی « راسپاردە »ی دایە دەستەوە ، کاغەزەکانی دەستی داین بۆ ئەوەی موعامەلەکەی بۆ تەواو بکات .

مووچەخۆرە کاربەدەستەکە سەیرێکی بیتاقەکەی کردو .. سەرنجێکی لەسەر خۆی هەلکرەکەی داو .. پێی وت :

ـ چاوەڕێی نۆرەی خۆت بکە ...

پاشان کاربەدەستەکە دەستی کردەوە بە بەڕێکردنی موعامەلەکانی خەلکەکەی تر .. « خاوەن کار »ەکەش ناچار چووە ریزەکەوەو لە « کیو »داو لەناو قەلەبالغییەکەدا راوەستا .

● هەست و سۆزی برادەرەکەم ئەرم ببوو کە ئ یوت:

ـ نازانم ، بەراستی ، بۆچی ئەم مووچەخۆرەم خۆشویست و رێزی لە دلمدا زیاتر بوو ؟ .. ئەوەندە لەلام گەورە بوو تاوەکو وای لێهات بەشێکی زۆری بیرمی گرتەوە .. ئەم مووچەخۆرە بەم رەفتارەی وای لێکردم هەست بکەم وەکو هاوولاتییەك مافەکەم ئەوەکو هەر زامنە ، بەلکو رێزیشی ئەگیردرێت .. بۆیە گوێم نەداین و ، لە دوا رۆژیشدا هەر گوێی نادەمێ، ئەگەر هاتو راوەستانم لە « کیو کوێ » دا لە بەردەم مووچەخۆرێکی وەکو ئەم هەندەش درێژە بکێشێت .

● ... منیش هیچم نەوت ، چونکە برادەرەکەم هیچی بۆ نەهێشتمەوە بشێ بخرێتە سەر قسەکەی .

عثمان محمد فائق

١٠-١٠-١٩٧٦

ئاشتی :

شانۆم لەخۆم خۆشترئەوێ

بۆیەکەم جار « ئاشتی عەبدولکریم » لە شانۆگەری ـ مەم و زین ـ بەهرەی خۆی ئاشکرا کردو سەرنجی زۆربەی دانیشتوانی راکێشا، بەچەشنێ کە خۆشەویستی و هاندانییان هەرگیز سنووری بۆ نیە . ئاشتی ئێستاکە لە گەلمانەو بەوپەڕی هێمن و خۆشەویستی لە زین و شانۆو خۆزگەکانی خۆی ئەدوێ .

● هاتنە سەر شانۆت بۆیەکەم جار بەچی لێك ئەدەیتەوە ؟!

ـ ئەو کاتەی خۆم لە سەرشانۆ بینیەوە ، هەستم بەرووداوێکی گەورە دەکرد کە لە ژیانم روویدابێ و فێری خۆشەویستییەکی قوول بووم دەربارەی شانۆو ژیان و وام هەست کرد لەناسکترین ساتی ژیانم .

● بۆچی ؟!

ـ چونکە هیوایەکی گەورەم ئەبوو کە بێمە سەر شانۆو کە [illegible] لە شانۆی کوردی بۆ بکەمەوە .

● ئەمەو زین چۆن ئەبینی ؟!

ـ سەرەتایەکی نوێیە لە بزووتنەوەی شانۆگەری لە هەولێردا .

● ئەی زین ؟!

ـ لە بەر ئەوەی بەتەواوی چووبوومە ناخی دەورەکەوە هەرگیز بیرم لەوە ـ نەدەکردەوە کەمن کەسێکی ترم ! تەنیا بەوکاتە ئەبێ کە باسی دلداریم ئەکرد .

● گەورە ترین گیرو گرفت کەهاتە رێت چی بوو .!

ـ هیچ گیرو گرفتێك نایزانێ رێی ئەوەم لێ بگرێ دەست لەمای شانۆی کوردی بکەمەوە ، چونکە زیاتر لە هەموو شتێ باوەڕم بە خۆم هەیە .

● لە بارەی ئەمەوە چی دەلێی ؟!

ـ سەرەتای شانۆگەریەکە هەستم بە خۆشەویستی نەدەکرد دەربارەی ، چونکە هەرگیزوەك مرۆڤێکی ووشیار پێویستییەکانی خۆشەویستی لە سەر بنەرەتێکی چینایەتی دەرنەدەبڕی .

● جاران چۆن ـ زین ـ ت ئەدی ؟!

ـ ئەوزینەی جاران ئەمناسی ، ئەوە نەبوو کە ئێستا کەئەی بینم .

● گیرو گرفتی تر ..؟!

ـ مەسەلەی نەبوونی شانۆیەك بۆ پێشکەش کردنی « مەم و زین » بەڕاستی جێگەی داخ بوو ، ئەگەرچی سەرکەوتنێکی چاکی بەدەست هێنا بەلام لەگەل ئەوەشا شایەنی ئەوە بوو لە گەورەترین هۆلدا پێش کەش بکرێ .

● زین دەبێ چۆن لەخۆشەویستی بگات ؟!

ـ زینی سەرشانۆ کە خۆشەویستی بە ناوەرۆکێکی تەسك دەهاتە بەرچاو ، بەلام من خۆشەویستییەکە بەمەسەلەی عاتیفە رووتەکەوەرناگرم و لەلای خۆمەوە پێوانەیەکی تری بۆدا ئەنێم .

● جگە لە شانۆ .. چی تر ؟!

ـ بەردەوام دەخوێنمەوەو لەهەول و کۆششدام بۆپەیداکردنی رۆشنبیرییەکی هونەری تەواو .

● ئافرەتی کوردو شانۆ چۆن یەکتر ئەگرنەوە ؟!

ـ هەتا ئێستا زۆر کەس تۆبالی ئەهاتنە سەر شانۆی ئافرەت ئەخەنەسەر شانی کۆمەلەوە ، بەلام ئەگەر بەو چاوەوە بڕوانینە شانۆ جارێ زۆر دوورە پەرێز ئەبینەوە .

● ئەی چار ؟!

ـ چار ئەوەیە ئافرەتی کورد چاونەترس بێ و بەوپەڕی راستگۆیی مامەلە لەگەل شانۆ بکات بۆڕەت کردنەوەی بڕوپاگەندەی کۆمەل .

● لە چ [illegible] خوێندنەدای ؟!

ـ پۆلی دووەمی کۆلێجی ئادابم .

● ئایا بەئومێدەوەی جارێکی تر بتبینینەوە ؟!

ـ بڕیاربێ تادووا هەناسە خزمەتی شانۆی کوردی بکەم ، چونکە پێویستی بە توانای منە .

● شتی تر ..؟!

ـ شانۆ خۆشەویستەیە کەهەمیشە ئەیپارێزم .

پیشانگای هونەرمەند

دارا حەمە سعید

یەکەمجارە لە پیشانگایەکی پەیکەرتاشیدا دو شاعیری گەورە ـ حاجی قادرو گۆران ـ بێ پەروا شیعرەکانیان بخوێننەوە ..

رۆژی ١٩-٩-١٩٧٦ لە هۆلی فوتابخانەی سەرەتایی کوردستانی کچان لە سلیمانی پیشانگایەکی پەیکەرتاشی چەند رۆژێك کرایەوە ..

ئەم پیشانگایە نزیکەی ٣٠٠ تابلۆی جالجالوکەیی و حەوت پەیکەری تاشراوی تیابو .. کە دوانیان هی شاعیران حاجی قادرو گۆران بون.. پەیکەرێکی تر دەستی کرێکار خوێنی لێ ئەتکاو .. پەیکەری خۆم دروست ئەکەم رۆلێکی شۆرشگێرانەی بەخۆیەوە گرتبوو ، خۆ دروست کردن لەناو ئارەقی گەرمی ناوچاوانی کرێکارا بەرەو پەیکەری ـ بەرەو ئاسۆ ـ رایکێشام و چاوم بە پەیکەری ئاسۆ کەوت . ئاسۆ لە پەیکەرێکی ترا ئەبریسکایەوە ـ مۆدیل ـ لە دەموچاوی ئافرەتێکدا داتاشرابو .

● لە وەلامی پرسیارێکدا وتی :

ـ ناوم دارا حەمە سەعیدە ، ٩٤٦ لە شاری سلیمانی هاتومە دنیاوە .. هەر لە مندالییەوە خولیای پەیکەر تاشینم لە سەرابوە ، سالی ١٩٧٠ ئەکادیمیەی هونەرە جوانەکانم لە بەغدا تەواوکرد ئێستا بۆ ماستەر لە رۆما لە پولی سێیەم ئەخوێنم ..

● بەرامبەر لێی پرسین وتی :

ـ هاوبەشی گەلێك پیشانگای فوتابخانەکانم کردوە لە کاتێکدا کە لە قۆناغی ناوەندی لە سلیمانی ئەم خوێند بەشداری پیشانگای هونەرمەندانی سلیمانیم کردوە لە بەغداو موصل و بەسرە .. هەروەها پیشانگا سالانەکانی ئەکادیمیە لە بەغدا لە سالانی ٩٧٤ ـ ١٩٧٥دا وە یەکەمین میهرەجانی هونەری کوردی لە سالی ١٩٧٣دا پیشانگای پوستەرو لاوان و هونەرمەندە عیراقیەکان لە روما لە سالی ٩٧٥ وهونەری تەشکیلی کەتەلۆکی ئیتالی لە سلیمانی..

● لە کۆتاییدا وتی :

ـ هونەری تەشکیلی کوردی تازە لەدایك بوندایە و بۆ سەرکەوتنی ئەم هونەرە پێویستە رەخنەگری زانستیانە خۆی تیا ماندوو بکات ..

ـ ئەنوەر محەمەد رەشید ـ

ـ کەشکۆل ـ

تیپی هونەری هەولێر ماوەیەکە دوورە خەریکی خۆئامادە کردنە بۆ پێشکەش کردنی چیرۆکە تەمسیلی ـ کەشکۆل ـ کە نیاز وایە لەم رۆژانەدا بۆ تەلەفزیۆن تۆمار بکرێ . کاك ـ صبحی ئەحمەدی نووسەرو دەرهێنەر لە بارەی ناوەرۆکی چیرۆکەکە بەپەیامنێری ـ هاوکاری ـ راگەیاند : چیرۆکەکە بریتییە لە چەند گیروگرفتێکی کۆمەلایەتی لە دوو پەردەدا ،وە شایانی باسە بۆیەکەم جار لە هەولێر تەمسیلیەکە لەناو شار تۆمار ئەکرێ .

پێتان بلێو

احمد محمود

لە باتی سەرۆکی بەرێز ، لەم دوایییە صدام حسێنی تێکۆشەر نوکەندی مەزنی(ئرثار)ی کردەوە ، کە بەراستی دەستە بەرێکی تر لە مەیدانی دەسکەوتە مەزنەکانماندا ، شان بە شانی دەستە بەری ئارەزووە رەواکانی ترمان هاتەکایە ، لە پێناوی وەدی هێنانی رادەیەکی بەرزتر لە موعەدەلی پێشکەوتن و گەشە کردن،بە خێراترین رێگاو لە پێناوی دەستخستنی گەلێ ئەرکی تری وا ، کە بنکەی سوشیالیزممان بۆ پتەوتر ئەکات .

لە کەلێ ئەم تێکەیشتنە مەوزوعییەی ، ئەنجامەکانی ئەو پرۆژە زلە ، لە سەر واقیع و پاشەرۆژی بارو دۆخی سیاسی و ئابووری و کۆمەلایەتی ولاتەکەمان ، ئەتوانین دەس نیشانی گەلێ رێنمای تر لە سەرخستنی دەسکەوتی زیندەکیانەی میللەتەکەمان بکەین لەژێر سایەی ئەخشەو بۆچوون و چاودێری سەرکردایەتی حزب و شۆرشی ١٧ ـ ٣٠ تەموزی پێشکەوتوخوازدا پرۆژەی نوکەندی (ئرثار) بەنیشانەیەکی دیاری ـ بەر لە گشت شتێ ـ تیانێ زانستانەو تێکەیشتنی بەرز ئەژمێردرێ ، کە حزبی سەرکردە ، حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و سەرکردایەتی شۆرش پێ پەنجەنما ئەکرێت ، لەچەشنی کارسازاندن وعەلخستنی هەول و مەرجی تەواوی لایەنەکانی شۆرشی ئەشونمای تێکرای ولاتەکەمان ..

سەرەڕای ئەمەش پرۆژەی (ئرثار) نیشانەیەکی دیاری ترە لە توانای لەئەندازە بەدەری بەشدارییەکانی گشتی لەکاری خێراکردنی ئەم دەسکەوتەی کە بە گەورەترین پرۆژەی ئەشونمایی ولاتەکەمان لە قەلەم ئەدرێت و ئەنجامێکی زۆر مەزنی لە سەر ئاسۆی پاشەرۆژ ئەبێت ،بەشێوەیی لەگەل خۆ هەلکێشانی گەلێ کۆمپانیاو دەزگای بێگانەدا هاوشان بوو .

پرۆژەی نوکەندی (ئرثار) نیشانەیەکی کارامەی هێزو بەرگەگرتن و خۆ بەختکردنی میللەتەکەمانە لەسەرەرێی بنیادنانی ژیانێکی نوێ و ئەو توانا بەرزو پسپۆرییە قوولەی کادیری خۆمان بەکرێکارو پسپۆرو ئەندازیاریانەوە، کە تێکرا بە لە خۆبوردنەوە بەشداریان لەسەر خستنی بەرزترین پرۆژەی زیندو لە سەرانسەری رۆژهەلاتی ناوەراستا .

لە ئەنجاما پرۆژەی نوکەندی (ئرثار) دیار

بروانە ـ ل ـ ١١

گەشتێکی ترە:

ئەشکەوتەکاندا

کەمال سەعدی
ئامادەی کردو ..

● ئەشکەوتی (دێری فەلان) :

لە کۆتایی زنجیرەی گەشتەکەمانا گەیشتینە شوێنێکی تر کە پێی ئەلێن ئەشکەوتی ـ دێری فەلان ـ ، ئەم ئەشکەوتە ئەکەوێتە خوار ناوچەی سەرچیاو سەروی (گۆرەزێ) کە چەند کەرمێریک لە گوندی (بێکێ) دورە . ناوەکەشی لەوەوە هاتوە (وەکو ئەلێن) فەلەکان لە کاتی خانزادی سۆران دا لەناو ئەم ئەشکەوتەدا خوابەرستیان کردوە .. روکاری ناوەوەی رێك و رازاوەیە ، لە زۆر شوێن دا دیوارەکانی ناوەوەی بە بەرچیخ داپۆشراوە ، وەکو زورێکی ئاسایی لێ هاتوە .. ئیستاش بۆتە مەلبەندی حەوانەوەی زوربەی ئەو رێبوارانەی بەو شوێنەدا ئەڕۆن ..

● ئەشکەوتی ـ دو نهۆم ـ :

کەوتۆتە خوار گوندی (گۆرەتوێ)ی سەر رێگای شانەدەرو زێی بادینان .. دو ئەشکەوتی سروشتین و بەسەر یەکەوەن و بێ پلکەیەك هەردوکیان بە یەکەوە ئەبەستێ بەناو قەدی شاخێکی بەرزەوەیە رێگایەك لە خوارەوەی گەلیەکە بۆ ناو ئەشکەوتەکە بەرز ئەبێتەوە ، ئەشکەوتی یەکەمیان زۆر فراوانە ، نەرمە گیاو رووەکی وردی لە بەردەمدا رواوە، بێ پلکەیەك لە ئەشکەوتی یەکەمەوە ئەچێت بۆ ناو ئەشکەوتی دووەم ، زاری ئەشکەوتی دووەم روی کردۆتە زێی بادینان ..

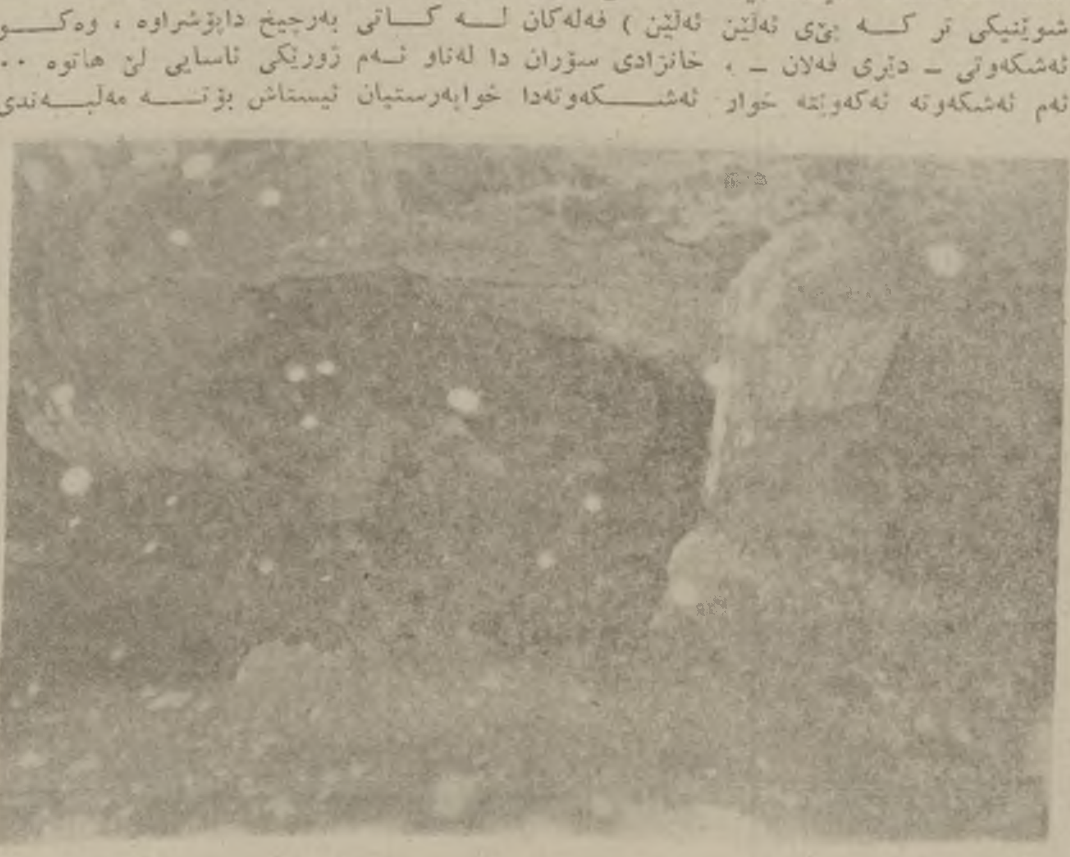

سنوور

لەژاپۆن : بزوتنەوەیەکی ئافرەتان هەیە مەبەستی دوای پێهێنانی دەسەلاتی پیاوەو چەسپاندنی دیکتاتوریەتی ژن !

دوو سال ئەبێ خاتو ئینوکی لە ژاپون خەلك لە دەوری خۆی کۆ ئەکاتەوە هەولی ئەوە ئەدات چو بە هەلویستی کۆمەلدا بخشێنەوە کە نزیکەی پێنج هەزار سال ئەبێ ئەوە باوە کە ئافرەت لە جیهاندا پیویستە ..

بگاتە هەمو ئافرەتانی جیهان ، وە لەم مانگەدا کتێبێکی بە زمانی ئینگلیزی و ژاپونی بلاو کردۆتەوە کە بە دوورو درێژی فیکری خۆی تیا دەرخستوە ئەلێ : مەبەستم کۆتایی هێنانە بە دەسەلاتی دیکتاتوری پیاوان کە ماوەیەکی زۆرە حوکم ئەکات ، هەروەها وتویە : پێویستە ئێمە بە جۆرێك لەگەل پیاواندا مامەلە بکەین کە لە ئافرەت نزمترن .. بۆ ئەوەی بەتەواوی لە کۆت و پێوەندی ئاوەتی کۆن رزگارمان بێت و جارێکی تر پیاو بەسەر ئافرەتدا زال ترە .

وە دیسان سەردەمی دیکتاتوریتی ئافرەت بەوە دەس پێ بکات کە ئافرەت روالەتی ئابووری و سیاسەت لە ژاپۆندا بگرێتە ژێردەستی خۆی ، ئەمەسەرەتای هەنگاوەکانی باسەکە ئەبێ ، دوای ئەوە ئەم بزوتنەوەیەمان بە هەمو شوێنێکی جیهان بکەیەنین .

خاتو ئینوکی لەو باوەڕەدایەلە دەنگدانی گشتیدا دەنگی ئافرەت لە پیاوان زۆرتر ئەبێ لە هەمو دەولەتێکدا ، وە ئەمە هەلبژاردنی پەرلمان ئاسان ئەکات کە هەمو ئەندامەکانی ئافرەت بن .

بەپێی بانگەوازەکەی خاتوئینوکی .. ئەبێ منال کە لەدایك بو ئیتر دەولەت بەخێوی بکات چونکە دایك و باوکی بە کاروباری گرنگەوە خەریکن ، وە ئەمە ماوەی ئەوە ئەدات ئافرەت ببێتە خاوەنی توانا دوای ئەوە کە لە کاروباری مال و خێزان رزگاری بو .

ئەوەی زۆر سەیرە ئەوەیەخاتو ئینوکی چەند ئافرەتێك بەدەنگیەوە هاتون لە شارەکانی ژاپۆندا وە ئەلێن بانگەوازە کەم بیروباوەرێکی تازەیە لەم چەرخە پڕ لە رێبازو باوەڕەدا .

Institut Kurde de Paris

سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

١٢ لاپەڕە

هاوکاری

٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

بەرنامەی حزبی سەرکردە ، کە بوختەی ناقی کردنەوەی شۆڕشگێرانەو ئاوات و خواستی ملیۆنەها لە ڕۆڵەکانی گەل و هێزە تێکۆشەرەکانیەتی ، ئەو بەرنامەیە . ڕۆژان ڕاستی و پێویستی بوونی لە پێناوی سوودی بەرەی جەماوەردا سەخ کردەوە . وە لە پێناوی قوڵ کردنەوەی کاروانی شۆڕشگێرانەدا بەرەو بنیاتنانی سۆشیالیزم و دیموکراتی میللی لەم وڵاتەدا .
سەرۆك احمد حسن البكر

● چوارشەممەی ٢٠ی تشرینی یەکەمی ١٩٧٦ ژمارە ٣٣٩ ●

● الاربعاء ٢٠ تشرين الاول ١٩٧٦ العدد ٣٣٩ ●

صدام حسین دووپاتی دەکاتەوە:
پێویستە ڕۆشنبیری ئاوێنەی بیروباوەڕو خواستەکانی شۆڕش بێ

هاوڕێ سەرکردەی دامەزرێنەر پێشوازی لە عرفات ئەکات

هاوڕێ سەرکردەی دامەزرێنەر مامۆستا میشیل عفلق ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب لە نیشتەجێی خۆی لە سەرکردایەتی نەتەوایەتی دوێنێ ئێوارە پێشوازی لە بەڕێز یاسر عرفات سەرۆکی لیژنەی تەنفیزی ڕێکخراوی ڕزگاری فەلەستین کردوە .

لەم چاوپێکەوتنەدا هەوڕێیان دکتور عزة مصطفى ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و عبدالغنی عبدالغفور بەڕێوەبەری مەکتەبی ئەمینداریتی گشتی لە سەرکردایەتی نەتەوایەتی حزب و قاسم محمد احمد بەڕێوەبەری مەکتەبی فەلەستین و خەباتی چەکدارانە لە سەرکردایەتی نەتەوایەتیدا ئامادە بوون .

دەربڕەی بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

لێبوردن .. بەڵگەو ئاسۆ مرۆڤایەتی و ڕەوشتی یەکانی

شۆڕشی حەفدەی تەمموز واقعێکی دواکەوتووی لە بەیوەندی ئابووری و کۆمەڵایەتیدا و کەلێن تێرو ڕێی بە میراتی بۆ بەجێ مابوو کە سەردەمە ڕەشەکانی پێشوو ی بەکرێ گیراوو دیکتاتۆریەتی ئەکرێن بەجێی هێشتبوون ، وە لە ڕیزی پێشەوەی ئەو گیروگرفتانە حاڵەتی شەڕی براکوژی بوو لە باکووری نیشتمانەدا .

شۆڕش لە شوێن بێ یەکی نیشتمانی و مەبدەئی بەرە بەرەنگاری ئەم گرفتە بووەو بە تەنگ یەکێتی نێوان کوڕو کاڵانی یەك نیشتمانەوە بە جۆرێك کە وەزع و ئەنجامی ئەو شەڕە تەجاوز بکرێت و ئەمن و ئاسایش و برایەتی وەها بنج بێ داکوترێت کە خزمەتی پێشکەوتنی عێراق و گەشە سەندنی و خۆش گوزەرانی ی ڕۆڵەکانی بکات .

تەقینەری شۆڕش و پێشەنگی حکومەتی نیشتمانی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەو بیروباوەڕە شۆڕشگێڕی یە مرۆڤایەتی یەی هەیەتی و بەو سەرکردایەتی یە هوشیارەی کە قاڵ بووی گۆڕی تێکۆشانە ، توانای خۆی لە چارەسەر کردنی ئەم مەسەلە سەختەدا سەلماند کە تین و وزەیەکی نیشتمانی ی هیجگار زۆری بە فیڕۆ داو پەیوەندی برایەتی نێوان ڕۆڵەکانی نەتەوە براکانی ناو چوار چێوەی یەك نیشتماندا شێواند .

ئەو باری سەرنجە نیشتمانی و مرۆڤایەتی یەی شۆڕش لێوەی دەستی دایە چارەسەر کردنی ئاشتیانەو دیموکراتیانەی ئەم مەسەلەیە ، ئەنجامی عەقیدەی شۆڕشگێڕانەی حیزب و ڕابوردووی پڕ لە خەباتی و ستراتیژیەتی نیشتمانی و نەتەوەیی حیزب بوو کە ئەمانجی گۆڕینی وەزعی عیراق و بنیاد نانی یەکێتی یەکی نیشتمانی ی چەسپیوی ئەوتۆیە کە ببێتە سەرچاوەی تیشك و ڕووناکی بۆ هەموو ناوچەی عەرەبی وەك شێوەیەکی نموونەیی لە هاوپەیمانی ی نیشتمانیدا .

حیزب و شۆڕش بە خەباتێکی بێ ووچان و بە سەبر توانییان حوکمی ئۆتۆنۆمی لە چوار چێوەی یەکێتی نیشتمانی ی عێراقدا بۆ گەلی کوردمان بەدی بێنن سەرەڕای سەرپێچی کردنی تاقمە بەکرێ گیراوەکە کە سیاسەت و نەخشەی ئیمپریالیزم و زایۆنیزمیان بۆ بەربەست کردنی ئەو ناقی کردنەوە شۆڕشگێڕی یە نموونەیی یە لە وڵاتماندا بەجێ دەهێنا .

شۆڕش بە پێی پلانێکی زانستی و پروگرامێکی کردەوەیی و گیانێکی بەرزەوە بایەخێکی تایبەتی دا بە ناوچەی ئۆتۆنۆمی و لەم چوار چێوەیەدا گەلێ هەنگاوی گرنگ نراو زۆر بڕیارو یاسای شۆڕشگێڕانە دەرکران ، لە پێشیانەوە یاسای ژمارە (٩٠) کە پەیوەندی کشت و کاڵ لە ناوچەکەدا ڕێك دەخات ، هەروەها پارەیەکی بێ شوماری بۆ جێبەجێ کردنی گەلێ پرۆژەی جۆراو جۆر تەرخان کرد ، تا بە فرمانی شۆڕشگێڕانەی خێرا ناوچەکە گەشە پێ بسێنرێت بۆ ئەوەی لەگەڵ (معدل)ی گوزرانی شۆڕشگێڕانە لە گشت

بڕوانە - ل - ٢

سەرۆکی فەرماندە بەبێوەیی گەڕایەوە بۆ وڵات

ئەساوبەدایی خوادا لە کاتژمێر ٥،٤٥ی پاش نیوەڕۆی ڕۆژی یەکشەممەی ڕابوردو سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البكر لەدوای تەواو بونی سەردانە تایبەتیەکەی کە چوو بۆ فەرەنسەو دوازدە ڕۆژی خایاند گەڕایەوە بۆ بەغدا .

لە فڕۆکەخانەی دەوڵەتانی بەغدا هاوڕێ صدام حسین جێگری ئەمینداری ناوچەی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش پێشوازی لێ کرد .

لەدوای حەوانەوەیەکی کەم لە هۆڵی ڕێزلێنان لە فڕۆکەخانەکە بەڕێز سەرۆکی فەرماندەو مامۆستا صدام حسین ڕۆیشتن بۆ کۆشکی کۆمار .. وە لەوێ سەرۆك احمد حسن البكر لە نیشتەجێی تایبەتی خۆی لە کاتژمێر سێ و نیوی ئەوەودا پێشوازی لە بەڕێزان ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری حزب کرد کە پیرۆزباییان لە سەرۆکی فەرماندە کرد بە بۆنەی گەڕانەوەیەوە بە بێوەی .. ئا.د.ع.

بەردەوامی گوللە بارانی بەیروت

بیروت - ١٨ - ئاژانسەکان:

لەم نیوەڕۆیە بەدواوە شاری بیروت و دەورو بەرەکەی تەنیم گردی بۆمباردمان ئەکری و تۆپە گیرەکان لە هەموو لایەکەوە شارەکەیان داوەتە بەر ساروخ ، کەچی وا بڵاو کرایەوە وایە ئەو ئاگر بارانە شێتانەیە بە هێزی هەموو پەلاماردانی سەرکردەی هێزەکانی ئاسایشی عەرەبی لە لوبناندا سەر لەشکر محمد حسن غنیم وەکو بەرەناکانی الجبل و صیدا هێمن بۆتەوەو هێزە هاوبەشیەکان بڕیان لە هێزە داپیرکارەکان گرتوە .

باری ئاڵۆزی ئەسکەری لە هەندێك ناوچەدا بەهۆی چاوەڕوان کردنی ئەنجامی کونگرە شەشی قۆڵیەکەی ریاضەوە ڕاوەستاوە .

چاودێری کاران سەر لەنوێ ترسی ئەوەیان هەیە کە ڕژێمی سوریا ئەنجامی ئەم چاو پێکەوتن و کۆبونەوانە بەقازانجی خۆی و گۆشەگیرە سوێندخوارەکانی بگێڕێ .. وە ئەو بیازانەی تیا بێنێتەدی کە ئەم دۆتاوەی لەسەر گێڕاوە لە ناو چوار چێوەی پیلانەکانی ئیمپریالیزم و زایۆنیستەکاندا بە مەبەستی لە ناو بردنی بەرگریکارانی فەلەستین و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان .

ئەم نیوەڕۆیە چەند ڕاپۆرتێك لە خوارووی لوبنانەوە وایان ڕاگەیاندوە کە هێزەکانی ڕژێمی سوریاو گۆشەگیرەکان ئەم بەیانیە مەلبەندو بنکەی هێزە هاوبەشیەکانیان لە شاری مرجعیون و الخیام لە نزیکی سنووری فەلەستینی داگیر کراوەوە داوەتە بەر تۆپ و ساروخ و بە تانکەوە پەلاماریان داون .

چەند هەواڵێکی تر ئەڵێن چەند هێزێکی تۆپە گیرەکان هەوڵیاندا بچنە ناو شاری مرجعیون لە کاتێکدا کە تۆپەکانی زایۆنیستەکان شارەکەیان بۆمباردمان ئەکرد ..

لەم شەڕەدا هێزە هاوبەشیەکان بواری ئەوەیان نەداوە گۆشە گیرەکان بچنە پێشەوەو هێزی تۆپە گیرەکانیان داوەتەوە بەر دەست ڕێژ .

بۆ ڕۆژی دوایی هێزێکی پیادەی ڕژێمی لادەری سوریا لە گەڵ (١٦٠) تانك و زرێپۆش تۆپ هەڵگر و ستونیانە پەلاماری

بڕوانە - ل - ٦

یاسر عرفات دوێنێ گەیشتە وڵات

دوێنێ نیوەڕۆ دوا بەڕێز یاسر عرفات سەرۆکی لیژنەی تەنفیزی ڕێکخراوی ڕزگاری فەلەستین بەسەردان هات بۆ وڵات .

هاوڕێ شبلی العیسمی یارمەتیدەری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و هاوڕێ علی غنام ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوایەتی حزب و هاوڕێ بەڕێوەبەری مەکتەبی فەلەستین و خەباتی چەکدارانەو چەند هاوڕێیەکی تر لە فڕۆکەخانە پێشوازیان لێ کرد .

ڕۆژی دووشەممەی داهاتوو کۆنگرەی بەرزی عەرەب دەبەسترێت

بیروت - ئا.د.ع.

وا بڕیار دراوە کە ڕۆژی دوشەممەی داهاتو بۆ لێکۆڵینەوە لە وزعی لبنان ، کۆنگرەیەکی بەرزی فراوانی عەرەب لە قاهیرە ببەسترێت .

ئەم هەواڵە پێری شەو ئاژانسی دەنگوباسی سعودیە بڵاوی کردۆتەوە ، ئەویش هەواڵەکەی لە اسماعیل فهمی وەزیری دەرەوەی میسرو ئەندامی وەفدەکەی تەك انور السادات لە کۆنگرە شەشی قۆڵیەکەی ریاضدا

بڕوانە - ل - ٦

هاوڕێ العیسمی دەورەی ئامادەیی سەرکردەکانی گەلی و دەورەی چواردەهەمی سەرکردەی لقەکان لە قوتابخانەی ئامادەیی حزب کردەوە

ڕۆژی یەکشەممەی ڕابوردو لە بەغدا هاوڕێ شبلی العیسمی یارمەتیدەری ئەمینداری گشتی ی حیزبی بەعس سوشیالیستی عەرەب دەورەی پێنجەمی ئامادەکراوان بۆ سەرکردایەتی میللی و دەورەی چواردەهەمی سەرکردایەتی تیپەکانی قوتابخانەی پەروەردە کردنی حیزبی ی کردەوە .

هاوڕێ العیسمی وتارێکی بۆ هاوڕێیان ئەندامانی ئەو دوو دەورەیە خوێندەوە کە ئەویش بریتی بو لە چەند ئامۆژگاریەك بۆ وەرگرتنی فکرو ڕۆشنبیری حیزبی بەعس سۆشیالیستی عەرەب بە چاکترین شێوە ، تاوەکو بتوانن ئامانجەکانی حیزب لە کرداری تێکۆشانی ڕۆژانەیدا لەناو جەماوەردا بنوێنن .

بڕوانە - ل - ٢

هاوڕێ صدام حسین ئەیسەلمێنێ کە پێویستە ڕۆشنبیری باوەڕی شۆڕش و ئاواتەکانی دەربڕێ

لە کاتی لێکۆڵینەوەی کۆڕی بەڕیوەبەریتی گشتی ڕۆشنبیریدا

● هاوڕێ صدام حسین ڕەخنە لەو لایەنە ئاسۆ تەسکیە ئەگرێ کە ئاراستەکردنی گشتی شۆڕشگێرانە بەرەو خولقاندنی ڕۆشنبیری شۆڕشگێر بێهێز ئەکات و داوای ئەوە ئەکات باوەڕ بخرێتە سەر موزعیەت و پێوانەی زانستی لەمامەلەکردندا لەگەڵ ڕۆشنبیرەکاندا .

● وەزیری ڕاگەیاندن : حزب و شۆڕش ژیانێکی نوێ و هەڵسوراندنی نوێی بۆ دروست کردین لەسەرمانە دەستی پێوە بگرین .

پێری بەیانی هاوڕێ صدام حسین لە وتووێژەکانی سیمیناری ئیشەرانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی ڕوشنبیریدا بەشدار بو کە یەکێك بو لەو سیمینارانەی وەزارەتی ڕاگەیاندن بۆ لێکۆڵینەوەی کارو تێکۆشانی دەزگای دامەزراوەکانی پێکیان دێنێ لە ژێر ڕووناکایی دوبەیانەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب لە ٣٠ ئەیلولی ڕابردودا .

کاتێك هاوڕێ صدام حسین گەیشتە هۆڵی خولدکە سیمینارەکەی لێ بەستراو لەلایەن بەڕیز طارق عزیز وەزیری ڕاگەیاندن و بەڕیز محمد جاسم الامین وەکیلی وەزارەتی ڕاگەیاندن و هاوڕێیان ئەندامانی مەکتەبی ڕاگەیاندن و بڵاوکردنەوەی سەرکردایەتی نەتەوەیەتیەوە کە لە کۆبونەوەکەدا بەشدار بون و لەلایەن بەڕێوەبەرە گشتیەکانی وەزارەتەکەوە پێشوازی لێ کرا .

لەکاتی وتووێژەکانی سیمیناردا هاوڕێ صدام حسین ڕاسپاردەو ڕێ نوێنیەکانی خۆی لە بارەی ئەوکارە ڕۆشنبیریانەوە کەوەزارەت کە جێبەجێیان دەکا دەربڕی . سەلماندی کە پێویستە ڕۆشنبیری بەچەشنێکی داهێنەر مەبدەء و ئاوات و ئامانجەکانی شۆڕش دەربڕێ و لەدامەزراندنی کۆمەڵی شۆڕشگێری نوێدا بەشداربێ .

هاوڕێ صدام حسین ڕەخنەی لەو ڕێبازە تەسك بینانە گرت کە ڕوتێکردنی شۆڕشگێرانەی گشتی بەرەو دروستکردنی ڕۆشنبیری یەکی شۆڕشگێرانە لەژێر سێبەری شۆڕشی ١٧ی تەموزو حزبە سەرکردەکەیدا لاواز دەکەن .

هاوڕێ صدام حسین داوای کرد کە بەکۆڵنەوە ... زانستی و بە مەوزوعیەت ... لەگەڵ ڕۆشنبیران بکرێ .

بڕوانە - ل - ٦

Institut Kurde de Paris

راپۆرتی سیاسی

ئایا ئەم بەیەکدا هاتنە نوێیاویە لە لوبنانی دا کۆتایی دێ ؟!

● نووسەری سیاسی « ماوکاری نووسیویە دەڵێ :

لە هەموو لایەکەوە قسەو باس دەربارەی ئەو نامەیەی لەم دواییدا حکومەتی واشنتۆن بۆ حافظ اسدی سەرۆکی رژێمی کۆمەڕای ناردوەو ، وا رادەگەیەنێ کە تیایدا داوای لێکردوە کۆششی ئاراستەی راملێنی بێروت و شارەکانی تری لوبنان بکات و خوارووی لوبنان وازلێ بێنێ بۆ هێرشی یەک لە دوای یەکی (ئیسرائیل) کە دەیانکوتنجێنێ لە گەڵ هێرشەکانی رژێمی سووریادا بۆ سەر ناوچەکانی تر .

لە گەڵ بڵاوبوونەوەی ئەم قسەو باسەدا و دڵنیا بوون لە راستییان قەناعەت بەوە زیاتر پەیدا دەبێ کە شەڕ لە لوبناندا ناوەستێ . ئەو باوەڕنامانەی هەفتەی پێشوو بڵاوبوونەوە دەربارەی پلانێکی حیزبی (کتائب)ی بەکرێ گیراو کە سەرکردایەتی تەرەفی کۆشەگیران دەکا لە بەیەکادانەکەدا ، دەری دەخەن کە کوشتار بەرێکەوتن و وت و وێژو ئاشت کرد نەوەی بەیەکادەرەکان کۆتایی نایەت ، بەڵکوو ئەو هەوڵدانانەی کە بەیناو بەین کەمێ شەڕ سارد دەکانەوەو بەدوایدا گەرمو توند دەبێتەوە ، هەر بۆ ئەوەیە کە بەکار بهێنرێ بۆ ساغ کردنەوەی وەزع بە بارێکدا کە سوودی هێزە گۆشەگیرو کۆنەپەرست و ئیمپریالیست و زایۆنیستەکانی تێدا بێت و دوایی خزمەتی ئەو نەخشەیە بکات کە کاربەدەستانی دیمشق بە ئەمانەتەوەو بەوردی جێبەجێی دەکەن . نموونەش بۆ ئەمە زۆرە . دواییینیان کۆبوونەوەکانی شتۆرایە لە نێوان سووریاو هەندێ لایەنی لوبنانی و فەلەستینیدا کە لە ژێر سایەی جامیعەی عەرەبیدا بەستران .. جا لە کاتێکدا نوێنەرانی حوکمڕانانی سووریا بە عەزی زۆر بەهانەوە خۆیان لە باسکردنی دەس تێوەردانی سووریا لە کاروباری لوبناندان و کێشانەوەی هێزەکانیان دەدزینەوە ، دەستە کۆمڕاکەی دیمشق زیاتر هێزی چەکداریان دەناردو وجودی عەسکەریی خۆیان لە لوبناندا پەرە پێدەداو بگرە توندو تیژتر بۆمبابارانی هێزە هاوبەشییەکانی بزووتنەوەی نیشتمانی و بەرگری فەلەستینیمان دەکرد ، کە بەوە وەڕاکانی سووریا کۆبوونەوەکانی شتۆرایان بە پێی ئەو نەخشەیەی دانرا بوو هەڵدەتەکان ، دوای ئەوەی سوودیان لەوەختیش دەبینی . نموونەی تریش بۆ بوو چەڵی ئەم جۆرە کۆبوونەوەو وت و ێژانە زۆرن و هێشتا لە بیر نەچوونەتەوە ، بەڵام لێرەدا ماوەی باسکردنیان نی یە .

ئەو باوەڕە بەبێ چەندو چۆن لێستا چەسپیوە کە وەزعی لوبنان و ئەوکوشتارەی (١٩) مانگە تیا بەردەوامە ، بەبێ سەربڕینی بزووتنەوەی بەرگری و پاکژدانی [illegible] خەباتکەرەکەی و بەبێ ریشەکێشکردنی بزووتنەوەی نیشتمانیی لە لوبناندا بوخنکاندنی بیروباوەڕە خێرخواکانی هێزەکانی شۆڕش ، بەبێ ئەمانە ناکوژێتەوە . کارەسات بە خێرایییەکی سەیر بەرەو کردنەوەی دەرگا لە پەلاماردا نێکی ئیمپریالی و زایۆنیزمی و کۆنەپەرستی دەچێ لە هەموو ناوچەی عەرەبیدا . جا ئایا رژێمی کۆمڕای دیمشق دەتوانێ ئەم ئەرکە ناشەریفە بە تەنها بەجێ بێنێ؟!.. بێگومان نە... ئەڵێ هێزو تەرەف و رژێمی تر بۆ بەجێ هێنانی ئەم ئەرکە پاڵیان دارەتە پاڵ حوکمڕانانی سووریا کە ئەوانە ناسراوون بە دوژمنایەتییان بەرامبەر بە جەماوەرو لەوەبەریش پارێزەی رژێمی ئەردەنیان دا بە پارەو بەپشتگرتنی مەعنەوی وەختێ لە کاتی قەسابخانە سامناکەکانی ئەیلوولدا بزووتنەوەی بەرگریان ئاگرباران کرد . گیروگرفتی خوێناویی لوبنان دوایەردەی لە رووی ئەو رژێم و تەرەفانە هەڵماڵی و روو بەرووی چارەنووسێکی پڕ لەعەیب و عاری کردنەوە کە چاوەڕوانیانە .. بەڵام چەڵەمەی لوبنان و ئەو شەڕەی شەپێنرا بە سەر جەماعیردا کە بەو پەڕی قارەمانێتی و ئازایەتییەوە دەیکات . لەهەمان کاتدا هێزەکانی شۆڕش و رزگاریخوازیی خستە بەر قەدەرو مەسئولیەتی گەورەوگرانیان .

ئەو بەیەکادانە لە قوتری لوبناندا ، بەهەمووسەختی و تفت و تاڵییەکییەوە ، بەیەکادانێکە لە نێوان هێزی خێر کە لە بزووتنەوەی نیشتمانی و بەرگری فەلەستینیدا خۆی دەنوێنێ و هێزی شەڕ کە بریتییە لە راستڕەوی گۆشەگیرو وەڕاکانی دیمشق بەیاریدەی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستی . بۆیە بەیەکدادانێکە کەوابە ئاسانی کۆتایی نایە وەک هەندێک بۆی دەچن .. کۆتایی نایە بەبێ ئەوەی هێزەکانی شۆڕش و رزگاری هەموو تین و توانایان تەرخان کار وەک حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و شۆڕشەکەی لە وڵاتماندا دەیکات .

کوشتار لە لوبناندا کە هێزە گۆشەگیرەکان و ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی و رژێمی سووریا سەپاندیان بەسەر جەماعیرو هێزە پێشکەوتنخوازەکانیدا کۆبوونەوەی درامی و حەچەحەچی سەر هێزە خەڕو درۆکۆلەکان نایوەستێنێ .. ئەم کوشتارو شەڕە ترسناکە بە رێ و شوێنێکی ئەمیکەوی وەها نەبێ کە حوکمڕانانی دیمشق ناچاری کشاندنەوەی هێزەکانیان بکا لە لوبنان ناوەستێ . وە رەنگە ئەو بانگەوازەی چینی کرێکاران و رێکخراوە میللییەکان لە نیشتمانی عەرەبیدا هەڵیاندا بۆ ئابلووقەدانێکی سەراپایی رژێمی سووریاو کشاندنەوەی سەفیرەکان لە دیمشق و مامەڵە نەکردن لە گەڵ فرۆکەکانی سووریادا و دەرکردنی نوێنەرانی رژێمەکە لە دەزگاو کۆمەڵە نیقابی و پیشەیییەکان ، رەنگە ئەمانە شتێ بن لەو رێ و شوێنە ئەمێکەرانە کە حوکمڕانانی سووریا ناچاری کشانەوە دەکەن و دواجار دەبێتە هۆی سەرنەگرتنی نەخشە ئیمپریالییەکە بە گشتی ، دوای ئەوەی رژێمی سووریا لە بەجێ هێنانیدا بەکێ دەکەوێ و بۆی ناڵوێ لەسەری بەردەوام بێ .

سەروتار (پاشماوە)

وڵاتدا بکونجێ .

ئەو تۆرانە شۆڕشگێڕییانەی دوای جێبەجێ کردنی یاسای ئۆتۆنۆمی یەک بە دوای یەکدا روویانداو سازدانی دەسگا دەستوورییەکان ، نەک تەنها بیرو باوەڕی مرۆڤایەتی و شۆڕشگێڕانەی حیزب و شۆڕش دەسەلمێنن بەڵکوو بڕیارو عەزمی سەرکردایەتی سیاسیش دەنوێنن بۆ ئەوەی وەزع بکەڕێنرێتەوە سەر بەری ئاسایی لە ناوچەکەداو شوێنەواری ئەو وەزعە نائاساییەی حاڵەتی شەڕو کوشتار درووستی کردبوو بسڕدرێتەوە ، تا بتوانرێ زرووفی (موضوعی و ذاتی) بۆ بنیاد نانی کۆمەڵێکی پێشکەوتنخوازی سۆشیالیست ئامادە بکرێت .

جا وەختێ ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری تازەی بۆ درێژە پێدانی لێ بوردنی گشتی لەو بۆردە عەسکەری و مەدەنییەی حوکمی یاسای (١٧)ی ساڵی ١٩٧٦ دەیانگرێتەوە ، بۆ ماوەی مانگێکی تر دەردەکا ، بە تەنگەوە هاتنی بەردەوامی شۆڕش دەسەلمێنێ بۆ پێویستی یەکگرتنەوەی رۆڵەکانی یەک نیشتمان وە لە دەس نەداتی هەر هاونیشتمانییەک کە دەسبەرداری هەڵە دەبێ و پەردە دادانەوە بە سەر رابوردوودا بە هەموو رووبەکی تفت و تاڵییەوە بڕیارەکە کۆششی بەردەوامی شۆڕش نیشان دەدا بۆ هەڵدانەوەی لاپەڕەیەکی نوێ بۆ ئەو کەسانەی تاقمە بەکرێگیراوەکە هەڵیخەڵەتاندن و ناچاری کردن بە رێگای وێڵی خۆیدا بیانبات و بۆ مسۆگەر کردنی گەڕانەوەیان بۆ ریزی کەلەکەیان و بەشدار بوون لە بنیاد نانی وڵاتیاندا لە ژێر سایەی [illegible] شۆڕشگێڕییەکانی حیزب و شۆڕشدا .

دوای ئەوەی قەدی شۆڕش پتەوو بلند بوو ، و دەستەوێکی شۆڕشگێڕانەی بن شوەر بەدی هێنران و دەزگاکانی [illegible] پێویستی بە [illegible] نیشتماندا بۆ بنیاد نانی [illegible] نوێ ، ئەو [illegible] نوێیەی لێبوردن دەبێتە هەڵێکی زێڕین بۆ ئەو دڵسۆزانەی مەبەستیانە لە نیشتمانێکی سەربەست و لە ژێر سایەی بیروباوەڕێکی [illegible] شۆڕشگێڕانەدا بژین .

[illegible] حەقدی ئەمووز کە خێرو بێری بەسەر [illegible] دەرێ و پشتی گشت هێزە [illegible] ئازادەکان دەگرێ لە هەموو لایەک . سینەی بۆ [illegible] فراوان [illegible] دەرکردنی بڕیاری [illegible] دوای یەکی ئەم ڕووەوە ، ئەو پەڕی مرۆڤایەتی و [illegible] زەمەنی خۆی دەسەلمێنێ وە ئێنجا بە یەکادانی (تناقض)ی لە گەڵ هێزەکانی شۆڕشی دژ (الثورة

المضادة) کارێکە کە یاساکانی ژیانی کۆمەڵگاو سوننەتی زۆرانبازیی ئەزەلی لە نێوان کۆن و نوێدا ... لە نێوان هێزە نیشتمانییە پێشکەوتنخوازەکان و کەسانی خیانەتکارو بەکرێگیراوو کۆنەپەرستاندا ... لە نێوان هێزە پێشەنگەکان و ئەو هێزە پیرە دارزاوانەدا کە دەورو زەمانیان بەسەر چوە ، کارێکە ئەم عۆیانە دەیسەپێنن .

هاوڕێ العیسمی « پاشماوە »

هاوڕێ شبلی العیسمی لە بارەی دۆخی ئێستای عەرەبەوە قسەی کردو وتی : هێزە نەتەوەیە پێشکەوتنخوازەکان و نیشتمان پەروەران ئەمڕۆ پێویستە توانای خۆیان بەهێز ترکەن بۆ پوچەڵ کردنەوەی ئەو چارەسەرە خۆبەدەستەوە دەریانەی ئیمپریالیزم ئەیەوێت بی سەپێنێت بەسەر نەتەوەی عەرەبدا ، کە ئەویش مانای رێگادانە بە قەوارەی زایۆنیزم کە لە پارچەپارچە کردنی نەتەوەی عەرەبدا بەردەوام بێت و ئەگەرە بخاتە رێگای بەرەو یەکێتی چوونیان .. و ببێتە مایەی تۆقاندنی هێزە پێشکەوتنخوازە تێکۆشەرەکان و رێگای لەوەی لێبگرێت کە پاشماوەکانی ئیمپریالیزم و رۆژە چەوسێنەرەوەکانی لە نیشتمانی عەرەبدا نەهێڵێ .

هەروەها وتی : لە گەڵ بەرە [illegible] قەوارەی [illegible] پیلانەی ئیمپریالیزم دژی نەتەوەی عەرەب سازی کردوە .. وە لە گەڵ ئەو تۆقاندن و چاوترسانەو خۆسەپاندنەدا کە زۆر لەو رژێمانەی دەستیان لە نەخشەی نەهێشتندایە دژی جەماوەر ئەینوێنن .. تا ئێستاکەش مەیدانی عەرەب خاوەنی زۆر توانا و وزەی شۆڕشگێڕانەی تێکۆشەرە وە باشترین بەڵگەش سەرکەوتن و چەسپاندنی شۆڕشە بە سەرکردایەتی حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب لەم وڵاتە خەباتگێڕەدا .. کە بوتە مایەی بڕشنگدانەوەو تاقی کردنەوەیەکی رابەرو بنکەیەک لە رێگای نواندنی ئامانج و بیروباوەڕەکانی حزبدا .

هەروەها هاوڕێ بەڕێوەبەری مەکتەبی رۆشنبیریی لە سەرکردایەتی نەتەوەیی حیزبدا وتارێکی خوێندەوە ، لە وتارەکەیدا وتی : ئێوە ئاگادارن لەوەی کە مەکتەبی ئامادەکردنی حیزبی چ جێگایەکی گرنگی لە ژیانی ناوخۆی حیزبەکەماندا هەیە ، وە دەورە تایبەتی و ئاساییەکان چەند ماو بەڵگەی قوڵی هەیە لە پێگەیاندنی رۆشنبیری حیزبیدا ...

نەتەوایەتی و سۆشیالیستی لە بوارەکانی خوێندنداو قوڵ کردنەوەی تاقی کردنەوەکانیان و زیاد کردنی شارەزایی رێک خستنیان و روون کردنەوەی بیروباوەڕە مرۆڤایەتیەکان و تاقی کردنەوە شۆڕشگێڕیەکانی جیهان .

هاوڕێ بەڕێوەبەری مەکتەبی رۆشنبیری وتی : ئەگەر ئەم دەوزانە نیشانانەی چاکترین دارشتنی رۆشنبیریی حیزبی [illegible] وێنەیەک بێت لە پەیوەندی [illegible] تێکۆشەرو کردەوەی رۆشنبیریدا ، بەڵام هێشتا جێگای ئەوە ناگرێتەوە کە [illegible] حزبەخۆ هەوڵی [illegible] رۆشنبیری [illegible] بدات .

بەشداریی لە هەڵماڵینی پەردە لەرووی پیلانی گۆشەگیرەکانی لە لوبنان دا

یەکەم بەیاننامەی ئەو حکومەتە سەربازییە بۆ هێزەکانی شۆڕشی فەلەستینی دەرکرا ، کە داوای لێکردبون چەکەکانیان داماڵن .

لەراستیدا ئەم نیشەشتێکی لە پڕ نەبو لەوەو پێش نیشانەی رون و ئاشکرای ئەوە هەبو کە ئەمەریکا گلۆبی سەوزی بۆ رژێمی پاشایەتی هەڵکردبو کە پیلانە حازر کراوەکەی بۆ نەهێشتنی کاری فیداکاری لە خاکی ئوردونا جێبەجێ بکات .

هەرپێش ئەوە بە چەند رۆژێک ئستۆلی ئەمەریکا لە دەریای سپی ناوەراستدا بە هێزێکی تەواوەوە گوستبویەوە شوێنێک کە لە خاکی ئوردونەوە نزیک بێت ، لە گەڵ ئەوەدا هێزی ئاسمانی ئەمەریکا لە تورکیا بەهێزتر کراو خرابوە ئەو پەڕی هوشیاری و ئاگاداریییەوە وە لە واشنتون (نیکسۆن) سەرۆکی ئەمەریکا لە گەڵ راوێژ پێکراوە گەورە کانیدا ، کە کیسنجەریشیان لە گەڵ بو ، بۆ لێکۆڵینەوە لە دۆخی ئوردن کۆبونەوەیەکی گەورەی کرد بو ، لە هەمان کاتدا رۆژنامەکانی ئەمەریکا کەوتبونە بڵاو کردنەوەی ئەو هەواڵانە کە دوورنییە لەرێگای سەربازییەوە ئەمەریکا دەست لە کاروباری ئوردن وەردات .

رۆژانی کوشتارەکە :

● بەڵام رژێمی پاشایەتی دوای ئەوەی ئەمەریکا گلۆپە سەوزەکەی بۆ هەڵکرد زۆر چاوەڕوانی نەکرد ، بەهەمو ئەو چەکانەی شکی ئەبردن لە بەیانی رۆژی ١٧ی ئەیلوولەوە تا ٢٨ی ئەیلول کەوتە هێرش بردنە سەر هەوارگەی فەلەستینیکان لە عەمان و دەرەوەی عەماندا .. ئەم هێرشە ئەوەندە توندو درندانەو پڕ دڵرەقی و بێ بەزەیانە بو کە سڵی لە کوشتنی منال و پیرو ئافرەتیش نەئەکردەوە تارادەیەک ئەوانەی لەو شەڕەدا کوژران و بریندار کران و سەقەت بون ژمارەیان خۆی ئەدا لە ٢٠ هەزار کەس .

پێش کوشتارەکەی مانگی ئەیلولی ساڵی ١٩٧٠ بە مانگێ شۆڕشگێرە فەلەستینیەکان ٥٦٩ کاری فیداکاریان لە خاکی داگیر کراودا نواندبو لە زوورویە وە تا وەکو خوارووی لەدەریاوە تا وەکو روبار .

ئەم کارە فیداکاریە گەورانە مانای ئەوەی ئەگەیاند کە شۆڕشی فەلەستینی توانای ئەوەی هەیەو وای لێ هاتوە کە جێگای مەلیک حسین لێزکات و لە ئوردندا رژێمێکی شۆڕشگێرانەی پێشکەوتنخوازانە دامەزرێنێت .

لە بەر ئەوە ئەمپریالیزمی ئەمەریکا کەوتە خۆ و لە عەماندا باڵی بەرژێمی پاشایەتییەوە نا کە دەست لە شۆڕش و ئەو شەپۆلە بەلێشاوەی بوەشێنێ و رێگا بۆ چارەسەری خۆبەدەستەوەدەرانەی سەرشۆری خۆش کات و هەمو هەست و نەستێکی شۆڕشگێرانەو ئارەزووی خەباتێکی جەماوەری عەرەب دامرکێنێتەوە .

ئەوە بو رژێمی ئوردن پێش کوشتارەکە هێرشێکی تەندو خەستی نەخشە کێشراوی ئامادەکراوی دژی شۆڕش بەرپاکرد ، ئەگەر چی لە کۆتایی ساڵی ١٩٦٩ دا ئەو هێرشە توندتر خۆی ئەواند تا وەکو مانگی ئەیلولی ساڵی ١٩٧٠ بە شێوەیەکی مال و براناکەرانە بەجارێک تەقیەوە بەڵام دوای شەڕە سەرفرازەکەی کەرامە حوزەی قونافی سەرەتاوە ، چونکە ئیتر بە تەواوی بۆ رژێمی ئوردن دەرکەوت کە شۆڕشی فەلەستین سەرنجی جەماوەری راکێشاوەو بەهەمو [illegible] یارمەتی ئەدرێت ، وە رۆژ لە دوای رۆژ بەرگری هێزو

توانای زیاتر ئەبێت و زیاتر بەکێ ئەبوەزگای سەرکوت کردنە ئەخات کە رژێمەکە پشتی پێ ئەبەستێت .

● هەرەوەزێکی خۆ ئامادە کردن دژی بەرگری .

رژێمی ئوردن دەستی کرد بە هاندانێکی خەستی سوپاو خێڵە کۆچەرەکان دژی بەرگری لەو هەرەوەزی هاندانەدا رژێم گەلێ هۆی بەکار ئەهێنا وەک بەیاننامەو ئێزگەو تەلەفزیون و پروپاگاندەو بوختان پێ کردن .

● بوژاندنەوەی گیانی ناوچەگەری :

« ئوردن خاک و نیشتمانی ئوردونیەکانە ، بەڵام فەلەستینیکان خەڵکێکی بێگانەن و خۆیان بەخەڵکی ئوردون نازانن ، هەر ئەوان هۆی ماڵ ویرانی و کوێرەوەریمانن ! » تا بەم جۆرە قسانە رژێمی ئوردنی گوێی سەربازەکانی پڕ ئەکردەوە . رژێمی ئوردن بەوەشەوە رانەوەستا بەڵکو دەستی کرد بە بوژاندنەوەی گیانی ناوچەگەری ، چونکە بەچاکی ئەیزانی ئەو یەکێتییە نیشتمانییەی لە خوێنەوە بەهۆی تێکۆشانێکی بێ وچانی دژی زایۆنیزمی دوژمن لە نێوان گەلی فەلەستینی و ئوردنیدا پێک هاتوە ، ئەو بەردەیە کە هەمو پیلان و نەخشەیەکی گڵاوی لەسەر وردو خاش ئەبێ لە بەر ئەوە رژێمەکە بەهەمو توانایەکییەوە هەوڵی ئەوەی ئەدا کە درزێک لە نێوانی یەکێتیی فەلەستینی - ئوردنیدا بدۆزێتەوە ، وە بە هەمو توانا و وزەیەکییەوە هەوڵی ئەدا کە ئاگری ناوچەگەری خۆشبکات بۆ ئەم مەبەستەشی چەند رێگایەکی گرتەبەر ، لەو رێگایانە پیلانی تایەفەگەری و بە پارە لەخشتە بردن .

● کۆنگرەی تایەفەگەری :

ئەفسەرە گەورەکانی ناو سوپای ئوردن و بە تایبەتی ئەفسەرە گەورەکانی ناو موخابەراتی ئەو رژێمە ، کەوتنە هات و چۆکردن و سەردانی خێڵ و شێخەکانیان و دژی فیداکارەکان تیژیان ئەکردن ، دوای ئەوە بۆ هاندانی خەڵکانی عەشایر دژی فیداکارەکان زنجیرەیەک کۆنگرەی تایەفەگەری بەسترا .

ئەوەی ئەم کۆنگرانەی ئەبرد بەڕێوەو دەوری سەرکردەیی تیادا ئەبینی بریتی بون لە ئەفسەرانی ناوسوپاو ئەو ئەفسەرانەی خانەنشین کرابون و لە گەڵ شێخی عەشیرەتەکاندا سەرەڕای پیاوەکانی رژێم و فەرمانبەرە گەورەکانی سەر بەخێڵە کۆچەرەکان . ئەم کۆنگرانە توانی کە شەپۆلێکی نارەزایی لە ناو خێڵە کۆچەرەکاندا دژی شۆڕشی فەلەستینی بخولقێنێ ئەم کۆنگرانە ئەگیران و بەدوایاندا چەند کەسانێک لە عەشیرەتەکان بەچەکەوە هەڵیان ئەکوتایە سەر بارەگای رێکخراوی فیدایەکان ، شەڕیان لە گەڵ ئەندامانی ئەو رێکخراوانەدا ئەکردو شەڕیان بەفەلەستینیکان ئەفرۆشت بە تایبەتی لەبەشی خوارووی ئوردندا کە هێزی خێڵەکیکان لە فەلەستینیکان زیاترە .

● خۆ ئامادەکردن لەدیهاتەکانی ئوردندا .

رژێم توانی جوتیارەکانیش بخاتە کارو ئامادەیان کات بەو شێوەیەی کە ئەوسا پێی ئەوترا « بەسوپا ، یا بەرگریی میللی » . « ئەو سوپایە » بریتی بو لەهێزێکی نیزامی نەخەڵکی دێهاتەکان پێک هاتبو بەتفەنگ و رەشاش و نارنجۆک پرچەک کرابون .. رژێمی ئوردنی ئەو سوپا میللییەی لەسەر بنچینەی گوند پێک هێنابو ، لەهەر گوندێکدا تاقمێک لەم سوپایە پێک هاتبو ، کە تاقمێکی تر لە سەربازانی رەسمی بەڕێوەی ئەبردن و موختاری گوندەکان یا ئەفسەرەخانە نشین کراوەکانی خەڵکی ئەوگوندانە چاودێری و سەرپەرشتی ئەکردن .

لە کاتی کوشتارەکەی ئەیلولدا ئەرکی پارێزگاری دێهاتەکان و سەر لە شێواندن و خەریک کردنی هێزەکانی بەرگری « بەو سوپا میللییە » سپێردرابو ، لە گەڵ یارمەتی دانی سوپای مەلەکی ئەگەر یارمەتی لێ برا .

● دامەزراندنی « شوعبەیەکی تایبەتی » .

ئەوە بو رژێمی پاشایەتی دەزگایەکی تەواوی پێک هانی کە لەهەمان کاتدا دەوری موخابەراتی ئەبینی تا ئەم ئەرکی سەرکردایەتی « بنکە میللییە چەکدارەکان » بکات ئەوە بو ئەم دەزگایە بە « شوعبەی تایبەتی » ناو ئەبرا .

ئەو دەزگایە دابەش کرابو بەسەر چەند بەشێکەوە ، وەک بەشی مەعلومات - بەشی ئاگادار کردن - بەشی شەڕی دەروونی - بەشی بەجێ گەیاندن . « شوعبەی تایبەتی » چەند رێکخراوێکی بچوکی سەر بەخۆیان خستنوە سەر

ئەویش بۆ ئەوەی بتوانێ هەمو وڵاتەکە داپۆشێت و ئەو ئەرک و فەرمانانەی پیان راسپارد بو بەچاکی بیبات بەڕێوە .. لەو رێکخراوانە: رێکخراوی عاشمی - رێکخراوی موعان لەخوارووی ئوردن - ئەرکی هاندانی عەشایەرەکانیان پێ سپاردبو لە گەڵ شەڕنانەوە لە گەڵ فیداکارەکاندا . لە گەڵ یەکێتیی نیشتمانی ئوردنی دوو ئامانجی بۆ دەست نیشان کرا بو .. کوشتنی سەرکردەی رێکخراوە فیدایەکان و رێگا گرتن بەو فیداکارانەی لەدیهاتەکاندا یا بەو ناوانەدا رانەبوورن و بەرگریی کردنی هەمو بزوتنەوەیەکی فیداکارەکان دژی سوپای مەلەکی . وە لەم رێکخراوە فەرعیانە هەروەها رێکخراوی میللی ئوردنی بۆپشتگیریی سوپا ئامانجی ئەم رێکخراوە ئەوە بو کە نێوانی سوپاو فیداکارەکان تێکدات و رێگا لە بزوتنەوەی فیداکارەکانی بگرێت و ئاگر بارانیان کات و خەڵکیان لەدژ هان دات .

● شێواندنی وێنەی فیداکارەکان :

دەسەڵاتی ئوردنی بەدەستی ئانقەست کەوتە شێواندنی وێنەی فیداکارەکان لە جەنگاوەرێکەوە دژی زایۆنیزمەتان بو وێنەی خوێن رژێک کە وێ ئادانە هیچ ، وە بۆ شێواندنی وێنەی فیداکارە جەنگاوەرەکان دەسەڵاتی ئوردن ئەچو جلی فیداکارەکانی ئەکردە بەر هەندێ لە پیاوە ئەلقە لەگوێکانی خۆی و ئەوانە دەستیان ئەکرد بەکاری خراپ و پڕ شەرمەزاری بەتایبەتی لە دووریانەکاندا .

● تێکدانی فیکری و ئایدولوژی !!

لە گەڵ شێواندنی وێنەی رەوشت و خوو عەلسوکەوتدا ، رژێمی پاشایەتی خۆی ئورج کردەوە بۆ شێواندنی کاری فیداکاری بە شێوەیەکی « فیکری و ئایدولوژی » بە مەبەستی تێکدان و شێواندن ئەو رژێمە گەلێک دروشمی ژەهراوی بلندکردەوە .. ئەوانە .. رێکخراوە فیداکارەکان باڵی چەکداری بیراوباوەڕە چەپ رەوەکان « ویران کەرەکان » .. هەروەها ... ئوردن باوەڕی بەرژێمی ئابوری سەربەست هەیەو پەیوەندی بە بەرژەوەندی ئەو رژێمە ئابوری - یەوە هەیە ، ئەم رێکخراوانەش ئامانجیان لەناو بردنی ئەو رژێمەیە بۆ دامەزراندنی رژێمی سۆشیالیستی لە جێگای ئەو ،

بڕوانە : ل ٣

شۆڕشی تەمموزی مەزن

شۆڕشی وەفاداری و لێبوردن

بەشی لیکۆلینەوەی «هاوکاری»

شۆرشی ١٧ی تەمموز ٠٠ شۆرشە رەسەنەکە ٠٠ ئەو شۆرشەی لە پێناوی هەمو گەلدا بەرپابوو ٠٠ ئەو شۆرشە وزەو عونسری مانەوەو بەر داوامێتی خۆی لە خۆیدایەتیو ٠٠ وە بۆ چاکەو بەرژەوەندی نیشتمانیی ولاتو نەتەوایەتیمان هەمیشە هەنگاوی بەرەوپێشەوە ناوە ٠٠وە لەسەر رێشنایی بیروباوەری حیزبی سەرۆک حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب جولاوەتەوە ٠٠ ئەو بیروباوەرە مرۆڤایەتی یە بەرزەی کە نەتەوایەتیو مرۆڤایەتی کردوە بە دو شتی ئەوتۆ کە ناتوانرێت لەیەکیان جیابکەینەوەو بەبێ یەکیش هیچکامێکیان ناژین ٠٠

ئەو بیروباوەرەی وسونیەتو دوماقیی رەفزکردو هەر لە سەرە تازە بەراستەوی لەگەل خۆیدا رەفتاری کردوە ٠٠٠ ئەوەش نهێنی هێزو تواناو رەسەنی ئەو شورشەیە ٠٠ هەرخری دێکی زیندوی پڕ لە ژیانو داهێنانو رەسەنی یە ٠٠ ئەمەیە هۆی بەهێزیی بەعس کە توانیویەتی باوەری رۆلەکانی گەل وەرگرێت ، ئەو ئەلە ئێکۆشەرەی رۆژبەرۆژ زیاتر پەیوەندی بە شورشەکەیو خەباتگەرەکەیەوە زیادئەکات ٠٠ ئەوش جێگەی سەرسورمان نی یە بۆ ئەلێک کە هەر رۆژە دەستکەوتێکی تازەو بەرهەمێکی نوی شۆرشەکەی ئەکات ٠

وە رۆژ لە دوای رۆژ هەست بە دلسۆزی شۆرش ئەکات کەبێ جیاوازی ئەژادو زمانو ئاین وەک یەک باوەشی بۆ کردونەتەوە ٠٠

نرخی هاونیشتمانیان لەلایەن شۆرشەوە تەنیا بەوەیە کە ئەو کەسە چەند بۆ خاکی نیشتمانی و یەکێتی گەلەکەی دلسۆزیی ئەنوێنێ لە پێناوی خۆشگوزەرانی خەلکیدا چە رەنج ئەداتو ئارەقە چەند ئەرێژێ ٠٠ شۆرشو سەرکردایەتی یە لێهاتوکەی بە هەمو تیانێکی لە خۆبوردنو باوەڕێکی تەواوەوە چارەسەریان بۆ مەسەلەی کورد دۆزی یەوە ، دوای ئەوەی ئەو مەسەلەیە زۆر ئالوزو بو ٠٠

ئەویش بەهۆی ئەو دەستانەوە کە لەو مەسەلەیە وەرئەدرا بە تایبەتی دەست تێوەردانی بێگانە ٠٠ وە بە هۆی ئەو هەلویستە شۆفێنیەوە کە رژێمە کۆنەپەرستو دیکتاتۆرێکان بەرامبەر جەماوەری کوردو ئامانجە رەواکانی ئەیان نواند ٠٠ لەبەر ئەوە بۆچەند سالێکی دوورودرێژ شەر هەر بەردەوام بو ، وە هەمو هێزو تواناو بەهۆی جۆرێ هەلکەوتنی مەسەلەکەو چەند هۆیەکی ترەوە ٠٠ کە لەو بارەیەوە ٠

راپورتی سیاسی هەشتەمین کۆنگرەی قوتری حیزبی بەعسی سۆسیالیستی عەرەب ئەوەی دوورپانە کردەوە ئەوا حیزب (توانی لە بارەی تیوری و سیاسیو عەمەلیەوە دارشتنێکی چاکی کاملو تیروپر بدۆزێتەوە لە بەیاننامە مێژویەکەی یانزەی ئازاردا دەری بری کە بە شوێنی وەرچەرخانێکی مێژووی دائەنرێت لە خەباتی جەماوەری کوردو هەمو ئاواتە نەتەوایەتیە رەواکانیدا ، وە لە خەباتی گەلی قوتری عێراقماندا لە پێناوی بنیاتنانی کۆمەلێکی دیموکراتی پێشکەوتنخوازی گەشاوەدا ٠) ئەو دەستکەوتە مەزنەی کە بە شێوەیەکی بنەبڕ چارەسەری ئەو گیروگرفتە ئالوزەی کرد ئەنێکرا رۆلەکانی گەلەکەمان بە دەستێوە ئەیان نالاند ٠٠ وە نیشانەی بەلایەک بو کە ئیمپریالیزمو کۆنەپەرستان هەر ساتەی بیانویستایە ئاژاوە بنێنەوەو خوێن لە ولاتدا بڕێژرێت نیشانیان ئەدایا ، بەهۆی ئەوەوە هەرەشەیان لێ ئەکرین ٠ ئەوە بو شۆرشی ١٧ی تەمموزو سەرکردایەتیە لێهاتوکەی بەهەمو دلسۆزیو راستی یەکی تەواوەوە هەولی ئەویان ئەدا کە زروفێکی لە باری ئەوتۆ کە بخولقێنن کە رێگا خۆشکات بۆ یەکێتیی هێزە پێشکەوتنخوازەکان ، کە پیرۆزبایان لە بەیاننامەی ئاذار کردو دوای جێبەجێ کردنیان کرد ، لەبەر ئەوەی

دارشتنێکی نمونەیی یە بۆ چەسپاندنی یەکێتیی گەلو نیشتمانو یەکخستنەوەی هەمو هێزو توانایەک بو بنیاتنانی نیشتمانو پێشکەوتنو گەشانەوەی ٠٠٠

لەگەل ئەو هەمو گیروگرفتانەی دوای بلاوکردنەوەی بەیاننامەی ١١ ئازار توشی شۆرش هات ، دوای ئەو هەمو هەولو تەقەلایەی کە ئیمپریالیزمو نۆکەرەکانی ئەیان دا بۆ ئەوەی تونی بخرێتە بەیاننامەکەو باوەڕی خەلکی پێ نەهێلن ٠٠ بەلام شۆرش لە بەلێنەکەیدا راستگو دەرچو ٠٠ دلسۆزبو لە جێبەجێ کردنیدا بەراستی بەشێکی لە توانابەدەر دانەنرێ کە شۆرشو سەرکردایەتیە لێهاتوکەی لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا توانیان ئۆتۆنۆمی جێبەجێ بکەن بەوە جارێکی تر سەلماندیانەوە ، هەروەک رۆلەکانی گەلیان لەمەوپێش راهێناوە، کە لەسەر رێنوشوێنی بیروباوەرەکانی بجولێنەوەو گوێ نەدانە ئەو پیلانانەی کە دوژمنانی گەلەکەمان سازی ئەکەنو زروف هەرچەندە نالەبارو سەخت بێ هەنگاو بەرەو پێشەوە بنێت ٠

باوەڕمان بە ئۆتۆنۆمی کزنابێتو هەرگیز ناگۆڕێت

ئێمە ئەمڕۆژانەی کە دادێن لەگەل کۆبونەوەی خولی سێهەمی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا ئەژین دوای ئەوەی هێمنی و ئاسایش بالی بەسەر زووری ولاتی خۆشەویستا کێشایەوە دوای ئەوەی ئەو ناوچەیە لەو تاقمە کەسە خیانەتکارانە

پاک کرایەوە ٠٠ ئەبێ ئەو مانا شۆرشگێرە قوولە رەسەنانەمان لەیاد نەچێت کەجێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش هاوری صدام حسین راینەیاندن لە کاتێکا لە تەموزی ١٩٧٦دا لەبەردەم ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا وتی : (لەگەل ئەو زروفە نالەبارانەدا هەولێکی تەواومان دا ، وە پێویستە لەم زروفەدا بۆ چەسپاندنی بنکەکانی حوکمی ئۆتۆنۆمی هەولێکی زیاتر بدەین ئێمە بە هۆی زروفو شتێکی لەپڕەوە تێکرا بۆ چەسپاندنی ئۆتۆنۆمی بریاری حوکمی ئۆتۆنۆمیمان نەداوە ، وە ناشبێت بە لەناوچونی تاقمە یاخیەکە ئەلقە لەکوێکە پشتمان لە حوکمی ئۆتۆنۆمی ساردبێتەوە ، پێویستە بۆ هەمو عێراقیەکی ساغبکەینەوە ، وە بۆ گەلی کوردی عێراقی بسەلمێنین ، وە ئەبێ بۆ نەتەوەی عەرەبو هەمو دنیای ساغبکەینەوە کە باوەڕمان بە حوکمی ئۆتۆنۆمی کزنابێتو سوورین لەسەر ئەوەی پەرە بدەین بە حوکمی ئۆتۆنۆمی بەرەو ئەو رێگایەی کە یەکێتیی گەلی عێراق لە خۆشو دلو چارەنوس مەسەلەیەکە کە کۆتایی هاتوە) ٠

رەفزی ئەو حوکمەی ئۆتۆنۆمی یە ئەکەین کە بەرەو جیابونەوەمان بەرێت

وە بە قسە لە رویی شۆرشگێریکو باوەڕ بونێکی ئەوتو بەخو کە ئەلەق بونایەت بەرێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشی وتی :

(پێویستە هەموکەسی بزانێت ، کە حوکمی ئۆتۆنۆمی هەر بە حوکمی ئۆتۆنۆمی ئەمێنێتەوە ، وە کە پەرەئەسێنی ، بەرەو یەکێتیی عێراق ئەبێ پەرەبسێنێ ، نەک بەلای بێهێزکردنی یەکێتیی عێراقدا پەرەبسێنی ، وە ئەمەش مانای تەواویتی، چونکە ئێمە بە شێوەیەکی تەواو رەفزی ئەو حوکمی ئۆتۆنۆمی یە ئەکەین کە بەرەو جیابونەوە پەرەبسێنی ٠٠ نهێنیەک ناشارینەوە کە بلێین :

ئەو کردارانەی لێرەو لە هەمو عێراقدا ئەیان نوێنین لەو بۆچونە بنچینەیەوەیە کە تەماشای مەسەلەی ئەو

برایەتی یە ئەکەین کە ئەمانەوی برایەتیەکی لە کۆتایی نەهاتوە، برایەتی یەکە کە لە جیابونەوە نایەت ٠ برایەتیەکی بەردەوامو لەیەک نیشتماندا و هەتا هەتایە ، پشت بە دۆزینەوەی بناغەو زروفو عەوامیلێکی ماددی وا ئەبەستێت کەوا لە مەسەلەی جیابونەوە ئەکات کە لە کردن نەیەت ٠ وپشت بە دۆزینەوەی زروفێکی وا ئەبەستێت کە مەسەلەی جیابونەوە لە بیرەی دلو لێکدانەوەی عەقلی سیاسیو لە بارەی بیروباوەرەوە هەمدیسان ئەبێتە شتێک کە رونادات ٠ وانە وا لە یەکێتی ئەکات کە ببێتە مەسەلەیەکی کۆتایی لە دلو دەرونی هەمو کوردێکی گەلی عێراقماندا وە لە عەقلی کوردێک لە هاوولاتیانی عێراق لەبەر ئەوە ، پێویستە لەسەرمان کە ئەو عەوامیلە ماددیانە دانێین کە مەسەلەی جیابونەوە ببێتە شتێ لەکردن نەهاتو ، بۆ ئەو کەسانەی بەلای جیابونەوەدا بیر ئەکەنەوە ٠)

لەژێر سێبەری شۆرشدا ئەحەوێنەوە

لە ١٤ی ئەم مانگەدا ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش بریاریدا دەسەلاتی یاسای ژمارە ٩٣ی سالی ١٩٧٦ بۆ ماوەی مانگێک درێژە پێبدات ، سەبارەت لێخۆشبونێکی گشتیی لە کوردە سەربازو مەدەنیەکان ئەوانەی دەسەلاتی ئەو یاسایە ئەیان گرێتەوە ٠٠ بەو جۆرە شۆرشی ١٧ی تەمموزو سەرکردایەتیە لێهاتوکەی رەسەنیو مرۆڤایەتی خۆی ساغ ئەکاتەوە ، هەلێکی تر ئەخاتەوە دەستی ئەوانەی تاقمە یاخیەکە ئەلقە لەکوێکە هەلی خەلەتاندبونو ناچاری کردبون لە خاکی نیشتمان بەجێ بهێلن ، کە سەرلەنوی بگەرێنەوە بۆ ولاتەکەیان لە پێناوی کاروبنیاتناندا لەژێر سایەو سێبەری ئەو ئاسایشەدا کە شۆرش هێناویەتەدی ، لەژێر سێبەرە فراوانەکەیدا ئەحەوێنەوە ، ئاواتی شورشگێرانی دل پڕ لە باوەڕ بەوی کە شۆرش زیاتر بچەسپێ و بەهێزتر بێت ٠٠

بە پەیمانە گومان لێکراوەکان هەرگیز برینی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم تیمار ناکات

کریم احمد سعید

ئەو هێرشە درندانەی کە ئێستا ئیمپریالیزم لە ناوچەکەدا بەیاریدەی هەندێ رژێمی کۆنە پەرستانە بەرپای دەکا سەر بەخۆی ، بێهودە هەوڵی ئەوە ئەدا کە بارێکی پڕ ترسی شکستی کارانەو پاشەکشێ ڕوو بەڕووی تەوژمی شۆڕشی ناوچەکە ئامادە بکا ٠

بۆ ئەوەی پەردە بەسەر ئەو رێککەوتنە خیانەت کاری یە سیاسی یەو سوپایی یەو دەست تێکەل کردنی ئەو رژێمانە لەگەل ئەمپریالیزمدا بێنن ، تاوەکو ئەمپریالیزمی رۆژ ئاوایی لە ئالۆزیی باری ئابوریی و کەمو کورتی دارایی و روخانی سیاسی رزگار بکەن ، ئەمەش چ بەرە نێوهێنانی سەرمایەو داهاتە نەوتی یەکانیان لە رۆژ ئاوادا ، یاخود بەدانانی ئەو پارانە لە بنقەکانی ئەمپریالیزم وەک رەسیدێکی دارایی ٠٠ ئەو سەرمایەو داهاتە نەوتی یانەی دەوری بالای گێراوەو دەگێرێ لە پێناوەمانو ڕاگیر کردنی باری سوپاییو فاشستی و ئابوریی یانەی زایونیزمی دوژمن ٠٠ ئەمەش لە بری ئەوەی ئەوسامانە گەورەیە بەپێناو بە ژەوەندی گەلەکانیانو بەختیاریی یاندا بەکار بهێنن ، یاخود هەر نەبێ زایونیزمی دوژمنی پێ رامالنو خاکی داگیر کراوی فەلەستینی پێ رزگار بکەن ٠٠

ئەم خیانەت کاری یە هەمووی لە پێناوی ئەوەی پایەو کورسی یە لەقەکانیانو رێزی شکاوی خۆیان رابگرن ٠٠ جادە بینین خۆیان کردۆتە داردەستێکی مل کەچ بۆ ئەوەی شەڕی دوژمنکارانەو خیانەت کارانەی ناڕەوا لێرەو لەوێ هەلگیرسێنن و پاشەکشێی بە کرێگیراوانە دروست بکەن بەهەولی ئەوەی باری سەرشانی زایونیزمی دوژمنو ئەمپریالیست سووک بێت ٠٠

خۆ ئەگەر ئەو پارە پاشەکەوتانە نەبێت ئەمەریکاو هاو پەیمانەکانی ناتوانن ئاسەر بالی ئیسرائیلو دەولەتە بەکرێگیراوەکانی تر رابگرنو ، بگرە ئەو پارانە نەبێ ئەمپریالیزمی رۆژ ئاواش بێ هێزو توانا دەبێو لە ئەنجامدا نامێنێو ئەروخێ :

جا بۆ سەر کەوتنی ئەو نەخشە خیانەتکاوی یە ولاتی لوبنانیان لەو خوێنە گەشەدا نقوم کردوە ، ئەگەر هەروا بە فیرۆ نەرژابا دەوریکی پیرۆزی دەنواند ٠٠ هەر بەمە ئەوەستان بەلکو سادەترین نرخو مافی خەبات کردنو دیموکراتی خوازیان لە سوریاو خلیجی عەرەبیەوە وەبەتایبەتی لە کویت بەجێ هێنا ٠ وایان نیازە سبەینێش ئۆرە بخەنە سەر عێراقو زەفەری پێ بەرن ٠

بەلام ئەو میللەتی عێراقەی کە دوێنێ بەهۆی پاڵدانەیەکی هەموو لایەنی جوولانەوەی نیشتمانی بەسەر کردایەتی حزبی سەر کردە حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب دەرسێکی وای ئەمپریالیزمو نۆکەرانی ـ داداوە کە هەرگیز بیریان نەچێتەوە ، ئەمڕۆش زۆر ورياو ئاگادارەو دەتوانێ مەردانە بیانگێڕێتەوە هیلانەکەی خۆیانو بەتەواوی ئاوقیان کات ٠ خۆ ئەو شکستی هێنانە کاتیانەش هەر گیز میللەتان لە خەبات کردنا لە پێناو ئامانجو داوانەیانا لا نادات ٠٠ ئیتر نە پەیمانی گومان لێ کراوی دوو قوڕیو نەپەیمانی ـ خیانەت کارانەی ئاسایشی خلیج ـ هیچیان ئەوەندەی تالە مووێک ناتوانن کاربکەنە سەر شۆڕشی سەر کەوتووی عێراق ، ئەو شۆڕشەی بۆدوا رژێکی باشترو گەشەدارتری گەلی عێراق بەرپا بووە ٠مادام جەماوەری گەلەکەمانو هێزە نیشتمانپەروەرەکانی ناوبەرەی نیشتمانی بەسەرکردایەتی پارتی سەرکردە هەموویان یەک ریز وەستاونو پالیان داوەتە یەکو تێ دەکۆشن بێ وچان بۆهێنانەدی عێراقێکی پێشکەوتوو ئاوەدان ٠

ئایا ئەتوانرێ ئەتۆم وەک سوتەمەنی بەکار بهێنرێ؟

ئەوەی ڕاستی بێ ئەو وزەی ئۆتۆمی یەی لە کەرەستە ئۆتۆمیەکان دەرئەهێنرێن خەریکە بەتەواوی جێگای سوتەمەنیەکانی تری وەک خەلوزو غاز وە هەتاوەکو نەوتیش ئەگرێتەوە ، لەهەندی محەتەی وزەدا ، لەجیاتی خەلوزو غاز ئۆتۆم بەکار ئەهێنرێتو بەهۆی ئەوەوە ئاو گەرم ئەکرێت تاوەکو بە

ئۆتۆمی دواخستوە کە وەک سوتەمەنی بەکار بهێنرێت ، ئەوەیە خەلکێکی زۆر نارازینو بەو کارە قایل نابن لەبەر ئەوەی بەکارهێنانی ئۆتۆم لە سوتاندندا هەوا تێک ئەداتو پیس ئەکات ، وە هەندێکی تر ئەلێن بلاو بونەوەی کورەی ئۆتۆمی لەوانەیە ببێتە هۆی نانەوەی کارەساتو کوێرەوەری بۆ مرۆڤایەتی دروست بکات ، ئەگەرچی شارەزایانی مەیدانی ئۆتۆم لەم بارەیەوە خەلکی دلنیا ئەکەن کە ئەو کورە ئۆتۆمیانە بە جۆرێک دروست کراون ، هیچ جۆرە مەترسیەکیان لێ ناوەشێنێتەوە ٠

هەلمەکەی مەکینەی کارەباکان بخەنە کار ، هەروەها وزەی ئۆتۆمی لە هەندی پاپوروو عەواسە ئوتۆمیکاندا بەکار ئەهێنرێ ٠٠ ئێستاکە محەتەکانی وزەی ئۆتۆم ٨٠٪ی وزەی کارەبای هەندی ولاتی پێ بەرهەم ئەهێنرێ ٠٠ لەگەل ئەوەی بەکارهێنانی ئۆتۆم پاکترە لە سوتەمەنیەکانی تر بەلام چارەسەری بۆ شاردنەوەو خۆ قوتارکردن لە پاشماوەی ئۆتۆمە سوتاوەکە نەدۆزراوەتە ٠٠ چونکە بەشێک لەو پاشماوە ئۆتۆمی یە تا چەند سالێک چالاکی پرشنگ دانەوەی هەر ئەمێنی ٠٠ هۆیەکی تر کە پەرەسەندنی

ع ٠ عبدالباقی

★

هاوکاری

ئەدەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

بغداد

تەلەفون ٥/٦٨٣١١ خەت

ژمارەی سپاردنی بەکتێبخانەی نیشتمانی ١٥٦

بۆ بلاوکردنەوە وبۆ زانیاری ، سەر لە دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی بدەن

پاشماوەی : بەشداری یەک ٠٠

وە لەبەر ئەوەی رژێمی سۆشیالیستیو سەرمایەداری ناکەن بەیەک ، لە بەر ئەوە ناکرێت کە رێکخراوە چەکدارەکانی فیداکارەکانو رژێمی پاشایەتی بەیەک بێن ، لەبەر ئەوە ئەبێ چ درەنگو چ زو بەیەکدا بدەین ٠ ئەم شێواندنە لە ناو سەربازو کۆچەرو هێزی بەرگری فەلەستینی بۆ عەشایەرەکاندا بەهۆی دواکەوتنو نەخوێندەوارییانەوە کاری خۆی کرد ٠ هێزی بەرگری فەلەستینی بۆ خۆی پێک بێنێتو هەولی ئەوە بدات کە بەتەواوی نەیان هێلێ ٠

وە لە بەر ئەوەی چاک ترین بەرگری هێرش بردنە ، لە بەر ئەوە ئەبێ لەرێگای نەخشەیەکی هێرش کردنەوە هێزی بەرگری بهاردرێت ، پێش ئەوەی شتەکە لەدەست دەرچێت ٠٠٠ ئەو ئاواتەش هاتەدی رژێمی ئوردنی لە چوارچێوەی ئەو کۆمەلە هەولو تەقەلایەدا کە باسمان کردن لەمەیانێکی عەمەلیو فیکریدا توانی بنکەیەکی چاکی پەلاماردانو هێرش بردنە سەر

● **هێرشی تۆشە گیرەکانی لبنان ٠**

دوای ئەم هەمو شتانە ئەو پرسیارەی زور مەنتیقی دێتە پێشەوە ئەوەیە ٠٠ ئایا روداوەکانی ئەیلولی سالی ٩٧٥ لە لبناندا تەواوکەری روداوەکانی ئەیلولی سالی ١٩٧٠ی عەمان نی یە کە ئەمەریکاو ئیسرائیلو ئوردن ئەویان ...

• لێکۆڵینەوەی ئەدەبی •

چەند تێبینیەک

لە سەر «رەنجی شانی جووتیار»

فوئاد ئەنوەر

رەنجی شانی جووتیار، چیرۆکێکی کاك سەلام مەنمی‌یە لە رۆژنامەی ـ هاوکـاری ـ ژمارە (١١٢) دا بلاو کرایەوە. ... جووتیارێك رووی ... زەوی ... دل خزمەتی ئەکات ... ئەکات کاتی درەوی ... ئەکەوێتە ...

جووتیارەکە لە کۆتایی گێڕانەوەیدا داغ، دەدری ئەکاتو دوای ئازەکات، وتەکـــە بەجێ بهێڵێ. ئەویـــش هەڵبەت ناو داشکێنێ بە سەر ... ئەویـــش ئەنمەکەی ئەو چاوەزارەی کـە لە سەر خەرمانەکە دایناب‌وو بەیەکەوە ئەبات.

چیرۆکەکە بەوە کۆتـایی دێت کە منداڵەکانی ئـــاوات بە گوندەکەی خۆیان ئەخوازن و ئەڵەنە ئەو بڕوایەی کـــە مانەوەیان لەو گوندەدا بـــێ سوودەو هەرچۆنێ بـــێ گوندەکەی خۆیان باشترە.

هەر لەیەکەم سەرنجدانـــی ئەم چیرۆکەدا دەرئەکـــەوێت کە جووتیارەکە زۆر دوورە لـە شارستانی‌یەتو هێشتا پەنجەی پێشکەوتنی شارستانی نەگەیشتۆتە ئەم ناوچـەیە بەڵگە بۆ ئەمە ئەوەیە کە هەر لە جووت کردنو تـــۆو وەشاندنو درەوێنەوە تا سوور کردنی خەرمانەکە پەنـــای بردۆتە بەر کۆنترین ئـامرازە کانی ئیشکردن. لە سەرەتادا پێش ئەوەی دەست بکات بـە جووت کردن، ئەبینین کـــە «رووی کردە شاخە بـەرزەو هەوجارێکو چەند کەڵەمــەو بەرکۆڵەو عەبەو گاینجـــەی بڕیو هانەوە بۆ ماڵو تەشوێ یەکی بەدەستەوە گرتو کەوتە تاشینیان، ئینجا ئەسکەنەیەکی هەڵگرتو کونی کـــردنو ئاگرێکی کردەوەو کەڵەمەکانی چەمە ڕەقێدا .. هتد». هەموو ئەو کەرەسانەی کە لێرەدا ناویان هاتووە کۆنترین کەرەسەی جووتن کە پیاوێکی دواکەوتووی نە پێشکەوتنـــی تەکنیکی بەجـــێماوی وەك زەینەلی جووتیار ئەبێــت بەکاری بهێنێت نەك جووتیارێکی هوشیاری ئـــەم سەردەمە بەکاری ئەهێنێت! ئـــە ئاگاداری ئەو پێشکەوتنـــە تەکنیکی‌یە مەزنە بێت کـــە هەموو کەرەسەو ئامرازەکانی بەرهەم هێنانی کشـــتوکاڵی گۆڕیەوە، جووتیاری بـــە سەلیقە ئەکەوێت بـــە دوای باشترین ڕێگاو نوێترین ئامرازدا بۆ ئەوەی بەرهەمێکی باش بەدەست بهێنێت لە ڕووی چەندایەتیو چۆنایەتی‌یەوە. شتێکی ئاشکرایە کـــە ئامرازەکانی جووت کـــردن ئەوانەی لای سـەرەوە بێت، هەڵبەت کەرەسەو ئامـــرازی درەویش هەر بەو پێیە ئەبێت وەك ئەبینین بۆ درووێنـــەش چەند ئامرازێکی کۆنی بەکـار هێناوە وەك «هەسان تووریسو چاکلو داس». دروێنەکردن بەم ئامرازانە کاتێـــکی زۆری گەرەکە، جا ئیتر ئـــەو جووتیارە ئەگوزی تێرو تەوەرە ببڕێ یان نە هیچ نـــرخو بایەخێکی نی‌یە لە ئاستی ئـەو دروێنەیەی کە بە ئامـــرازە نوێیەکانی دروێنە کـــردن ئەکرێت.

ڕەنگە لێرەدا پرسیارێـــك بێتە پێشەوە، ئەویش ئەوەیە کە ئەگەر باری ئارایـــی‌و کۆمەلایەتی رێگری بەکارهێنانی ئەو ئامرازە نوێیانە بـــوو، وەیان زۆر گران بوونو لـــە کڕین نەئەهاتن بە نیسـبەت جووتیارێکی هەژارەوە، ئیتـر بۆ ئەبێت بەکارهێنانی ئامرازە کۆن ... ئەمی بێت: وەیـــا ئەگەر ئەو جووتیارە هـــەر بوونی ئەو ئامرازە نوێیانەشی نەبیستبێ چۆن دوای بەکـار هێنانیانی لێ بکەین؟

بەڕووبەش ئەم پرسیارانە لە شوێنی خۆیانەی؛ بـەلام ئەگەر لێی وورد بینـــەوەو بەقوولی لێی بڕوانین بـــەم جۆرە نی‌یە. بەر لە هەمـــوو شتێك پێویستە لە بەکارهێنانی ئامرازێکی نوێی بەرهـــەم هێناندا ئازایەتی لە ئارادا بێت چونکە شتێکی ئاسـاییی‌یە لەگەڵ سەرهەڵدانی هـــەر شتێکی نوێدا کۆن‌لەبەرەنگاری کردنیا ئەبێت، بـــەلام سەبارەت بەوەی نوێ گونجاو ئەبێت لەگەڵ ئەو سەردەمەدا هەر سەرکەوتن بە دەســـت ئەهێنێت گەرچی بـــاری کۆمەلایەتیش رێگری بێت. جا ئەگەر جووتیارەکە لەژێـــر بارێکی دارایی خـــراپدا بنالێنێو لە رووی کۆمەلایـەتی ئیشەوە کۆتو زنجیــــری کۆمەلیش لەگەردنو دەستو پێیا بێت، ئەو ئامرازانە هەر دێتو جووتیاری کە بەیـــدا ئەبن کە بەکاری بهێنن.

هەروەها هەندێك لـــەو هۆیانەی بەرهەم هێنان لە سی تا چل ساڵ لەمـــەوبەرەوە هاتۆتە گوندەکانمانەوەو کەس نی‌یە بوونی ئەبیستبێ بۆیــە هەوڵ ئەدانی هەر جووتیارێك بۆ دەست کەوتنی ئـــەو ئامرازانـەو بەکار هێنانیـان نەك هەر چێژی رەحەتلی‌کردنە بگـرە سەرزەنشت کردنیشین پێویستە. جا ئەگەر تەنهـا مەسەلەی هەژاری هـــۆی بەکار نەهێنانی بێت ئـــەوا پێویستە دوو جۆر جووتیار لەم رووەوە بناسین: ئـــەو جووتیارەی کەبە هەژاری‌یەکەی خۆی دایەو هەوڵی ژیریتـــی ئەداتو ئامادە نی‌یە لە پێنـاوی خۆشگوزەرانی داهاتووی خۆی‌و منداڵەکانیو پشتاوپشتی هیچ رەنجێك بداتو کەمێك خۆی ماندوو بکاتو لە سەریشـــی قەرزدار ببێت، هەروەها ئەو جووتیارەش کە هەژاری‌یەکەی بالی بووە ئەنێت کە رەنجێـکی بێ پایان بدات لە پێنـــاوی خۆشگوزەرانی خۆی‌و منداڵە- کانیو یەك بەدوای یەكـــی وەچەکانیدا وەهەر بۆ ئـــەم مەبەستە خۆی ئەرەنجێنـــێو بێ ئەندازە ماندوو ئەبێـــت بەکارکردنەوەو هەوڵ ئـــەدات چاکترین هۆیەکی بەرهەم هێنان بەکار بهێنێت تا بەرهەمێـــکی زۆرو باش بەدەســـت بهێنێت گەرچی دەست کەوتنی ئـــەو هۆیە نوێیانەی بەرهەم هێنان تووشی تەنگوچــــەلەمەو قەرزدارییەکی زۆری ئەکات، بەلام ئەو لەمە سل ناکـاتەوە چونکە بـــەو قـــەرزداری‌و تەنگوچەلەمەیەی دێتـــە رێی ژیانێکی خۆش بۆ وەچەکــانی مسۆگەر ئەکاتو جـــێی قەرزەکانیش پڕ ئەکاتەوە.

جا زەینەلی جووتیار لـــە جۆری یەکەمیانە کـــە دەستەوستان راوەســـتاوەو بەباری ژیانی خۆی‌و منداڵەکانی قایلەو هیچ هەوڵێك نـادات‌و ئامادەی خۆماندوو کـــردنو قەرزدار بوون نی‌یە لە پێنـاوی وەچەکانیدا. زەینەل لـــەو جۆرە جووتیارە خۆپەرستانەیە کە رۆژ بەرۆژ ژیـان ئەباتـــە سـەرو ژیانی منداڵەکـــانی‌و منداڵی منداڵەکانی مەبەســت نی‌یە، بۆیە لەم ڕووەوەیە کـە پێویستە سـەرزەنشت بکرێتو ئەو هەلویستەی هەیــــەتی بەئەنگی بزانرێت.

مام زەینەلی جووتیار لـــە پاراستنی گەنمەکەش‌دا هـــەر شێوەی سەرەتایی بەکارهێناوە ئەوەتا کە گەنمەکە.

«قارون ئەبوو ئەهات مەڕی تێ ئەکرد بۆ ئەوەی ژەنـــگ لێی نەدا». ئەمە نیشـــانەی ئەوەیە کە لە تۆو وەشاندندا.

سەرکەوتوو نـــەبووەو بەجۆرێکی ئەوتۆ نەیوەشاندوە تا گەنمەکە قـــارون نەبێتو ژەنگ لێی نەدات، واتـــە ژەنگ لێدانی شتێـــکی ئاسایی‌یە لە کاتێکدا شێوەی نوێی تۆو وەشاندن زامنـــی قارون نەبوونی گەنمەو بـــەو پێیەش زامن بوونی ژەنـــگ لێ نەدانێتی.

ئەم جووتیارە ئەوەندە بـێ دەسەلاتە لەئاستی نەخۆشی‌یە- کانی دانەوێڵەو ئـــەو گیروگرفتانەی کە دێتـە رێی پێگەیشتنی، کە هەناسـەی و سارد هەڵکێشێ بۆ ئەوەی کە ناتوانێ بەربەرەکانی کـرمە بڕە بکاتو ئەیەڵێت ئەنمەکەی بخۆن. ئەگەر بهاتایـــەو جووتیارێکی وا بوایە کە پشتی بە کەرەسەکانی پێشـکەوتنی کشتوکاڵو دەسکەوتەکـانی زانست ببەستایە ئەوا ئەیتوانی لەڕێی پەینی کیمیـاوی‌یەوە، کە یەکێکە لە دەسکەوتەکـانی زانستو دەستیش ئەکەوێت، کرمە بڕە قەلاچۆ بکات باوەك مرۆزرو مشکەکانیش جێگایـان دیار نەبوایە. چونکە جووتیاری پێگەیشتوو ووریا نەك هـــەر مشووری ئەمشتانە لەسەرەتادا ئەخوات، بەڵکو زەوی‌یەکەشی بە پیت ئەکات بەهۆی ئــەو کەرەسە زانستی‌یانەوە کە بۆ جووتیاری ئەم ســــەردەمە رەخساوە.

ئەگەر بێینە سەر توانـــای کارکردنی ئەم جووتیـــارە پێویستە راستی‌یەك هەیـــە بیخەینە ڕوو ئەویش ئەوەیـــە کە جووتیارێك چەند بەهێـزو توانا بێت، ناتوانێت بەتەنیـ خۆی بەرهەم بهێنێت بـــێ ئەوەی کەس بەشداری لەگـەڵ بدات. هەر ڕوانینێـــکی ئەبەدانی سۆمان ئەو راستی‌یەمان بۆ دەرئەخات کە جووتیارەکان نەك هەر منداڵەکانیان ئەخەنە کارەوە لەگەڵ خۆیان بەڵکـو ژن‌و خوشك‌و دایکەکانیشیان لەکاردان.

جا کاکی چیرۆك نووس هاتووە زۆر بە وەبەیی باسـی هەوڵو کۆششی جووتیارەکـە ئەکات کەچی هەوڵو کۆششـی منداڵەکانی باس ناکات کە ئەمە سەرینەوەی دووری منداڵەکانـە لـە یارمـــەتی دانـــی باوکیانو پشتگوێ خستـــنی ئەو هەوڵو کۆششەیانە کـــە داویانە لە پێناوی پێگەیشتنی ئەنمەکە کە ژیانی ئەوانیشـی پێوە بەستراوە.

ئەوەتا بۆ ئامادە کـــردنی ئامرازەکانی جووت کردن هـەر زەینەل خۆی خەریـــك بووە، هـــەر خۆشی زەوی‌یەکـــەی کێلاوەو تۆوی وەشاندووە، بۆ درەویش خۆی بۆتە سەرپالەی منداڵەکانی، لەکاتی گێرەشدا خـــۆی هەڵساوە قـــرچی راخستووەو وەردو بەرەو ناوی کردووە، بەواتە ڕۆڵی سەرەکی هـــەر هی زەینـــەل بووە، وا دیارە زەینەلی جووتیار هیـــچ بڕواو موتمانەیەکی بـــە ووزەو توانای منداڵەکانی نـــەکردووە بۆیە خۆی بەهـــەموو کـــارە گرنگەکان هەڵساوە، یا ئەوەتە ئایدیای دەربەگایـــەتی‌و مدفی باوکایەتی وا قوول لە مێشکیا بنجی داکوتاوە کـــە خـــۆی بەهـــەموو شـــتێك بزانێتو منداڵەکانی لە ئەرکی بەرهـــەم هێنانو کارکـــردنو فێربوون بێبەش بکات. ئەمە سەرەڕای ئەوەی باسی ئەوەش نەکـراوە کـــە ڕۆژێـــك لـــە ڕۆژان جووتیارەکانی دراوسێی یـــا منداڵانی گـــوندەکە هـــاتبن‌و دەستی یارمەتی‌یان بۆ درێژ- کردبێ، لـــەوە ئەچێت کـــە جووتیـــارێکی گۆشـــەگیر بووبێتو نـــەیتوانیبێت دلی خەڵـکی رابکـــرێت‌و خەڵکیش یارمەتی بدەن لە کاتێکدا کـــە هەرەوەزو یارمەتی دانی یەکتری باوە لە زۆربەی گوندو ناوچە- کاندا، هـــەر بۆیەکیشە بـــە فەرمانی ئاغا وورەی بەرداوەو گورج گوندەکەی بەجێ‌هێشتووە بێ ئەوەی کەسێك لەســـەری هەڵبداتێ، نەخەڵکی گوندەکەو نە منداڵەکانی خۆیشی.

زەینەل بۆ ئەوەی ئەنمەکەی لەچاوی پیس دوور بێت هاتووە چاوەزارێکی بەداهۆڵێکا کردووە بەلای راستی خەرمانەکـــەدا «چونکە دژعـــاو چاوەزار جێیـــەکی گەورەیان هەبوو لەدەروونی ئـــەودا». ئەمەیان راست نی‌یە، زەینەلی جووتیار نەك هەر چاوەزار لـە دەروونیا هیچ جێگەیەکی نەبووە بەڵکو چاوەزارەکەی بۆ ڕوالەت بووەو هیچی تر بۆیە ئەبینین لەیەکەم هەلدا لەناوی ئـــەبات وەك لـــەدوا هەڵوێســـتیدا دەرئەکەوێت کە ناوی داشکاندە سـەر گەنمەکەو گەنمو چاوەزاری دا بەدەم ناوەوە. ئەم چاوەزارە کە زەینەل بۆ ڕوالەت کردبووی بـــە داهۆڵێکاو لای خەرمانـــەکە دایکوتابوو هیچ کارتێکردنێکی نـــەبوو وەك ئـــەوەی لێی چـــاوەڕوان ئەکـــرا، نـــە بەربەستێکی چـــاکی ڕەشەبای ئەکرد، وە نە گەنمەکەشی لـە فەوتاندن رزگار کرد. وە نـــە زەینەلیشی لەوە پاراست کـــە ئاغـــا دەری ئەکات لەگوندەکەو رەنجی بەبا ئەڕوات. لەراستی دا چاوەزارێکی بێ‌فەڕ بووە. چاوەزاری وا هەر بۆ فەوتاندن باشەو ئەو چاکتر کە بـە دەم ناوەوە درا.

دەربارەی ئـــەوەی کـــە خەرمانەکە ســـوور بووبێت، ئەنجامی چیرۆکەکە بەڵگـــەی ئەمەمان ئادانە دەست چونکـە ڕێی تێ ناچێ جووتیارێك باش هەوڵو کۆششێکی زۆر بکاتـە ئـــەوەی خەرمانـــەکەی سوور ببێت، وا بە ئاسانی وازی لێ بهێنێتو بـــەدەم ناوی‌یـــەوە بدات. جا ئەگەر راستیش بێت سوور بووبێت ئـــەوە ئۆبالی لەناوچوونی گەنمەکە ئەکەوێتە گەردنی جووتیارەکە وە لە سەر ئـــەم کردەوەیەی شایانی نفـرو نەعلەتە سەبارەت بەوەی کـــە نانی منداڵەکانی بەو جۆرە لەناو بردووەو ڕەنجی شانو ئارەقی ناوچـــەوانی منـــداڵەکانیشی فەرامۆش کردووە، کـــە لـــە دلسۆزی خۆیانەوەو پێویستی‌ی نان پەیداکردنەوە کاریان لەگەڵ باوکیانا ئەکرد. ئەم باوکـــە بێ‌فـــەڕە شـــایانی ئـــەوەیە منداڵەکانی ئەفرەتی لێ بکـەنو جـارێکی تر بـــە باوکی خۆیانی نەزانن.

زەینەل بەم ڕەفتارەی ئەو ڕاستی‌یەمان لا ڕوون ئەکاتەوە کە هەر لە سەرەتادا گەنمەکەی مەبەست نەبووەو دلی ئاغـــای لاگرنگتر بووە. هەڵبەت ئاغا ژیانی مسۆگەر کردووە بۆیـــە وا هـــەر بەدەنگێ لێ کردنێکی ئاغا واز لە نانی خۆی ئەهێنێو وێ ئاداتە ژیانی منداڵەکانیشی ئەمە جگە لەوەی نـــە بەجێ- هێشتنی گوندەکە بـە سەلتە- زەلامی ئەمانخـــانە تۆمـــانی ئەوەشەوە کـــە چیرۆك نووس بەهەڵەدا چووبێتو کاتی خۆی کەرەســـەو ئامرازەکانی جووت کردنو دروێنەو گێرەو شـــەن کـــردنیش هی جووتیارەکـــە نەبووبێت بەڵکو مولکی ئاغـــا بووبێت.

لێرەدا پێویستە راستی‌یـەك هـــەیە ئەشارێتەوە ئـــەویش ئەوەیە کە منداڵەکانی زەینەلیش بەرپرسیارن بەرامبەر لـــەناو- چوونی گەنمـــەکەو چاوەزارە- کەش. بگرە زیاتریش ئەوەیان لـــە ئەستۆیە ئەگـــەر لەباری سەرنجی ئایدیای باوکایـــەتی‌ی دەرەبەگایەتی‌یەوە ســــەیری ئەکەین. منداڵەکان هەر لـــە سەرەتاوە دوای باوکـــەکەیان کەوتوونو هەر کارو فرمانێکی دابێت بـــە سەریانا بێ‌چەندو چوون جێ‌بەجێیان کردووە، کە بۆ جووت کردنو تۆو وەشاندن ئەیبردوون هیچ ووڕتەیەکیـــان لێوە نەهاتووە کەچی کـــە بۆ

بڕوانـە ل : ٥

لە ئاڤێزی ئەدەبدا

تامو چێژ

- صلاح احمد -

● هونەر کارێکە هەرگیز نەتوانراوە لـە جوانی جیابکرێتەوە، دیارە مەبەست لە جوانی ئەو ئیستێتیکا لە قاڵبدراوە دەستکردە نییە کە بەپێی چـەند خاڵێك دەستنیشان کراوە، بەڵکو ئەو جوانییەیە کە ئادەمیزاد ـ وەکو بەشێك لەم سروشتە ـ هەر لە ساواییەوە بۆی زرووقاوەتەوەو حەزی لێ کردووەو، هەرچەندی کردووە سەری لێ دەرنەهێناوە .. بەڵام هەستی بە «تام»ەکـەی کردووە.

● هەر ئەم «تام»و «چێژ»ە سیحراوییەشە کە هەر لە سەرەتاوە مرۆڤی خستۆتە هونەرکاری‌و داهێنان‌و رووناك‌کردنەوەی ئـــەو کـــون‌و قوژبنانەی ئادەمیزادی خەریك کردووەو .. تووشی گرفتاری‌و ئەندێشەو کۆت‌و بەندی کردووەو، رێگای کەیشتن بـــەم تام‌و چێژانەی لێ گرتووە.

● بۆیە ئەتوانین بڵێین ئەگەر «تام» لە هونەر جیاکرایەوە .. ئەوا یەکسەر ئەو هونەرە لە هونـــەری ئەکەوێت‌و ئەچێتـــە پاڵ لایـــەکی تری چالاکییـــەکانی ئادەمیزاد.

● بەڵام ئەبێت ئەوەشمان لەبیر نەچێت کە تەنها هەر «تام» .. ئامێکی رووت، ئەگـــەر نەبێت بـــە بزوێنەرێك بۆ هەوڵ‌و کۆششی زیاترو، بۆ لە چاودانی مەبەستی گەورەتر لەو ئامەسانە وەختە، هیچ شتێکی ئەوتۆ ناخاتە سەر بەرەو پێشەوە چوونی مرۆڤایەتی و تەنها کەرێکی بچووك ئەبێت لەناو گەرمەی بەیەکادانی لایەنەجۆربەجۆرو دژ بە یەکەکانی ژیانی ئادەمیزادا‌و روو ئەرەوێتەوە.

● لێرەشەوە ئەگەینە ئەو ئەنجامەی کە بڵێین چاکترین رێگایەك لـــەم رووەوە بشێت بگیردرێتەبەر ئەوەیە هەوڵبدەین لـــە رێگای ئـــەم تام بەخشینەی هونەرەوە، مەبەستە گەورەکانیشمان بپێکین‌و هەردوو زێ‌یەکە لە بەرهەمێکدا وا ئاوێتەی یەکتر بکەین هەرگیز لە یەکتری جیانەکرێنەوە.

● ئەگەر ئەم ئەرکەمان بە جێهێنا، ئەوا ئەتوانین لـــە کاریگەرترین رەگی مرۆڤایەتییەوە بەرهەمەکانمان بەرەو بەرزترین چڵ‌و پۆپەی درەختی ژیان سەربخەین‌و رەنگی شیرین‌و تامی خۆشی ئەو بەرهەمانە لەبەر خۆردا بەدی بکەین.

ورشەیەکی رەخنەی ئەدەبی لە نێوان «رۆشنبیری»یەوە

- حسین عارف -

لەم ماوەی دواییەدا مەسەلەی دزی لە ئـەدەبدا سەرلەنوێ هاتەوە کایەوەو ئەوەتا کاك محمد کریم لـە ژمارەی پێشوودا (چەند سەرنجێك لە سەر ـ شەوێکی سامناك ـو ـ مەلەفی ٦٨ ـ) لە بەرپەرچدانەوەی کاك رفیق صابردا هـــەر لەو باسە دەدوێ. هێندەی من پێ‌بزانم لە ساڵانی پەنجاکانەوە تا ئیستا ئەم مەسەلەیە جارەها هێنراوەتە ناوانەوەو زۆرجـار لە سەری بوو بە مشت‌ومڕو عاجزیشی تێکەوتوە.

من هەرچەند قسە لەم باسـە کراوێ وتوومسە: گریمان یەکێ هات‌و شاکارێکی ئەدەبی‌ی جیهانی دزی‌و کردی بە هی خۆی، ئێ! .. دوای ئەوە چی روودەدا؟!.. هیچ ... چونکە خۆ ئەو قەڵەمی خۆی ناخاتە سـەر قاقەز. ئەگەر خستیشی چی ئـەدا بـە دەستەوە؟!. بەرهەمێکی گەندەڵ کە لە گـەڵ دزراوەکەدا بـەینیان ئاسمان‌و ریسمان ئەبێ. ئەوسا دەستەکەی دەکەوێتە روو. ئەمە جگە لەوەی کە ئەو دزی‌یەی رۆژێك لە رۆژان هەر دەردەکەوێ. کەوابێ بەم بارەدا مەسەلەکە ئـەوە ناهێنێ ئەسلەن پیاو سەری خۆی پێوە بیەشێنێ.

بەڵام من بـــە بارێکی تریدا سـەری خۆمی پێوە ئەیەشێنم! ... من حەز دەکەم بزانم چۆن چۆنی ئـەو دزی‌یە دەکا؟!. ئاشکرایە دزی پارەو پوول‌و کەل‌وپەل لە وەختی دزی‌کردنەکەیدا ئەبێ هەست بە ترس‌وخۆفێك بکا. چونکە دەزانێ لەوانەیە پێ‌بزانرێ. کە پێ‌زانرا لەوانەیە بیگرن. کە گرتیان تووشی بەندیخانەو ئازاردان دەبێ. جا ئاخۆ دزەکەی ئەدەب کە بەرهەمە ئـەدەبی- یەکەی ئەدیبێك دێنێ‌و لە بەردەمی خۆیدا دایدەنێ‌و ئینجا قاقەزی سپی دەخاتە ژێر دەستی‌و نووکی قەڵەمی ئامادە دەکاو دەڕوانێتە بەرهـەمەکەو رستـە بـە رستـە دەیخوێنێتەوەو بە قەڵەمەکەی نەقڵی دەکـاتە سـەر قاقەزەکەو جارجارە لـە سـەری دەوەستێ‌و بیرێکی لێدەکاتەوە ئەم رستە بگۆڕێ‌و ئەو چاپتەر یا ئەو کۆپلە کەمێ بشێوێنێ‌و ئینجا کە تەواوی‌کرد بە نووسینەکەدا دەچێتەوەو دیارە کەمێکی تریشی دەسکاری دەکاو ئەوسا جوان قەدی دەکاو دەچێ زەرفێك دێنێ‌و دەیخاتە ناویەوەو قەپانی دەکاو دواجار قەڵەمەکە دەگرێتەوە بەدەستی‌یەوەو تۆزێ بیر دەکاتەوەو دەنووسێ (بۆ دەستەی نووسەرانی ... بەرێز)و ... هتد، ئاخۆ کە هەموو ئەمانە دەکا هیچ هەست بە ترس‌وخۆفێکی وەك دزەکەی تر ناکا؟!.. دەستی بە قەڵەمەکـەوە نالەرزێ؟!.. دلی ناکەوێتـە تریـــەترپ؟!.. ویژدانی هیـــچ ورتـەیە جوولەیەکی تێناکەوێ؟!.. سەرو رووخساری هیچ تەرم دانایەت‌و ئارەق لە لاجانگیدا جۆڕاوگە نابەستێ؟!.

من بەش بە حالی خۆم حەزدەکەم زیاتر بەم بارەدا بچمە بنج‌وبناوانی مەسەلەکەوە. بەرهـەمێکی دزراو بلاودەبێتەوە یا نابێتـەوە بـە لای منـەوە چ بایەخ‌و مەترسی‌یەکی نی‌یە. بلقێکەو تەقینی درەنـگ‌و زوو کەوتوە. بـەلام من دەمەوێ بزانم بۆ وا دەکاو چۆن دەتوانێ وا بکا؟!. دیارە .. بۆیـە وا دەکا چونکـە دەیەوێ ببێتە ئەدیب‌و ناوی بکەوێتە ناوانەوەو بچێتـە ریزو هەرچـەند دەکـا بـە کۆششی خۆی ناپگاتێ‌و ئێ بەلەشێتی وئیتر شەیتان لە خشتەی دەبا!. بۆیـەش دەتوانێ وا بکا حساب لە لای لەوە دەردەچێ کە ئەوەی دەیکا دزینی وشەیە .. دزینی ئەدەبەو مەسەلەکە دەبێتە دزی‌یەکی رووت .. دزی‌یەکی ئاسـایی وەك دزینی پارەو پوول‌و کەل‌و پەل‌و خۆشی دەبێتە دزێك وەك ئەو دزانە!.

بێگومان لێرەدا من مەبەستم لـە دزی‌ی ئەدەبی ئەوەیە کـە یەکێك بێت بەرهـەمێك یا بەشێ لـەو بەرهەمە دەقاودەق وەرگرێ، یا کەمێ دەسکاری بکات‌و بیکاتە مولکی خۆی. ئەگینا لە هەموو دەورووزەمانێکدا هەبوون‌و هەن دوو ئەدیب یا زیاتر لە باسێکدا چون یەك بۆی چووبن‌و لە ئەنجـامدا بەرهـەمەکەیان بشوبهێنە یەکتر، کە بە هەر حال قەیتیش ئەوە روو ئدا کوت‌ومت‌و لـە سەداسەد لە یەکتر بچن. یا ئەشێ من ئـەمڕۆ رۆمانێك یا چیرۆکێك دەخوێنمەوەو کار دەکاتە هەست‌و ئەست‌و بیرو هۆشم‌و لە قوولاییدا بنج‌دادەکوتێ، چونکە لایەنێ یا چەند لایەنێکی تری ژیانم لا روون دەکاتەوە کە لەوەبەر لام نهێنی بوون، واتە شتی نوێم بۆ کەشف دەکا. ئینجا ئەمە لە مێشکما دەمێنێتەوەو لە گەل زۆر شتی تری خۆمدا جۆش دەخوا، تا دوای ماوەیەك (کەم یا زۆر) لە بەرهەمێکمدا تێکەل لە گەل شتەکانی خۆمدا، واتە لە گەل تاشین‌و لێ‌زیادکردن‌و پەرەپێدان‌و لێ‌گۆڕینەدا، لە بەرگێکی تایبـەتی‌و بـە رەنگ‌و بۆیەکی جیـاوازەوە رەنگدەداتەوە.

ئەم دوو حالەتە هیچ پەیوەندی‌یەکیان لـە گـەڵ دزیدا نی‌یەو لێی بەدوورن.

Institut kurde de Paris

عیدۆگیان ...

خەڵکی گوندەکە تۆیان خۆش ئەوێ

: ڕێشی .. وازبێنە باتر لەسەرشانتا چاو بقیمەخەو .. لەتۆدا .. ئەشتەکەم فەراهۆش ئەکەم .. قوڕو .. و تەمو مژەکان .. ئەو شارەکەی کە بەدو هەنگاوو بەجانتایەکی چکۆلانە جێم هێشت ...

● ڕۆشی خەوالوی گولە زەمەقەکانە .. دەستی لەملی عیدۆ دەئالاند .. لە دەم ئاوو لەژێر درەختی گازۆ لەبناری گوندەکەدا .. دەستی لە ملی عیدۆ دەئالاند ..

: من لات ئەبووم .. تۆیان خواست .. ئاخ .. ئەی دوای ئەمەو لە ئەشتی تەمەنا بەهارێکی کە سەرهەلئەداتەوە .. ڕۆشی .. هەتا دلداریش .. ئای کەتۆ چەند ئاکر ناسای ...

● ڕۆشی لە بەردەم ئاوەکە ، بەخەمۆشی ڕادەکشێت .. لە بەردەم گەلاڕێزان ئەو هەزەی بالا ئەجەوێت ، وەك بلێی : لە ئەشتێکی درێژ دەچێنەدا بێت .

: ... لە خانوە قوڕینەکەو لەپشت پەنجەرەکەوە .. ڕێگایەکی درێژ ئەخشا .. عیدۆ ئەین .. گوندەکەمان بۆ بێ تۆ لاشەیەکی زیندو بوو .. گولە زەمەقەکان . زەرد هەڵگەڕا بوون .. کاتێ کە کەڕانیەوە ، ساوایەتی سەدەها منال زیایەوە .

● عیدۆ لە روخساری ئەم کچە رەشەسمەرە راکشاوەی وەکو مراویەکی پایز لە رابردوی خۆی ئەپێچێتەوە ..

: راستە : منالیەکی پاکو بێ ئەردبوو .. گەرمایی .. خاك ، روخساری خەلك .. بەلام نایە یادم .. بەر لەدە سال .. لەمانە ئەوەلا بووم .. دلڕەق بووم ئەچوومە ئێو دەروازەکان .. برنم ئەدزێ .. ئێوارەیەك کوژە جوتیە ندیکمدا یەبەرلەقە .. خەلکی گوندەکەم لێ جارس بوون .. منیش کۆچم کرد ..

● ڕۆشی ، کەزیەکانی لەنێو ئاوان .. نەخشەی چاوە شینەکانی لیلوپەرازی عیدۆ ئەکێشن .. بەژنەکەی لەوشترمورغ بەرزترە ..

: بەلام عیدۆگیان .. سەرەڕای ئەوەیش گوندەکەمان خۆشیان ئەوێت .. یانی منالیت ئەکەنەوە .. ڕەنگی ئەسمەرت لە کوزرە بەتامترە عیدۆگیان ... بەدوان بەرزە پێوەستان .. روخساریان گەلێ گەلی لە پەڕە هەوری گوندەکە شیرنیتر بوو ...

: ددی ..! دەبلێ ئاو جوانە .. جوان ...

جاسم الیاس

ئەدەب شارستانیەتی مرۆڤە

- نوشاد -

هەر جولانەوەیەك لە مرۆڤ هەول دادە بۆ دابین کردنی پێویستیەك یان شتێکی دەروونی کە لە ئەنجامی پەیدابونی کە لە بەرێك لە مرۆڤ یان لە دەرونی پەیدا دەبێت ، کاتێ کە مرۆڤ دەجولێتەوە هیچ مەبەستێك نیە جگە لە پڕکردنەوەی ئەو کەلەبەرە . یەکێك تا برسی نەبێت هەوڵی نان خواردن نادات ، یەکێك شیعر دەنووسێ . یەکێك ئاوازێ بۆ دادەنێو موسیقا دەژەنێ بۆ ئەو شاعیرە شیعر دەنوسێ ؟ چونکە ئەفسێکی زانستی یان مەرزوعی یان هەردوکیان لە خۆیو دەوروپشتی دەبینێ . مۆسیقا ژەنەکەش هەروەها وە ئەوانەش پێویستی مرۆڤن بۆ ڕێکهێنانی ژیانی بەبێ ئەوانەش مرۆڤ کەمو کوڕیەك لەژیان دەبینێ .

هەر جولانەوەیەکی مرۆڤیش دەبێتە هۆی جولانەوەیەکی تر چونکە هەموویان بەیەکەوە بەستراونو جولانەوەی یەکەم کاریگەرە بۆ جولانەوەی دوەمو .. هتد .

مرۆڤ لە هەر جولانەوەیەکی ئامانجێکی هەیە وە گەر ئامانج نەبوایە جولانەوەش نەدەبو .. وە هەر هەنگاوێکی مرۆڤ لەجولانەوە زیاتری نزیك دەکاتەوە لەو ئامانجەی هەیەتی .

وە مرۆڤ هەتا هەبێ بە درێژای ژیانی هیواش هەر هەیەو تەق هیواش نابڕێ جا ئەوەش دەبێتە هۆی ئەوە مرۆڤەکە بۆی بجولێ . سەرەنجامی هەمو جولانەوەکانی هەمو مرۆڤ دەبێتە هۆی جولانەوەی مێژوو چ لە رابردو چ لە داهاتو . وە مێژووش شارستانیەتی مرۆڤ بە دیار دەما وە شارستانیەتیش رادەی روشن بیریو تێگەیشتنی مرۆڤ بە چاك بە خراپ رون دەکاتەوە .

دروست کردنی منارەی (بیرا) و شورە بەناو بانگەکەی چینو قەلاکەی هەولێرو باشماوەی بابلیەکان .. هتد ئەوانە هەموویان رادەی تێگەیشتنی مرۆڤ لە لایەنێکی زانیاری ئەندازیەری ڕوون دەکاتەوە .

بەلام هەلواسینی (٧) جامەکە (معلقات السبعە) بەدیواری کەعبە نیشانەی بەشداربونی ئەدەب رون دەکاتەوە لە شارستانیەتی مرۆڤ وە هەر میللەتەی بەگوێرەی بایەخدانی پێی « شیعری عەرەبی زیاتر لە (١٣) لەمەوبەر تەمەنیەتی .. بەلام شیعری روسی تەمەنی (٢٠٠) سالە لە پێش ئەوەی بوشکین پەیدا ببێ »(١) .. بەلام زۆر جار گۆڕانێکی خێرا بەسەر بارو زروفی میللەتێکدا دەبێتە هۆی پێشکەوتنی هەمو لایەنەکانی ژیانیو بازێکی گەورەی پێ دەهاوێ . ئەدەبیش کە هۆیەکە لە پێشخستنی شارستانیەتی مرۆڤو خاوەنی مێژوویەکی سەربەخۆی خۆیەتیو یەکێکە لە بنەماکانی شارستانیەتیو کەواتە یەکێکە لە پێویستیە گرنگەکانی ژیان .

وە هەروەك هەموو بەشەکانی تری تری شارستانیەتی مرۆڤ دەتوانین بەهۆی ئەدەبی میللەتێکەوە دراسەی ئەفسیەتی ئەو میللەتە بکەین. بلەی ڕۆشنبیری و شارستانیەتیان دیاری بکەین .

کەوانە ئامانجی سەرەکی مرۆڤ لە ئەدەبدا ئەوە بوە کە ئەدەب بکا بە وەسیلەیەك بۆ پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییانەی کە لە ژیانی دا هەستی پێ دەکاتو بەهۆیەوە بگاتە ئامانجەکانی . جگە لە مانەش ئەدەب یەکەم پاسەوانی زمان بوە لە ناو هەر میللەتێکدا وە هەرمیللەتێك ئەدەبی نەبوبێ مانای ئەوەیە زمانیشی نەبوە . وە توانیویەتی لەگەل هەمو گۆڕانێکدا بەرگێکی نوێ بەبەر زمانا بکاو قودسیەت بپارێزێ چونکە «زمان ئامرازێکی شارستانیەتی ئادەمیزادە »(٢) .

ئەو عیراقەی ئێمەش هەر لەبەرە بەیانی ساشتانیەتی ئادەمیزاددا خاوەنی ئەدەبێکی سەر بەخۆی خۆی بوەو بەشداری لەدروست کردنی شارستانیەتی یەکەی کردوە کە بەشارستانیەتی دۆلی رافیدەین ناسراوە ئەمەش ئەوە رون دەکاتەوە کە ئەدەب چ رۆلێکی گرنگی هەبوەو مرۆڤ چەند بایەخی پێداوە . مێژوو روونی کردۆتەوە « کە ئەدەبی دۆلی رافیدەین یەکەم جولانەوەو هەولێکی سەرکەوتوی مرۆڤ بوە بۆ تەعبیر کردن لە ژیان پێش پەیدابونی ئەدەبی هەموو میللەتانی روی زەمین »(٣) .

ئەم ئەدەبەش کە لە سەرەتای هەزارەی سێهەمی پێش لەدایك بون (قبل المیلاد) نوسراوەتەوە وەبەراوردێکی لەگەل نوسینی ئەلیادە پێ بکەین کە کۆنترین بەرهەمی ئەدەبی یۆنانیە بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە ماوەیەکی زۆر لەپێش هەبونی ئەدەبی یۆنانی ئەدەبی شارستانیەتی دۆلی رافیدەین هەبوە ئەویش کە « مەلحەمەی گلگامێشە کە گەورەترینو کۆنترین کاری ئەدەبی مرۆڤە کە چوار هەزار سال پێش ئیمرۆ نوسراوەتەوە » . لێرەدا ئەوەمان بۆ رون دەبێتەوە کە مرۆڤ ماوەیەکی گەلێ زۆرە هەر خەریکی ململانێیە لەگەل ژیانو دیاردە سروشتیەکان لە پێناوی خۆشی ژیان .

پەراوێزەکان

(١) رۆژنامەی الثورە ژمارەی ٢٠-٦-١٩٧٦ .

(٢) رۆشنبیری نوێ ژمارە (٥٢) - ل ٧ .

(٣) ملحمە گلگامیش - طە باقر - ل ٨ .

(٤) ملحمە گلگامیش - طە باقر - ل ٢٠ .

نوشاد حەمە سعید احمد

چەند تێبینیەك لەسەر « باشاوە »

درەو کردنو کێرە کردن ئەیانبات لەکەلیا ئەڕۆن وە بەوەش قایل ئەبن کە ئە درەو کردندا سەرپەلەیان بێتو لەگێرەشدا هەر ئەو قرچی خەرمانەکە ڕابخاتو وەردو بەرە ناوی بکات .

ئەم مندالانە کە لە واقیعدا هەرزەکارو لاون ، بە بەلکەی ئەوەی بۆ درەو چوون لەگەل باوکیاندا ، نموونەی هەرزەکارو لاوی دواکەوتووی مل کەچی سیستەمی باوکایەتیی دەرەبەگایەتین ، نموونەی ئەوەیەکن کە دواکەوتووترین پەیوەندی کۆمەلایەتی پەیرەو ئەکەن ، ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە نیشانەی ئاستێکی نزمی هوشیارین سەبارەت بەوەی بە درێژایی ئەو ماوەیە هەر لە جووت کردنەوە تا (گوایا) سوور بوونی خەرمانەکە هیچ دەنگێکیان لێوە ئەهات دەربارەی چارەنووسی کارەکەیان ، ڕۆژێك بە بیریاندا ئەهات کە ئاغا هەرکاتێك ئیشی پێیان ئەما دەریان ئەکات ، هەر ئەیان کرد پەیوەندی لەگەل مندالی جووتیارەکانی تردا خۆش بکەن تا بتوانن بەربەرەکانی ئاغا بکەن یان هیچ نەبێت لەم لێقەومانەدا دوو کەس لە سەریان هەلبداتو دوو قسەی خێریان بۆ بکەن .

ئەم مندالانەی زەینەل ئەوەندە گەوجو نەفام بوون کە ئاغا بەدەنگە گرەکەی داوای ئەوەیان لێ ئەکات گوندەکەی بەجێ بهێلن « واقیان وڕما » .

بۆچی واقیان وڕما ؟ وا دیارە لە کوێی ئادا نوسراو بوون ئەگینا ئەبوایە زۆر شتێکی ئاسایی بوایە لایان کە ئیشکردن بۆ ئاغا ئەوە ئەنجامێتی . خراپتر لەمەش ئەوەیە کە پاش ئەوەی باوکیان ئاو دانەشکێنێتە سەر کەنو چاوەزارەکە ئەشلەژێنو بیرکردنەوەیان ئەمێنێتو « کەللەیی بوون » واتە تێکچوونو هۆشیان بیرکردنەوەیان سست بوو ، لای‌خۆیان ئەماو توانای ئەمەش شتێکی ئاساییە کە لە سایەی ڕژێمی باوکایەتیی دەرەبەگی‌دا روو بدات . لەم ڕژێمەدا باوك بۆ مندالەکەی بیر ئەکاتەوە ، کلیلی عەقلی مندال بەدەست باوکەوەیە بۆیە کە باوك شتێکی بەسەرهات مندالەکان عەقلیان هیچ بڕ ناکاتو کالو کرچییەکی زۆر زەقی پێوە دیار ئەبێت . خۆ ئەگەر لە ڕەفتارەی باوکیان تووشی (صدمە) یەکی ئەوەوە بێن ئەوا کەللەیی بوونیش زۆر نزیکە لێیانەوە .

لە کۆتاییدا ، پاش ئەم ڕووداوە ، یەکێك لەو مندالە کەللەیی بووانە ئەلێت « هەرچۆنێ بێ گوندەکەی خۆمان باشترەو مانەوەمان بێ سوودەو هەرگیز گوند بۆ ئێمە ئاوەدان ناکاتەوەو کاتمان پێ ئەباتە سەر » ئەم قسەیە لەڕاستیدا لەقسەی شێت ئەچێت کە چاکو خراپ تێکەلاو ئەکات . قسەی چاك ئەوەیە کە گوندەکەی خۆیان باشترە بۆ ژیانیان . ئەهەر بیانەوێت خۆشگوزەران بن ئەبێت لەگوندەکەی خۆیان لەناو کەسوکاری خۆیاندا بنو هەولی ئاوەدان کردنەوەی بدەن لە پێناوی بەختیاری خۆیانو خەلکی ئاوایی‌یەکەشیان . هەروەکو قسەی چاك ئەوەدایە کە ڕاستە ئەم ئاغایە گوندیان بۆ ئاوەدان ناکاتەوەو کاتیان پێ ئەباتە سەر . هەروەك مایەی دلخۆشی‌یەکە هیچ نەبێت ئەم کارەساتە تۆزێك هوشیاری کردوونەتەوە لە ئاستی مەبەستەکانی ئاغاو هەلە بوونی مل کەچ بوون بۆی . بەلام خراپ لەم قسەیەدا ئەوەیە کە ئەلێت « هەر چۆنێ بێ گوندەکەی خۆمان باشترە » . لێرەدا بەهەلە چووە چونکە هیچ شوێنێك لەم دنیایەدا « هەرچۆنێ بێ » باش نی‌یە . مرۆڤ کە ئەیەوێت بژی بەدوای شوێنێکدا ئەگەڕێت کە ژیانی تیا مسۆگەر بێت ، سەربەست بژیو پارووییەك نانی سەربەرزانەی تیا دەست بکەوێت . جا ئەگەر مرۆڤ لەم شوێنو ئەو شوێن هەرکزیلە بێت ، یان کابرای جووتیار لەم گوندە بێت یا لە گوندەکەی باوو باپیری‌دا هەر بیاوی ئاغا بێتو دەستەو خواری بەزەییو ڕەحمەتی ئەو بێت ، ئەوا ناتوانرێت بەلایەکیان بووترێ چاکترە . لەم بارەدا ، ئەگەر بۆ مرۆڤ بلوێت ، پێویستە هەولی گۆڕینی گوندەکەی خۆی بداتو بەرەو چاکی بەرێت ، خۆ ئەگەر زەمانە ڕێی ئەوەی لێگرت ئەوا پێویستە خۆ پەرستی بنێتە لاوەو بەبیرێکی فراوانو سنگێکی کراوەوە هەولی خۆش کردنو چاککردنی ئەو گوندە بدات کە تیادا ئەژی با گوندی خۆشی نەبێت .

ئەگەر سەرنج بدەینە ئەو چیرۆکە کوردیانەی کە دەورێکی تیادا درابێ بە جووتیاری تیا دیارە یا دەورێکی زوربەی ئەو دەورانە بە شیوەیەکە کە بە سووك تەماشاکردنی جووتیاری تیا دیارە یا دەورێکی وای ئەدەنێ کە نموونەی دواکەوتنو نەفامیو ئەوجێتیو ساویلکەییەکی بێ ئەندازەبێ ... هتد .

ئەم باری سەرنجە سەرچاوەکەی شێوە ڕوانینی دەرەبەگایەتی‌یە کە تا ئێستاش شێوە ڕوانینێکی باوە لەناو هەموو چینو تاقمو کەرتو توێژە کۆمەلایەتیەکاندا کە ئەدیبەکانیش لەوە بەدەرنین .

زەینەل یەکێکە لەو نموونانە کە کراوەتە پالەوانی چیرۆکێك و دەوری باوکایەتی دەرەبەگیو ترسنۆکیو وورە بەردانو دواکەوتوویی دراوەتێ .

پێویست وا بوو کاکی چیرۆك نووس نموونەی جووتیارێکی نوێمان بداتێ ، جووتیارێك کە لەم سەردەمەدا ئەژی ، سەردەمی ئەتۆمو پێشکەوتنی تەکنۆلۆژیاو گەردوون پشکنین ، جووتیارێك کە ڕوو لەوە بێت جووتو درەوو هەموو کارەکانی بەرهەم هێنان بەئامرازە نوێیەکانی بەرهەم هێنان جێبەجێ بکات ، جووتیارێکی ژیرو کارامە کە دووربین بێتو ئامادەی ئەوە نەبێت ئاغاکان بۆ مەبەستی خۆیان بەکاری بهێنن ، جووتیارێکی خاوەن وورە بێتو ئازایەتی تیا بێت کە ئەك هەر بەگژ ئاغادا بچێت بەلکو بەرووی هەموو هۆیەکی دواکەوتنو کویلەکردنیدا هەلبسێتو ئامادەی مل کەچ بوون نەبێتو هەرگیز هەرگیز لەمافی خۆی واز نەهێنێت .

هەروەها پێویست وا بوو چیرۆك نووس نموونەی مندالێکی نوێمان بداتێ کەمێشکی بە بیروباوەڕێکی پێشکەوتوو باراو درابێت یان هیچ نەبێت هەستێکی چاكو هوشیاری‌یەکی باشی هەبێت کە چاكو خراپ لەیەك جیا بکاتەوە . مندالێك بێت دژی نەریتی دەرەبەگایەتیو مافی باوکایەتی بێت . مندالێك ئازایانە سەرزێچی باوکی بکات کاتێك کە بۆی ئاشکرا ئەبێت باوکی هەلویستو ڕەفتاری هەلەی هەیە ، مندالێك بێت ئازایەتی تیا بێت کە بەرێ نایدیای کۆنەپەرستی‌دا بچێت ، سەر بۆ هیچ زۆرداری‌یەك دانەنوێنێت .

جووتیاری مندال، جووتیارێکمان ئەوێت کە بە دەنگی ئری هیچ ئاغایەك بەنج نەبێو نەکوێنە گێژاوێکی بێ سنوورەوە وەك چواردەوریان گیرابێتو ڕێی بەرودوایان نەبێت وەك بەسەر زەینەلو مندالەکانیدا هاتووە .

پێویستە ئەدەبەکەمان هەر وێنەی فۆتۆگرافی رواڵەتی واقیع نەگرێت بەلکو بۆ ئەوەی دەوری خزمەتگوزاری خۆی ببینێت پێویستە ڕەنگی ژیانی دوا ڕۆژیش دابڕێژێتو نموونەی ئیجابی بخولقێنێ لە بابەتەکانیدا .

بارەئاوای «شانۆی پەیوەندی»

مەسەلەی دۆزینەوەی پەیوەندییەکی بەتوێی نێوان شانۆو جەماوەری بینەران وەکوو مەسەلەیەکی گفتو گۆیانەیە کەسێ لایەن تێیدا بەشدارن .. ئەوەش بار (داخ)ە ، هەروەها لە نێوان ئەم بەردەوامی‌ی ئەم ئاسۆیەدا .. کاروباری مشتو مڕەکە بەردەوام دەبێتو پەرەدەستێنێت بەرەو بلندی .

لەسەرەتاوە نووسەر ڕووداوەکان وەردەگرێت ، دوای قۆناغی کۆکردنەوەو زۆربوون ئەم ڕووداوانە لە پەیوەندیە مادیەکانی جیا دەکاتەوە کە تێروانینو خستنە پێش چاوی تێدایە کە بەقۆناغی بەدەستخستن ناو دەبرێت ، بەلام ئەم جۆرە خستنە پێش چاوە بە جیا کراوەیی دەمێنێتەوە ئەنەر نەخرێتە قالبێکی هەست پێکراوەوە لە کاروباری گۆڕانیە وە بۆ گیانێکی مەوزوعی توانای گۆڕینی تێدا بێت کە دیسانەوە دەگەڕێتەوە بۆ واقیع . کاروباری چەسپاندنی پەیوەندی دارەکان لەسەر چۆنیەتی سوود وەرگرتن لە هەرسێ لایەنی هاوکێشەکە دەوەستێت بۆ جێبەجێ کردنی ئەوەشدا پێویستە ئێکۆلینەوەکی جۆریو فراوان لەهەر لایەنێك لەلایەنەکانی بکرێت .

١ - واقیع :

شانۆ بەڕێزەی گەلەکەمانەوە وەکوو دۆزینەوەیەك وایە چونکە تازە ئاشنای بووین . ئەویش کاتێك ئەم دۆزینەوەیەی بەرچاو کەوت لەژێر بارو دۆخی پرستەمی مێژوویی‌دا دەینالاند وەکوو نەخوێندەواری ودەستەلاتی بێگانەو بێ ئاکاییو دوا کەوتوویی کۆمەلایەتی - لەگەل دوا کەوتوویی ئابووریشدا ، هەروەها مانەوەی پەیوەندیەکانو نەریتی کۆمەلگەی کۆن کە وای لێکرد لەژێر زەبروزەنگی دوا کەوتنێکی ئاشکرای ڕۆشنبیری کە ئەمی لە هەموو چالاکیە ڕۆشنبیریەکان پچڕاندو وای لێکرد ببێتە دیلی پەیوەندیەکانی ڕابوردوو میرات سری ڕوانینی پێشینان کە بەهەموو شتێکی ئامادە کراوو ساکار هەل خەلەتا .

بۆیە لەکاتی خۆیدا وازی لەسەیرکردنو تێفکرینی ئابۆو هۆنراوەو پارچەی مۆسیقی هێنا هەروەها وازی لە شوێن پێ ئەوتنی شانۆ کەری هێنا وەك بنیات نراوێکی گشتی‌ی دەولەمەندبێت لەلایەن ئی ئردنەوەی واقیعو دووبارە دروست کردنەوەی . ئەمەو جگە لە ئیشو کارەکانیو بەربەستی کردنی لەلایەن غەمە ئایبەتیەکانیەوە . هەروەها بەرز بوونەوەی نرخی بلیتەکەی لەرێژەی بەدەست هاتەکەیدا . هەروەها دوورکەوتنەوەی ڕۆشنبیرەکانی لێی‌و ئەرحان کردنی سروشتی شانۆ چی ئەڕووی فۆرم یان ناوەرۆکدا چونکە زۆربەی شانۆکەریە پیشان دراوەکان بۆ ئەوە نەدەشیا کە خۆیی تێیاندا ببینێت یان پەنجە بۆ واقیعی ئەم ڕاکێشن . چونکە زۆربەیان لە واقعی تردا هاتنەکایەوە بۆیە خستنە پێش چاو و ئاراستە کردنی دەربارەیان هەبوو دوای ئەوە وەکوو بنیات نراوێك لە پێش دا گیرابێت بەرەو ڕووی ئێمە هات .

زۆربەی شانۆکەریە پیشاندراوەکان - پیشاندراوی شانۆی عەبەسییەتو ئەو پیشاندراوانەی کە دەستکەوتە تەکنیکیەکانی فۆرمی تێیدا بە سەر سروشتی ئیشو کار دا زال بوون - ئەوەدا بەشداری کردووە کە ببێتە هۆی قوول کردنەوەی کە لێنی نێوان شانۆو جەماوەری بینەران چونکە پسپۆڕی ڕابوردووی نەبوو لە لایەن ویژدانی تشتی‌یەوە یان لەلایەن واقیعی گوزەرانەوە بۆیە هۆیەکانی پیشان دانی لە دەستدا . جگە لەوەی کە شانۆنووسەکان خۆیان پەلەیان لە پیشان دا نیانداکرد چونکە ئەوان پێش ئەمە وەریان گرتبوو وگوێزرابوویانەوە .

٢ - نووسەر :

هەرچەند دەوترێت کە پێویستە چەند مەرجێك لە نووسەری شانۆکەریدا هەبێت وەك هەبوونی بەهرەی شانۆییو پسپۆڕیو ڕوانینی ڕێکخراوو ڕۆشنبیری‌یەکی تشتیو توانای تێ گەیشتنو وەرگرتن هێشتا کە هەر لە گەل هەلویست دا بچێنراوە . ئەگەر کریمان تێکستێك هەبێت هەموو هۆیەکی پەیوەندی داری باشی تێدا بێت لە سەرەتاوە خۆ پێویستی‌ی بە بێ تومانییەکی چەسپاو ودوور لەناکۆکیو شێواندن هەیە . ئەمە وا لەنووسەر دەکات بکاتە نموونەیەکی ڕوونو دیار ڕەزامەندی دەبەخشێتە بینەرو دەیگەڕێنێتەوە سەر خووی خۆیو واقیعەکەی بە مەرجێك لەگەل ئەوە دا سەیری شانۆکەریە پیشاندراوەکان بکاتو هەمیشە لە ئاسمانی شانۆ ئەریدا بێت کە نووسەری تێدا دەژیت .

٣ - تێکست :

ڕاستە ئێمە لە ئەم جیهانە دین ، بەلام پێویستە جیاوازیەکانی ناو دەروونی‌ی بزانین ئەویش لە نێوان ویژدانی تایبەتی خۆمانەوە ، وەرگیرانو وەرگرتنی ئامادە کردنو تێکست بە خۆمالی کردن شۆڕەیەکی بەسەر نیشتمانی عیراقی دا سەپاندووە ، ئەمانەش چەند دیاردەیەکن تایەلی شانۆیەکی لە ئار ئاخی خەنیدا دروست ببێت . پەیوەندی بەستن لە گەل جیهاندا هەمیشە نابێت هەر لە ڕێگەی وەرگرتنەوە بێتو بەس بەلکوو پێویستە دەریکاری لەکەندا بکرێت . لە پێناوی ئەوەی ئە شانۆیەکی وامان هەبێت لە ئاخی خەلکی‌یەوە هەلقولابێتو بینەران پەیوەستی بن .. پێویستە لەسەر - کەوانە - باسەکانی لە بارو دۆخی ئەو جەماوەرە وەربگرێت ئەوەش لە نێوان ئەم جەماوەرەو لە نێوان پێ بەخشراوە هەست پێکراوەکانی چونکە ڕێك و پێك دەخرێن ناچارێکی ئەر بکەرێتەوە گۆشی واقیع کە بە ئامرازو دەولەمەندی پێوە نووساوەو بەشداری کردنی دروست کردنی واقیعێکی نوێ دەکات . بەم جۆرە جەماوەری بینەران هەر پەیوەستی شانۆ دەبن چونکە واقیعە لەیان پەیوەستیەتیو پەیوەستی حۆشی بەواقیعەکەیەوە . بەلام پرسیارە لە هەردەکرێت : ئەوەیە کە چۆن بتوانین ئەو واقیعە باس بکەین بەمەزەنەی من مەسەلەی باس کردنی واقیعەکە لە نێوان توانای تێ گەیشتنی‌یەوە دەبێتو تایبەتیەکانی لە مێشکیدا وەربگرێتو ڕووی تێ بکات ڕوونی کردنێکی زیرەکانەو چابۆکانە .

هەروەها بە مەبەستی بەدی هێنانی ئەو شتە نووسەر لەسەریەتی بە ئەرکی تۆمار کردنی شتەکانەوە خەریك بێت بەهەموو ڕووداوو پەیوەندیەکانیەوە (لێکۆلینەوە لەگەل ، کەلەپوری ، ڕەوشتەکانی ، خووەکانی ، گەلوپەلی بیروبڕوەو باوەکانی ، ئەفسانەکانی ، نموونەی هونەری سەرەتاییی ، گۆرانی جووتیارو کریکارەکانی ، گۆرانی‌ی هەلپەڕکێو شایی ، گۆرانی سەر لانکە ، داستانو خرافیات نوکتەی پڕواتا ، وەلامی سەیر گالتەو گەپ ، وەلام دانەوەی ئاکاوی) .

هەلوەشاندنەوەی پەیوەندی نەبوون لە نێوان شانۆو بینەرانیدا لەپێش هەموو شتێکەوە ئەرکی ئەوانەیە پەیوەندییان بەشانۆوە هەیە .. وەکوو ڕۆشنبیر .. چاکترین ئامرازی گۆڕینیان بە دەستەوەیە کە ڕۆشنبیری‌یە وچاك ترین ئامرازی ڕۆشنبیریش شانۆیە . ئەوەش بەچەند کۆمەلە دەست پێشخەرییەك وەك بلاوکردنەوەی هۆشیاری شانۆییو پێشکەش کردنی چەند پیشاندانێکی بە خۆڕایی یان ئیوە خۆڕاییو بەردەوامی‌ی شانۆیی لەهەموو وەرزەکاندا - ئیە

Institut Kurde de Paris

[illegible]

بەڕێز سەرۆک احمد حسن بکر ، بەسەرۆکی لە مەکتەبی رەسمی خۆی لـە کۆشکی کۆماریدا ، پێشوازی لە بەڕێز طـه محیی الدین معروف ، جێگری سەرکۆمار کردوە ، کە پیرۆزبایی خۆی بۆ سـەرۆک بەبۆنەی گەڕانەوەی بـەخێرو سـەلامەتی بۆ وڵات هەڵگرتوە .

میوانداری کۆشکی کۆماری

دوێنێ بەیانی سـەعات دەهاوڕێ احمد حسـن البکر رازگـری سـەرکردایەتی هەرێمایەتی حـزبی بەعسـی سوشـیالیستی عـەرەب و سەرکۆمار ، لەمەکتەبی رەسمی خـۆی لەکۆشکی کۆمـاریدا پێشـوازی لـە سەرکـردەی دامەزرێنەر هاوڕێ میشـێل عەفلەق ئەمینداری گشـتی حیزب و هاوڕێ شبلی العیسمی یارمەتیدەری ئەمینداری گشـتی و هاوڕێیـان ، ئەندامـانی سـەرکردایەتی نەتەوایـەتی حیزبی کرد .

هـاوڕێ سەرکـردەی دامەزرێنەرو هاوڕێ العیسمی و هـاوڕێیان ئەندامانی سـەرکردایەتی حیزب ، پیرۆزباییان لە هاوڕێ احمد حسن البکر کرد بەبۆنەی گەڕانەوەی بەخێرو سەلامەتی لە فەرەنساوە بـۆ وڵات .

دوێنێ بـەیانی دوکتـوراسماعیل عبدالحمید میرزا ، بالیوزی عیراق لەئیتالیا ، چوەکۆشکی کۆماری و ناوی خـۆی بەبۆنەی رۆشتنی بۆ بارەگـای کارەکەی لەتۆماری تەشریفـاتا تۆمارکرد .. هەر وایش بەڕێز ولید صالح محمد بەڕێوەبەری گشـتی دەزگـای (الثورة)ی رۆژنامـەی و بلاوکردنـەوە ، بەبۆنەی رۆشتنی بۆ دەرەوەی وڵات ناوی خـۆی لـەتۆماری تەشریفات تۆمار کرد .

هاوڕێ العیسمی سەری لەچەند لقێکی پێشانگای بەغداداوە

[illegible] هاوڕێ شبلی العیسمی یارمەتیدەری ئەمینداری گشتی حیزب [illegible]

دولدافیای [illegible] بەرپەرچی [illegible] فەلەستین و هندستان و یۆگسلافیا و دەزگاکانی کشتوکاڵ و چاککردنی کشتوکاڵ و پیشەسازی و کانەکان و نەوت داوە .

هاوڕێ عەیسەمی لە پێشانگای بەغدا لەلایەن بەڕێز حکمت ابراهیم وەزیری بازرگانی دەرەوەو عبدالمجید خالد بەڕێوەبەری گشتی دەزگای پێشانگاکانی عیراقەوە پێشوازی کراوە .. هاوڕێ یارمەتی دەری ئەمینداری گشتی حیزب لە [illegible] پێشانگادا [illegible] لە دیاری [illegible] بەردەوام بەدیهێنانی لە پێناوی پتەوکردنی دۆستایەتی و سەرکەوتن بەسەر هێزە ئیمپریالیزمیەکاندا .

هەروەها هاوڕێ عەیسەمی لـە دەفتـەری دیدەنی کردنی وەزارەتی نەوتدا وتەیەکی تری نوسیوە لە وتەکەیدا وتویەتی : بە شانازی یەوە هەستمان بە ڕوناکی دوارۆژکرد لەوەدا کە بەچاکی سامانی نەوتمان بەکار ئەهێنرێت و کەڵکی لێوەرئەگیرێت .. وە لە بەشی وەزارەتی کشتوکاڵ و چاککردنی کشتوکاڵ هاوڕێ عەیسەمی لەلایەن دکتۆر حسن فهمی جمعەوە وەزیری کشتوکاڵ و چاککردنی کشتوکاڵ پێشوازی کراوبەدوورو درێژی باسی ئەو بەرهەم و [illegible] نیشان دراوە .. هاوڕێ یارمەتی دەری ئەمینداری گشتی حیزب لـە [illegible] نوسیوە [illegible] پەیمانی بەو ئامانجە ئەورانەدا کە شۆڕش بۆیان تێ ئەکۆشێت .. هەروەها هاوڕێ عەیسەمی لـە دەفتەرەکانی بەشی بازاڕی عەرەبی و فەلەستین و هندستاندا وتەی تۆمارکردوە ، وە بـە ناوی شـەهیدەکانی شۆڕشی فەلەستینەوە یادگارێک پێشکەشی هاوڕێ عەیسەمی کراوە .. هاوڕێ یارمەتی دەری ئەمینداره گشتی حیزب بـە رۆژنامە نوسەکانی راگەیاندوە .. لەسەردانەکەماند بـۆ هەندێک لـە بەشـەکانی پێشانگای بەغـدا . ئـەوەی زۆر جێی دڵخۆشبونە ، بەتایبەتی لـەو شتانەی کە لـە بەشەکانی وەزارەتی پیشەسازی و کانەکان و کشـتوکاڵ و چاککـردنی کشتوکاڵ و نەوتدا نیشـان درابوون . ئـەو شـتانەی نیشاندرابوون ، نیشـانەی پێشکەوتنێکی دیارو ئاشکرایە ، هیوامان گەشە بەوەی کە زیاتر پێشکەوین لە پێناوی چاکـەی عیراق و بەتەوەی عەرەبدا ، وبو ئـەو دەربڕینە راست تۆ بەی سەبارەت بەگیـانی نەبـەزی شـۆڕشی قوتری عیـراق دەری ئەبڕێ .

وە لـە بەڕێ کردنی هاوڕێ عەیسەمیدا بەڕێز حکمت ابراهیم وەزیری بازرگـانی دەرەوەو بەڕێز عبدالمجید خالد بـەڕێوەبەری گشتی دەزگای پێشانگا عیـراقیەکان و تاقمێک لـە فەرمانبەرانی گـەورە بەشدار بون .

خوێنەری بەڕێز

– باوکی شیرین –

● ڕێکخراوە پیشـەیی و میدانیەکانی پارێزگاکان هێشتا هەر بەردەوامن لە بەستنی سیمینارو کۆبوونەوەی فراوان بۆ [illegible] پێش کردن لە دەزگـاو [illegible] پیشەسازیەکاندا ، هەروەها نوێ کردنەوە کاروباری بەرهەم هێنان و ، پەرەپێـدانی پەیوەندی نێوان لایەنەکانی کاروباری بەرهەم هێنان بـۆ بەدەست هێنانی رادەی بەرزی بەرهەمەکان – لە لایەن زۆری و جۆری یەوە – لە پێنـاوی ڕازەکردنی ئابـووری نیشتمانیدا .

● سیمینارو کۆبوونەوەکان ئەوەیـان دووپات کـردەوە کە پێویستە پشت بە قسـەو ئاراستە کردنەکانی مامۆستا صدام حسین ببەسترێت کە لە سیمیناری لێکۆڵینـەوە لـە کارنامەی تایبەتی نـزم بوونەوەی بەرهەم هێنـاندا دەری بڕین ، وەکوو بەلگەیەکی ئیش کردن بـۆی . بۆبە دەست هێنانی بەرزترین ڕێـژەی بەرهەم لە کەرتە جـۆراو جۆرەکاندا .

● نیشتمانە کەمان کە ئەم جوولانەوە فراوانە جەماوەریانە بەخۆیەوە دەبینێت ئەویـش لەبەرتیشکی ئەو هەلویستانەی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش ئەخشەیان کێشاوە بۆ پتـر کردن و زیادکردنی بەرهـەم لەلایەن ژمارەو جۆرەوە ، چونکە بڕیارەکانی ئەنجومـەنی سەرکردایەتی شۆڕش کـە تایبەتین بە جێبەجێ کـردنی هەلویست و ڕاپەوی « سـزاو پاداشت »ەوە لە گەل هەندێک ئیجرائاتدا هاتەکایـەوە دوای کۆتـایی هاتنی سیمینارەکـان کە لە هەردوو بەیان نامەکـەی ئەنجومەنی سەرکردایـەتی شۆڕش و سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبدا دەرکەوت .

● هەروەها جـەماوەری عێراقمان بەگشتی و ، جەماوەری کورد بە تایبەتی ، بەوپـەڕی گرنگی یەوە تەماشای ئـەم ئیجرائاتانە دەکەن و ، ئەوەیان بۆ تێدا لێ دەردەکەوێت کـە دەربڕینێکە بۆ بەشـوێندا ڕۆیشتنێکی شۆڕشـانەی ئامانجدار ، دوو دلی تێ کەوتن بەرانبەر بە کۆسپەکان و ، نەک کۆلدان لەپێش خالی بێ هێزی و سستی و ئوێ پێ نەدان .

● ئەوە بوو لە پارێزگـای هەولێر ، یەکێتی ناوچـەیی نیقابەی کرێکاران چوارکۆڕی بەست بۆ لێکۆڵینـەوە لـە کارگێڕی ی جێنی کرێکار بـۆ پاڵپشت گرتنی کاروبـاری بەرهەم هێنان و وەلاوە خستنی سلبیاتی کاربەگیانێـکی شۆڕشگێرانەوە .

● هەروەها لە پارێزگـای سلێمانیە ، بەڕێوبەرێتـی ی گشتی ی دەزگاکانی ڕۆشنبیری ی جەماوەران ، دوو کۆڕی بەست لە ڕانیەو پشدەر ، تیایانـدا ئاراست کراوەکانی مامۆستا – صدام حسین – ی شی کردەوە کە لە سیمیناری ئەو هۆیانە ی دەبنە هۆی نزم بوونـەوەی بەرهەم هێناندا دەری بڕین ، هەروەها ئەوەی پیشان داوە کە زۆر پێویستە زۆرتر ڕەنـج بدرێت لە پێناوی فـراوان کردن و پترکردنی بەرهـەم هێناندا .

بەردەوامی (پاشماوە)

ناوچەکان بـدەن .. وە لـە ئەنجاما (٩) تانکیان لێ شکاوە ڕۆژی سێ یەم بەلامارێـکی تری یان بردە سەر شـاری بحمدون و بەهەزاران موشـەک و ساروخیان تێ تەقاندوە ، سەر کردایەتی هێزەکانی ڕژێمـی لادەر دو کەتیبەی چـەکی گەورەو چەندان کۆمـەلە سەربازی هەمە جۆرەی تـری خستۆتە شەڕەوە تاکوتوانیویانە چەند کەلەبەرێک بخـەنە بەرەکانەوە بچنەناو شارەکەوە وە لە ناو کۆڵان و شەقامەکانـا شەڕەکە گەرم بوەو ناو شارەکە یەکسەر بۆتە گۆمی خوێـن و لاشەو خوێن و چەک و ئانـکە شکاوی ڕژێمی لادەر لـە سەر ڕوخی شەقامەکان تێکـەڵاو بون .

ئەم هێزانە دوای ئەوەی لـە ڕۆژێکدا زیاتر لە هەشـت هەزار ساروخیان تەقانـدوە شکاونەتەوە دواوە .

هێزەکانی ڕژێمی سـوریا بەسەدان هاو نیشتمانیان لـە ناوچەی (البقاع)ی داگیر کراوە گرتوەو ئازارێن ئەدەن و چەند کەسێکیان لێ بردون بـۆ بەندیخانەکانی دیمەشق .

ئەمڕۆ ڕۆژ نامەی (الانوار) کە لە بیروت دەرئەچێ بـلاوی کردۆتەوە ئەلێ :

لەوە ئەچێ هەڵبژاردنـی سەرۆکی ئەنجومەنی پەرلـمانی لوبنان کە بـڕیاروا بو ڕۆژی سێشەممە دیەری بکـرێ بەهۆی باری ئالۆزی وڵاتەکەوە دوا بکەوێ . وە واچـاوەڕوانی ئەکرێ بەم نزیکانە بشـیر الجمیل کوری سەرۆکی حزبی کەتائیبی کۆشەگیر بچێت بـۆ واشنتون لەگەل سەر کـردەی میلیشیای حزبەکەدا بۆ ئەوەی لە گەل لێپرسراوانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکاو کاربەدەستە گەورەکانی دەزگای موخابەراتی ئاوەندیا کۆ ببنەوە .

● **ئەرکی دەستێوەردانـی ئەسکەری ڕژێمی سوریا لـە لوبناندا ..**

ئاژانسی رویتەر لە چەنـد سەرچاوەیەکی دبلوماسـی عەرەبەوە لە بیروت ئـەم هەواڵەی وەرگرتوە ئەڵێ ئەرکی مخارجی ئەو دەستێوەردانـە ئەسکەریەی ڕژێمـی لادەری سوریا بۆناو وڵاتی لوبنـان هەر ڕۆژێ ملیۆن و ٧٥٠ هەزار دولار ئەکەوێ لە سـەر خەزێنەی سوریا .

هـاوڕێ صـدام « پاشماوە »

ئەمجار باسی ناوەڕۆکـی شۆڕشگێرانەی سیمیناری نزم بونەوەی بەرهەمـداری و سیمینارەکانی دوای ئەوی کردو گوتی ئەو سیمیـنارە بەخششێکی پشوکورت نیـە ، بەلکە بەرنامەیەکە کـە بەرەووەدی هێنـانی ئاوانەکانی حزب و شۆڕش ، لەسەر جێ بەجێ کردنی دەڕۆین .

لەسەرەتای سیمینارەکەدا بەڕێز طارق عزیز وەزیـری ڕاگەیاندن و ئاریکی خوێندەوە کە لەودا گرنگی [illegible] سیمینارانەی دوپاتە کـردەوە کە وەزارەتەکە بۆلێکۆڵینەوەی [illegible] تێکۆشانی دەزگـاو دامەزراوەکانی سەربە وەزارەت بە شێوەیەکی مەوزوعی پێکیان دەهێنێ .

وە گوتی ئەم سیمینارانە لە ڕوناکایی ڕێ نوێنیەکـانی هاوڕێ صدام حسیندا [illegible] دێن کە لە وتووێژەکـانی بەرنامەی کاری تایبەت بە نزم بونەوەی بەرهەمداری لەکەرتی پیشەسازیدا دەری بڕین و لەژێر ڕوناکایی دوبەیانەکـەی ئەنجومەنی سەرکردایـەتی شۆڕش و سەرکردایـەتی هەرێمایەتی حزبی بەعسـی سوشیالیستی عەرەبدا کە لە کۆتایی مانـگی رابـردودا دەرچون .

وەزیری بەڕێز رەخنـەی لەو کەسانە گرت کە ئـەم سیمینارانە ئەنیـوەك مونسەبەتێك بۆ حیساب لـێ کێشان و موحاکەمەی چەنـد لێپرسراوێك دەبینن و گـوتی ئەو بوچونە پاشکەوتوانەیەو لەگیان و ئەخلاقیەتی شـۆرش بەدوورەو نوێنەری ئەولێکدانەوە یەکە شورش کۆڕی کـردو گەل لەدژی ڕابەڕێ .

هەروەها گوتی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش توانای حیساب لێ کێشانی هەمو لێپرسراوێکی هەیە ئەگەر بۆی دەربکـەوێ بەم یا ئەو رادەیە شـیاوی حیساب لێکێشانە .

پاشان لێی زیادکرد ئەمـە بەومانایە نیە کـە سیمینارەکانمان رەخنەو حیساب لـێ کێشانیان تێدا نەبێ . کاتێك ناتەواوی یەك یاهەلەیەکـان بۆ دەربکەوێ کە لەگـەل ڕێ و شوێنە بنەرەتیەکـانی حزب و شۆڕش ڕێك ناکـەوێ پێویستە قسەی لێبکـەین و حیسابیش لە لێپرسراوەکـەی بکێشین .

وەزیری بەڕێز سـەلماندی کە حزب و شۆڕش ژیانێـکی تازەو عەلس و کەوتێکی تازەیان بۆ دروست کردوین و پێویستە پابەندیان بین چونکە ژیـان و پاشە ڕۆژمان بەوەوە بەستراوە هەروەها وتی حزبی بەعسـی سوشیالیستی عەرەب تەنیـا دەسەلاتی سیاسی وڵات بەڕێوە نابا بەلکە ڕۆشنبیری و هەمـو تێکۆشانێک لە کۆمـەلدا بەڕێوە دەبات و ئەم کـارەش وەك ئەرکێك بەجێ دەگەیەنـێ چونکە گەل لەدەوری کۆبۆتەوەو باوەری تەواوی پێ هێناوە کە وەك ڕابەرێك رەوتی شـورش بەڕێوە بەرێ .

بەڕێز طارق عزیز گـوتی لە هەمو دەزگاکانی ڕاگەیاندن و ڕۆشنبیریدا ڕێگا بۆ هەمـو ئەو هاونیشتمانیانە ئەکراوەتەوە کە بەرپبازی شۆرش و بـەو چوارچێوەی پەیمانی کـاری نیشتمانی داینـاوە پابەندن . دەزگاکانی ڕاگـەیاندن و ڕۆشنبیری مەیدانی بیروباوەڕو [illegible] بۆ چونی سەر بەم یانەو لایەن نابن و هەرکام لەلایەنەکـانی جەبهە هۆی بیروڕادەربڕینی تایبەتی خۆیان هەیە کـە [illegible] هەڵوێستی سیاسی و ئایدیۆلۆجی خۆی [illegible] دەردەبڕن . وە سەلماندی کە دەزگاکـانی ڕاگەیاندن و ڕۆشنبیری ڕێبازی شورش و حزب سەرکردەکەی و ئەو ڕێبازە دەردەبڕن کـە پەیمانی کاری نیشتمانی دیاری کردوە .

لە پاشان بەڕێز محمد جمیل شلش بەڕێوەبەری گشـتی ڕۆشنبیری راپۆرتێکی لە بارەی کاروتێکۆشانی بەڕێوە بەرایەتی گشتی ڕۆشنبیری خوێندەوەو چەند پێشنیارێکی خستە بـەر چاو بۆ پەرەپێدان و بەرەوپێش بردنی کار .

بەدوای ئەوەدا لێکۆڵینەوەی راپۆرتی بەڕێوە بەری گشتی دەست پێ کرا کە ئیشکەرانـی بەڕێوە بەرایەتی شـ ڕۆشنبیری و ژمارەیەك لەوکەسانە بەشدار بون کە پایـەی بەمەسەلە ڕوشنبیریەکان دەدەن لێکۆلینەوەکە چەند پێشنیارێکی خستەرو بۆ پەرەپێدان پـەرەو پێش بردنی کار بەچەشنێك کە لەگەل قوناغی ئالوگـۆڕی سۆشیالیستیدا رێك بکـەوێ کە وڵاتە کە مانی پێدا دەڕوا .

لە کۆتایی وتوویژکـانـدا هاوری صدام حسین لەلایـەن بەڕێز وەزیری ڕاگەیانـدن و بەڕێز وەکیـلی وەزارەت و هاوڕێیان ئەندامانی مەکتەبـی بلاوکردنەوەو ڕاگەیانـدن و بەڕێوەبەرە گشتی یەکـانی وەزارەتەوە بەڕێ کرا .

وەزیری بازرگانی دەرەوە چل هەم کونگرەی بەردەستانی پەیوەندی بنوسەرگانی پەیوەندی بڕینی کردەوە

عیراق هەمیشە هەوڵ ئـەدات پیـشـە یری تەواوی پەیوەندی لەگەل زایۆنیستەکاندا بڕن ..

سەر لە بەیانی پێرێ بەڕێز حکمت ابراهیم وەزیری بازرگانی دەرەوە چل هەمین کونگـرەی ئەفسەرانی پـەیوەندی بڕینی سەر بـە جامیعەی دەولەتانی عەرەبی کردەوە .

بەڕێز محمـد محجوب یێ سەیراوی گشـتی دەزگاکانی پەیوەندی دابڕین سەرپەرشتی کونگرەکەی کرد .

لـە ئاهەنگی کردنـەوەی کونگـرەکەدا چـەند لـێ پرسراوێکی گـەورەی وەزارەتی دەرەوەو نوێنـەرانی دەزگـا دبلوماسیە عەرەبەکان لە بەغدا ئامادە بون .

● **بەرەنگاری کردنی بەخشەکانی زایونیزم ..**

کونگرەکە باسـی ئـەو بەخشانەی زایونیزمی کرد لە بۆ خاو کردنەوەی ئەرپەڕینی پـەیوەندی بڕینی عەرەبەکان داناون .. جگە لەوەی کە لە بارەی بەرەنگاری کردنی چالاکی زایونیزم [illegible] کـانا دوان .. هەروەهـا [illegible] لە داخوازی هەندێک تومپانیـای [illegible] بەکۆلینەوە کـە داوایان کردوە مامەلەیان لەگەلا بکرێ چونکـە پەیوەندی یان لە گەل قـەوارەی زایۆنیستەکاندا بڕیوە .

● **هەندێك لە وتارەکەی بەڕێز وەزیری بازرگانی دەرەوە**

لـە سەرەتای کونگرەکەدا بەڕێز حکمت ابراهیم وتارێکی خوێندەوە تیایا ئەوەی سەلماند کـە عیراق هەمیشە هـەوڵ ئەدات توانای بەرپەرچدانەوەی هوشیارانە بەهێز بکات بـۆ پـەیوەندی دابڕین لەگـەل قەوارەی زایۆنیستەکانا لـە بواری ئابوریدا بەو شێوەی کە خزمەتی ئامانجەکانی ئەتەوەی عەرەبمان بکات لە پێناوی رزگار کردنی خـاکی فەلەستینی داگیر کراوا .

وەزیری ناوبراو باسی ئـەو زەمینەیە کرد کـە سیاسەتی پـەیوەندی دابڕینی تیـا پەروەردە ئەکرێ وتی : ئـەم زەمینەیە برێتی یە لـە فراوانی خۆ دوور خستنەوەی دەولەتان لە بواری رەسمی و گـەلیدا لـە قـەوارەی زایونیستەکان و ئابلوقـە دانی پەیوەندی یـە سیاسی و ئابوری یەکان لە گـەل دەولەتە تازە گەشە کردوەکانا بۆ ماوەیەکی دور .

وە وتی زۆر بونی توانـای بەرگریکارانی جەماوەری عەرەب لـە فەلەستینی داگیرکراوداو تێکشکان و گیرو گرفتی ئابوری قەوارەی زایونیستەکان بـە هۆی ئـەم پەیوەندی بڕینەوە سەر لەنوێ ژیانی دوژمنی لاواز کـردو وزەی دارایی تێـک شکاندەوە .

● **سیاسەتی خۆ بەدەستەوە دەرانە کەوتە روو ..**

بـەڕێز وەزیری ناوبراو وتی سـیاسەتی خـۆ بەدەستەوە دەرانەو خۆ کشانەوە کەوتـە روو کـە چـۆن بەدەستی بەرگری ئـازانی فلسـطین و شورشـگێرەکانی عـەرەب ــەدەن کـەوابو پێویستە ئەسەرمان بە هـەمو توانایە کمانەوە بەرپەرچی ئەم کردارە بدەینەوە .

● **زۆر کردنی پشتگیری ئەسکەری بۆ قەوارەی زایونیستەکان ..**

هەروەها وتی زۆر سـتەمە خەوی ئەوانە بیتە دی ئەم جۆرە هەلویستەیان گرتۆتە بەر ، وە ناتوانن هەلوێستی خۆیان بـە پاکی بنوێنن ، وە هیچ شتێکیان زیاد لەو هەلوێستە دەرکەوتوانە دەست ناکەوێ کـە لەگـەل دەولەتە ئیستعماریەکانا هەیانە لـە بارەی پشتگیری کـردنی ئەسکەری و ئابوری قـەوارەی زایونیستە رەگـەز پەرستـەکانەوە .

وە ئەوەی سەلماند ئەگـەر سـیاسەتی پـەیوەندی بڕین بیەوێ دەوری سەرەکی خـۆی بنوێنێ و لە ڕێڕەوی تێکۆشانی شورشگێرانەی چەکدار لە دژی قەوارەی زایونیزم و ئیمپریالیزم تێ بکۆشێ پێویسـتە دەورە بەڕێنمەیەکانی لـەم ڕووەوە بـە کردەوە جێ بەجێ بکات .

پروانە ل ٨

سعدون غیـدان

داوای پێشکەش کردنی چاکترین خزمەتگوزاری بـۆ هاوڵاتیان ئەکـات

• کاك سعدون غیدان ئەندامی ئەنجـومەنی سەرکردایـەتی شۆڕش وەزیری پەیوەستی ، لە سەردانەکەی بۆ فەرمانگـەی [illegible] بنیـانی [illegible] عیـراق [illegible] ئیهانوی بەکـار [illegible] بۆ ئـەمێشتنی ئـەو [illegible] لـە بـەردەم [illegible] بنیات نراوەکـاندا [illegible] .

هەروەها داوای کردوە کـە باشـترین خزمەتگـوزاری پێشکەش بە هاووڵاتیان بکرێت بەپێی بڕیارەکانی کۆنگـرەی هەشتەمینی قطری حزبی بەعسی سۆشیالیستی عـەرەب و ئارەزوکانی حـزب و شۆڕش ، [illegible] نیشکی ئەمۆژگاریەکانی [illegible] سـەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شـۆڕش وەزیر [illegible] سـەردانەی کـە نزیکـی [illegible] سعاتێکی خـایاندوە سوپاسی [illegible] پێشکەش هەمو ئیشکەرانی [illegible] دایەرە کردوە ، وە داوای [illegible] کـە دوای کۆتایی [illegible] ئامیش ئیشی بکـەن بـۆ [illegible] کردنی ئـەو کارانـەی [illegible] ماکەوتون .

دیموکراتی مەرکەزی لەکاری جەماوەریدا

هاوڕێ کریم محمود ئەندامی سەرکردایەتی لقی بەغـدای حزبی بەعس سوشیالیستی عەرەب ، بەیانی ڕۆژی یەکشەممەی ڕابوردو بە [illegible] ئـەو [illegible] حـولی لێپرسراوی ڕوشنبیری و ڕاگەیاندن لـە [illegible] عیراق دەربڕی – دیموکـراتی [illegible] – لەکاری جەماوەری [illegible] داوە .

هـەڤال محمود لـەو تارە کەیدا باسی ڕۆلی ڕێکخـراوە [illegible] و بەرپرسیاریان لـەژێر [illegible] شورشدا و هەرچەکانی جەماوەریدا [illegible] .. وەدروباتی کردەوە کـە دیموکراتی [illegible] ئەنیا بۆ جولانەوەی شۆڕشگێری بەکـار دیت .. وبنچینـەو چونیتی جێبەجێ کردنی لـە [illegible] ڕێکخراوەکاندا روون کردەوە .

هەروەها دەربارەی شێوەی پەیوەندی ڕۆژانـەی نێـوان دەزگاکانی سـەروو خـواروی ڕێکخراوەکانی و ئاکاری سـەرکـردەی سەرکـەوتو دواوەو ڕوونی کردۆتەوە کە ڕێکخراوەکان لەسای شورشدا پێویستە هاندەری توانـایی کۆمـەلانی خەلکی بن لـە جێبەجێ کردنی ئاواتی هەرە گەورەی شۆڕش سەبارەت بەوەی ئاواتی شورش ئاواتی جەماوەرە .

ڕۆژی دووشەممە (پاشماوە)

[illegible] گرتوە ، ئەو کۆنگرەیە بەسر پێرێ شەو لەئیشوکارە کانی [illegible]وە .

[illegible] چاوەڕوان ئەکرا کە ئـەم کۆنگرە بـەرزە پیرێ بکیرایە [illegible] بو بەهۆی کۆنگرە شەش قۆلیکەوە دواخرا، ئەو کۆنگرە [illegible] میسرو سعودیەو کویت و سوریاو لبنان و ڕێکخـراوی [illegible] ڕزگاریخوازی فەلەستینی تیـا بەشدار بوبو .

Institut Kurde de Paris

ئەمڕۆ هەردوو پڕۆژەی ئیستگەی ئەرزی تەلەفونی دەولی ئەکرێتەوە

لەبەر پاوەری سەرۆکی تێکۆشەر احمد حسن البکر سەرەك کۆماردا ، ئەمڕۆ هەردو رۆژەی ئیستگەی ئەرزی پەیوەندی کردن بەهۆی مانگی دەست کردەوە لەتەل تەلەفونی دەولیدا ئەکرێتەوە .

ئیستگە ئەرزیکە بەشداریەکی تەوا ئەکات لە چالاکی و گورج و گول کردنی بزوتنەوەی ئابوری و بازرگانی لەوڵاتدا ، ئەویش بەهێنانەدی گەلێیک بۆدەرەوە کە پشت بەجیهان ئەبەستێت .

وە بەپەیوەندیەکی بەتواناو چالاك و زۆر لەگەڵ دنیای دەرەوەدا پێك ئەهێنێ . پرۆژەکە یەکێکە لەو پرۆژە گرنگانەی کە رێکو پێکی پەیوەندی کردنی خێراو بەبەلەپشتی پێ ئەبەستێ لەگەڵ وڵاتانی دەرەوەدا ، وە لە ئالوگورکردنی پرۆگرامی تەلەفزیوندا لە موناسەبە دەولیکاندا . ئیستگە ئەرزیکە راستەوخو بەحەوت لادا ئیش ئەکات ، کە حەفتا قەناتی تەلەفونی بیوە بەندکراوە وەئەمیش بەستراوە بە مانگە دەستکردەکەی سەرئوقیانوسی هندی کە کیشوەری ئاسیاو ئەورووپاو ئەفەریقا دادەپۆشی وەراستەوخۆ بەدوولای ترداکار ئەکات کە ئەمیش ٢٤ قەناتی تەلەفونی لەسەردانراوە ، کەبەستراوە بەمانگە دەستکردەکەی سەر ئوقیانوسی ئەتلەسیەوە کە هەردو ئەمەریکاو ئەورووپاو رۆژئاوای ئەفەریقا ئەگرێتەوە .

ئەم پرۆژەیە کە ٥ر٣ ملیون دیناری تێچوە ، لە چەند هۆلێك بۆ کەلوپەل و دوو ئاویل و دوو سوحنی گەورە پێك هاتوە ، هەر سوحنێك لەوانە قورسایەکەیان ٣٧٠ تەن ئەبێت و قوتری هەریەکەیان ٣٢ مەترەیەو ئەتوانن بەهەمو لایەکدا بسورێن کە اوپەل و جیهازەکانیش برێتیە لە جیهازی پەیوەندی و وەرگرتنی شەپولی بێتەلی مایکروویفی ، کە بەتوانایەکی بەرز ئیشارەت ئەدات بە مانگە دەست کردەکان و ئیشارەتی لێ وەرئەگرێتەوە .. وەك ئاشکرایە سێ مانگی دەستکرد بە سەر زەویدا ئەسورێتەوەو بەقەدەر خێرایی زەوی بەدەوریدا ئەخولێتەوەو ئەمانە کەوتونەتە سەر خەتی ئیستواو ئوقیانوسی هندی و ئەتلەسی و (٣٧) کیلومەترە لەسەر روی زەویەوە بەرزن .. یەکی لەرێکخراوەکانی دەولەتان سەربەرشتیان ئەکات کە پێی ئەوترێت ـ ئەنتلیسات ـ .

ئیستتە ئەرزێکەی عیراق بەگوێرەی سیستەمی سیبدکار ئەکات کە ئەویش یەکێکە لە سیستەمە پێشکەوتوکانی پەیوەندی ئاسمانەوە .

بەڵام پرۆژەی تەلەفونی دەولی کە ٥٧٥ هەزار دۆلاری تێچوە لە رێگای ئیستگەی ئەرزیەوە پەیوەندی عیراق ئەبەستێت بە دنیای دەرەوەوە ، وە بەهۆی مایکروویف و کابلی محوەریەوە پەیوەندیمان لەگەڵ وڵاتانی دراوسێدا پەیدا ئەکات .

ئەم پرۆژەیەی کە هاووڵاتیان بەهۆی ئەمەوە ئەتوانن راستەوخو پەیوەندی لەگەڵ وڵاتانی دەرەوەدا بکەن لە دوو قۆناغ پێك هاتوە یەکەمیان کە ئالیە ئەو کەسە ئەم قۆناغەدا پەیوەندی لەگەڵ بەدالەدا ئەکات بۆ ئەوەی ژمارە مەبەستەکەی لەگەڵ وڵاتەکەی دەرەوەدا بەبەستێت و ژمارە (١٠٥) بادات .

بەڵام قوناغی دووەم ، کە ئەمەقوناغی قسەکردنە ئەو کەسە بەبێ ئەرکی مەئموری بەداله راستەوخۆ لەگەڵ ئەو کەسەی مەبەستێتی ئەکەوێتە قسەکردن .

مشتێ وشـەی لـەڕوو

— سەربەست —

هەفتەی رابوردوو ، یەکێ لەهەرە گەورەترین و گرنگترین پرۆژەکانی ئاودان و کشتوکاڵ ، لە وڵاتدا ، کەوتە کارکردن و ملیونەها م٣ ئاو رووەو فورات کەوتەرێ و لەگەڵ کەوتنەرێیان ، ئەو راستیەیە هەمیشە ئەمرو زیندویەیان دووپات ئەکردەوە کەوا بەردەوام و لەهەموو شوێنێك و لە هەر بارو دۆخێکدا . ئیرادەی هەرە پیروزی ئینسان ، ئەم بەنرخترین سەرمایەیە ، توانای بێ سنوری گوڕانی سروشت و ژیان و گوزەرانی خۆی هەیەو ئاوەکو ئاسۆی کارکردنی بۆ بەرفراوان بکرێت ، تا وزەو تواناو بەهرەی داهێنەری لەبن نەهاتووی سەرکەوتوترو سوود بەخشتر ئەبێت .

پرۆژەی « ئەرثار » تەنها مەسەلەی چارەسەرکردنی گیروگرفتێکی ئاودان و کشتوکاڵ نی یەو بەس ، بەڵکو لەوە گرنگتر ئەوەیە ، مەسەلەی گۆڕینی سروشتە بەو شێوەیەی کە لە خزمەت ئینسان و بەرژەوەندو دوا رۆژی بەختیاریدا بێت و نمونەیێکی زیندووە بۆ ئەوەی لە زۆر مەیدانی تردا پەیرەو بکرێت و سەدان پرۆژەی تریدا جێبەجێ بکرێت .

ئەم پرۆژەیەی « ئەرثار » کە بەهای دروستکردنی گەیشتە (٢٥) ملیون و (٢٤٤) هەزارو (٢١٧) دینارو کە لە ماوەی (١٦٦٤) رۆژدا (٥٦) ملیون م٣ی لەخۆل هەڵکەندراوەو (١٢٠) هەزار م٣ی چیمەنتوو ئاسن بیناکراوە ، دیسان بەڵگەیێکە بۆ ئەوەی کە هاوکاری و یارمەتیدانی یەکتر لەناو کۆمەڵی دەولیدا دەورێکی گرنگ و کاری ئەر ئەبینێ لەپێشخستنی ئەو وڵاتانەو گەشەسەندنی ژیانی ئابوری و گوزرانی کۆمەڵایەتییان و وڵاتانی دوواکەوتوو ئەتوانن سوودێکی مەزن لەو دەرفەتانە وەربگرن کەوا لەبەردەستیانە لەسەر ئەساسی رێزگرتنی سەربەخۆیی سیاسی هەر لایێك و دوورکەوتنەوە لە خۆ تێهەڵقورتاندن لەئیشوکاری ناوخۆی ئەو وڵاتانە .

لەمەیدانی جێبەجێ کردنی پرۆژەی « ئەرثار » یارمەتیدان و هاوکاری بسپورو شارەزایانی یەکێتی سۆڤیەت دەورێکی باڵایان بینی شان بەشانی کرێکاران و ئەنجنیرەکانمان کە بەراستی کارەکەیان جێگای شانازی و ریزگرتنی هەموو گەلەکەمانە .

ئاشکرایشە بایەخدان بەم جۆرە پرۆژانەو سوود وەرگرتنێکی تەواو لەو هەموو ئاوەی لە وڵاتدا هەیەو ئەوەی لەدەرەوە دێت ، دەورێکی گەورە ئەبینی لەپێشخستنی گورانی سەراپای کشتوکاڵ و سەرئەنجام سیاسەت و ئەخشەی ئابوریەکانمان بەرفراوانترو لەسەر بنچینەی بەهێزتر دائەرێژێن و ئێکرای داهاتی نەتەوەیی زیاد ئەکات و هەر لەبەر ئەم هۆیانەشە ئەوتری (کشتوکاڵ نەوتێکی بێ برانەوەیە) چونکە بەهۆی ئەم پرۆژانەی (دەربەندیخان و دوکان و بێخمەو ئەرثارو ... هتد) ئەتوانرێ ملیونەها دونم بچێنرێت و لەم خاکە بەپیت و بەرەکەتە هەزارەها تەنی بەرهەم بدورێتەوەو ئەمە لەگەڵ گورانی پیشەسازی ئابوری نیشتمانیمان بەشێوەیێکی ئیجگارەکی لە داوی بەستنەوەی بەتەنها بەرهەمی نەوتەوە رزگار ئەبێت .

کۆبونەوەی ئەنجومەنی راپەراندنی ناوچەی ئوتونومی

ئەنجومەنی راپەراندنی ناوچەی ئوتونومی رۆژی یەکشەمەی رابوردو بەسەرۆکایەتی کاك سعاد أدیب جێگری سەرۆکی ئەنجومەن کۆبۆتەوە .

ئەنجومەن لەکۆبونەوکەدا لەو راپورتە کۆڵاوەتەوە کە لە ئەمینداریتی گشتی بەرێوەبردنی پەروەردەوفیرکردنی بالا ئامادەی کردوە دەربارەی گەشەکردنی کاری پەروەردەیی لەناوچەکەدا لەژیر تیشکی ئەولێکولینەوانەو بریارانەی کۆنگرەی بەرێوەبەرەکانی پەروەردە لەولاتدا بوەو حەفتەی رابوردو لەبەغدا کاروباری تەواو کردوە .

هەروەها ئەنجومەن لەراپوری ئەمینداریتی گشتی بەرێوەبردنی کاروباری کۆمەڵایەتی کۆلیوەتەوە ، کەدەربارەی ئامادەکردن و مسوگەرکردنی ژمارەیەك کادیری پزیشکی لە پسپوری پیشکەوتودا لە بەشە پزیشکیە هەموجۆرەکان بۆ گەشەکردنی خزمەتگوزاری تەندروستی لەناوچەی ئوتونومیدا پیشکەش کراوە . وە لە کۆبونەوەکەدا چەند بریاریکی ئەنجومەنی پاریزگاکانی ناوچەکە پەسندکراوە ، هەروەها چەند بریاریکی بەرێوەبردنیش پەسندکراوە .

ئا.د.ع.

لەگەڵ ئەمینداری گشتی کشتوکاڵ و چارەسەرکردنی کشتوکاڵ لە ناوچەی ئوتونومیدا

● سەرکردایەتی شۆرش (٣ر٣٢٦ر٧٠٠) دیناری بۆ پەرەپێدانی کشتوکاڵی ناوچەی ئۆتۆنۆمی تەرخان کردووە .

● یاسای ژمارە ٩٠ دووایی بە دەسەڵاتی دەرەبەگایەتی هێنا .

● شۆرش سووره لە سەر بایەخ پێدانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی .

شێرزاد عبدالرحمن پەیامنێری

بۆ دەرخستن و لێکۆڵینەوەی ئەو هەنگاوە تازانەی ئەمڕۆ لە هەموو مەیانێکی ئابوری و سیاسی و رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی دا بەدی دەکرێ کە دەستی دڵسۆزانەی شۆرش بۆ ئاوەدان کردنەوەو پێشخستنی ئەم ناوچەیە کەوتۆتەکار چاومان بە مامۆستا « بەشیر عبدالرحمان » ـ ئەمینداری گشتی کشتوکاڵ و چارەسەرکردنی کشتوکاڵ کەوت .. مامۆستا بەشیر لە پێشەکی لێدوانەکەیدا ووتی : ئەم ئەمینداریەتیە ـ وەك زۆربەی دەزگاکانی تر ـ شۆرش بریاری دامەزراندنی داوە بەمەبەستی بەرەوپێشەوەچوونی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە رووی کشتوکاڵەوە . دەستکەوتەکانی شۆرش و ئەو هەنگاوانەی بۆ پێشکەوتنی کشتوکاڵ ناویەتی ، دووایی بە هەموو گیروگرفت و کۆسپێك هێناوەو رێگەی ئاوەدان کردنەوەو گۆڕانی گرتوتەبەر لە پێناوی زیاد کردنی بەرهەمدا .

هەروەها مامۆستای ئەمیندار ووتی : لەو ماوەیە کە ئەم دەزگایە دامەزراوە گۆڕانێکی نوێ لە ناوچەکەدا رەچاو ئەکرێ . وە ئەمینداریەتیەکەمان چەندەها پرۆژەی نوێی لە مەیدانی کشتوکاڵ هێناوەتە دی بۆ خۆشی ژیان لەم ناوچەیەداو تۆڵە سەندنەوەی سالانی پێش شۆرشی تەمموز . بەم نزیکانە (٨٨٢٠٠) شەتل بە سەر ئەندامانی هەرەوەزی کشتوکاڵی دابەش کراوە . هەروەها چەندلقی ترمان لەم ئەمینداریەتیەکردۆتەوە . جگەلە دامەزراندنی چەندەها ئەخۆشخانەی « بەیتەری » لە هەموو پاریزگاکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا . وەبەپێی شێوەی زانیاری نوێی کشتوکاڵی دوواییمان بە چاندنی (٢٥٠٠٠) دۆنم گەنم هێنـا وەك کشتوکاڵێکی سرنج بۆ بەرهەم هێنان ، وەیە لە یەکە بە سەر پارێزگاکانی ولاتدا بەشمان کرد ، سلێمانی ١٠٠٠٠ دۆنم و دهۆك ١٠٠٠٠ دۆنم و هەولێریش ٥٠٠٠ دۆنمی بەرکەوت . هەربەم پێیە کاروباری ئەمینداریەتی لە بارەی (بەستەنە)وە دەستی پێ کرد . وەلەم ماوە کورتەدا ١ر٦٥٦ر٠٠٠ هەزار ئەمەتل هاتوتە بەرهەم . ئەمینداریەتی بەمەش نەوەستاو دەستی کرد بە ئامادەکردنی ٢٥٠٠٠ دۆنم زەوی بۆ چاندنی سەوزەو بابەتی تری کشتوکاڵی . هەموو ئەمانە پارەیەکی تایبەتی باشی بۆ دانراوە تا جێبەجێ بکرێن .. ئەوەتا زیاتر لە ١ر٤٠٠ر٠٠٠ دینار لە لایەن سەرکردایەتی شۆرش تەنیا بۆ (خلیە)کان تەرخان کراوە .

هەم دیسان بایەخێکی گەورە دراوە بە « توتن » کە لامەوایە بە شێکی ـ زۆری ئابوری ئەم ناوچەیەیە ، ئەنانەت جوتیارەکان بایەخێکی تەواویان پێداوە . لە بەرئەمە ، ئێمەش هەوڵمان ئەوەیە بتوانین ئەم بابەتە نەخەینە پشت گوێ کەسوودی گشتی تێدایە ، بۆ ئەوەی بتوانین بەرهەمێکی باش لەم رووەوە پێشکەش بکەین . ئەوەبوو چەند شارەزایەکمان دانا بۆ ئەوەی شوێنی چاندنی ئەو بەرهەمە دەست نیشان بکەن ، وەلێرەکە ئەنجامی باشی هەبوو لەم ناوچانەدا . دووایی وامان بە باش زانی نرخی ئەم بەرهەمە کەم کەینەوە تا هاووڵاتیەکان بە گشتی سوودی لێ وەربگرین .

ئەنجا مامۆستا بەشیر وەڵامی پرسیارەکانی تری « هاوکاری » دایەوە کە تایبەتی بوو بە کشتوکاڵەوە : لەم وەرزەماندا پتر لە ٣٥٠٠ دۆنم زەوی چانراوە .. هەروەها ٤٤ رێگە بۆ ئەم لایەنە لەگەڵ زیاتر لە ٥٠٠٠٠٠ هەزار شەتل بۆ ئەم مەبەستە . وەدەتوانم بڵێم ئیستاکە دوو ملیون شەتل لە دارستانەکاندا هەیە . سەر باری هەموو ئەمانە ، ئەم ئەمینداریەتیە بۆنەهێشتنی ئەیرو بالندەو نەخۆشی درەختەکان هەوڵی بێ شوماری خستۆتە کارو ئەم هەوڵە ئەنجامێکی پڕ سوودی هەبوو لەم ناوچەیەدا . ئەمینداری بەرێز لە هەندێ ووردەشتی تر دوواو وتی : جێگای شانازیمانە لە رووی بایەخ مانەوە بۆ خزمە تگوزاری کۆمەڵایەتی ژمارەیەکی زۆر قوتابخانەی نەهێشتنی

ئەمینداری گشتی

نەخۆێندەواریمان کردۆتەوە بۆ پیاو و بۆ ئافرەت .. وەژمارەی ئەم قوتابخانانە خۆی ئەداله ٢٨٦ قوتابخانە .

وەلەبارەی مەڕو ماڵاتیشەوە ، ئەمینداریەتی درێغی نەکردووە ، بگرە چەندەها پرۆژەی نوێی رێك و پێکی جێبەجێ کردووە کە ژمارەیەکی یەجگا زۆر لە کاربەدەستان ئیشی تێدادەکەن . وە لە سەر بنەرەتی یاسای ژمارە ٩٠ دووایی . بە دەسەڵاتی دەرەبەگایەتی هێنا زەوی و زارێکی زۆرمان بە سەر خێزانی جوتیارەکاندا دابەش کرد کە ژمارەی ئەکاتە ١٥٣٤١٧٢ دۆنم و بە سەر ٦٩١٨٨ خێزانی جوتیاردا . ئەمینداریەتی بەمانە نەوەستاوە و سەدان پرۆژەی تری جێبەجێ کردووە بە ملیۆنەها دینار کە ئێستا ناتوانین هەمووی تۆمار بکەین ، بەڵام بە سەرژمێرێکی گشتی خۆی ئەداله ٣٦٣٩٠٨٦ دینار بۆتەواوکردنی ئەم خواستانە .

وە لە سەرداخوازی بەرێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش مامۆستا « صدام حسین » لەم دیدەنیەی دووایدا بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی (٩) ئالەتی گەورەی کشتوکاڵیمان بۆ هاتووە ، ئێمەش بە دەوری خۆمان وەڵامی ئەم هەستە پاکانەمان داوەتەوە کە سەرکردایەتی شۆرش بێ لە کاروباری دڵسۆزانەدا ئەینوێنێ .

کۆرێکی جوتیـاران

● سەر لە ئێوارەی رۆژی شەممە رێکەوتی ٩ـ١٠ـ١٩٧٦ لیژنەی ناوچەی یەکێتی جوتیارانی سلێمانی دوو کۆری پێك هێنا بۆ جوتیارانی دێی کانی سارد وبێ لولەی سەر بە مرکزی قەزای دەربەندیخان و تیایا باسی زۆرکردن و پەرە پێدانی بەرهەمی کشتوکاڵیان کرد بۆ جوتیاران و جوتیارانیان ئاگادار کردەوە لەسەر خالە گرنگەکانی هۆکانی زیادکردوو کەم کردنی بەرهەمی کشتوکاڵ و چارەسەر کردنیان و هەوڵ بدەن بۆ هێنانەدی دوا رۆژێکی رووناك بۆ وولاتەکەمان و کشتوکاڵ پەرە پێ بدە بۆ ئەوەی بتوانن کشتوکاڵ بکەنە نەوتێکی هەمیشەیی وولات .

● لێپرسراوانی کۆرەکە جوتیارانیان ئاگادار کردەوە لەسەر دەرخستنی هەموو جۆرە گیرو گرفتێك کەدێتە رێگایان و ئامادەییان پیشاندان بۆ نەهێشتنی هەموو تەنگو چەڵەمەکانیان و بەجێ هێنانی هەموو داخوازیەکانیان کە ئەبنە هۆی زیاد کردنی بەرهەم لەسەر رۆشنایی ووتارەکەی بەرێز صدام حسین کە لە کۆری کەم بونەوەی بەرهەمدا لە بەغدا بلاوی کردەوە .

سیمینـاری مامۆستـایان

● سەر لە ئێوارەی رۆژی شەممەی رابوردوو رێکەوتی ٧ـ١٠ـ١٩٧٦ یەکێتی مامۆستایانی ناوچەی ئوتونومی ـ لقی سلێمانی سیمینارێکیان پێك هێنا بۆ مامۆستایانی ناوچەی پێنجوێن لە مەرکەزی قەزای پێنجوێنداو تیایا باسی رووداوەکانی ساحەی عەرەبیان کردوو دەوری مامۆستایانیان دیاری کرد لە هاوبەش کردنیان لە پێشخستنی هەموو روەکانی وولاتداو بەرپرسیارن بەرانبەر دروست کردنی نەوەیەکی پێشکەوتنخوازی شورشگێرو داوایان لە مامۆستایان کرد کە بتوانن هەوڵبدەن بۆ ئاگادار کردنەوەی جەماوەری گەل بۆ هەوڵدان بۆ زیادکردنی بەرهەم لەسەر رۆشنایی ووتەکانی مامۆستا صدام حسیندا لە کۆری هۆکانی کەم بونەوەی بەرهەمدا بلاوی کردەوە لە بەغدا .

لەم کۆرەدا هاوڕێ لێپرسراوی مەکتەبی مامۆستایان لە شعبەی سلێمانی و لێپرسراوی یەکێتی مامۆستایان لقی سلێمانی ئامادەبوون ـ وەڵامی پرسیاری هەندێ لەمامۆستایانیان دایەوە .

• لەسەر رێیە !

دەشـێوێنی .. ؟ بۆچی سـەرم لـێ

باوکی بەختیار

لە گەرمی مانگی تەموزدا بوریم کەوتە یەکێک لە دائرەکانی (جنسیە) چەند دروشمێک هەڵواسرابو بو ئەو کەسانەی کاریان لەم شوینەیە . وەبەشیوەی ئامۆژگاری هێندی ئامۆژگاری ریک و جوان هەڵواسرابو بۆ ئاسان کردنی کاری هاو وولاتیان . زوربەی ئەو کەسانەی هاتبون بۆ سەردان لەم شوێنە سەریان سوور ماوە لە ئەم کارە گرانە کە کەوتوتە ئەستوی کاربەدەستانی ئەم شوینە گرنکە زۆری وا هەیە (٣٠٠) کەسی لێ وەستاوە ئەو کەسەی خەلقی رای‌ی دەکات زۆر بەگورجی قەڵەمی بە دەستەوە یەو دەنوسێ وناو ناویش سەربەرز دەکاتەوە . تکا دەکات لە خەلقەکە بەریز بوەستێ وە ریز تیک نەدەن تا بتوانی تۆزی با هەڵمژێ بۆبە سیەکانی . ئارەقی رەشو موری لێ ئەرژێ زۆر هەر چەندە (ایرکولری تێدایە بەڵام بێ سودە عەناسەی ئەم خلقەی وەستاوە هەمووی بەنگی خواردۆتەوە بەم گەرمایە لێ پرسراویش ئەنجیکی (معاونە) خەریکە بێووچان بەڵام بێ سودە راوەستاوەکان هەر یەکە دەیەوێت بەزووترین کات کاری خوی بکەینێ بەئەنجام ئیتر مەبەستی نی یە ئەم مروقە پێویستی بە ئاوی‌سارده بە بای خاوینە هەڵیمژێ پێویستی بە ووچانە یەنجەکانی هەموی ئازار دەکات روژی (١٠٠) سەدان کەس کاریان پی‌ی هەیەو دەبێت بێ بولەو خورتە کارەکەی بکات . راستی کەم کەس دەتوانی ئەم ئەرکە گرانە ببات بەرێوە . لەلایەکەوە ئەم خلقە هەمووی دەیەوێت کوتوبر کارەکەی بکریت لە لایەکیشەوە دەبێت لێ پرسراو هەڵە نەکات . ئەم ژوورەم بەجێ هیشت چومە ژورێکی تر لەم ژورەدا چەندلاوێکی دلسوزی ترم دی سەریان شورکردبوەوە سەر کارەکانیان وە وەکو ماشینیکی قورمیش کراو دەیان نوسی و تەنانەت تریای ئاو خواردنەوەیەك سلاوێك نەدەکەوتن . هەموهێزێکی خۆیان تەرخان کرد بو بۆ هاوو وڵاتیان تا کاریان نەوەستێ وە سوری هەتاو خەلقی وەرس نەکات . تاو تاویەکیکی نەفام خوی دەکرد بە زوراو کومەلە کاغەزێکی فرێ دەدایە بەردەمی ودەیوت ئەمە کاك ... بوی ناردویت ئەویش سەری هەڵ دەبری دەیوت کاکی خوم بچورە ریزەکەوە تۆ لەم خلقەی وەستاون زیاتر نیت وە کومەلە کاغزەکەی دەخستە ژیر دەستی تا سەرەی دەگەیشتێ وە کارەکەی بودەکەیان بەئەنجام . تاو تاویش کاکی نەفام دووبارەی دەکردەوە ئەم کاغزانە کاك ... بوی ناردویت ئەویش لەبەر خویەوەدەی ووت بەلی باشە با سرەت بگاتێ تکات لێ دەکەم سەرم لێ مەشێوێنە . تویش یەکیکی لەم هاوو وولاتیانە هیج جیاوازیکت نی یە . لە دلی خومدا ووتم ئافرین شوورش‌ئافرین روولەکانی گەلی عیراق ئاوا دەبیت خوورەوشت بەرزی ئەگەر هەموکەسێک وەکو ئێوە بیت بەراستی روناکی دەکەوێتەهەمو دەزگاکانی وولات وە هاو وولاتیانیش دەبێ هەست بەوەبکەن کە ئەم کەسانەش وەکو ئەوان گوشتو ئیسقانێ پێویستیان بە پشوو ئارام گرتن هەیە . سەریان لێ مەشیوێنن ئەرکیان زۆر گرانە هەروابە ئاسانی تو (جنسیەکەت)وەرناگریت .

کۆرێـکی فراوانـی کرێکاران لەهەلەبجـە

● سەر لە ئێوارەی رۆژی دووشەممە رێکەوتی ١١ـ١٠ـ١٩٧٦ یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی کۆرێکی فراوانیان بەست بۆ کرێکارانی قەزای هەلەبجە لەسەر هۆلی کتێبخانەی شتی . بەرێز قائمقامی هەلەبجەو لێپرسراوی یەکیەتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی و هەقالێ لێپرسراوی مکتبی کرێکاران لە رێکخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لە هەلەبجەو چەند لێپرسراوێکی نەقابی تر ئامادەی کۆرەکە بوون .

● لەسەرەتادا بەرێز قائمقامی هەلەبجە دوانێکی‌داو تیایا باسی گرنگی کرێکاری کرد لەپێشخستنی بەرهەمی جۆراوجۆری وولاتداو هۆکانی کەم‌بونەوەی بەرهەمی خستە بەرچاو هۆکانی بەرانبەرشی لەپێشخستن‌دا بەرانبەر کردوو کرێکارانی ئاگادار کردەوە بۆ بەکارهێنانی هەموو وزەکانیان لەم‌رووەوە .

● دوای ئەوە بەرێز لێپرسراوی یەکیەتی نەقابەکانی کرێکارانی سلێمانی دوانێکی‌داو تیایا باسی هۆکانی کەم‌بونەوەی بەرهەمی کرد لەسەر رۆشنایی ووتارەکەی بەرێز صدام حسین کە لە کۆری هۆیانی دواکەوتنی بەرهەمدا لەبەغدا بلاوی کردەوە .

● هەروەها لێپرسراوی نەقابەی کرێکارانی هەلەبجە داخوازی کرێکارانی روون‌کردەوەو هەندێ پرسیاری ئاراستەی لێپرسراوانی کۆرەکە کردو وەلامیان دایەوە .

● لەکۆتاییدا هاورێ لێپرسراوی مەکتەبی کرێکاران لە رێکخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالست لە قەزاکەدا دوانێکی دا دەربارەی دەوری کرێکاران لە هەموو پێشکەوتنێك و سەرکەوتنێکی شورشگێرانەدا وە هەندێ لە ووتارەکەی بەرێز صدامحسینی رون‌کردەوە کە لەبەغدا لە کورەکەی ئەم دوییەدا بلاوی کردەوە .

Institut Kurde de Paris

پەروەردە

لاوان و وەرزش

عبدالقادر خلیل

پرۆفیسـور (تەدیوس پولتوفسکی) عمیدی کولیجی پەروەردەو وەرزش لە وارشـو دەڵێ .

مەشق کردن وە مامۆستای مەشق بە پلەی یێش کەوتـو دادەنرێ ئەگەر یێتـو پێسپیرراوی مەشق کـردن پەیرەوی ئەم خالانەی خوارەوە بکات بە ووردی .

١ - پێویستە پێسپیرراوی مەشق کردن شناسی تـەواوی هەبیت سـەبارەت بـە وەرزشکاران وە ئەبیت هەمیشە ئەوە بخاتە یێش چاوی کـە کەشەپێدانی ئـەو بارەی کەوتونە سەر شانی لەسـەر بنچینەیەکی راستیو عیلمیـو اکادیمی یەو هەمیشە بەردەوام بیت لە وورياکردنەوەو روشەن کردنی بیری لاوە وەرزشکارەکانی .

٢ - دەبیت هاوکاری تەواو بکات لەگەل تیپەکەیـدا وە چ چاك چ خراپ بیخاتە پیـش ئەنجامیک وەدەسـت دێت چ چاو .

٣ - وا لە تیپەکەی بکات ئاهەست بە بـاری سەرشـانی خۆیان بکەن وە هەمیشە گوێراگربن وە بەپێی یاسـای یاری برۆن بەرێوە .

٤ - رایان بهێنیت لەسـەر ئامادەبون لەکاتی پێویستی‌دا بۆ کاتی مەشق کردن .

٥ - لەکاتی بەتالیدا دیسان هاوڕێیان بیت وە زوربـەی کاتی خوی لەگەل تیپەکـەیدابباتە سەر .

٦ - بایەخ بدانی تـەن دروستی تیپەکەی .

٧ - تووی خوشەویستیو رێزگرتن لە دەروونیانا بروێنێ تا رێز لـە هـەمو کەسیک بگرن .

٨ - هان دانی ئەندامـانی تیپەکەی تا هەلسن بە مەشق کردنی سەربەخۆ .

٩ - دەبێت بە پێی ئـەو نەخشەیە مەشق بکریت بـە تیپێک کە لێپرسـراوان دای‌دەنێن لەژێر چاودێـری پزیشکی تایبەتیدا .

١٠ - دەبیت هەمیشـە پەیوەندی ببیت لەگـەل تیپەکەیدا وە لە قوتابخانـەو کارگەکاندا سەریان لێ‌بدات وە تەنانەت سەر لە خیزانـەکانیان بدات تا بەتەواوی لـە هەمو گرێکی ئەنـدامانی تیپەکەی شارەزابێت .

١١ - پاراستنی یاسـای اکادیمی بکات تا پـەروەردە کردنەکەیو مەشق پێ کردنەکەی لەسەر بناغـەی تکنولوجی تازە بیت .

لەسـەرێکی تریشـەوە پێویستی مامۆسـتای مەشـق کـردن (مدرب) ئـەوەیە کـە بایەخی تەواو بدات بە بـلەی زانستی خوی وە بەشـوێن تازەترین سەرچاوەکانی مەشق کردندا بنەرێت تا هەمیشـە ئاگاداری گورینو تکنیکی نوێ ببێت وە دوا کەوتونەبیت لـەگوری زانستی وەرزشـیدا . وە کاتی بێکاری خـوی رابهێنێت بۆ سود وەدەسـت هینان لە ئەو پیش‌نیارو تکنیکە نوێیانەدا کە دێنە گـورەوە ئەمرۆ وەرزش بریتیـە لـە یەکیک لە گرنگترین پلەکـانی زانست . هەمیشە پێویستمان بە زانست هەیە لەم بارەیـەوە تا بتوانین نانی خومان حـەلال بکەین وە دل نیابین لە خومان کە دەغەلیمان نەکردوە بەرامبەر بە وەرزشو وەرزشکاران .

هەواڵەکانی یەکێتی

چالاکی قوتابیان لە سلێمانی

١ - لیژنەی یەکێتـی لە قضای (دوکان) ئاهەنگێکی تایبەتی گیرا بە بۆنـەی کردنەوەی قوتابخانـەوە ، لەلایەن لێپرسراوی لیژنـەوە وتاری یەکێتی خوێندرایەوە .

کۆبونەوەی لیژنەکـانی روشـنبیری وراگەیاندن لـە ناوچەکە دەستی پێ‌کرد .. ئەوەی شایەنی باسە ، کەرتی دوکان هاوبەشی کاری میللیان کرد ، ئەم هاوینە بۆ دروستکردنی قوتابخانەیەك لە گوندی (تەرپەمار) لەقەضای دوکان .

٢ - یەکێتی قوتابیـانی کوردستانی عیراق لقـی سلیمانی ئەدوەی جـەماوەری بەردەوام بۆ قوتابیان سـاز ئەکا ، دەوری لیژنەکـانی یەکێتیو جوتیتی کارکردنو پەیوەندیان بە بەرێوەبەرایەتیو مامۆستایانەوە بەرێزان کـاك نبیل خضر شوکت جێگـری لێپرسراوی لقی یەکێتیو کاك صباح میرزا احمد ئەندامـانی لقی سلیمانی ئامادەی چـوار کۆڕی فراوان بوون لەگـەل قوتابیانی ناوچەی هەلەبجـە بەبرواری ٥-١٠-١٩٧٦ کە لە ١ - سانەوی هەلەبجـەی کوڕان ٢ - پەیمـانگای ئیسلامی ٣ - ناوەندی شارەزور ٤ - سانەوی هەلەبجەی کچاندا گیران .

٣ - لەبواری روشنبیرییەوە لیژنەی رۆشنبیریو راگەیاندنی لقی سلیمانی کۆبونـەوەی دەوری خۆی گیرا بۆ هەمـوو لێپرسراوانی لیژنەکـانی روشنبیریو راگەیاندنی لقـی سلیمانی ئەم کۆبونەوەیـە نزیکەی سێ سەعاتی خایاند .

٤ - لە هۆلی فارابـی لەزانکۆی سلیمانی عمـادەی کاروباری قوتابیان کۆڕێـکی سازکرد بۆ ئەوقوتابیانـەی ئەمسال لێپرسـراوی بەشەناوخۆیەکانیان ئەدرێتـە دەست .لەم کۆڕەدا لێپرسراوی یەکێتی قوتابیان بەرێز کـاك عماد ئەندامی لقـی سـلیمانی ئامادە بوون .

٥ - بۆ ئامادەبونی بەرێـز فەرهادااحمد یوسف لێپرسراوی کەرتی ئامادەییەکانی لقـی سلیمانی .. کوبونـەوەی فراوانی ئەم کەرتە دەسـتی پێ‌کرد ، تیایدا باسی ئـەو خالانەکرا کە ئەمسالی خوێندن پێویستە ئامادار بکرێو بـە گورجی لەوروەوە جێبەجـێ بکرێن بۆ خزمەت کـردنی قوتابیان .

٦ - لیژنەی ناوەندی ئازادی کوڕان لە سلیمانی ئاهەنـگی تایبەتی خۆی گیرا بە بۆنـەی سالی تازەی خوێندنەوە ، لەو ئاهەنگەدا وتاری یەکێتـیو بەرێوەبەرایەتی ناوەنـدی ئازادی خوێندرایـەوە ، گەلێ چالاکی قوتابیانە یێشکـەش کرا لەوانە دوو چیرۆکـی شانۆیێ .

(١) چارەرەش .
(٢) کوێرەوەری .

- لەگەل قوتابیاندا -

ئامادەکردنی صباح ئەحمد قوتابی یوسف محمد حسن

دەربارەی سـالی تازەی خوێندنەوە ووتی :

ئەم سال سالی ئاشتـیو برایەتیە ، شۆڕشی ١٧ تموزی ئەتەوەی پیشەوتوخـواز وحیزبی سەرکردە (حـزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب) هەولی داوە بۆ جێبەجێ کردنی هـەموو پێویستەکانی قوتابیان لەم بارەوە هەموو شتێ ئامادە کراوە .

دەربارەی بـە خۆرایـی خوێندن ووتی :

هەنگاوی پیرۆزی میری لـە روی بە خۆڕای کـردنی خوێندنەوە ، هەنگاوێـکی پیرۆزەو هەموو قوتابیان سودی لێ وەر ئەگرن ، کـە ئەتوانن بخوێنن‌و پاشە رۆژێکی روناك مسۆگەر بکەن .. یێشان تەنها دەولەمەندەکان ئەیان توانـێ خوێندنی بەرز تەواو . بکـەن بەلام ئەمرۆ بە بێ جیـاوازی قوتابیە هەژارەکان ئەتوانـن بەرزترین پلەی خوێندن ببڕن کە جاران رۆلەی جوتیـارو کرێکـارو رەش‌و رووتەکـان توانای خوێندیان نەبوو .

پاش قوتابی (بەختیـار اسماعیل) دەربارەی قەلاچـۆ کردنی نەخوێندەواریەوە رای خۆی دەربڕیو ووتی :

پێویستی سەر شانی هەموو قوتابیەکە بەشداری بـکا لـە قەلاچۆ کردنی ئـەم دەردە کوشندەیە . بە تایبەتی ئێمەی قوتابی لە ناوچەی نۆتۆنۆمیدا، ئەبێ شان بەشانی بەشەکانی تری گەل بەشداری بکـەین ، چونکـە ئامانجێکی گرنگە لـە ئامانجەکانی شۆڕشی ١٧ تموزی پیرۆز .. بێ گومان لەنـاو بردنی ئەم دەردە لەنـاو کۆمەلداو چارەسـەر کـردنی وولات ئەگەیەنێتە پلەیەکـی بەرزو هەنگاوێکی فراوانە لـە روی ئاوەدان کردنەوە بەرهەم هێنان‌و زیاد کردنی .

هـەواڵ و لێـکۆڵینەوە

● **هەواڵ :**

لایـەنە وەرزشکارە بەرپەسیارەکانی ناوچـەی ئۆتۆنومی لە بەرێوەبەرایەتی گشتی‌ی وەرزشی سەر بە وەزارەتی لاوانـەوە چـەند ئامۆژکارییەکی گشـتیان سەبارەت ، هاندانی لاوانەوە بەسەردا بلاوکراوەتەوە ، کە تیپی وەرزشکاران سەربەخۆ ، بۆخۆیان پێك‌بهێنن ، بۆ بەرهەم‌هێنانی نەوەیەکی وەرزشکاری بەتوانا ..

* * *

● **لێکۆڵینەوە :**

شۆڕشی ١٧ی تەمموزیی نەتـەوەیی سۆشیالیستی لـە پێناوی بنیات‌نانی نەوەیەکی بەکەلکدا بەرپاکرا ، تاوەکـو بتوانی لـە بنیات‌نان‌و لایەنگیری شۆڕشـدا بەشداری‌بکات .

لاوانی وەرزش‌کار پێش هەمو کەسێکی‌تر ئـەرکی لایەنگیری شۆڕشیان ئەکـەوێتە سـەرشان .. لـەم بۆچونـەوەو بێ‌بەڕی ئامانجـەکانی شۆڕش‌و بـۆ بەجێ‌گەیاندنی خواسـتەکانی حیـزبی فـەرماندە ، بەرێوەبەرایەتی گشتی‌ی وەرزش سـەر وەزارەتی لاوان ئـەو ئامۆژکاریانەی بلاوکردۆتەوە ئەویش بـەهیوای پەرەسـەندنی بزوتنـەوەی وەرزش‌و فراوانکـردنی بنەکەکانی ، هەروەها بۆ کەلك وەرگرتن لە توانای لاوان لە هەمو مەیانەکانی وەرزشدا . ئـەو شۆڕشی ١٧ی تەموزەی بۆ پەروەردەکردنی نـەوەیەکی نوی ئـەوتۆ هاتۆتەکایەوە کە ئەرکەکانی سەرشانی خۆی بـە چاکی بەجێ‌بهێنێ ..

ئەم شۆڕشە پارەیەکی زۆری لە بودجەی دەولەت بۆ وەرزش‌و وەرزشکاران تەرخان‌کردوە ، وە لە هەمو ئەو کۆنگرانەدا بەشداری‌کردوە کە بە ئامانجی پتەوکردنی دۆستایەتی بەهۆی وەرزشەوە گیراوە .. ئەم شۆڕشە بە چاکترین شیوە لە زیاد لە دەورەیەکدا کە بۆ وەرزش‌و پەروەردە پێك‌هێنراون چ لە مەیانی عەرەبی وە چ لـە مەیانی ولاتاندا بەشداریی‌کردوە .. وەرزش‌کارانمـان چاکترین ئەنجامیان وەدەست هێناوە بەتایبەتی لـە وەرزش جوانی لەش‌و زۆرابنازیدا وە لـە زۆر مەیانی وەرزشکاری‌تردا ..

بەرێوەبەرایەتی یاری‌یـە وەرزشیەکانی وەزارەتی لاوان کە ئەم هەنگاوە گەورەیەی ناوە بەوەی داوای لە یانەکانی وەرزش کردوە کـە ماوە بۆ لاوان خۆش‌کەن‌و دەستی یارمەتی‌و هاندانیان بۆ درێژبکەن ئەویش ئـەم کارە لەسـەر بیروباوەرەکانی شۆڕشی ١٧ی تەمـوز ئەکات کە ئامانجی خولقاندنی نەوەیـەکی دەرزش‌کاری نوێ‌یە .

- عبدالوهاب عبدالباقی -

وەزیر بازرگانی « پاشماوە »

وە داوای کرد کە سیاسەتی پـەیوەندی بریـن بکرێتـە ئامانجێکی بنچینەیی بۆ تێـك شکاندنی باری ئابوری دوژمن‌و شێواندنی دەزگـا ئیحتیکاریەکانی جیهان .

● **کار کردنی یەکگرتنانەی عەرەب ..**

بەرێز وەزیری‌ناوبراو ئەوەی سەلماند کـە توانای نەتەوەی عەرەب لـە بواری ئادەمیزادیو سروشـتـیو دارایـیو ئیستراتیجیتی‌دا دەسـەبەری تێك شکاندنی هەمو توانایەکی ئیمپریالیزم‌و زایونیزم ئەکـات وە باشترین هۆ بۆ بەچۆکـدا هێنـانی دوژمن یەکگـرتنی مەیدانەکانی عەرەبە .

وە لـە کۆتایی قسەکانیدا بـەرێز وەزیر ئەوەی سـاغ کردۆتـەوە کـە پێویستە پەیوەندی یارمەتیو هاوکاریەکی هاوبەش لـە نیوان ولاتـە عـەرەبەکان‌و ولاتانی تـازە گەشەکردودا پتـەو کرێتو ، لەگەل هەمو ئەوانەدا کە لەگەل حەقی مەسەلەی فەلەستینیدان .

● **سەرۆکی کۆنگرەکە .**

دوای ئـەوە بەرێز محجوب سەرۆکی کۆنگـرەکە وتارێکی خوێندەوە . لـە وتارەکەیدا سـلاوی گەیاندوە بە سەرۆکی تێکۆشەر احمد حسن البکرو سەرکردایەتی سیاسی حیـزب‌و شۆڕش‌وە لە وتارەکەیدا ئەوەی ساغ کردۆتەوە ، کە پەیوەندی برین ئێستاو بەردەوام چەکێکی بەکـارە لـەروی پەرەسەندنی ئابوری‌و پێکەیشتنی پیشەسازی دوژمندا .

هەروەها وتی : ئەوەی لـەم کۆبونەوەیەدا پێویستە بایەخی پێ بدەین .. بەرەنگـار بونی چالاکی بەردەوامی زایونیزمە.. کە توانیویەتی رێگای راست لە زۆر لـە ئەندامانی کۆنگرسی ئەمەریکا بگـۆرێت‌و وایان لێ بکات کە بڕیار لەسەر هەندێ یاسا بدەن .. بەرەنگار بونکە بـە شێوەیەکی سەرەکی دژی پەیوەندی برینی عەرەبە .

هەروەهـا وتی : ولاتانی عەرەب لە رێگای‌جامیعەکەیانەوە بە تەواوی سورن لەسەر ئەوەی کـە لـەو پەیوەندی برینەدا بەردەوام بێت‌و سەر بۆ هیـچ یاسـاو بڕیارێکی بێگانە شۆڕ نەکات .

هەروەهـا بەرێز محجـوب ئەوەی سـاغ کردۆتەوە کـە کۆنگرەکە زیـاد لـە جارێك ئەوەی دوپاتە کردۆتەوە کـە پەیوەندی برینی عەرەب بـە هیـچ شێوەیـەك دەزگـا پیشەسازیە بێگانـەکان وەك یەك تەماشا ئەکات‌و بە هۆی ئاین‌و رەگـەزەوە جیاوازیان ناخاتە نیوان .. وە ئەم شتە لـەوە بەو لاوە ناچێت کـە هۆیەکی مەشروعە لەو هۆیانەی لە رێگایەکی شەرعیەوە بەرگری لە خۆ بکرێت .. ئەمەش بەرەو روی قەوارەی زایونیزم ئەکرێت کە خاکێکی زۆری لـە هەندێ ولاتی عەرەب داگیر کردوە .

لـە کۆتایی کۆبونەوەکەدا (هاوکاری) خۆی گەیاندە کاك محمد محمود محجوب ، ئەمیش لە بارەی کۆنگرەو کارنامەکەی دواو گۆتی :

کارنامەی کۆنگرە ، پڕە لە بابەتی جۆراو جۆرو گشتی ، مەبەستی دیاریش روبەڕو بونی نەخشـەی زایۆنیـزم‌و چالاکیەکانێتی لە ئەمەریکا ، کە مایەی دەرچونی چەند بڕیارێکی ئەمەریکی دژی (مقاطعـە) کـردن‌و دەوری زیانبەخشانەیشی لەسـەر ئابوری ئەمەریکی .. هەروا تۆژینەوەی ئەو رێگا سەر ئاوەلانەی کە لـە نێوان باشوری‌لوبنان‌و ئیسرائیلا هەیە .. دوای ئەوە گۆتی :

ئێسـتا (٦٠) کۆمپـانیاو دەزگـای هـەمە چەشـن ، بەلگەنامەی (مقاطعە) کردنیان لەگەل ئیسرائیل پیشان داوەو هەمویش ئامـادەن پرۆژەکانی خۆیان لـە ولاتە عەرەبیەکاندا سـاز بدەن .. ئەو چـەند کۆمپانیانەش. کە پەندیواری بە ئیسرائیلەوە هەیە ، نەخرێتـە دوو توێی لیستەی رەشەوە .

کەلێ جاریش ، لە کۆنگرەکانی مقاطعەدا جاڕ دراوە ، کە مقاطعەی عەرەبی ، بە هیـچ جۆرێ فەرق‌و جیایی لـە نێوان دەزگاکانی بێگانە لەبەر ئاین‌و رەگ‌و رەسەن ناکات ، چونکە خـۆی بـە دەسـتاوێژێکی رەوابەخش ئەبینێ لە بەرگـری کردنی لە خۆ کردن‌و روبەروی ئیسرائیل ئەبێتەوە، کە خاکێکی زۆری عـەرەبی داگیر کردوەو دان بـە مافی رەوای گـەلی فەلەستین ناهێنێ‌و لە کـاری دوژمنـانەی دژی مـەبدەئە بنەڕەتیەکانی نێو دەولـەتان بەردەوامـە .. شـتێکی نابەجێشـە ، بێ‌و داوا لـە ولاتانی عەرەب بکات ، کە لـە بەردەم یارمەتی دانی ئابوریی ئیسرائیل‌و وجودی سوپاییانەی بێ دەنگ بێت .. لە کۆتاییـا کاك محجوب ووتی :

ئەو کارنامەیەی کـە بـۆ کۆنگرە هەلئەگیرێ ، بایەخێکی تەواو بەکاری مقاطعە کـردنی عەرەبیانە ئەدات دژی ئیسرائیل .. سەرباری هەمو تەقەلایێ کە ئیسرائیل‌و زایۆنیزم جیهـانی ئـەیدات بۆ راکـرتنی رەوتی مقاطعە کردن .. لەم کارنامەیە دا وا دەر ئەکـەوێ ، ئـەو کۆمپانیانەی کـە روبـەروی داخوازیەکانی دەزگای مقاطعەوە هاتن گەلێ گەلێ لەوکۆمپانیانەی کـە دژی بڕیارەکانی وەستان زۆر ترن ..

بەشی لێکۆلینەوەی « هـاوکاری »

یانەی شەترەنج

هاورێیانی شەترنج

١ - احمد محمد
س . پ (٨٥)
کرکوک - تامیم
٢ - عبدالهادی مهدی
سەرتاشخانەی ئارام
خانەقین دیالە

شـەترنج
هونەرو رەوشـتە

شەترنج یەکە یارییەکـە کە بەخت‌و رێکـەوت دەوری تێادا نابینێ .. ئەو کەسـەی یاری شەترنج ئەکات پیشەکی بیر لە گوێزانەوەی بەردەکانی ئەکاتەوەو پەیوەندی هـەر بەردێك بەوانی ترەوە ، لەبەر ئەوە پێش گوێزانەوەو جولانی هەر بەردێك بیرێکی قـولی لێ ئەکاتەوە بە مەبەسـتی سەرکەوتن بەسەر بەرامبـەرە کەیدا ..

کۆتایی یـاری

کۆتایی یاری بە تـەواوی‌سەرنجی ئەوانە رائەکێشی کە حەز لە شەترنج ئەکەن .. ئەم‌هەفتەیە دوو نمونە ئەهێنینەوە سپی یاری ئەکات‌و بـە دووگوێزانەوە شای رەش ئەکوژێ .. هیوامان وایە هاوڕێیـان بەقولی بیری لێ بکەنەوە .

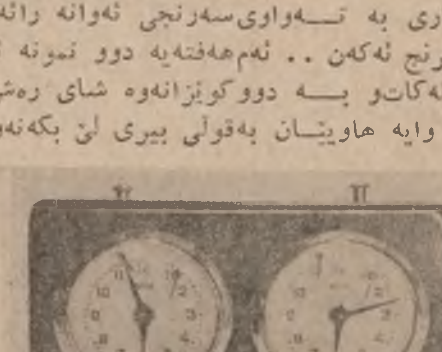

سەعاتی شەترنج

بۆ ئەوەی کاتی گوێزانەوەوجولانی بەردەکانی شەترنج بە چاکی دیاری بکرێت ،سەعاتێکی تایبەتی بەکار ئەهێنرێت کـە هەر بۆ ئەو مەسەلەیە دروست‌کراوە .. لە پەیەك گەیشتنی لەمەو دوامانداا باسێـکی تیروپڕی ئـەو سەعـاتەتان بـۆ ئەکەین ..

مۆمە داگیرساوەکان !

خۆر لە رۆژەیدا هەیـەوشکایی بخاتە ئاوی دەریاوە ، بەلام هەرگیز ناتوانی فرمێسکی ئافرەتێك وشك کاتەوە !!

وێنە

- دوا ئاگاداری‌کردنەوە -

● ئەگێڕنەوە کە دەزگایەکی گشتیی لە سەر وێرانەی بەڕیوەبەرایەتی‌یەکی گشتی‌ی هاتەکایەوە. کە ماوەی چەند ساڵێکی دورو درێژ لەژێر باڵی بەرەڵایدا نیخی داکوتابو، بەجۆرێکی ئەوتۆ، نەی ئەتوانی خۆی کۆکاتەوە .. خوا ئاسان شەو ڕۆژ لە خوا ئەپارانەوە دەستیان بەنزاوە بەرز کردبۆوە کە ئەم کارە زو مەیسەر بێ ..

● کارەکە مەیسەربو .. شوێنەکەی گرتەوە .. ئیتر هەرکە ئەمە بو چڵکاو خۆرو لرفلێنەرو ئەوانەی بەدوای ماڵی مفتا ئەگەڕان حاڵیان لێ‌هات و کارەکە بە جۆرێک ڕایوەشاندبون هەمویانی وڕ کرد بو .. نەیان ئەزانی دوا ڕۆژ چی بۆ حەشار داون .. ئەو دەستەیە فێری تەمەڵی و پشت بەخەلکی بەستن بوبون .. لەبەر ئەوە نەیان ئەزانی سەرنجامیان بەچێ ئەگات و چی ئەبێ؟! لەم گێژاوی سەر سوڕهێنان و واق وڕمانەدا .. ئاوێک هاتە کایەوە کە لە دوو بڕگە پێک هاتبو .. ئاوی پیاوێکی چوارشانەی مەیلەو کورت .. وا ئاسرا بو کە زۆر ڕەقەو حەز لە ڕێکوپێکی ئەکات و لەپێناوی حەقدا گوێ ناداتە هیچ ..

ئەو ئاقمە ئاڵتە چارو بێ‌کەڵکانەی پرش و بڵاو کردەوە .. فەرمانی‌دا کە ئەو ئاقمە تەمەڵ و پشت بەخەڵک بەستوانە هەریەکە بۆ جێگایەک نەقل بکرێت .. بەو جۆرە ڕێکوپێکی و بێ‌دەنگی جێگای خۆی گرت .. بەڵام ئەو دوو وشەیە بونە قسەی خەڵکێلی زۆر .. لە یەکەم ڕۆژا کە فەرمان و دەسەڵاتی پێ سپێردرا ئەو پیاوە تەنیا دوو وشەی ووت، ئەو دوو وشەیە (دوا ئاگاداری بوو) بۆ ئەوانەی کەم‌تەرخەمی لە فەرمانەکانیاندا ئەکەن ئیتر خوا ئەزانێ دوای ئەو دوو وشەیەچی‌تر ڕوو ئەدات.

(دوا ئاگاداری) .. بوبە مقۆمقۆی ناو خەلکەکەو فەرمانبەرە گەورەکان پچوکەکانیان بی ئەترسان و وای لێ‌هات ئەم دوو وشەیە لەناو کرێکارو موستەخدەمەکانیشا بڵاو بۆوە ..

هەمو بێ ئاگابون لەوەی کە ئەم دوو وشەیە ئەدرێ بەتەنگەی کێدا، لەوانەی کە یەکەم تەرخەمی و بێ‌ترس‌یەوە ئەیان نواری‌یە ئەنجامی کاری خۆیان .. لەو دیمەنانەی خەلکەکە لەگەڵیدا ڕاهاتبون ئەوەبوو کە یەکی لە موستەخدەمەکانی ئەو دەزگایە بەکۆشکە دوو نهۆمەکەی دەزگاکەدا ئەهات و ئەچو بەزمانێکی لادێ یانەی بەلەزەت ئەیوت .. باوکم ئەم چەپۆکە چی بو درا بەسەرماندا .. بۆچی کوترەیە .. دوا ئاگاداری مانای چی.؟

- بدریە ... -

ستراتیجیەتی فلیمی ڕاگەیاندن و سینەمایی

ئەگەر سیاسەت ڕوکارێکی ئابوری بێت، ئەوا ڕاگەیاندن ڕوکارێکی تری سیاسەت ئەبێ .. ڕاگەیاندنی هەمو دەوڵەتێک بەندە بە سیاسەتی باڵای دەوڵەتەوەو لەو چاوەوە سەیری ئەکرێ .. وە ماوەی دەسەڵاتی لەسەر هۆیەکانی ڕاگەیاندنی تەکنولوجیایی چونکە ناوەڕۆکی سیاسەت دەرئەخات.

کەوابو ئابوری سیاسەتەو سیاسەتیش ڕاگەیاندنە بە مانای تەواو، وە تەکنولوجیای هاوچەرخ چەند هۆیەکی ڕاگەیاندنی هێناوەتە کایەوە وەکو سینەماو تەلەفزیون کە ڕاستەو خۆ پەیوەندی بە جەماوەرەوە ئەکەن لە هەمو سوچ و قوژبنێکی ئەم جیهانەدا وە بەتایبەتی لەو وڵاتانەدا کە دانیشتوانەکانیان دوچاری کێشەی نەخوێندەواری بون.

فلیمی سینەما چەند جۆرێکە - وەکو فلیمی سیاسی و ڕوشنبیری و فێرکردن و گەشت و گوزارو هەمە جۆرە .. کە لە بواری کارگوزاری ڕاگەیاندنا کاری خۆیان ئەکەن .. ئەگەر بمانەوێ فلیمی باش جیا بکەینەوە ئەوا ئەو فلیمانە پەسەند ئەبن کە ڕوی گەشی سیاسەتی دەوڵەت نیشان ئەدا، ئەو فلیمانەی کە هاووڵاتیەکان لەبارەی لایەنەکانی گەشەکردنی ناوخۆوە تێ‌ئەگەیەنێ .. و بە ئاشکرا ئەم گەشەکردنە بۆ مرۆڤ لە دەرەوە ڕون ئەکاتەوە.

ئەو فلیمانەی لە سیاسەت ئەکۆڵنەوە، ئەو جۆرە فلیمانەن ڕوالەتێکی ڕاگەیاندنی ئەوتۆیان هەیە کە ئەبێ لە دامەزراوەکانی تومار کردنی فلیمی سینەمایی دەزگاکانی ڕاگەیاندنی وەزارەتەکانا تومار بکرێ .. وە هونەرمەندە سینەمایی‌یەکان فێربکرێن و توانایان بەهێز بکرێ بۆ ئەوەی بتوانن لەم جۆرە فلیمانە دەربکەن .. جگە لە کردنەوەی دەزگایەکی تایبەتی بۆ ئەمان مەبەست لەناو چوارچێوەی دەزگاکانی ناوەندی یەکگرتودا، کە ئەرکی لێ‌پرسینەوەو سەرپەرشتی و ئاراستەو چاودێری کردن بگرێتە ئەستۆ.

کەوابو ئێستا فلیمی لێکۆڵینەوەی سیاسی کامەیە؟

فلیمی لێکۆڵینەوەی سیاسی ڕاستەوخۆ ئەو فلیمانەیە کە ئەگێڕنەوە، وە ئەمانەش ئەکرێن بە دوو بەشەوە:

فلیمە ئیستراتیجیەکان: ئەو جۆرە فلیمانەن کە پەیوەندی‌یان بە کاروباری ڕوداوەکانی مەسەلەی نەوت و میلی کردن و مەسەلەی ئاشتی و هەڵوێست بەرانبەر بە بزوتنەوە ئازادیخوازە نیشتمانەکانی نیشتمانی عەرەب و وڵاتانی جیهانی سێیەم و بەکار هێنانی نەوت وەکو چەک لە مەیدانی بەربەرەکانێ‌ی دژی ئیمپریالیزم و کومپانیا ئیحتیکاریەکانەوە هەیە کە ئیستراتیجیەتی کۆنگرەکانی ڕێکخراوی ئوپێک و .. نیشان ئەدات ..

فلیمی لێکۆڵینەوەی سیاسی (تەکتیکیانە) جۆری دوەمی فلیمی سیاسی ڕاستەوخۆیە کە ئەو باس و بابەتانە دەرئەخات پەیوەندی بە سەرنجدانی مەسەلە چارەنوسیەکانەوەیە وە لە هەمان کاتدا بەهایەکی تەوەرەی سیاسی هەیە لە قوناغەکانی ژیانا یان لە بواری ساڵ و مانگەکانا، وە ئەتوانرێ بابەتەکانی ئەم جۆرە فلیمانە لە ڕێگای وەزارەتی دەرەوەوە دیاری بکرێ.

هەر لەم بابەتانە بو نمونە دێنینەوە، هەڵوێست بەرامبەر شۆرشی ڕزگاری فەلەستین. ئەو شەڕەی ئێستا لە لوبنانی برامانداا ئەکرێ لەنێوان هێزە نیشتمانی و پێشکەوتنخوازەکان و ڕێکخراوی ڕزگاری فەلەستین لەلایەکەوە گوشەگیرەکان و ڕژێمی لادەری سوریا لەلایەکی ترەوە، جگە لە هەڵوێستی زایونیستەکان و کۆنەپەرستان و ئیمپریالیزم و چالاکی سیاسی نەتەوە یەکگرتوەکان یان ڕێکخراوی یونسکۆو چەندانی تری بەم جۆرە.

ئەم بابەتە جۆربە جۆرانە بە شێوەی فلیم هیچ کامیان لە (دە) دەقیقە زیاتر درێژە ناکێشی و چەندان وێنەی لەبەر ئەگیرێتەوەو بۆ هەمو وڵاتانی جیهان ئەنێردرێ هەریەکە بەزمانێک .. وەهەروەها ماوەی تۆمار کردنی هەر فلیمێک لەمانە لە مانگێک زیاتری بێ‌ناچی لەگەڵ ئەوەشدا کە زور بەووردی ئەکۆڵرێتەوەو بەشێوەیەکی زانستیانە شی‌ئەکرێتەوە .. دیسانەوەدەزگاکانی ڕاگەیاندنی جامیعەی دەوڵەتانی عەرەب چالاکی خۆی لەم بابەتە زیندوانەدا دەربڕێ .. پێویستە ماوەی وەستان هەڵ بوە شێنرێتەوە - هەروەها پێش کەش کردنی ئەو شانۆگەریانەی کە دەگونجێن. هەروەها ئاڵ و گۆڕ کردنی ئەو نەریتە کۆنەی کە چاوە ڕوان دەکەن خەڵکی بڕوات بۆ لایان چونکە بینەران لەدەرەوە ئامادە نابن، دەست پێش خەریبەکی وەکوو ئەمە دەوڵەمەندیەک دەبەخشێتە شانۆیی‌یەکان بە ڕێژەی خۆیانەوە کە پێی دەتوانرێت خەڵکی ئاقی بکرێتەوە لە نێوان واقیعی ڕاستە قینەی گوزەرانیانە وە.

باهەژارەکانی سەرزەمین چاوەڕێی خواردەمەنی لە ئاسمانەوە بکەن!

٢٤ لە نووسەران‌وسەرکردەکانی بیروڕای جیهان، بەیاننامەیەکیان دەرکردوە ئەوەیان تیا دوبارە کردوتەوەکەکە پێویستە کارێکی بەپەلە بکرێت بۆ ڕاگرتنی ئەو پارە زۆرەی لە مەیانی ئوتۆمدا خەرج ئەکرێت و هەوڵ بدرێت کە پێویستیە سەرەکیەکانی مرۆڤ ئامادە بکرێت وەک خانوبەرەو جێگای حەوانەوەو ئاوی پاکی خواردنەوە.

ئەو نووسەرانە لە بەیاننامەکەیاندا کە لە کاتی بەستنی کۆنگرەی مستەوتەناتە مرۆڤایە تیکاندا دەریان کردوە، کە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان لە شاری ڤانکوڤر لە کەنەدا ڕێکی خستبو ..

وتویانە «ئێمە لە ڕای خوادا تکاتان لێ ئەکەین کە لە مەیانی ئۆتۆمدا ئەوەندە پارە خەرج مەکەن، کە مرۆڤایەتی هیچ سودێکی لێ وەرنەگرێت» ..

لەو کۆنگرەیەدا چوار هەزار کەس بەشداری تیادا کردوە، کە نوێنەری نزیکەی ١٣٠ دەوڵەتێ مەبەستیش ئەوەیە کە لەیەکێک لە هەرە ئەو گیروگرفتە پڕ مەترسیانە بکۆڵنەوە کە مرۆڤایەتی ئێستاو دوا ڕۆژ توشی ئەبێ ئەویش وەک هەوڵ دانێک بۆ گەیشتنە چارە سەر کردنێکی گیروگرفتی نیشتە جێ بونی مرۆڤایەتی، شتێکی سەیریش نی‌یە کە کورت فالدهایم ئەم کونگرەیە واناوبەرێت، کە یەکێکە لەو کۆنگرە پڕمەترسی و بایەخدارانەی نەتەوە یەکگرتوەکان ڕێکی ئەخات ..

ژمارەی دانیشتوانی دنیا بە شێوەیەکی زۆر پڕ کوێرەوەری خەریکی زیاد بونە ئەگەر چارە سەرێکی بەپەلەو خێرای نەکرێت .. کۆمەلێکی وڵاتانیش ئەوە باش ئەزانێت، کە باری گوزەران و جۆری نیشتە جێ بونی مرۆڤ لە زۆر جێگای دنیادا مایەی بێ ئارامی و خەم خواردنە .. ئەرکی ئەو چوار هەزار ئەندامەی لە کۆنگرەکەدا بەشداری ئەکەن ئەوەیە، کە بەدوای هۆیەکی ڕاستەقینەدا بگەڕێن بۆ خۆقوتار کردن لەو ئاوارەی و لێژبونەوەیەی هەرەشە لە جیهانی دوا کەوتو ئەکات بەهۆی زۆر بونێکی خێرای دانیشتوانی یەوە کە جێگای ملیونێک کەسی تیادا بێتەوە .. ئەویش هەژاری و برسێتی‌یەکی زیاتری لێ ئەوەشێتەوە ..

لەو ڕاستیانەی بەیاننامەی ئەو پیاوە خاوەن بیروڕا جیهانیانە دەری خستوە، ئەوەیە کە نرخی زەوی بە شێوەیەکی سەیر لە گران بونە وەدایە ..

نرخی زەوی لە شاری لەندەن لە نیوان ساڵانی ١٩٧٢ تاوەکو ساڵی ١٩٧٥ لە سەدا دوو سەد زیادی کردوە، بەیاننامەکە داوای کردوە کە ئەو قانزاجەی لەم گران بونە دەست ئەکەوێت بەسەر هەمو کەساندا دابەش کرێت. هەروەها بەیاننامەکە داوای کردوە کە کۆنگرەکە لە پێش هەمو شتێکەوە بێ‌ئەو بەچارە سەر کردنی گیروگرفتی نەبونی ئاوی پاکی خواردنەوە بدات، بۆ ئەوەی تەشەنە کردنی بەسامی نەخۆشی (قورحە) نەهێلێت کە منالانی جیهانی سێهەم توشی ئەبن ..

ئەنریك بنالۆزا سکرتێری گشتی‌ی کۆنگرەکە بەیاننامەکەی وا باس کردوە کە نیشانەیەکی گرنگە بەشداری‌یەکی سەر کەوتوانە ئەکات لە سیاسەتی ساڵانی داهاتوی نیشتە جێ کردنی مرۆڤدا ..

وە لە لایەکی ترەوە، کۆمەلێک لە زاناکان لەو تەقەلایە ئەکۆڵنەوە کە بەرویشتن لە زەوی‌یەوە بۆ ئاسمان خۆیان لە زۆر بون و تەقینەوەی دانیشتوانی دنیا قوتارکەن.

هەندێ لە زانا ئەمەریکایەکان وتویانە لە دوا ڕۆژدا ئەتوانرێت کە نیشتەجێ‌ی وا لە ئاسماندا دروست بکرێت و بنیان بنرێت کە جێگای ملیونێک کەسی تیادا ... زانای ئەمەریکایی ڕیتشارد جونسون ئەڵی .. هیوای دروست کردنی نیشتەجێ‌ی ئاسمانی ئەو ئۆبێ کە مرۆڤ تیادا جێ گیربێت تا ٢٥ ساڵی تر نایەتەدی هەر وەها وتویەتی ..زاناکانی مەرکەزی ئاسمانی لە کلیفۆرنیا لە هاوینی ڕابردودا نەخشەی یەکەمین نیشتەجێ‌ی ئاسمانیان کێشاوە کە مرۆڤ لە ئەستێرەکاندا تیای بژی ومانگیش ئەبێ بەکاروان سەرایەکی وەختی سەرێگای نیشتەجێ ئاسمانێکانی تر، وە ئەو کێلگانەی لەسەر ئەو نیشتەجێ ئاسمانیانە دروست دەکرێت لە مانگەوە گڵی بۆ ئەبرێت ..

ئەوزانایانە لە سەر ئەو باوەڕەن کە خەلکی ئەو نیشتەجێ ئاسمانیانە بتوانن خواردنی بەقەدر پێویستی خۆیان بەرهەم بهێنن. ئەو هەوایەی دەوری مانگی‌داوە کۆمەڵی مورەکەباتی وای تیادایە کە ئەگەر لەگەڵ هایدروجیندا تێکەلاو بکرێت ئاوێکی ئەوتۆی لێ پەیدا ئەبێ کە ڕوی مانگ زیندو بکاتەوەو کێلگەو سەوزایەکی زۆری تیاشین بێت، ئەوش یارمەتی ئەوە ئەدات کە مالیات لە ئاسماندا بە خێو بکرێت.

ئەو پرسیارەی ڕاستەو خۆ دێتەپێش ..

ئایا هەژارەکانی سەر ڕوی زەمین چاوەڕوانی ئەوە بکەن کە بزانن ئەم قسانە دێنە دی‌و جێ‌بەجێ ئەکرێن؟

بۆزانین

وەزارەتی ئەشغال و ئەسکان - بەڕیوەبەرایەتی گشتی‌ی ئەشغال

موناقەسەی نهێنی ژمارە (٧١/٢٥) بۆدروست کردنی خانوی بەڕێوەبەری ناحی‌یەی ماوەت لە پارێزگای سلیمانی.

بەسە سەبارەت ئەو موناقەسەر نهێنی‌یەی سەرەوە ئاگادارتان ئەکەین بەگوێرەی ئەم مەرجانەی کەباسیان ئەکەین :-

١ - هەمو ئەو ئیستیمارانەی مەرجەکانی ئەم موناقەسەیەی تیادایە بە (٣) سێ دینار لە بەڕیوەبەرایەتی ئەشغالی سلیمانی دەست ئەکەوێت ئەو پارەیەش نادرێتەوە، وە ئەشێ بەلێندەرەکە لە کاتی وەرگرتنی کارەکەدا مەرجە گشتی‌یەکان و مواسەفاتە فەنێکان بکرێت

٢ - دواکاتی پێشکەش کردنی عەتاناتەکان سەعات ١٢ دوانزەی سەر لە نیوەڕوی ڕۆژی دووشەممەی ڕێکەوتی (٢٥-١٠-١٩٧٦)ە وەپێشکەشی سکرتێری لیژنەی کردنەوەی عەتانات ئەکرێت لە بەڕیوەبەرایەتی گشتی‌ی ئەشغال / حقوق و عقود، درێژترین ماوەی ئیشەکە تەنیا پێنج (٥) مانگە.

٣ - ئەم شتانە ئەبێ لەگەل عەتاناتەکاندا بێت :-

آ - تەئمیناتێکی سەرەتایی (١٠٠) سەد دیناری لە شێوەی کەفالەتی بانقدا کە بۆماوەی شەش مانگ دوای تەواوبونی موناقەسەکە کار بکات، یاچەکێکی باوەڕپێکراو.

ب - هەویەی زوری بازرگانی و باوەڕ نامەیەک کە لە بەڕیوەبەرایەتی ضریبەی دەخلەوە دەرچوبێ و بۆ ئەمساڵ تازە کرابێتەوە.

ج - جەدوەلێک بەکاری هەمە جەشنە.

د - هەویەی جۆری بەلێندەرێتی.

٤ - هەر عەتاناتێک لە کاتی دیاری کراودا پێشکەش نەکرێت پشت گوێ ئەخرێت.

٥ - ئەم بەڕیوەبەرایەتی‌یە زامنی ئەوە ناکات کە نزم ترین عەتانات یا هەر عەتاناتێکی تر وەر گرێت.

٦ - عەتاناتەکان لەبەر چاوی موناقیسەکان لەو کاتە دیاری کراوەدا ئەکرێتەوەو ئەنجامە سەرەتایەکانی لە لەوحەی ئاگاداریدا بلاو ئەکرێتەوە.

٧ - سزای هەر ڕۆژێک دواکەوتنی ئەو ئیشە (١٠) دە دینارەو مناقیسەکە کە کارەکەی وەرگرت ئەبێ بۆ سەرپەرشتی کردن ئەندازیارێک دابنێ.

عیدان عبدالله رضوان
بەڕیوەبەری گشتی‌ی ئەشغال

چەپکە گوڵ

ئەم گۆشەیە بۆچی؟ چەپکە گوڵ بۆچی؟

خوێنەری بەڕێز :-

هەموو ڕێنمایەک کۆتایی هەیە، هەموو ڕێبازێك ئامانجێکی هەیەو هەروا گۆشەی هەفتانەی ئێمە «چەپکە گوڵ» ڕێبازو ئامانج و نەخشەی دیاری‌کراوی هەیە. دەستمان‌کرد بە دانانی پلان بۆ جوڵانەوە لە چوارچێوەی ئەم گۆشەیەدا وە هەنگاوی دووەممان بە دڵێکی پڕ بە ئاواتەوە جێ‌بەجێ‌کردنی ڕێبازی گۆشەکەیە. ئەم ڕێبازە کە ئاواتی ڕەزامەندی ئێوەیەو داخوازی پشتگیریتانە.

● ئامانجی سەرەکی ئێمە کە سوورین لەسەری، خزمەت کردنەبە گەلی کوردمان بە شێوەیەکی تایبەتی و گەلی عیراقمان بە شێوەیەکی گشتی، ئەم خزمەتە چ لە بارەی ڕۆشنبیری و دەرخستنی لایەنی گەش و چوانی ئەدەب و زمانەکەمان‌بێ یان لە بارەی وەزعی ئابوری و کۆمەلایەتی‌یەوەبێ.

ئێمە لەگەل پتەوکردنی پەیوەندی برایەتی کوردو عەرەب داین، هەروا لەگەل بتەوکردنی بنکەی ئۆتۆنۆمیداین لە کوردستاندا، جگە لەوەی لەگەل هەموو دەسکەوتە مەزنەکانی شۆڕش‌داین، میللی‌کردنی نەوت، بەیاننامەی ئازار، یاسای ژمارە ٩٠ی مولکایەتی کشت‌وکاڵ و دەیەها دەسکەوتی‌تر.

● لەم گۆشەیەدا خەریکی لێکۆڵینەو وردبونەوە دەبین بەرامبەر بە ڕووداوی ڕۆژانەو هەواڵە کرنەکان کە پەیوەندی بە ژیانی خۆمانەوە هەیەو بە شێوەیەکی زانستی و بەجێ.

● ڕاستی ڕێنمای ئێمەیە، بایی بوون و بەر چاو تەسکی جێگای نی‌یە لە ناوەڕۆکی وتەرەکانمان. ڕاستی گوڵێکەو ئێمەش وەکو پەپوولە شەیدای بۆنی عەتراوی ئەوین.

ڕاستی گوڵێلەو ئەگەرچی هەندێ بێ‌شێلی دەکەن بەلام هەرگیز لە توانایاندانی‌یە بۆنی خۆشی لەناوبەرن. هەمیشە لە ڕوناکی ڕاستی‌دا دەژین، دوور لە کومڕایی وتاریکی، چونکە ڕێگای ئێمە ڕێگای ڕووناك و بێ‌پێچ و پەنای شۆڕشە.

● خامەی نووسینمان هاوجووتی ڕەخنەی زانستی بەجێ‌یە، نەوەك ڕەخنەگرتن لە پێناوی ڕەخنەدا، بەلکو ڕەخنەگرتن لە پێناوی دۆزینەوەی هەڵەو چارەسەرکردینا.

ڕەخنەگرتنمان لە خزمەتی وولاتەکەماندایە، عیراقی خۆشەویستمان کە هەنگاوی پڕ لە خێرو دەنی بەرەو ڕۆژێکی بەختەوەرو سۆشیالست لەژێر ئالای پارتی سەرکردە، پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالستدا.

● (چەپکە گوڵ) جوانترین دیاری‌یە بۆ ئەوانەی شایانی ئەم دیاری‌یەن. لە ژمارەکانی پێشومان‌دا ئەم چەپکە گوڵە پێشکەش کرا بە فەرماندەی سیاسی شۆڕش و حیزب، هەروا بە جەنگاوەرانی بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان و بەرگری فەلەستین وسوپای مەزنمان. وە هەمیشە بەردەوام دەبین بە ناردنی ئەم دیاری‌یە بۆ هەرمرۆڤێکی دڵسۆزو داوێن‌پاك و هەر لایەکی وەفادارو خۆبەخت‌کەر لە پێناوی گەل و نیشتمانی خۆشەویستماندا.

● هەوڵ و تەقەلامان ئەوەیە کە ناوەڕۆکی وتارەکان بگونجێ لەگەل ناونیشانی گۆشەکەدا. بۆیە ئەو بابەتانە باس دەکرێن وەکو ئەزمونێکە بۆ دەرخستنی ڕاستی، ئەم ڕاستی‌یە کەوتمان وەکو گوڵ وایە، بۆنی خۆشی پەخش ئەکا بە سەر هەمووماندا.

● لە ئێمە حەرکەت و لە خوای مەزنیش بەرەکەت وە لە ئێوش پشتگیری و ڕەزامەندی ئەی خوێنەری ئازیزو بەڕێزم.

- عبدالستار -

پاشماوەی : پەیوەندی باوك

سینەماو لەگەلیاندا ئەڕوات .. لێرەدا زۆر لایەنی سەرنج ڕاکێشەر لە هەردووکیانەوەبەدەرئەکەوێت هەرچونێك بێت گرنگ ئەوەیە کە باوك وەکودوژمن نە یار نەکەوێتە بەرچاوی کچەکەی، بەلکو بەپێی توانای لێ‌ی‌نزیك‌بێتەوە لەسەر وێنەی پالەوان.

دیسان ئەبێ باوك ئاگاداری ڕەفتاری کچەکەی‌بێت بەتایبەتی لە تافی هەرزەکاریداو هەوڵ بدات برینداری نەکات و سەرزەنشتی نەکات لە دوای‌شتی بێ تام و پڕوبوچ.

لەوانەیە باوك پیاوێك‌بێت‌وبە هیوای ئەوەبێ کە منالەکانی بگەنە ئاستێکی بەرزو زیرەك‌و لێهاتووبن لە هەموو‌شتێکدا. نموونەی ئەو باوکە لەوانەیە جۆرە چالاکیەکی ئاشکرای منالەکان بجوولێنێ‌و، ڕقی لەهەندێ چالاکیەکانیان بێتەوە، بەتایبەتی ئەوانەی کە زیرەکی ناتوێنن‌و سەرنجی‌ڕاناکێشن لەبەر ئەوە هەندێ لە منالەکان لەگەل باوکیان دەرناچن‌و، جۆرە ڕسواییەك پەیدائەکەن‌وە زیاتر بەرەو دوورەپەرێز وەستان ئەڕۆن.

لێرەدا پێویستە لەسەر باوك بەرنامەکەی ... نەخشەیەکی تازە دابنێت تاکو لەگەل هەست و نەستی منالەکانیدا بگونجێ.

Institut Kurde de Paris

سێ پرســـیار لەبەردەم «دەزگای ڕۆشنبیری جەماوەر»دا

– شەرزاد عەبدولڕەحمان –
پەیامنێری هاوکاری لە هەولێر

بەنیازی دەرخســـتنی گەورەترین جموجۆڵەکـــانی هونەریو ئەدەبیو ڕۆشنبیری دەزگای ڕۆشنبیری جـەماوەر لە هەولێرو گەڕانێکی خێـــرا بەناو پرۆژەکانی داهاتووی ئەم دەزگایە ، بە پێویستمانزانی لەگەڵ بەڕێوەبەری دەزگاکـــە مامۆستا ـ حەمید یوسـف ـ ئەم کورتە ڕیپۆرتاجــــە سازبکەین ·

مامۆستا حەمید لە سەرەتای ڕیپورتاجە کە ووتی : گومـانی تێدانیە ، دەزگـای ڕۆشنبیری یەکێـــکە لەو دەزگــــا ڕۆشنبیریانەی کـە شـۆڕش بڕیاری دامەزراندنی داوە لـــە ناوچەی ئۆتۆنۆمیو بە مەبەستی بەرەوپێشـــەوەچـــونی باری هونەریو ئەدەبی لە ناوچەکەداو بۆ پاڵپشتی ڕۆشنبیرانی شاری هەولێر لـــە پێنـاو خەملاندنی ڕۆشنبیریەکی پێ گەیشتو کـــە خزمـــەتی دۆخـــی ئێســـتاو پێداویستەکانی شۆڕش بکات · **هەروەها لـــە بارەی پەیوەندی دەزگاکەدا لەگەڵ ناوچەکـانی دەوروپشتی شارەکە، بەتایبەتی بەتین کردنی پەیوەندی نێـــوان** مەبەستە دروشمی ئەمسـالمان **شارولادێ ، وەووتی : بـــەم** شار ، وە هەموو هەفتەیـەك ناوناوە « لـــە گوندەوە بـــۆ چەندەها چەندەها کۆڕی تایبەتی لە گوندو قەزاو ناحیەکانی ئەم ناوچەیە سازئەکرێ ·

● باشە شێوەی جموجۆڵی دەزگاکـــەتان چ پرۆگرامێکی بۆدانراوە ؟!

– بـــە شێوەیـــەکی گشتی دەزگای ڕۆشنبیری بەردەوام لە جموجۆڵێکی فراوانی ئـەدەبیو ڕۆشنبیریـیە لـــەم هەرێمەداو هەرگیز درێغی نەکردووە لـــە بەرپابونی بارێکی گونجـــاو بەنیـزی خـــزمەتی جەماوەر ،لەگەڵ ئەوەی کە لـــە هەموو بیـــرەوەریو بۆنەکـــانی نیشتیمانیو میللی بەشـــداری دەزگاکەمان لە پێشەوەی هەموو جێگەیەکی ترە ، بەرنامەیـــەکی تایبەتیمان دانـــاوە کـــە بەمشێوەیە :

١ ـ گەڕان بەناو گوندەکان : بەم نزیکانەو تەنیا لەم مانگەدا دۆ گەشتی تایبەتیمان کردووە بەناو گوندەکانی دەوروپشـــتی شاری هەولێر ، لەم گوندانەداچەندەهـــا کۆڕی تایبـــەتیمان لەگەڵ دانیشتوان سازکردووەوزۆرەهـــا ئاهەنگمـــان گێڕاوەو فلیمـــی هەمەچەشـــنەمان نیشانداوە ·

٢ ـ کۆڕە ڕۆشنبیریەکان : ئـــەوەی شایانیباسە ، کـــۆڕە ئەدەبیەکان لـــەم دوواییـــەدابێ ووچان لـــە دەزگاکـــەمان پێشکەش کراوەو چەندەهـــاڕۆشنبیری ناوچەکە لـــەم کۆڕە ڕۆشنبیریانەدا بەشـــداریان ـ کردووە لە شێوەی موناقەشـــەو ئاڵوگۆڕی سەرنـــجو پێشنیارەکانیان ·

٣ ـ پیشانگا هونەریەکان : تا ئێستا ئەم دەزگایە دەیەهـــا پیشـــانگای هونـــەری بـــۆ هونەرمەندانی کورد کردۆتەوە، هـــەروەها پیشـــانگای تری پۆستەرو کردنەوەی یەکـــەم پیشانگای منالان ·

٤ ـ نیشـــاندانی فلیـــم : دەزگای ڕۆشنبیری لەم بارەوە ڕوویەکی پێشکەوتوی هەیـــەو تەنانـــەت ڕۆژێ شك نابـــەم فلیمێـــك نیشان نـــەدرابێ ، بێگومان دەزگاکەمان تەنیـــا لـــەناو شـــار ئـــەم فلیمانە نیشان نادات ، بگرە زۆربـــەی ناوچـــەکانی تری ناوچـــەی ئۆتۆنۆمی ئەکات بەمەبەســـتی تێگـــەیاندنی دانیشـــتوانی ناوچەکان لـــە دەسکەوتەکانی شـــۆڕشو زیادکـــردنی ڕادەی تێگەیشتنو پەرەپێدان ·

٥ ـ دابەش کـردنی کتێبورۆژنامەکان : هـــەموو ڕۆژێ ژمارەیەکی یەجگـــار زۆر لـــە کتێبو ڕۆژنامەکـــانی ووڵات بەســـەر هاووڵاتیەکانا دابەش ـ ئەکرێ بەنیـازی بەرزبوونەوەی ڕادەی ڕۆشنبیری ·

● ڕۆشنبیرانی ناوچەکە تاچ سنورێ لـــەم دەزگایـــەدا باوەشیان بۆ ئەکرێتەوە ؟!

– پێشەکی چاکترەوایە بڵێم« دەزگای ڕۆشنبیری جەماوەر » تا ئێســـتا دەیەها کـــۆڕی ڕۆشنبیری کردۆتەوە بەنیـازی دەرخستنی گیروگرفتەکانو بۆ بەرەوپێشەوە چونێکی خێـرای ڕۆشـــنبیری ، ئەگـــەرچی بەشداربوونی ڕۆشـــنبیرەکانی ئەم شارە بە شێوەیەکی گشتی لاوازە ، بەڵام لەگـــەڵ ئەوەش شایانی باسە کۆمەڵێکی زۆر لە ئـــەدیبو هونەرمـــەندەکان بەوپەڕی دلسۆزیەوە باوەشیان بۆکراوەتەوەو جەماوەرێکی زۆر هـــانی بزووتنەوەکە ئـەدەنوهیوایەکی باشی لێ ڕەچاو ئەکرێ ·

● دەزگـــای ڕۆشـــنبیری جەماوەر چاوەڕوانی چی ئەکات ؟!

– بە گشـــتی چـــاوەڕوانی هاتنەکایەوەی ڕۆشنبیریـــەکی شۆڕشـــگێڕی سەرکـــەوتو ئەکەین ، کـــە لەگـــەڵ ڕێبازی ئێستاو شۆڕشی ١٧ی گەلاوێژی پێشـــکەوتوخواز بگـــونجێو ئامانجـــەکانی ئـــەم گـــەلەدەربڕێ ·

● پرۆژە نوێیەکانی دەزگای ڕۆشنبیری ئەمانەن :

– دەزگاکە خـۆی ئامـــادەـ کردووە بۆ چـــەندەها پرۆژەو خواســـتی نوێ . لـــەوانـــەیـــە بەردەوام بوون لـــەســـەر بڵاوبوونـــەوەی باوەڕەکـــانی شۆڕشو بەستنی کۆڕی ئەدەبی فراوانتر بـــۆ ڕۆشـــنبیرەکانو گەڕانێکی ڕێكوپێکتر بەهەموو ناوچـــەو هەرێمـــەکانی تر ··سەرەڕای ئـــەوە ، نیـــازوایە بەڕێوەبەریەتی یانەیەکە تایبەتی بۆ منالانی بکاتەوە یاریگەیـــەك دابنێ · دیســـان پێشـــانگای گـــەورەترمان بەدەستەوەیە ،

کـــارگـــەی شـــەکری سلـێمانی

دوای شـەش ســـاڵ گـەیشتە کـــوێ ؟

کە ئەچیتە نـــاو شـــاری سلیمانیەوە بەرامبەر کارگەی چیمەنتوی سەرچنار دەنگـــی چەرخو مەکینەو ئیش کــردن ئەبیستی کە ئەمەش یەکێکـــەلەو پرۆژانەی گەشەکردن لـــە وڵاتەکەمانا ·

کارگەی شەکری سلیمانی لە ڕۆژی ٣ی مانگی ئـــازاری ڕابوردوەوە کەوتۆتە کـــار ·· ئەمڕۆکە بە پایەیەکی پتـــەو ڕاپـــەڕینی پیشەسازی دائەنرێ لە ناوچەی ئۆتۆنومیدا ، کە لە دوای شـــــورشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمـــــوزی نەتەوایەتـــیو سوشیالیستی یەوە دەســـتی پێ کردوە ·

شورش گەلێك هەنگـــاوی فراوانی لە بـــــواری ئاوەدان کردنەوەی ناوچەی ئۆتونومیەوە ئەوەو بە پیشەسازی نـــــوێ ئاوەدانی کردۆتەوە وەکـــــو کارگەی فەرشی دەســـــتیو کارگەی شیرەمەنیو کارگـــەی جگەرەو کارگەی بەردی مەڕمەڕ لە هەولێرو فراوان کـــــردنی هەردو کارگەی چیمەنتـــۆو جگەرەو کردنەوەی کارگـــەی شەکر لە سلیمانی ··

بەڕێوەبەری گشتی کارگەی شەکر وتویە : لە ٢٠ـ٢ـ٩٧٠ دا پەیمانی دامەزراندنی ئـــەم کارگەیە مۆرکراوە کـــــە کومپانیایـــــەکی ئەسپانیایی گرتیە ئەستۆی خۆی · وە لـــە ٢٩ـ٥ـ٩٧١ دەستیان کرد بە ئیش کردن تیایا بەڵام بـــــە ساردی تاکو ٥ـ٣ـ١٩٧٤ چەند چەرخو مەکینەیەکیاندامەزراند بەڵام ئیتر ئیشەکەی ڕاوەستا وە لەبەر ئەمە بڕیاردرا کـــــە کومپانیای گشتی کەرەســـەی خۆراك ئەم پرۆژەیە تـــەواو بکات ، ساڵو نیوێکی بـــۆ دانرا کە لەم ماوەیەدا تـــەواو بکرێ ، بەڵام بەهۆی چالاکیو دلسۆزیو خۆمانـــــدوکردنی کرێکارانو ئەندازیارانو کاربە دەستو فەرمانبەرەکانەوە بـــە ساڵێك تەواویان کرد وە لـــە ٣ـ٦ـ١٩٧٦دا کەوتە بەرهـــەم هێنان ·· ئـــەم کارگـــەیە نزیکەی ٩ ملیۆن دینـــــاری تێچوو · لە ساڵێکدا ٧٢ هەزار تەن شەکری سپی بەرهـــــەم ئەهێنێو ئەو شەکرە خاوانەی لە دەرەوە ئەهێنرێن ئەوانەش ئەکولێنێو پاکی ئەکاتـــەوەو دای ئەڕێژێ وە ئەمـــــە ٢٠٪ پێویستی وڵات دابین ئەکات ·

١٠ تەن چەوەنەر

تەنێك شەکری تیا ئەبێ

هەر تەنێك شەکر دەتـــەن چەوەنەری ئەوێ ، ئەگەر نرخی تەنێك چەوەنەر ١٣٫٩٤٥ دینار بو ئەوا نرخی تەنێك شـــەکر ئەکاتە ١٣٩٫٤٥٠ دینـار ، وە ڕەنگبێ ئەم نرخە هەرزانتـر بکەوێ ئەگەر خۆمان چەوەنەرە کە بچێنین · وە لـــەم ڕووەوە چەند هەنگاوێك نراوە ، کـــە لەوانەیە نرخی تەنێك چەوەنەر (٦) دینار بگرێتەوە ·· ئێمـــە

تەنێك شەکرمان لە دەرەوە بـــە ٥٧٠ پاونی ئەسترلینی ئەهێنا لە ساڵی ١٩٧٤دا ·

کارگـــــە کە کێڵگەیەکی گەورەی چـــــەوەنەری لـــە شانەدەری لە ناوچەی شارەزوور دامەزراندوە کـــە ٨٠٠ هەزار دیناری تێچوە ، جگە لـــەوەش زەویو زاری لە نزیـــــك کارگەکەوە بەکرێ گرتـــوەو ٢٠ هەزار دونمی لێ کـــردوە

بە چەوەنەر ، وە لە حەویجەش ١٩٢٠ دونمی چاندوە ··

لێپرسراوی کێڵگەی خورماڵ وتویە ڕووبێوی ئەم کێڵگەیە سێ هەزار دونمەو ٢٥٦٠ دونمیان لێ کردوە بە چەوەنەر ·

کارگـــە ئیستا ڕۆژی ٦٥٠ فلس ئەدات بەو کرێکارانەی لە کێڵگەکانا وەکو کرێکارێـــکی کشتوکاڵی ئیش ئەکـــەنو ژمارەیان ٨٦ کرێکارە ·

جگە لەمانەش چەنـــــد کێڵگەیەکی تر هەیە هێنـــی خـــاوەنەکانیانن لە ناوچەکـــانی سەید صادقو عەنـــەبو شاتوانو کەلوڕانو سـەراوو بیەڕەشکەو ناوگردانو گـــردە نازێو بیاوێڵەو چەند شوێنێکی تـر ·· وە ڕەنگ بـــێ لـــە قەزای مسەیبیش چەوەنـــەری لێ بکرێ ·

دەزگای لێکۆڵینەوەو یارمەتیدانی فەلاحەکان

دەزگایەکی لێکۆڵینەوە لـــە قەدەفەری لە ناوچەی ســـەید صادق هەیە کە چەوەنەری تیا تاقی ئەکرێتەوە ·

چاودێری کاری مەلبەنـــدی ڕابەری کردنی فەلاحەکـــان وتویە :

کۆکردنەوەی فەلاحەکـــانو ڕابەری کردنیانو تێگەیاندنیان لەبارەی چاندنی چەوەنـــەر

بەرهەم هێنانیەوە کارێـــکی سودمەندە ··

کرێکە ٢٥٪ نرخـــی بەرهەمەکە بە دەستەبـــەری ئەدات بە فەلاحەکە بـــۆ ئەوەی بتوانی ئیشو کارەکانی پـــێ بەڕێوە ببات ·· هەروەهـــا تۆوی باشو کوتیان بە نیـوە قیمەت ئەداتێ ، وە لە ساڵـــی داهاتووەوە تۆو کوتیان بـــە خۆڕایی ئەداتێ ·

چەوەنەر بەرلەوەی ببێت بە شەکر ··

چەوەنەرەکە لە پێشا پـــاك ئەکرێتەوە · ئەشۆردرێتەوە ، وردە بـــەردو خۆڵی پێوە نامێنێ ، دوای ئەوە لە هەمارێکی تایبەتیدا ئەجنرێ، ئاوی گەرمی لەپلەی(٦٠ـ٧٠)ی گەرمیدا ئەکـرێ بەســـەرا ، ئینجا لە قازانێکی گەرمی ٧٣ پلەییدا ئەکولێ تاکو ئەبێتـــە دۆشاو ، کە نیســـــبەتی شـــەکرەکەی ئەکاتە ١٢و١٦٪ دا · ئینجا دەرمانێـــــکی تێ ئەکرێ بۆ ئەوەی چڵـــكو چەپەڵیەکانی بگرێ ·

ئەم دۆشاوە بەرەبـــــەرە خەست ئەبێتەوە تا ئـــەوەندەی لە ٦٠٪ی ئەبێت بەشەکر بـــە گەرمای ٧٨ پلە ئەکولێ تاکـــو ئەبێتە هەویری شەکر ، کـــە پێی ئەڵێن (بلورات) ئینجـــا ئەیدەن لە چەرخو لە ڕواڵەتی دۆشاوی نامێنێ ·· دوای ئەوە وشك ئەبێتەوەو ئەبێ بـــە شەکرو بەرلەوەی بکەوێتـــە بازاڕەوە لە تاقیگادا تاقـــی ئەکرێتەوە ·

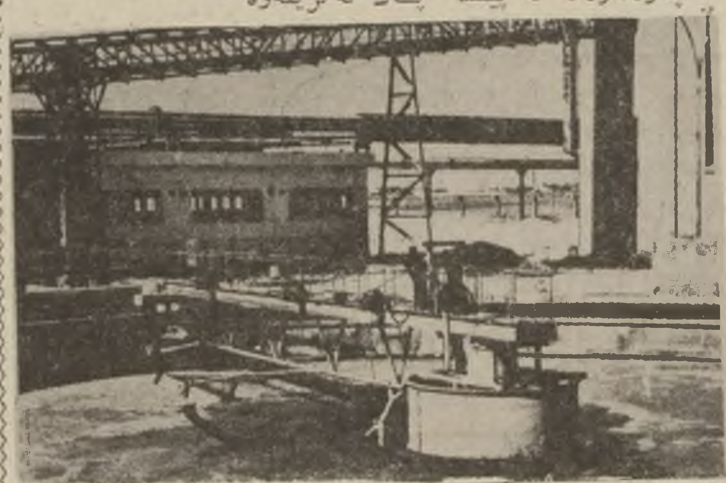

بۆزانیـــن

بەیاننامەی ژمـــارە(٥)ی ساڵی ١٩٧٦ لەدەزگای گشـــتی پیشەســـازی کیمیاییەوە

بۆ : هەمو توتنەوانەکان :

بڕیارمان دا مەلبەندی وەگرتنو دیاریکردنی جۆرەکانی وەرگرتنی توتنی وەرزی ٩٧٦ بەم جۆرە بێ :

یەکەم : مەلبەندەکانی وەرگرتنو دیاریکردنی جۆرەکانی :

١ ـ مەلبـــەندی ســـلیمانی : توتنی ناوچەکانی ـ بازیان ، سەرچنار ، ئانجـــەرۆ ، سروچکـــی تیا وەر ئەگیرێ ·
٢ ـ مەلبـــەندی قـــەرەداخ : توتنی ناوچەی قەرەداخی تیا وەر ئەگیرێ ·
٣ ـ مەلبـــەندی سوســـــە : توتنی ناوچەی سورداشی تیا وەر ئەگیرێ ·
٤ ـ مەلبـــەندی خـــەلەکان : توتنی ناوچەی خەلەکانی تیا وەر ئەگیرێ ·
٥ ـ مەلبـــەندی ڕانیـــــە : توتنی ناوچەکانی ـ بنگرد ، چوار قورنە ، ڕانیـــەی تیا وەر ئەگیرێ ·
٦ ـ مەلبـــەندی قـــەلادزە : توتنی ناوچـــەکانی ـ پشدەر ، ســـەنگەسەری تیا وەر ئەگیرێ ·
٧ ـ مەلبـــەندی مـــاوەت : توتنی ناوچەی ماوەتی تیا وەر ئەگیرێ ·
٨ ـ مەلبـــەندی چـــوارتا : توتنی ناوچەکانی ـ شارباژێڕ ، سیوەیل ـ ی تیـــا وەر ئەگیرێ ·
٩ ـ مەلبـــەندی پێنجـــوێن : توتنی ناوچـــەکانی ـ پێنجوێن ، گەرمكـی تیـــا وەر ئەگیرێ ·
١٠ـ مەلبـــەندی هەڵەبجـــە : توتنی ناوچەکانی ـ هەڵەبجە ، سیروان ، دەربەندیخان ، بیارە ، خورماڵ تەوێڵـەی تیـــا وەرئەگیرێ ·
١١ـ مەلبـــەندی چەمچـــەماڵ : توتنی ناوچەکانی ـ چەمچەماڵ ، ئاغجەلەر ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·
١٢ـ مەلبـــەندی کۆیسنجەق : توتنی ناوچـــەکانی ـ کۆیسنجەق ، ئەو گوندانەی لـــە ناوچەی تەقتەق ڕێگا دراون ـ تیا وەر ئەگیرێ ·
١٣ـ مەلبـــەندی شـــەقلاوە : توتنی ناوچەکانی ـ ڕەواندز ، چۆمان ، دیانا ، مێرگـــە سەلاحەدین ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·
١٤ـ مەلبەندی چۆمانو گەلاڵە: توتنی ناوچەکانی ـ ڕەواندز ، جۆمـــان ، دیانا ، مێرگە سـور ، باڵك ، برادۆست ، گـــەلاڵە ، زێبار ـ ی تیـــا وەر ئەگیرێ ·
١٥ـ مەلبـــەندی دهـــــۆك : توتنی ناوچەکانی ـ دهوك ، زاوێتـــــە ، زاخۆ ، ئـــەو گوندانەی لە قەزای سنجار ڕێگا دراون ، ئاکـــرە ، شێخان ، ئەتروش ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·
١٦ـ مەلبـــەندی ئامێـــدی : توتنی ناوچەکانی ـ ئامیدی ، سەرسەنگ ـ ی تیا وەر ئەگیرێ ·

دووەم : کاتی وەرگرتن :

لە ڕۆژی ١٠ـ١٠ـ١٩٧٦وە دەست ئەکرێ بە وەرگرتنو دیاریکردنی جۆرەکـــانی توتن لـــەو مەلبەندانەی سەرەوە ، ئینجا پێویستە لەسەر ئەو توتنەوانانەی ئـــەم بەیاننامەیە ئەیانگرێتەوە توتنەکانیان لە کاتی دیاریکراوا بگەیەننە مەلبـــەندەکانیان ·

کاظم تقی الشیخ
سەرۆکی دەزگای گشتی پیشەسازی کیمیایی

دەنگێ

بـــەرەو جیهـــانێکیجـــوانتر

– محەمود زامدار –

ڕۆماننوسی بەرازیلـــی ـ جیهانی (ماشـــادۆ واسیس) ناو ، لەپەرگرافێکی ڕۆمانە ناودارەکـــەی (کۆنکاس بۆربا)دا ·· ئەم حیکاتە میلایو شـیرینە ئەگێڕێتەوە و ئەڵێ :

« ڕۆژێ لەڕۆژان ، زنجێك لەسەرە ڕێگایـــەکدا ئاگری تێ بەربـوو ·· لەنزیکیەوە ، پیرەژنێـــکی لاتو هەژارو بەلەنگازو پەك کەوتە کروشکەی بەستبوو ·· هۆن هۆن وردە فرمێسکی گەرمی هەڵئەڕشـــت ·· لەوساتەدا کابرایەك بەوێدا تێپەر بوو · پیرە ژنەو ئاگرە هەڵایساوەکەی دی ·· لێی هاتە جواب ووتی :

– هۆ پیرەژنە ، ئەم زنجە هینی تۆیە ··؟

– بەڵێ قوربان ، تەنیا ئەم خانوچکەیە لەداری دنیادا شك ئەبەم ··

– ئەم ·· باشە ، خۆ دڵگیر نابی ، ئەگەر (جغارە) کەی نێوان پەنجەم لەم ئاگرە خۆشـــــە دا بگیرسێنم ، چونکە شقارتەم پێ نیە ·· !!؟

● بەڵێ : زۆرن ئەوانەی کە لەکاسە ســـەری لاتو هەژاران پیانەی شەڕابو لەقۆزاخەی چاویـان تەپڵەکـی جغارە دروست ئەکەن ، لەسەر حســـێبی لێقەوماوان

پاروی چەور چەور بەخێوکەن وورگو ئیپالی زلو فش ڕەنێونە هێنن ، لافو گەزاف لێ ئـــەدەنو ڕەنگـــەها

بازرگانیی مشە خۆرانەی حازرەدەس تەدارەك ئەدەن ·· مێملی قۆنتراتی فیکرونانو ئایـــەو مایـــەن ·· ریش خەنك ئەتاشنو ئاوێنەشی ئەخەنە بەردەم··جار ناچار ،

بەقێزو بێزو فیزەوە ، لەشانشینو (بورجی عاجی) یانەوە ـبەخێری خۆیان ـ خیسمەیەكو ئاوڕێکی دوژمنانەی لێ ئەدەنەوە ··!

● ئا ·· زۆریشن ئەو نیمچە مرۆڤو ئەفەندییانەی کە لەپەنای ژانو هەژانو هەڵچوونو ئازاری خەڵـــکی سادەو بێ گوناح تەراتێن ئەکەنو ئابیدەی ساختە بـــۆ خۆیان هەڵئەچنن ·· هەزاران تەڵەو داوو کۆســـتو جادوبەندی ترسناکیان لەبەردەما ئەتـــەنن ·· توشـــی ژانە دڵو ژانە سەرو ژانە نانو ژانە زیانیان ئەکـــەن ·· خۆ ئەگەر بۆشیان بلوێ ، بە گوژمە گوژمەوە ، سل لە هیچ جۆرە نامەردیو مل شکاندنو مەچەك بادانو تـــالاو بێ چەشتنو (حربی نفسی)و سەرو چاو پێ شۆڕ کردنو هەڵخلیسکاندنێك ناکەن ··!

● ··· ئا ئەمانە ، شملی شەڕی سەرەڕێی کاروانی دلدارە سەرگەرمەکانی ژیانو مانن ·· سەرهەڵقەنـــەی ژانە پاکەکانو دوژمنی خوێنەخـۆری خۆشەویســـتیو سەرازادیو دلفراوانین ·· کلکە ئەفتینەی جرتو فرتو قاوەقاوی ئاژاوڵەی وەستایانەن ·· ئەهریمەنی دلڕەشیو بەدگومانیو مێردەزمۆکـــەی بەدنیهادیو بەربوکـــی ڕەوشتن ·· جلەی هەزار سەرەی شارستانیو شـــیعرو جوانیو ئاوازن ·· متووی جنجرۆکی رقو دەمەقـرەو دڵتوندیو سەنگە سارکردنی خەونە ناســـکەکانن ·· لەهەمان کاتیشا ، ئەوەیش فەرامۆش ناکەن کە خۆیان بە (ڕۆشنبیر ـ پاك ـ ئازا ـ خـــاوەن هەڵوێســـت ـ دەمڕاست ـ وڵاتو مرۆڤ پەروەر ·· (وپەرووەرەکـــانی تر ·· !) لەدەم قەڵەم بدەن :

ڕەببی مووی لێ بێزمانی ، پەنجەکانی هەلوەرێ هەرکەسێ گواشەن بەدەردی کولخەنی دۆزەخ بەرێ

● ئا ·· هەربۆیەکە هەمو ڕێبازو بیرەو پرۆگـرامو فەلسەفەو ئایدۆلۆژیایەك ، ـ بەدرێژایی مێـــــژوو ـ بەرەنگاری ئەم چەشنە زڕتەبزۆ وردەکرمو قنچـــکەو بلۆکانە ئەبێت ·· چونکە هەم فێڵ لەخۆیانو هەم لـــە مێژوو مرۆڤ و شارستانیەت ئەدەن ··! گوایە ··!

● ئا ·· هەربۆیەشە گیانی سۆشیالیستانەی ئـــەم وڵاتە هاتۆتە کایە ، تا ئەم جـــۆرە قرم خۆش کـــەرو (ڕەگەڵ ڕەگەڵ)و (قەرە چەناخ)و (هەنباز)انە هێلنج پێ بدات و جێگا بۆ جیهانی خۆشەویستیو پاکیو چاونە ترسانو گەورەیی خۆشکات ·· پوشو پـــوادی رقو کینەو چەوساندنو تۆقاندنەکان قونەوتلۆرو نەخۆشیە کوشندەکان بنە بڕکات ··!

● کەواتە ··دەس لەناو دەسو بەرەو سوشیالیستو دنیای پڕ لەتاقەتاقی بێخەوشی خەوبینینو شـــیعرو تاسەو سۆزو درەوشانو سەربەرزیو پاشـــــەڕۆژی پرشنگداری مرۆڤی پاك ، مرۆڤی شیعرو زانســـتو هونەرو پێکەنین ·· مرۆڤی کارامەو دڵگەرمو خـــەونو دڵو دەروون ئازاد ··!

Institut Kurde de Paris

خێزانی

رقبونەوە لە ژیانی منالەکانماندا

ئەی دایکی بەڕێز .. لەگەڵ ئەو عەمو خۆشیو کامەرانییەدا کە هەستی پێ ئەکەیت کاتێ ئەبینی وا کۆرپە سێ سالەکەت بە دلێکی پاکی منالانەوە یاری لەگەڵ براو خوشکە لەخۆ بچوکترەکەیدا ئەکاتو ماچی ئەکاتو ئاز نە پەنجە کانی ئەگرێتو عەلی ئەگرێتو ئەکێشێ ئەکاتو لەگەلیان ئەنێتەوە .. منال نازانێ کە مردون ئینێتە باوەشێکەوە کە سالێکی تر هاوبەشی گەرمو کوری گۆشی دایکی لەگەلدا ئەکات .

رقبونەوە .. یەکێکە لەو کیروگرفتانەی زۆر بە سەختی دێتە رێگەی شارەزایانی لێکۆلینەوەی کاروباری منداڵان ... ئەدەنەوە کە ئەوە ... هۆی زینجیرەیەک ... گرفتی ئالوزی منداڵانو ... زۆر شێوەی رەوشتی ... دەست نیشان ئەکات ... بەشێوەیەکی دیار بێت ... شاردراوە ، چاک بێت ... وەکو خراپ .. بەکورتی رقبونەوەو شتێکی ئاشکرا خواردنەوەیە لە منالدا ... زۆری ئەو خۆخواردنەوەیە ... خواستو ئاگاداری ... کە دەرناکەوێت .. وە بۆ ... رون کردنەوە ئەڵێم : ... بونەوە حالەتێکی ... بە بەلکو حالەتێکی ئینفیعالی بە ... دلەو رێک ئەکەوێت بە ... دەرناکەوێت چونکە منداڵەکە هەول ئەدات کە ... بشارێتەوە یا بەشتێکی تر ... بری هەروەها توڕەبونو ... شەڕکردنو زەحنە ... یاخی بون یاگۆشەگیری و ... بون نیشانەی ... ونەوەیە یا لە خواردن ... و بەری دل ئیران هەندی ... ئەرنیشانەو بەلگەی هەست ... کەم زانینە . منداڵ ... تازە یەکێکە لە رووداوە ... خۆشەکانی ژیانی منداڵ .. ... ئەوە دایکو باوک ئەبێ ... ئەوە بدەن بە زیرەکانەو ... ئەو شتە ... ورده ورده لە منداڵە ... کەیان بکەیەنن و ... لەنێوان هەرمنداڵێکدا ... هەبێت تا بەچاکی ... منداڵانەی تیادا پەروەردە ... نەشێن ئەو ماوەیە ... بەجۆرێک ئەو منداڵە ... کەم کردنەوەی نازو ... ئەدات .. وەک ... کراوەتەوە ماوەی ٣ سال ... هەر منداڵیکا ... چاکە .. وە ئەبێ ... منداڵەکە دایک ... وەک ئەهێلێت ... منداڵەی زۆر پێوەی ... وا منداڵەکە رابێنێ ... ئەبێت یەکێکە ... ئەبێتە خۆشەویستیو یاری ... ئەکاتو دیاری شتی ... بۆ ئەهێنێ .. هەلەترین ... دایکو باوکو ... تێ ئەکەوێت ... کە بەراورد لە بەینی ... کانیاندا بکەنو چاکەی ... بدەن بەسەر ئەوەی ... چونکە ئەبێ ... لەبیر نەچێت لە تواناو ... کردارو هەلسوکەوتو ... ئەیەکتر جیاوازنو ... رێک ئەکەوێت کە ... لەوی تریان بچێت . ... کردەوەی بەراوردو ... یەکێک بەسەری ... رادانە ئەبێتە هۆی ... خۆ بەزل زانینو ... بونی منداڵە ... ویستەکە .

شەرمین عبدالقادر

پاکو خاوێنی منال

خۆپیس کردن لەلای منال بەتایبەتی ئەو منالانەی تەمەنیان لە (٥) سال کەمترە شتێکی ئاسایی‌یە . بەلام ئەو منالانەی لەو تەمەنە بەرەو ژوورن و خۆیان پیس‌دەکەن پێویستە پیشانی . پزیشکی تایبەتی بدرێن تەوەکو بەهۆی نا تەواویەکی ئەندامێکی لەشیانەوە بێت .. وەدەرکە وتووە زۆربەی خۆپیس کردنەکانی منال ئەگەڕێتەوە بۆ ترس و دلنیانەبوون بۆیە پێویستە لەسەردایک ئەگەر منالەکەی خۆی پیس کرد لێی توورە نەبێتو بەخۆشی لەگەلیا بجولێتەوە . وە ئەگەر منالەکەی خۆی پیس نەکردبوو ئافەرینی بکاتو خەلاتی بداتێ بۆئەوەی رابێت .

گرنگترین ئەوشتانەی کە یارمەتی دایک بدات بۆ ئەوەی منالەکەی خۆی پیس نەکات :

١ ـ دلنیا بوون لە چوونی منال بۆ سەر پێشاو پێش ئەوەی بنوێت .

٢ ـ لە شەوێکی درەنگدا شلەمەنی کەم بدات بەمنالەکەی .. نەک بەو جۆرەش هەر هیچی نەداتێ . بیداتێ بەلام کەم ..

٣ ـ ئامادەکردنی هۆکانی حەسانەوەی منال لەرۆژدا .. بۆ ئەوەی نوستنی شەوی

درێژە نەکێشێت ئەگەر خەریک بوو خۆی پیس بکات بە ئاگابێتەوە .

٤ ـ پێویستە لەسەر پێشاو زوونا کیەکی کەم هەبێت بۆ ئەوەی منال نە ترسێت لەکاتی چوونە ژوورەوەی‌دا بەتایبەتی ئەو منالانەی فێری پێشاو کراوون شەو خەبەریان ئەبێتەوە .

ئافرەت زووتر لە پیاو پیر ئەبێ

ئافرەت لە پیاو زووتر پیرێتی لێ‌دەرئەکەوێت ، ئەویش چەند هۆیەکی تایبەتی هەیە کە ئەم رووداوە ئاشکرا ئەکات ، یەکێک لەو هۆیە گرنگانە ئەوەیە کە لەشی ئافرەت شێوەیەکی تایبەتی وەرئەگرێتو لە لاویدا ئەو لەشە ئەئاتە چلەپۆپی جوانیو ناسکی .

● ئافرەت لە کەیەوە دەست بە پیربون ئەکات ؟

بە شێوەیەکی ئاسایی پیربونی ئافرەت بەندە بە تەمەنی ئاقەت چونەوە کە لەم تەمەنەدا ئافرەت لە عوزرشوتن ئەکەوێت ، وە نیشانەی ئەم پلەیەش لە تەمەنی ٤٥ ـ ٥٠ عوزرکەوتن کوتوپر دەبێت یا سالانەوە دیاری ئەدات جا لە ورده ورده و بەرەبەرە ئافرەتەکە لە عوزرشتن دەکەوێت . ئەم پلەیە ئافرەت توانای منداڵ بونی نامێنێ جا هەندی ئافرەت هەیە ئەم کاتە زۆر کاری تێ ئەکاتو دەروونی ئەشێوێنێتو توشی گرژیەکی زۆری ئەکات وە هەندی ئافرەتیش هەیە گوێی ناداتیو زۆر بە شتێکی ئاسایی دادەنێتو ئەوەندە کارناکانە سەر دەروونی .. زوربەی زۆری ئافرەت لەم پلەیەدا توشی نارەحتی‌یەکی زور دێتو هەمیشە وا هەست ئەکات کە نای لێ‌هاتوە توشی دامانو بێ‌تاقەتیەکی وائەبێت هەندێکیان هەولی خۆکوشتن ئەدات ، لەم پلەیەدا هەندێک ئافرەت قەلەو ئەبێتو توشی هەوکردنی جومگەکانی لەش دێت وە جاری وا هەیە ئازاری ئەو جومگانە ئەوەندە زەیفیان لێ‌ئەستێنێ لە ئیش کردنو گەڕانو جولانیان ئەخات وە لە هەندی جاردا وەک ریش گەندەمویەکی ئەستورو رەش لە چەناگەی ئافرەتەکە دەردێتو

پەیوەندی باوک و منالەکانی

منالەکان لە باوکیانەوە فێری ئەوەئەبن کە پیاو ئەبێ بە باوکو ژنەکەی ئەپارێزێو خۆشەویستیو سۆز بەرانبەریا ئەنوێنێ . لە هەمان کاتیشدا منالەکان ئەوەیان بۆ روون‌ ئەبێتەوە کە باوک نەک هەر ئەیانپارێزێو سۆزیان بۆ ئەنوێنێو بەس ، بەلکو ئەبێتە هاورێیێکی دلسۆزیانو پەروەدەیان ئەکات وەکو سەرکردەیەکی لێهاتوو بۆ دوا رۆژێکی رووناک .

باوک زۆرتر ئاگاداریو پەیوەندی هەیە بە گۆڕان پێویستەکانی جیهانی دەرەوە تا لە دایکو زیاتر لە پاشەرۆژی منالەکانی بیر ئەکاتەوەو ئەزانێ کە رۆژێ لە رۆژان ئەبن بە لێپرسراو بەرانبەر بە ژیان . بۆیە جوولانەوەی لەگەلیان تارادەیەک توندو تیژترەلە جوولانەوەی دایکیان ، چونکە

ـ یاسمین محمود طه ـ

دایک ئەمینترین پاسەوانە بۆ پاراستنی خووڕەوشتی مرۆڤایەتی کە مێژوی کەسایەتی پێوەدیارە . لێرەدا پەنیا بەنیا منالەکان زانیاریەکی تەواو پەیدائەکەن دەربارەی چۆنیەتی چارەسەرکردنی کیروگرفتی ژنو مێردایەتیو بەردەوامبوونی کامەرانی خێزان و جوولانەوەی باوکیان لەگەل کەسانی دەوروپشتی . ئەم شتانە هەموو ئەبنە هاندەرێک بۆ منالەکان بۆ بیرکردنەوە لە نەخشەکێشان بۆ پاشەرۆژیان .

لەلایەکی ترەوە ئەگەر هاتو کچەکەی هەستی بەوەکرد کە باوکی زیاتر بایەخ بە براکانی ئەداو پێویستەکانیان زووتر جێ‌بەجێ ئەکات . ئەوە بالی بێتەوە ئەنێت بکەوێتە ناو دەریای خەیالەوەو گومان لە کچێنیتی‌ی خۆی بکا .. ئەمەش کار ئەکاتە ژیانی پاشەرۆژی ، بەتایبەتی لەلایەن پەیوەندی بە پیاوەوە ! ئەو پیاوەی کە بایەخ بە کچەکەی ئەداو لێ‌ئەنێو هانی‌ئەدا ... ئەمە هەمووی ئەبێتە پالپشتێکو پالپێوەنەرێک بۆکچەکەی‌و باوەڕ بە خۆکردنو بیرکردنەوە لە ژیانێکی پڕ ئاسوودەیی . ئای کە چەندجوانە ئەگەر هاتو دایک هەولی ئەوەی بدا هەل بۆ کچەکەی بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی بەتەنیا لەگەل باوکیا دانیشێتو باسی ئەنگو چەلەمەکانی خۆی بۆ باوکی بکا وەکو هاورێیەکی دلسۆز .. وەکو بڕواتە مالی یەکێ لە دراوسێیەکانی ... یاخود بیانوویێک بدۆزێتەوەو کچو باوک بەتەنیا بڕۆنە

بڕوانە ـ ل ـ ٩

کاتێ منالەکانمان لووت ئەژەنە کاروبارمانەوە

منال حەزئەکا دەست بخاتە کاروباری دایکو باوکی هەندێ جار ئەم حەزەیان بە مەبەستی یارمەتی‌و هاوکاری‌یە ، بەلام زۆر جاریش ، بە بێ ئەوەی بەخۆیان بزانن ، ئەوە دەست تێخستنەیان ئەبێتە هۆی سەرلێ‌شێواندنی دایکو باوک ، بۆ نمونە ، کچێکی سێ سالی ناتوانێ جل لەگەل دایکی بشوات ، یان باوکێک خەریکی چاکردنی کارەبای مالەوەیە ، کورەکەی دوو سالەیان سێ سالە ، لە خۆیەوە دەست بۆ شتێ درێژئەکا .. لە هەردوو حالەتا .. ئەو جۆرە منالانە ئەبنە هۆی دواخستنی راپەڕاندنی کاروبار ، نەک هەر ئەوە ، لەوانەیە هەندێ جار زەرەریش بدەن .

لەکاتی وادا ، دایکو باوک وازیربوون بە توڕەیی وە ئەقیژێنن بەسەر منالەکانیانا ، بەلام مەسەلەی ئەو دەست درێژیانەی منال بە قیژە تەواونابێ چونکە ئەو دەست تێوەردانە لای منال شتێکی خۆشە لەبەر ئەوە سەیرئەکەی کە نایەلی یارمەتیت بدات دەستت ئەکات بە ... ریان ، کەواتە ، چی بکەین باشە ؟! واباوە ، دایک یان باوک ، بەم جۆرە منالەکانیان لە کاروباری خۆیان دور ئەخەنەوە (ئەم کاری تۆنیە کە گەورەبویت ئەوسا !) ... ئەزانێ کام رۆژ گەورەئەبێ ، لەبەر ئەوە بەم قسەیە ، بێ‌هیوایی و چاوەڕوانی ئەخرێتە دلێ منال . کەواتە ، چاکتر وایە ئەو رێگایە بگرینەبەر کە منالەش شادمان ئەبێو سەر لە ئیشو کاری دایکو باوکیشی تێک‌نادات ، بۆ نمونە ، کە باوک ئەیەوێ شتی لە مالەوە داکوتێ سەیر ئەکا خێرا کورەکەی بەدەت چەکوشەکە هەلئەڕێ و لاسایی ئەکاتەوە ، لەو کاتەدا پێویستە باوک وریابێو منالەکەی بەشتێکی چاکترەوە خەریک بکات ، وەک ئەوەی ، بزمارەکان بخاتە دەستی منالەکە ... یەکە بیان‌دانە دەستی ، بەم جۆرە منالەکە خۆی خەریک ئەکاتو باوکیشی بە ئاسانی کارەکەی ئەکات دایکیش هەر بەو جۆرە ، هەر لەگەل هەست بەوە ئەکا منالەکەی حەز ... ئەکات دەست بخاتە کاریەوە دەستوبرد زیرەکانە لایەکی هەرە ئاسانی ئیشەکەی بۆ هەلبژێریو خەریکی بکات .

ـ باکزە ـ

بۆ ئاگاداری

لە بەرچاوی لیژنەی سەر پەرشتی راکێشانی خەلاتەکان لە سەعات پێنجی ئیوارەی رۆژی پێنج شەممەی ریکەوتی ٣٠ـ٩ـ١٩٧٦ دا دوهەم راکێشانی سالی ١٩٧٦ی یانسیبی قەرزی عیراقی سالی ١٩٧٠ راکێشدا ـ لە ئەنجامدا (١٦٦) سەندە ، بەو شێوەیەی باسی ئەکەین ٢٥٠٠٠ دیناریان بۆ دە ، چوە .

جا ئەوانەی لەم خەلاتانەیان بلی دەرچوە لە رۆژی ١٥ـ١٠ـ١٩٧٦ دا یادوای ئەم کاتە سەنەدەکانیان بەرن بۆبانقی مەرکەزی‌عیراق لە بەغدا بالقەکانی ئەو بانقە لە پارێزگاکانی ولاتدا تاکو بە پێی برگەی(ج) ی ماددی شەشەم لە بەیاننامەکەی بەرێز وەزیری دارایی ژمارە ٥٣ی سالی ١٩٦٩ ودەست لیدانی ژمارە ، ٨ی سالی ١٩٧٠ خەلاتەکانیان وەرگرن .

سەنەدی قەرزی عیراقی سالی ١٩٧٠ بە قانزاجو خەلاتەوە ئەنجامی دووهەم راکێشانی سالی ١٩٧٦ .

کە لە ٣٠ـ٩ـ١٩٧٦دا راکێشراوە .

خەلاتێکی ٥٠٠٠ دیناری

١٣٤١٧٠

پێنج خەلات هەر یەکەیان ١٠٠٠ دینار

١٥٢٩١ ، ١٠٠٣٦٠ ، ١٤٦١٧٥ ، ٣٧٥١٠٢ ، ٤٢١٤٤٤

دەخەلاتی هەر یەکەیان ٥٠٠ دینار

٩٧٩٨ ، ٢٧٥٠٣ ، ٨٣١٣٢ ، ١٣٧٠٦٠ ، ١٥٦٤٩٩

٢٦٦٥٥٢ ، ٢٧١٢٣١ ، ٣٥٩٦٠٧ ، ٤٤٨٨٠٨ ، ٤٦٧٨٢٥

پەنجا خەلات هەر یەکەیان ١٠٠ دینار

١١٨٤٥	٢٥٤٩٧	٣٩١٣٨	٨٠٩٧٦	٩٣٢٩٧
٩٨١٧٥	١١٧٤٨١	١٢٧٩٠٥	١٢٨٩٨٦	١٧٤٤٢٠
١٧٠٥٩٩٠	١٨٣٩٠٠	١٨٣٩٤٥	١٨٤١٨٧	١٩٩٠٣٤
٢٠٨٦١٦	٢٣٣٩٨٨	٣٠١٣٥٨	٣٣٣٢١٣	٣٥١٣٤٢
٣٥١٤٢٨	٣٥٣٠٠٤	٣٥٣٤٧٦	٣٦٢٥٩٢	٣٦٤٥٦١
٣٦٥٥٥٤	٣٦٦٧٤٣	٣٧١٥٩٩	٣٨١٠١٧	٣٩٤٩٠٤
٣٩٤٩٨٨	٣٩٥٦٤٠	٣٩٦٤١٨	٤١٥٣٠٤	٤١٦٧٠٤
٤١٨٦٤٨	٤٢٧٣٢٠	٤٢٨٨٨٥	٤٣٣٢١٧	٤٣٤٣٥٤
٤٤٤١٠٩	٤٤٦٥٣٧	٤٤٦٧٨٥	٤٤٧٥٣٢	٤٦٨٦٧٧
٤٧١٩٧٢	٤٧٣٢٩٢	٤٧٤٧٩٢	٤٩٠١٧٤	٤٩٣٥٤٨

سەد خەلات هەر یەکەیان ٥٠ دینار

١٤٢٠	٣٨٥٧	٤٩١٥	٤٩٧٢	١٠٧٥٨
١٤٨٦٦	٢٠٨٩٩	٢٢٤٢٩	٣٣٧٧٠	٤١٢٦٨
٥٥٨٧٨	٦٨٧٩٠	٧٢٢٧١	٨٢١١٥	٨٢٩٧٥
٨٤٧٤٢	٨٧٢٢٩	٩٥٧٥٣	١١٣٩٤٤	١١٥٩٢٣
١٢٣٠٢٢	١٢٨٢٣٩	١٣٦١٠٦	١٤٣٣٨٤	١٤٥٢٧٠
١٤٥٨٩٣	١٥٥٩١٠	١٥٨٣٥٩	١٥٩١٤٢	١٨٠٠٦٧
١٨٠٦٧٣	١٨١٩٣٠	١٨٥١٥٣	١٨٦٦١٧	١٨٩٠٤٦
١٩٥٣٣٢	١٩٩٨٤٧	٢٠٣١٤٦	٢٠٤٦٨٨	٢٠٦٨٨٧
٢١٦٢٤٧	٢١٨٩٩٥	٢٢٨٤٥٠	٢٣٢٢٨٠	٢٣٣٨٥٨
٢٤٨٣٦٥	٢٤٩٦٢٣	٢٥٠٣٩٩	٢٥٢٨٦٣	٢٥٩٤٧٢
٢٥٩٩٣٣	٢٦٤١٥٧	١٨٠٠١٤	٣٠٠٣٧٧	٣٠٨٨٠٩
٣١١٢٤٩	٣١٣١٤١	[illegible]	٣٢٣٩١٨	٣٢٥٩٤٦
٣٢٦٩٠٩	٣٢٩٥٠٠	[illegible]	٣٤٦٢٢٦	٣٤٦٤٤٥
٣٤٩٢٧٠	٣٥٠٤٨٩	[illegible]	٣٥٦٨٥٦	٣٦٠٧٨٠
٣٦٥٥٩٧	٣٧٦٦٢٤	[illegible]	٣٨٥٢١٣	٣٩١٦٠٥
٤٠٠٦٣٩	٤٠١٤٨٥	[illegible]	٤٠٧٧٤٢	٤١٥٤٦١
٤٢٧١٤٧	٤٢٧٢٣٤	٤٣٢٧٤٩	٤٣٥٢٦٨	٤٣٧٠٤٢
٤٤١٠٨٨	٤٤٤٠٩٦	٤٤٦٢٢٦	٤٦٠١٠٤	٤٦٨١٦٥
٤٦٨٣٠٠	٤٧٤٢٦٥	[illegible]	٤٨١٦٤١	٤٨٦٧٣٩
٤٨٧٦٨٠	٤٨٩٨٠٨	٤٩١٥٧٩	٤٩٣١٢٣	٤٩٨٠٢١

١ـ٢

Institut Kurde de Paris

بەیارمەتی ئێوە

● هەندێ جار مرۆڤ ناتوانێ گرفتەكانی خۆی بــە دەستی خۆی چارەسەر بكات ، بەڵام یــەكێ دەبینێتەوە پاڵ بداتە پاڵیو لە روو بەروو بوونەوەی ئەو گرفتانەو چارکردنیاندا یاریدەی بدات •

جا بەهــای مامەڵەكردنی مرۆڤانەو دڵسۆزیو ویژدانداری بەرامبــەریــەكتر لەمحــاڵەدا خــۆی دەنوێنێو ••• ئەمــەش دیاردەیەكی مەزنــە لــە دیاردەكانی سەردەمی شارستانی لــە دەورو بــەری شارستانیتی‌یەكی راستەقینەدا •

● بەڵام لە هەندێ جاری‌ترا مرۆڤ تاكو تەنها دەمێنێتەوە ، بەتەنها دەكەوێتە زۆرانبازی لەگــەڵ گرفتەكانیدا بێ‌ئەوەی یەكێ بدۆزێتەوە لە بەرەنكاری‌ـ كردنیاندا یارمــەتی بداتو باری شانی لەئاستیاندا سووك بكات •

لێرەدا بەهای پەیوەندی كۆمەڵایــەتی ون دەبێ ••• چونكــە « مرۆڤ بەتەبیعــەتی خۆی ســەر بەكۆمەڵگایە » ، كۆمەڵگاش ئەگــەر بەشداری تــاكو بەكۆمــەڵ لەخۆشیو ناخۆشــیدا نەكاتە هاوبــەش لەنێواندا ، ئــەو كۆمەڵگایە بەشێ شكستی هێناو پەرتو بڵاویو دوا جار هەڵوەشاوەو بوون دەبێ •

كەوابێ مرۆڤ ناتوانێ بەتەنهاو بــەبێ یاریدەی مرۆڤی برای بژی •

لەمــەوە ئــەو پەیوەندی‌یــە كۆمەڵایەتی‌یانە پەیدابوون كــە حــەزوخواستو مەیلو سرودی شەخسی بەسەریاندا زاڵ نین هێنــدەی چابووكیو گونجانو ژیان لەگەڵ واقیعداو راهاتن بەگەڵ ئــەو بارودۆخەدا كە لەئارادایە زاڵو سەروەرن •••

لە بەر ئەوە مرۆڤی هاوچاخ لەسەرێتی ئاگاداری هەستو نەستو زرووفی مرۆڤی برای بێ تا ئــەو پەیوەندی‌یە پتەوە لەنێواندا پێك بێت كە بۆ بنیادنانی كۆمەڵگایەكی ساغو ســەلیمو ••• تەواو درووست پێویستە •

عثمان محمد فائق
١٧-١٠-١٩٧٦

هیشكۆك

بەختەوەرترین مێردە لە دنیادا!!

كــاتێ كــە ناوی هیشكۆك ئەبرێ ، ئەبێ ســامو ترسو لەرزی فلیمی سامناكی لەگــەڵ بێت •• بەڵام ژیانی تایبــەتی هــەر بەتەواوی لەفلیمــەكانی جیایە •• ئەم كابرایە ئەڵێ : (بەختەوەری من لە ژیانما بۆهاوســەركەم ـ ئەلمــا ـ ئەگەڕێتەوە) كە لــە ســالی ١٩٢٦ خواستوێتیو لەپاشــا چوونە سانت مۆریتزو لەژووری ژمــارە (١٢٩)ی میوانخانــەی پاڵاس رایان بواردوە •

لەو ساتەوە تا ئەمڕۆ ـ ٥٠ ســال ـ سەرەڕای ناو بانگ دارایی هد هیشــكۆك وازی لە ژووری ئەو میوانخانەیەی كە لەگەڵ نۆبوكەكەی‌داو بۆ یەكەم‌جار تیا ژیاون ، نەهێناوە •• ئەوەی سەیربێت ئەوەیە : كەسەرەڕای ئەركو كاری زۆری هونەریانەی گشت ساڵی لەگەڵ ژنەكــەی ئەچێتە فەرەنســاو لەوێوەیش بۆ سانت مۆریسوبۆ میوانخانــەی پاڵاسو ژووری ژمارە (١٢٩) ••• پتر لە (٤٩)ساڵیشە ئەم كابرایە لەگــەڵ ژنەكەی‌دا بەو پەڕی خۆشــی ئەژیتو كچێكیشی لێ‌بوە كە ئێستا تەمەنی (٤٣) ساڵە •• لەبارەی ژنەكەیەوە ئەڵێ : (منو ژنەكەم بــەر لەگشت كەسیو بەتایبەتی وبە دوقۆڵی فلیمەكانم ئەبینین •• زۆرجار گوێ بۆ رایەكانی شل ئەكەم ، چونكــە زۆر لەسەرخۆو بەرازو نهێنی‌یە) •• (ئەلما)یش لە بارەی مێردەكەی خۆی كە ئێستا تەمــەنی ٧٦ ساڵە ئەڵێ : (هیتش ـ زۆرحەز لە خواردن ئەكا •• بۆیە بایەخێكی زۆر بەخۆراكی خۆشو بەتام ئەدەم بۆی ••)

لــە ٨٠٪ی خــواردنی دنـــیا بــەفــیڕۆ ئــەڕوات

یەكێك لەو راستیانەی واقــور ئەهێنێ ئەوەیەكە مرۆڤایەتی لە ٢٠٪ی ئەو خواردەمەنی‌یە زیاتر ناخوات كە لە دنیــادا بەرهەمی ئەهێنــێ ، ئەوەی‌تریشی یا مشك ئەیخوات یا بە فیڕۆ ئەچێت یا دائەڕژێت تا بۆگەن ئەكات . لە كاتێكــا ناوچەی كەناری ئەفەریقا بــەدرێژایی چوار هەزار كیلومەتربەناو سەنگالو موریتانیاو مالی‌وڤولتای ژوروو تشادو كامیرون بەهۆی قاتی‌یەوە توشــــی برسیتی‌یەكی پڕ مەترسی بون.

ئــەم گیروگرفتــەو زور گیروگرفتی تر كە توشی ولاتە تازە گەشە كردوەكان بوە یەكێك ئەبێ لەو باسە سەرەكیانەی كە زانكوی ئەتەوە یەكگرتوەكان كە پایتەختی ژاپونی كردوە بــە بارەگای سەرەكی خۆی لێیان ئەكۆڵێتەوە .

ئەم زانكۆیە كــە لــە پایزی رابوردووەوە كراوەتەوە ئامانجێكی سەرەكی بۆ خۆی داناوە ، ئەو ئامانجەش بە پێی یاســاكەی ئەوەیە كە بەرەو روی ئــەو گیروگرفتە سەختانە رابوستێ

ئەویش لە پێناوی مانــەوەی رەگەزی مرۆڤو پەرەسەندنو خۆش‌گوزەرانیدا . بێ‌گومــان لە سەرو ئەو گیروگرفتانەوە ، گیروگرفتی برسیتی‌یە لەگەڵ پەرەپێــــدانی كۆمەڵایــەتی‌و

مرۆڤایەتی بۆ سەرچاوەكــانی سروشت .

وەیەك لە ئامانجــەكانی تری زانكو كە بەربەستی كــردنی كۆچ كردنی شارەزایانە لە ولاتە‌تازە گەشەكردوەكاندا ، ئەویش بە هێزی ئارەزوو هەستانی كاركردنی ئاكادیمی لەو ولاتانــەدا هەروەها زیاد كــردنی توانای ولاتە تازە گەشە كردوەكان بۆ چارە سەركردنی گیروگرفتە تایبەتیەكانی خۆیان •

ئەم زانكۆیە لە زانكۆكانی‌تر جیاوازە بەوەی هیچ كولیجو جێگای زانكویەكی مەركــەزی هەمیشەیی نی‌یە .. وە هیچ پرۆگرامێك بۆ دەرس خویندن‌دانانێ بــە مەبەستی ئــەوەی قوتابیــــانی لێ دەرچێت .. ئامانجی ئەو زانكویە بە گوێرەی وتەی بەرپوەبەرەكە (دكتــۆرجیمس هەسترا كە تەمەنی ٥٢ ساڵ ئەبێو لە ئەمەریكا لەدایك‌بوە » ئەیەوێت تورێك لــــە لێكۆڵینــــەوەی زانستیانــەی ریكوپێكی پێشكەش كــاتو هاوكاری لەگەڵ مەعهەدەكــانی‌مەشق بكات لە هەمو دنیادا .

زانكۆكە بە راستی دەستی‌كردوە بە هاوكاری لەگەڵ دوو مەعهەدی لەو جۆرەدا ، كــەیەكێكیان لە هندستانە ئــەوی‌ تریشیان لە گوتیمالایە .

شارەزاكان لەسەر ئەوە رێك كەوتون كە تەنیا زیاد كــردنی خواردەمـــــەنی بەس نی‌یە بۆ نەهێشتنی برسیتی ، بەڵكــو ئەبێ خواردەمەنی بە شێوەیەكی چاك دابەش كرێتو بخورێت یا قایم هەڵگیرێت ، وە هەرگیز ئەوە شتێكی ئاسان نی‌یە كە بە ماددەیەكی ئەكادیمی چــارە سەری گیروگرفتی رۆژانــەی ژیانی كەسێكی ئاسایی بكرێت .. بەڵام دكتۆر هــــسترای بەرپوەبەری زانكۆكە وتــەنی دوو مەعهەدەكەی هیندستانو گوتیمالا لەوەدا كە زانیاری بە كردار تەتبیق كەن یارمــەتی خەڵكی لەوەدا بدەن كە زروفی ژیانیان چاكتر كــەن ئەوەی سەلماندوە ئەوە ئەتوانرێت بهێنرێتە دی .

چاپكــراوی نــوێ

گۆڤــاری ئۆتونومی

ژمارەی (٦)ی ساڵی یەكەمی گۆڤــاری « ئۆتۆنۆمی » كــە ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بــە هەردوو زمانی عەرەبی‌و كوردی دەری ئەكات • كەوتە بازاڕەوە لەم ژمارەیەدا ، گەلی باسو خواستو چالاكیــەكــانی هەردوو ئەنجــومەنی یاسادانانو راپەراندنی ناوچەی ئەتۆنۆمی بڵاو كراوەتــەوە • لەگەڵ دنگوباسی ئەوچالاكیانەی بۆ ئاوەدان كردنەوەی ناوچەكە لە هەموو رویەكەوە دەســتی پێ‌كردوە •

سەرنج

پەیامنێری «هاوكاری»لە هەولێر

خوێنــەرانی بەرێز ئاگادار ئەكەین ، بەتایبەتی لە پارێزگای هەولێر كــە كــاك « شیرزاد عبدالرحمــن » دانراوە بــە پەیامنێری رۆژنامەكەمان لـــە هەولێر ، بۆ ئەم مەبەستە ، وە ناسینی پەیامنێرەكەمان لەلایەن‌خوێنەرانەوە ، ئەم سەرنجەمان بڵاو كردەوە •

ـ هاوكاری ـ

پیشانگایەكی هونەری لـــە هــــەولێر

هەفتــــەی رابوردوو ،پیشانگایەكی هونــەری لـــە شاری هەولێر لە مەڵبەنــدی« یانەی تورکمانان » كرایەوەو ١٠٠ تابلۆی هونەری تیـــــا پیشاندرا ، پیشانگاكە لەلایەن بەرێز (بكر محمود) سەرۆكی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌یەوە كــرایەوە ، وەسەرۆكی ئەنجومەتی راپەراندن ئامادە بوو • لەگەڵ ژمارەیەكی‌زۆر لە هونەر دۆستان •

زاناكان بە هۆی بزوتنەوەو هاتوچۆكردنی‌چاوەوە توانیویانە ماوەی خەو بینین بزانن ، كاتێ‌چاو بە خێرایی هاتوچۆی كرد مانای ئەو كەسە خەو ئەبینێ . . بە تاقی‌كردنەوە توانیویانە لــە ناوەراستی‌خەوبینینی شەوانەی‌كەسێك بزانن ، لە هــــەر شەوێكدا لە ٣ جارەو تاوەكو ٥ جار بۆ ماوەی ٢٠ دەقیقــە خەو ئەبینرێت .

ئەو زانایانە بە كۆمەڵ‌سورن‌لەسەر ئەوەی كە خــەو بینین كەڵكی زۆر هەیە یەكێك لــە كەڵكەكانی خەو بینین ئەوەیــە بیر تیژ ئەكاتەوە .. بــە بێ‌خەو بینین بیری مرۆڤ كــول ئــەبێو زو شـــــتی لەبیــــر ئەچێتەوە .

بیرلمان‌و هاورێكانی لەسەر ئەو باوەڕەن كە خەو بینـــــین كەڵكی زۆر لەوە زیاترە كە بەتەنیا هەر بیر تیژ كائــــەوە • خەو بینین یارمــــەتی مرۆڤ ئەدات كە لەگــەڵ گیروگرفتی رۆژانەیدا یەك كەوێت ، لــەتاقی‌كردنەوەی تۆمار كــردنی نمونەی خەوی نەخۆشـــــــــەدەروونێكـــــاندا ، ئــەوەیان بۆ

دەركەوتوە كە دوای گفتوگۆی‌زانكۆكان پلەی خەو بینین‌بەرز ئەبێتەوە وە لای مرۆڤێـــــكی‌سەاكار ئەو پلەی خەو بینینــە دوای بینینی فلیمێكی وا كــەكار بكاتە سەر ئەو كەسە بەرز ئەبێتەوە ..

لەم وەنەوەیان بۆ دەركەوتوەكەوا ئیشی بیرەوەریو ئیشی خـــەو بینین پەیوەندیــەكی‌بەتینیان بەیەكەوە هەیە ..

خەوبینین و بیرتیژی

شستەر بیرلمان كە یەكێكــەلە شارەزایانی نەخۆشــێكانی مێشك ، لەو گۆنگرەیەدا كــە ماوەیك لەمەوبەر لـــە پاریس گیراوە راپۆرتێكی پێشــــكەش‌كردوە .. لــــەو راپۆرتەیدا وتویەتی ئەو بەگەو لێكولینــەوانەی لە ئەوروپاو ئەمەریكاوە هاتون هەمویان ساڵی ١٩٧٦یان‌بە ساڵی خەوبینین داناوە ..

لە دەرەوەی سنوور

كۆمــەڵەیــەك بــۆ پاراســــتنی ژن •• لــە لێدانی پیــاو ••

● یەك‌زلە = بە ٤٠ رۆژ بەندكردن !

یەكەم كۆمەڵەیەكی ســــەیر لەدنیادا ، لە زۆر پایتەختی ولاتە‌شارستانیەكاندا درووست بوە، ئــەم كۆمەڵــەیە ئامــانجی پاراستنی ژنەكانە ، لەزۆرداری‌مێردەكانیان ! بیری دروســت‌كردنی كۆمەڵەكە ، لەلایــەن« مــادام فرانســواز ژیرو » وەزیری كاروباری ئافرەت لــەفەرەنسا هاتە كایەوە لەبــەرئەوە بارەگای سەرەكی‌كۆمەڵەكەلە (پاریس)ەو لە لایەن یەكێتی گشـــت ئافرەتانی فەرەنساوكۆمەڵەی خزمــەت گــوزاری یاسای‌یەوە یاربوی ئەكرێ •

یاسای بنــەرەتی كۆمەڵەی‌مرۆڤایــەتی زۆر توندو تیژە ،مێردی تورەو كەللەرەق ئەخاتەزووری بەندیخانەوە ، ئەگــەر هاتوو لە سنوری ئەو یاسایەدەر چو ، ئەمەش دەقی هەندی‌ماددەی ئەو یاسایەیە :

● ئەگەر مێردێ زلەیــەكی لەژنەكەی‌دا ئەبێ ٤٠ رۆژ لــە بەندیخانە توند بكرێو ٤٠ تا٦٠ فــــەرەنك جــــەزای لێ‌بسێنرێ •

● ئەگەر شەڕی نێوان ژنومێرد گەیشــتە ئەو رادەیــەی‌ژنــەكە لەئەنجامی لێــدانا‌هەفتەیەك لەجێگادا بكــەوێ ، ئەوا ئەبێ مێرد بدرێ بەدادگاتابڕیاری دوو تــا ٥ ســــاڵ بەندبكرێو هــــەزار فەرەنك‌جزای لێ‌بسێنرێ •

● ئەگەر مێرد هەرەشــەی‌لە ژنەكەی كرد كە نیازی هەیە بیكوژی ئــەبێ ٣ ســــاڵ بەندبكرێ •!